

CLEMENTII CLE

MENTINI AMERINI DE MEDICINIS
COMPOSITIS LIBER.

AM Deo gratias ago de omnibus & singulis beneficijs, quę mihi uberrime cōtulit: superest mihi suppliciter ipsum exorare, ut in futurū uiuam & moriar gratia sua, & à morte uiolenta, & pœnis infernis me liberet: & quādiu uixero faciat me iustum, quoniā iustitia est optima & maxima omnium uirtutum, quę homines deo conciliat, & in cœlū aditum pręstat. Amplius, spiritū sanctum suppliciter oro, ut uirtutes medicinarum, & remedia omnium malorum mihi patefaciat, & suo diuino fauore & gratia prosequar, & perficiam hunc libellum. Medicinarū copia quā magna in libris medicorum reperitur, sed eas potiores duntaxat elegimus, quę à ueteribus inuentę, à recentioribus sunt magis approbatę. Et ut facilius quod queritur inueniatur, imitabimur ordinem nature, quę primo digerit, deinde digesta subducit, postea restaurationem intendit. Sic nos primo ponemus sirupos digestiuos. Secundo electuaria quę lambuntur, ad egritudines pectoris. Tertio, pillulas. Quarto, electuaria solutiua. Quinto, electuaria & confectiones restauratiuas. Sexto agit de medicinis opiatīs. Septimo de trochiscis. Octauo de speciebus & pulueribus. Nono de unguentis. Decimo de oleis dicemus. Itaq; distinguemus capita partim secundum ordinem nature, partim secundum diuersitatem nominum, & partim secundum similitudinem qualitatum, uel secundum uirtutes & proprietates medicinarum.

De sirupis.

Cap. 1.

Uleb rosatum digerit humores cholericos, confortat & restaurat egros, mitigat calorem & sitim, sed modicum constipat, & fit hoc modo: Mitte in ollam uitreatam octo libras rosarum purpurearum recentium, & funde super eas aquę feruentis libras decem, & recte cooperi eam, ne exhalet, & post octo horas subductis rosīs expressis, eadem aqua calefacta & feruens super octo libras aliarum rosarū conspergatur: atque octo iterum horas quā bene cooperta maneat, donec frigeat. Et si melius facere uolueris, iterū atq; iterū itidem facias. Et huiusmodi infusio dicitur rosarum. Eodem modo fit infusio uiolearū, R. infusionis rosarū lib. 5. sacchari lib. 4. coquantur cum facilitate, lento & claro igne donec parū per inspissetur. Sic etiam fit iuleb uiolatum, quod sanè refrigerat & remouet sitim & tussim calidam, & lenit asperitatem pectoris, & omnem intestinorū siccitatem, & medet pleuritidi. Clarescunt autē iuleb & sirupi hoc modo, sume albumen unius oui, sacchari lib. 1. aquę lib. 2. dissoluantur simul & concutiantur donec spumescant, & bulliant, & cum incipit nigrescere spuma, paulatim amoueat

amoueat, & fiet clarū. Præterea fit alio modo iuleb: Sume aquę rosatę lib. 3. sacchari lib. 2. & fiat iuleb, ut supra. Aut, R. succi rosarum lib. 3. sacchari lib. 2. fiat iuleb. Similiter potest fieri iuleb uiolatum, R. succi uiolarum lib. 2. sacch. lib. 2. fiat iuleb. Aqua mellis ualde humectat, & sitim mitigat, sedat tussim siccam & humidam, abstergit saniem pectoris, & phlegma mucosum, lauat intestina & uiscera, & uias urinę, & præseruat homines à calculis & colica: subtiliat, aperit, resoluit, & confert ægrotudinibus neruorum, & iuncturarum, quibus ex innata proprietate nocet uinum. Sume aquę fontis dulcis clarę lib. 8. mellis lib. 1. coquantur cum facilitate ad consumptionem quartę partis, & continue spumetur: quod si minus coquitur, magis humectat, lenit, & inflat. Sed magis cocta resoluit inflationes uentosas, digerit, nutrit, & minus humectat, & quandoq; aromatizatur cum nuce muscata, ligno aloës, uel speciebus aromaticis, zingibere, cinnamomo, croco, mace & similibus.

Mel rosatum plurimum confert stomacho frigido, digerit & abstergit humores phlegmaticos, calefacit adiuuat digestionem, & nutrit. Et quandoq; fit cum rosellis, quę sunt rosę incomplete, maturę, quando incipiunt expandi, globosę, eligantur tantūmodo folia, & exponantur in umbra quindecim dies, super tabulas extensę: postea terantur, & cum triplo mellis misceant. Et quandoq; fit cum succo rosarum, & interdum cum utroq; & semper mel sit triplū ad utrunq;: sed quando fit cum succo, plerunq; colatur coctum ad spissitudinem sirupi, & sic miscetur sæpe cum sirupo acetoso: & quandoque magis coquitur, & sicut electuarium assumitur. Mel uiolatum fit sicut mel rosatum, & habet uirtutem lenitiuam & abstersiuam: & ideo plerunq; ponitur in clysteribus lenitiuis.

Sirupus acetosus simplex est optimus, & communis ad omnem materiã, ideo medici sæpius utuntur eo, & quod mirum est, digerit cholera, phlegma, & melancholiam, ratione q; aceti attenuat crassos humores, incidit uiscosos, duos, mollit ineptos, euellit, ubiq; penetrat, oppilationes aperit, prouocat urinam, putredini resistit, & corrigit malitiam humorum: & idcirco in febribus pestiferis iuuat. Sed ratione remissę frigiditatis, tenues & subtiles humorum partes inspissat, adęquat, calorem refrigerat, uiscera lenit, & sitim sedat, digerit ergo utranq; materiã, & maxime cholera, R. sacchari boni albi lib. 5. aquę fontis clarę lib. 4. coquantur claro igne absq; fumo, semper abijciendo spumam, quousq; medietas aquę sit resoluta, deinde adde aceti, uini albi clari lib. 2. uel circa, secundum quod humores, ægrotudo uel complexio requirunt plus uel minus aceti, & cum eo iterum coquantur, & usui reseruetur. Sed sciendum est, quod acetum nocet stomachis debilibus, & læsis, & apostematibus, & ægrotudinibus neruorum, & diluitur cum aqua endiuia uel simplici aqua contra cholera.

Sirupus acetosus ex radicibus compositus apprime digerit cholera cras-

lam, difficilem, phlegmaticam: incidit enim, abstergit, & prohibet putredinem, corrigit malas qualitates, aperit oppilationes, urinam sudoremque prouocat. Est sane satis temperatus & salubris, & frequenter eo indigemus & utimur: præsertim in principio febrium, quæ dependent à phlegmate cholericò, & propinatur cum melle rosato mixtus, & aqua fœniculi uel alijs dilutus: contra phlegma uiscosum additur acetum, sed sine aceto, ualet contra ægri tudines neruorum, stomachi, uiscerum, & apostemata, R. aquæ fontis claræ lib. 10. radicum apij, fœniculi, endiuivæ añ. un. 3. seminum apij, fœniculi, anisi añ. un. 1. seminis endiuivæ un. s. coquantur faciliter ad consumptionem medietatis aquæ, postea addantur sacchari lib. 3. clarificet, & demum addantur aceti lib. 2. uel 3.

Oxymel simplex digerit malos humores diuersorum generum, in quibus superat phlegma: nam incidit, attenuat, & resoluit crassos humores phlegmaticos, qui sunt in stomacho, epate, iuncturis, & est efficax contra febres diuturnas, & conuenit in principio febrium phlegmaticarum, cum aqua fœniculi permixtum, R. aquæ fontis claræ dulcis lib. 4. mellis lib. 2. coquantur & spumentur, & addatur aceti lib. 1.

Oxymel compositum & sirupus acetosus de quinque radicibus digerit malos humores febrium cronicarum phlegmaticos, melancholicos, frigidos, crassos, mucosos, uel permixtos cum cholera crassa, quos quidem humores incidit, attenuat, & per urinam & sudorem resoluit, aperit enim & potenter discutit oppilationes stomachi & iecoris, febribusque phlegmaticis quotidianis, quartanis, diuturnis, præcipue in earum declinatione, peculiariter medetur, R. corticum radicum apij, fœniculi, petroselini, asparagi añ. un. 2. coquantur prædictæ radices aquæ lib. 12. & aceti lib. 1. ad consumptionem medietatis, deinde addatur aliquantulum mellis, & fiat sirupus. Sed quidam prædictam cõcoctionem faciunt tantummodo cum semine apij & fœnograeco. Et uterque præparatus cum aceto, & sine aceto dicitur sirupus de quinque radicibus. Rursus quandoque fit cum melle, & uocatur oxymel compositum, & quandoque cum saccharo, & uocatur sirupus acetosus de quinque radicibus.

Sirupus denarij uel de bisantijs est maxime uirtutis contra febres compositas, difficiles & longas, quæ dependent ab humore cholericò mixto phlegmatico, digerit enim eos & aperit oppilationes, & discutit icteritiã. In febribusque cholericis que prolongantur, conuenienter exhibetur post decimum diem, R. succi endiuivæ, apij añ. lib. 2. succi lupulorum, boraginis, buglossæ añ. lib. 1. parum bulliant, spumentur, & depurentur, sublataque residentia, R. succi clari lib. 4. sacchari lib. 2. s. rite coquantur, & fiat sirupus.

Oxyfacchara digerit materias cholericas phlegmati mixtas, que grauant stomachum, & præcordia, & faciunt tertianas duplas inordinatas, quas uocant erraticas, & similes quartanis duplis, R. succi mali punici, id est uini granatorum dulcium uel acetosorum lib. 2. aceti lib. 1. sacchari libras tres, coquantur
cum

cum facilitate in stannato super prunas semper cum spatula agitando donec recte coquatur.

Sirupus de endiuiā simplex choleram digerit, maxime subtilem, acutam, calorem refrigerat, oppilationes aperit, omnemq; iecoris malitiam emendat, R. succi endiuię depurati lib. 8. sacchari lib. 5. & mediā, fiat rite sirupus quem cum aqua hordei uel endiuię dilutum propinabis.

Sirupus de endiuiā compositus optimus ad eadem, R. succi endiuię, succi epaticę utriusq; ad ignem clarificati, añ. lib. 3. rosarum, uiolarum, lenticulę, aque florū nenufaris, polytrici añ. un. s. capilli ueneris, hordei excorticati, quatuor seminum communium frigidorum, añ. un. i. sacchari quantum sufficit, aromatizetur cum his speciebus, R. sandalorum alborum, rubeorū, berberis, seminum citoniorum, ligni aloës, cinnamomi, corticum citri añ. scrup. i. Quandoq; tamen preparatur sine his speciebus, & sic magis refrigerat: sed cum speciebus magis confortat cor, cerebrum, & reliquum corpus. Omnino uterq; refrigerat epar, & remouet eius oppilationes, & propinatur cum aqua endiuię, lupulorum, boraginis, uel buglossę.

Sirupus uiolatus digerit materias cholericas, subtiles, refrigerat, humectat, lenit asperitates pectoris, & stipticitatem uiscerum mollit, curat tussim siccam, & maxime confert pleureticis, R. uiolarum añ. 2. seminum citoniorum, maluę añ. un. i. iuiubarum, sebestem añ. numero 20. coquantur in sex libris aque cucurbitę, usq; ad tertiam partem sacchari lib. i. s. & rite fiat sirupus.

Sirupus iuiubinus raucedinem emendat, tenue sputum condensat, & faciliat, sitim mitigat, & breuiter, tussi, pleuresi, ardentiq; feбри medetur, R. iuiubarum 60. liquiritię, hordei excorticati, añ. un. i. uiolarum, capilli ueneris, seminis maluę, añ. drag. 5. papaueris albi, seminum citoniorum, melonum, lactuę, draganti añ. drag. 3. coquantur in lib. 4. aque fontis, & cum libris duabus sacchari, fiat rite sirupus.

Sirupus ex liquiritia est temperate calidus, & plurimū ualet contra tussim, lenit & abstergit pectus & pulmonem, & expuere facit materiam phlegmaticam, R. liquiritię un. 2. capilli ueneris un. i. hyssopi siccę un. s. infundantur diem & noctem in quatuor libras aque, postea coquantur ad consumptionē ferè medietatis, & super eius colaturam proijciantur sacchari, penidiorum, mellis, añ. un. 8. & fac sirupum.

Sirupus de hyssopo tusses difficiles & diuturnas curat, est parum calidior præcedenti, & magis aperitiuus, digerit materias phlegmaticas, quę oppilāt uias anhelitus, faciliat sputum, & anhelitum, cōfert asmaticis, & remouet dolores pectoris, capitis, & laterū, qui proueniūt à frigida tussi, R. passularū un. i. s. hyssopi siccę, radicū apij, fœniculi, liquiritię añ. un. i. dra. 2. iuiubarū, sebestem añ. numero 30. carycarū, dactylorū pinguiū, añ. numero 10. capil. uen. dra. 6. hordei excorticati un. s. seminū maluę, citoniorū, draganti drag. 3. infundant

in lib. 5. aque, diem & noctem, & coquantur ad consumptionem medietatis, & cum duabus libris penidiorum fiat sirupus, qui conuenienter diluitur cum aqua pectorali, uel aqua hyssopi, prassij, scabiosæ, uel concoctionibus pectoralibus.

Sirupus ex prassio plurimum aperit, incidit, subtiliat, mundificat, & expuere facit materias phlegmaticas, uiscolas, tenaces, catarrhales, & saniosas, quæ congregantur in pectore & pulmone: & breuiter, constructus est contra difficiles tusses inueteratas, R. passularum unc. 4. prassij unc. 2. carycarum pinguium numero 16. hyssopi, capil. uen. añ. unc. 1. anisi, calamenthi, radicum apij, fœniculi, añ. drag. 5. seminis maluę, fœnogręci, ireos, añ. drag. 5. seminum lini, citoniorum, añ. drag. 2. coquantur in lib. 5. aque, donec cõsumantur 2. lib. & fiat sirupus cum penidiorum, mellis añ. lib. 2.

Sirupus de granatis acetosis refrigerat, & corrigit putridam choleram, clarificat sanguinem, & mitigat febrem & sitim, R. succi granatorum acetosorũ purificati lib. 5. sacchari lib. 5. fiat sirupus. Simili modo fit sirupus ex granatis dulcibus, qui magis delectat & prodest pleureticis, ac cum aqua dilutus potest ad libitum, sicut iuleb, assumi.

Sirupus ex acetositate citri, febribus incensuis & pestiferis sanè medetur, refrigerat, & obtundit acuitatem cholere, & in estate plurimum ualet contra pestem: nam præseruat à putredine, confortat cor, mitigat sitim, & remouet uertiginem & ebrietatem, R. succi acetositatis citri lib. 12. & coquatur in uase uitreo paulatim super prunas ad consumptionem tertiæ partis, & coletur, & quiescat donec sequestretur residua, qua dempta, R. huius succi clari lib. 7. iuleb rosati uel uiolati libras 5. coquatur donec inspissetur. In æstate autem potest exponi soli, donec consumatur aquositas. Sed omnino debet fieri cum maxima diligentia, quoniam rite factus est excellentis uirtutis.

Sirupus de papauere inducit somnum his qui non possunt dormire, sistit catarrhales destillationes, & condensat humores subtiles & acutos, tussim remouet siccam, & præparatos tuetur à phthisi. Sume seminis papaueris albi & rubei añ. un. 6. seminis lactucæ un. 5. iuiubarum 50. seminis maluę, citoniorũ añ. drag. 6. capilli ueneris, liquiritię añ. drag. 5. coquantur in lib. 5. aquæ ad consumptionem medietatis, & addantur sacchari, penidiorum añ. un. 8.

Sirupus de succo herbe acetosę, quę dicitur acetosella, contra pestem plurimum ualet, refrigerat calorem febrilem, confortat cor, remouet syncopim & fluxum uentris, R. succi acetosę clari lib. 5. sacchari lib. 2. fiat sirupus. Si uero succus acetosę sine saccharo ad consumptionem tertiæ partis coquatur, & soli exponatur, fit similis rob de ribes.

Sirupus de portulaca inuentus est ad sedandam sitim, & refrigerandum calorem cordis, epatis, & estuosam inquietudinem, R. succi endiuie cocti & depurati lib. 4. seminis portulacę triti lib. 1. ponantur in olla diem & noctem infusa,

fusa, & cum facilitate coquantur ad consumptionem medietatis, & cum duabus libris sacchari, fiat rite sirupus.

Sirupus de agresta sedat nauseam & uomitum, & fluxum, qui proueniunt ab acuitate & inflammatione cholere, repellit malos humores à stomacho, et peculiariter medetur prægnantibus, quæ frequenter stomacho laborant & mitigat sitim, R. agrestæ lib. 12. ponat in uase uitreo, & super prunas paulatim coquatur ad consumptionem tertiæ partis, & coletur, & quiescat quousq; demittat residētia, qua ablata, R. agrestæ puræ lib. 7. iuleb rosati lib. 5. fiat sirupus.

Sirupus de myrto potenter stipticat, fluxumq; uentris & uomitum apprimè compescit, destillationes acutas & falsas, quæ à capite in præcordia descendunt, obtundit, sistit, tussim remouet, profluuijs menstruorū medetur, & urinæ frequenter minctæ: qui enim non possunt continere urinam, aut fluxum excoriatiuum uel diariam patiuntur inueteratam, hoc sirupo faciliter curant. Sume succi granorum mirti lib. 12. coquatur faciliter in uase uitreo, positus super prunas ad consumptionem tertiæ partis, coletur & permittatur facere residentiam, qua dempta, R. succi depurati lib. 7. iuleb ros. lib. 5. fiat sirupus.

Miua cotoniorum est ualde stiptica, fluxum uentris & uomitum statim sedat, gustum excitat & appetitum, cibum digerit, cōfortat stomachum, epar, & omnia uiscera ægri tudinibus debilitata, corroborat, R. succi cotoniorum lib. 10. paulatim coquatur in olla, semper auferendo spumam, usq; ad consumptionem medietatis, coletur & tres horas quiescat, & subtrahatur residentia, R. succi clari lib. 4. uini boni odoriferi tantundē, mellis spumati lib. 5. coquantur simul semper auferendo spumam, donec inspissetur. Et quidam loco mellis ponunt saccharum, & est melius contra febres: præterea quandoq; condit cū speciebus aromaticis eiusmodi, R. cinnamomi, cardamomi maioris, quod est granum paradisi, añ. drag. 1. s. gariophylorum drag. 1. zingiberis, mastichis, ligni aloës, macis, añ. scrup. 2. grana 5. croci drag. 1. s. omnia præter crocum terantur parumper, & in panno posita suspendantur in ipsa miua, & fricentur sepe sepius, quousq; coquatur miua & inspissetur, postmodum aromatizetur cum galliæ muscatæ drag. 1. s. uel cum pauco musco.

Sirupus de menta parum calefacit, sed multum confortat stomachum debilem & languidum, caloremq; naturalem & digestiuam restaurat, nauseam, uomitum, fluxum uentris & singultum sedat, R. succi cotoniorum dulcium, & acrium, succi granatorum dulcium, acrium, & mediocrium añ. lib. 1. s. quibus infundatur mentæ siccæ lib. 1. s. rosarum un. 2. & dimittantur diem & noctem, deinde coquantur paulatim, quousq; redeat ad quatuor libras, R. huius colaturæ lib. 4. sacchari lib. 2. fiat sirupus.

Sirupus de absinthio est compositus ad restituendum gustum, cōfortat stomachum & epar, & remouet eorum dolores & uiscerum debilitatem & languorem, amarus sanè est, sed ualde excitat appetitum, R. absinthij lib. 1. ros.

an. 2. spicæ un. 3. uini boni odoriferi, succi cotoniorum añ. lib. 2. s. infundantur in uase lapideo diem & noctem, postea claro & lento igne coquantur ad consumptionem ferè medietatis & cum mellis lib. 2. fiat sirupus.

Sirupus de fumo terre datur contra scabiem, pruritus, impetiginem: digerit enim malos humores, falsos, adustos, qui faciunt scabiem, & ulcerat cutim lenit uentrem, confortat stomachum & iecur, remouet oppilationes, & sanguinem infectum ad synceritatem reducit, R. myrabolanorum citrinorum, chebulorum añ. 20. florum boraginis, uel buglossæ, uiolarum, absinthij añ. un. 1. liquiritiæ, rosarum añ. un. s. epithymi, polypodij añ. drag. 7. prunorum centum, passularum lib. s. tamaricum, cassiæ nouiter extractæ añ. unc. 2. aquæ lib. 10. coquantur donec redierint ad lib. 5. R. huius colaturæ lib. 5. succi fumiterre cocti, depurati sacchari añ. lib. 3. fiat sirupus.

Sirupus de thymo potenter calefacit, curat tusses & alias ægrotudines frigidæ, digerit enim malos humores pectoris, frigidos calefacit, & confortat præcordia, R. extremitatum thymi un. 2. calamenti, mentæ siccæ añ. drag. 5. anisi, fœniculi, apij, dauci añ. un. s. passularum un. 4. s. coquantur in sufficienti aqua, & cum lib. 2. mellis, fiat sirupus.

Sirupus de calamentho confert splenetis, & attenuat splen tumidum, calefacit frigidos & senes, digerit humores phlegmaticos & melancholicos, tenaces & uiscosos, & curat tusses inueteratas, & asma senum, R. calamenti domestici & syluestris añ. un. 2. ligustici, dauci, squinanti añ. drag. 5. passularum lib. s. coquantur in sufficienti aqua, & cum libris duabus mellis fiat sirupus.

Sirupus splenetis est efficacissimus contra febrem quartanam & ægrotudines omnes melancholicas, digerit enim melancholiam crassam, duram, adustam, & malos humores mollit & resoluit, poros potenter aperit, splen tumidum discutit, tristitiam, timorem, & insaniam melancholicam sedat, R. capilli ueneris, radicum buglossæ domesticæ & syluestris, & earum flores, polypodij, epithymi añ. un. 1. folliculorum sene, chamæpyteos, sticados añ. drag. 7. fumiterre drag. 6. eupatorij un. s. chamædreos, squinanti, ellebori nigri, añ. drag. 3. succi pomorum dulcium un. 8. omnia præter epithymum & succum pomorum, bulliant in lib. 4. aquæ ad consumptionem medietatis, postea addatur epithymum & succus pomorum prædictus, sacchari lib. 2. fiat sirupus.

Sirupus de epithymo datur contra scabiem difficilem, inueteratam lepram, cancrum, & fistulas, digerit materiam melancholicam, falsam, adustam, & corrosiuam, quæ inficit & ulcerat cutim, & facit amplas crustas, siccas aperit oppilationes, prouocat urinam, & mollit aluum, R. epithymi un. 2. s. myrabolanorum citrinorum, indorum, emblicorum bellirycorum, thymi, calamenti, buglossæ, liquiritiæ, polypodij agarici, sticados añ. un. 2. muscatæ, fumiterre añ. un. 1. drag. 2. rosarum, seminis fœniculi, anisi, añ. un. 2. s. prunorum 20. passularum un. 4. tamarindorum un. 2. s. coquantur in sex libris aquæ ad consumptionem

ptionē medietatis, & cū lib. 3. sacchari, & lib. 2. rob. uini, id est, sape, fiat sirup.

Sirupus de eupatorio maxime aperit oppilationes, & pallentibus morbis peculiariter medetur, sanat febres diuturnas, & croceum corporis pallorem & tumorē discutit, hydropisimq; & uentositates resoluit, calefacit stomachū, epas, intestina, & eorum dolores mitigat, R. radicū apij, fœniculi, endiuie, liquiritie, squinanti, absinthij, rosarum, añ. un. 2. capilli ueneris, spine albe, florum buglossæ, anisi, fœniculi, eupatorij añ. drag. 5. rheubarbari, mastichis añ. drag. 3. spicæ, azari, macis añ. drag. 2. coquantur in libris aquæ 8. ad consumptionem tertie partis, & cum quatuor lib. sacchari, fiat sirupus, & adde succi apij & succi endiuie quod sufficit.

Spina alba est arbutū quod facit multos ramos, sed non crescit supra quinque pedes, eius lignum declinat ad albedinem, & habet spinas longas, acutas, & ualde pungitias: sed folia presertim teneriora ingrediuntur in hunc sirupum, quæ sunt tenera & sapiunt gustui.

Sirupus stichados exhibetur cōtra egritudines neruorum frigidas, paralytiam, epilepsiam, spasmus, mollificationem, & obliquitatem oris, ualde calefacit, & cōfert senibus, qui à catarrhis infestantur, R. foliorum stichados, passularū añ. un. 2. serpylli, calamenti, origani añ. drag. 5. anisi, pyrethri añ. drag. 5. s. piperis longi drag. 1. s. zingiberis drag. 1. coquantur in sufficienti aqua ad consumptionem medietatis, & cum lib. 5. mellis fiat sirupus, & aromatizetur cū cinnamomi, calami aromatici, spice croci, zingiberis, piperis nigri & longi añ. drag. 1. s. ligatis in panno lini raro, suspenso in medio sirupo, & cum decoctione spice, florum roris marini, uel saluie diluatur.

Sirupus de artemisia medetur passionibus matricis, & retinet eam in proprio loco, resoluit frigiditatem, uentositatem, & dolores, corroborat neruos, aperit poros, sanguinem corrigit, menstruis imperat & prouocat, R. artemisie manipulos duos, calamēthi, saturæiæ, origani, thymi, tamaricis, stichados añ. manipulum unum, florum camomille, meliloti, maioranæ, florum roris marini añ. un. 1. purpure marine, calami aromatici, macis añ. drag. 5. chamedreos, matricarie minoris, betonicæ, abrotani manipulum mediū, acori, prassij, foliorum maiorum rubeæ, sileris mōtani, spice celticæ añ. un. s. azari, squinanti, anisi, fœniculi, apij añ. drag. 2. fiat decoctio in sufficienti aqua ad consumptionem medietatis, & cum sufficienti melle, fiat sirupus.

Sirupus matricis plurimum ualet contra uitia matricis, repellit malos humores, qui regurgitant ad stomachum, sedat nauseam & uomitum, calefacit stomachum, aperit oppilationes, prouocat menstrua, resoluit sperma, reprimit cupiditates uenereas, digerit malos humores phlegmaticos, corrigit sanguinē, & sedat dolores matricis, R. matricariæ, carpobalsami, calami aromatici, ligni balsami, sileris montani, cassie lignæ añ. un. s. anisi, fœniculi, pullegij, origani, calamenti, roris marini, serpylli añ. manipulum unum, seminis

agnicasti muscate drag. 3. ligni aloës, cinnamomi añ. drag. 2. radicū mandragoræ hyosciami añ. drag. 1. coquantur in sufficienti aqua ad cōsumptionem medietatis, & cum sufficienti melle fiat sirupus.

Acetum squilliticum & oxymel squilliticum, partim propter saporis ingratitudinem, partim propter parvam utilitatem, quæ potest provenire ratione loci, ubi nascitur squilla, nostris temporibus ferè abolevit. Sed apud veteres fuit celeberrimum, & ægri tudinibus frigidis ferè omnibus peculiariter medebatur, epilepsiæ, uertigini, gingiuis, & corrosis dentibus infirmis, foetido & difficili anhelitui, raucedini, tussibus alijsq; uitijs pectoris, pulmonis, epatis, stomachi, splenis, & præcipue lapsæ & debili uessicæ, quæ non retinet urinam, præfocationibus cæterisq; uitijs matricis. Et acetum fit hoc modo, R. cortices seu laminas squillæ, & cū stylo ligneo acuto sue eas in filo disiunctas, & sic dies quadraginta siccant in umbra, postea cōminue eas cū incisorio ligneo in parua frustra, & in qualibet libra huius squillæ misce aceti lib. 8. in uas uitreū parui orificij, & cū cera obstructū, totidem quadraginta diebus soli exponat & coletur, & reponatur. Quantitas aut potitionis eius est à media uncia usq; ad unam in mane ieiuno stomacho, uel post cœnam in ægri tudinibus capitis.

Oxymel squilliticū est melius ad omnia quæ de eius aceto diximus, R. mellis spumati lib. 3. aceti squillitici lib. 2. coquatur rite donec inspissetur & spumetur. Itidem acetum si in oxymelle composito, uel sirupo de quinque radicibus loco aceti communis poneretur, fieret oxymel squilliticum compositum.

Succus herbe acetosæ ad spissitudinem coctus, cor & stomachum confortat, calorem remittit, sitim sedat, à peste liberat, & uenenosæ eius putredini resistit, uomitum & fluxum cholericum constringit, & fit hoc modo, ut diutius conseruetur, R. succi herbe acetosæ lib. 6. coquatur lento & claro igne ad consumptionem tertiæ partis, coletur & abiiciatur residentia, atq; iterum in uase uitreo leuiter coquatur, donec inspissetur: sic etiam fit & conseruatur succus ribes, & est consimilis uirtutis. Similiter coquit mustū, & fit sapa, quæ est stiptica, & cōfortat stomachū & intestina. Cōsimiliter fit agresta cocta & succus de corneis, q; est ualde cōstrictiuus, & debet extrahi succus quādo incipiūt maturescere. Similiter possunt fieri ex piris, persicis, malis apijs, decijs, et reliquis pomis, sicut de amariolis, cerasis, qui est optimus & delectabilis sapor.

Concoctio communis temperata, qua medicinae solutiue dissoluuntur, & sirupi diluuntur, R. prunorum decem, hordei, liquiritiæ, passularum, anisi, feniculi añ. un. mediam, florum buglossæ, boraginis añ. drag. 1. s. coquantur in libris tribus aquæ ad consumptionem tertiæ partis, & cōseruatur infra quindecim dies.

Cōcoctio communis parum frigidior prædicta, tempore æstiuo utenda in dissoluendis medicinis, & lymphandis sirupis, R. passularum, liquiritiæ, prunorum, iuiubarū enucleatarū, uiolarū, hordei mundi, quatuor seminū frigidorum

dorum mundatorum añ. drag 2. coquant in sufficienti aqua, ut supra.

Concoctio pectoralis communis, quæ est potus tussientium, lenit & humectat pectus, digerit materiam, faciliat sputum, & sedat tussim, R. carycarū pinguium un. s. dactylorū, iuiubarum añ. drag. 2. marrubij, hyssopi, capilli ueneris, passularum, liquiritiæ rasæ, uel contusæ, seminis apij, fœniculi, hordei añ. drag. 2. coquantur in lib. 12. aquæ ad consumptionem tertiæ partis, & pro febre phlegmatica & egritudine frigida coquatur in eis mellis un. 1. & cum hac concoctione diluantur sirupi & medicinæ.

Concoctio ex marrubio efficacissima cōtra asma & tussim, dilatat uias anhelitus, abstergit excrementa mucosa, & mirum in modum faciliat anhelitū, R. marrubij uiridis, chamaedreos añ. manipulū 1. & mediū, coquantur in sufficienti aqua ad cōsumptionem tertię partis, R. huius colature lib. 1. succi marrubij un. 5. mellis un. 2. stichados triti un. s. coquātur simul mediocriter, & da un. 4. quotidie in aurora tepidas. Melicratum est uinum cum melle uel saccharo, & speciebus aromaticis conditum, quod uulgares Itali chiarieram uocāt, est potus ualde delectabilis & suauis, calefacit, & confortat stomachum frigidum, lapsum, epar, & omnia intestina: sed non sris temporibus sæpius ad uoluptatem quàm ad utilitatem hyberno natali potatur, & plerunq; in bacchanalibus crapulantium reperitur: foetidum anhelitum corrigit, & facit pulchrū colorem, R. uini optimi lib. 10. mellis spumati lib. 2. uel sacchari lib. 1. & lento & claro igne modicum coquatur, postea desuper projice has species mediocriter contusas, R. cinnamomi drag. 2. gariophylorū, zingiberis, ligni aloës, macis añ drag. 1. cardamomi drag. s. croci, spicæ utriusq; scrup. 1. postea coletur cum panno dēso, & si libet aromatizetur cum modico musco.

De electuarijs lambendis.

Cap. 11.

Rosequemur de electuarijs lambendis, quę partim digerunt & partim euacuant excrementa quę congregantur in pectore.

Diadragantum est peculiare remedium calidę & sicce tussis, & pleuresis, lenit asperitatem linguę, gutturis, & totius pectoris, sputū & anhelitū faciliat, discutit apostema pleureticū, mitigat febrem, & restaurat phthisicos & cōsumptos, R. draganti albi drag. 2. gummi arabici albi un. 1. drag. 2. amyli un. s. liquiritię, seminum melonis, cucumeris, citrulli, cucurbite añ. dra. 2. camphorę scrup. s. penidiorum un. 5. confice cum saccharo & aqua uiolata, & fac confectionem in forma solita, & lambatur.

Diapapauer inducit somnum & quietum soporem ijs qui propter inquietudinem, calores, febres, uel dolores non possunt dormire, sistit acutos catarhos, qui minantur phthisim, tenues humores ingrossat, tussim siccam sedat, & humectat pectus, mitigat sitim, reficit extenuatos, & acutas febres refrigerat & sanat, R. seminis papaueris albi, penidiorum utriusq; un. 2. s. succi liquiritię, draganti, gūmi arabici, amygdalarū dulciū, mundatarū añ. un. 1. dra. 2.

L 3

seminum melonis, citrulli, cucumeris, cucurbitæ, lactuce, malue añ. un. i. amyli, seminum portulacæ, citoniorum añ. drag. 5. confice cum sirupo uiolato, & capiatur paulatim lambendo. Eucodiū digerit & refrigerat materias acutas, cholericas, mitigat dolores, æstus, inquietudines, febres cholericas, æstiuas pleureses, sedat tussim siccam & sitim, & humectat thoracem, & prouocat somnum, R. papaueris albi un. 3. drag. 1. amygdalarum dulcium, granorum pini, gūmi arabici, draganti, succi liquiritiæ añ. un. i. drag. 2. amyli seminis portulacæ, seminis lactuce, seminis citoniorum añ. un. s. croci drag. 1. penidiorū un. 4. confice cum sirupo de papauere, & capiatur lambendo.

Electuarium lambendum ex semine citoniorum confert hecticis & phthisicis, & conualescentes restaurat & extenuatos, mundificat thoracem, & educit materias saniosas, & alia excrementa quæ faciūt tussim, lenit asperitates pectoris, & faciliat anhelitū, R. seminū citoniorū, citrulli, amyli, draganti, gūmi arabici añ. dra. 6. papaueris albi, spodij, seminis lini torrefacti, croci, amygdalarum dulcium añ. dra. 3. granorū nasturtij coctorū, amygdalarū amararū, farine fabarum añ. dra. 1. s. penidiorū un. 6. & cū aqua fontis fiat electuarium.

Diamylum lenit asperitates pectoris, & mitigat eius dolores, faciliat sputum, & sanat pleuresim, R. farine amyli, succi liquiritiæ añ. drag. 2. s. draganti, cymini, fœniculi añ. drag. 2. hyssopi siccæ, capilli ueneris, dactylorum seminis, cucurbitæ, melonis, citrulli, cucumeris añ. drag. 1. seminis urticæ, ireos añ. scrup. 1. penidiorum un. 5. confice cum sirupo uiolato.

✕ Electuarium sanum lambendum exploratum est cōtra tussim frigidam, & raucedinem uocis, digerit, & facile expuit phlegma uiscosum, & est efficacissimum cōtra tussim, R. iuiubarum, sebesten añ. 30. passularum carycarum, dactylorū añ. un. 2. fœnogreci drag. 5. capilli ueneris manip. 1. cinnamomi, hyssopi siccæ, liquiritiæ, anisi, fœniculi, ireos, calamenthi, seminis lini añ. un. s. coquantur simul in libris quatuor aquæ ad consumptionem medietatis, R. prædictæ cōcoctionis lib. 2. penidiorū, tantundē, pineorū mundatorū drag. 5. amygdalarum dulcium mundatarum, liquiritiæ, draganti, gummi arabici, amyli añ. drag. 3. ireos drag. 2. coquantur ad spissitudinem, & capiatur lambendo.

Diapenidion constructum est contra uitia pectoris & pulmonis, humectat & abstergit anhelitus, faciliat sputum, remouet tussim & raucedinem, & cōfert phthisicis, R. penidiorum, zingiberis, succi liquiritiæ, draganti, gummi arabici, amyli, seminum citrulli, melonū, cucumeris, cucurbitæ añ. drag. 1. s. camphorę grana 7. confice cū hoc sirupo uiolato, fac bullire in una lib. aquæ tres uncias florum uiolarum, quousq; aqua aliquātulum tingatur, & coletur, & colaturę addatur sacchari lib. 1. & iterum bulliat donec incipiat inspissari, & tunc proijciantur in eum semina communia prædicta, semper cum spatula agitando, deinde penidia in eo dissoluantur, & addatur camphora, & reliqua secum misceantur, & in mortario conficeantur.

Diapenidion

Diapinū expuere facit materias phlegmaticas & uiscolas, sanat tussim inueteratam & asma, & contra hæc est efficacissimum, & plurimum ualet, R. pinorum un. 3. drag. 6. amygdalarum dulcium, auellandarum assatarum, draganti, gummi arabici, succi liquiritiæ, amyli, capilli ueneris, ireos añ un. s. dactylorum un. 4. s. amygdalarum amararum drag. 3. butyri recentis, sacchari albi, mellis, passularum añ. un. 4. confice cum melle & capiatur lambendo.

Mel passularū sic fit, R. passularū un. 8. aque lib. 2. coquant ad cōsumptionē ferè aque, hoc est, ad cōsumptionē medietatis, et postea fortiter exprimant, recipe huius decoctiōis lib. 1. mellis spumati lib. 2. & simul sufficiēter coquant.

Electuarium ex amygdalis prodest his qui patiuntur tussim siccam, nam lenit, humectat, & abstergit thoracem, excrementa extrahit, & faciliat anhelitum, R. amygdalarum dulcium, & amararum excorticatarū, seminis lini torrefacti, granorum pini, anisi, draganti, gummi arabici, succi liquiritiæ, & radicis eius añ. drag. 1. s. sacchari, penidiorum utriusq; un. s. succi apij, fœniculi, utriusq; depurati un. 1. mellis despumati quod sufficit.

Electuarium ex pulmone uulpis abstergit & consolidat ulcera pectoris & pulmonis, & præferendū est alijs remedijs in phthisi, R. pulmonis uulpis præparati, succi liquiritiæ, capilli ueneris, seminis fœniculi añ. un. s. confice cum melle rosato uel sirupo myrtino. Pulmo uulpis sic præparatur, scinditur per uenas recens, & lauatur cū uino calido, & inuolutus absinthio ponatur in olla in furno mediocriter calido, & sic exiccatus extrahatur antequam aduretur.

Electuarium thoracis curat tussim phlegmaticam, lenit asperitatem pectoris, abstergit eius excrementa, dilatat anhelitum & calefacit, R. draganti triduo in aqua infusi un. 3. hyssopi, prassij, serpylli, calamenthi, cinnamomi añ. un. s. zingiberis, cymini, succi liquiritiæ añ. drag. 1. s. cōfice cum melle despumato, & da drag. 2. in mane & in meridie, & tantundem in sero ante cœnam.

Electuarium ex serpyllo digerit, abstergit, & è pectore ducit materias phlegmaticas, saniosas, & curat tussim & phthitim, R. serpylli, hyssopi, ireos añ. un. 1. confice cum melle, uel saccharo rosato, & da drag. 2. ter in die cum aqua mellis.

Electuarium ex semine lini optimum contra tussim, præsertim puerorum: nam lenit, abstergit, & sedat dolores pectoris, R. farine seminis lini un. 2. confice cum melle.

Electuarium irinum faciliat sputum, expuere facit humores uiscosos & saniem, & sanat ulcera pulmonis. Sume ireos, croci, mirrhæ, cinnamomi, granorum pini, gummi arabici, terebenthinæ resinæ añ. un. s. cassiæ fistulæ, dactylorum añ. drag. 3. costi drag. 2. spicæ drag. 1. galbani scrup. 2. mellis ad spissitudinē cocti circiter lib. 1. cui primū addat terebenthina resina seorsum ad spissitudinē cocta, postea galbanū in illis bulliat, demū reliqua, & fiat electuarium.

Electuarium ex squilla digerit & educit materias frigidas, grossas, & ui-

scosas, sedat dolores pectoris, & laterum, & est efficacissimum contra perpetuas tusses & asmata senum, R. succi squillæ, mellis despumati, utriusq; lib. 2. & coquantur ad spissitudinem. Succus autem ex squilla sic extrahitur, munden tur cepæ, squillæ cū cultello ligneo, & circudentur pasta frumenti, & coquantur in furno donec sit cocta illa pasta, qua dempta cepæ in mortario lapideo calido cum pistillo ligneo calido contundantur, & cum panno lini subtili fortiter exprimantur & succus extrahatur. Electuarium de squilla cōpositum ualet contra tussim inueteratam, & asma difficile, attenuat enim crassos humores, uiscosos, quos expuit & faciliat anhelitum: sed est amarum, & gustui nō gratum, sicut proximū superscriptum, R. succi squillæ, ut supra, coctæ un. s. ireos drag. 2. hyssopi, prassij añ. drag. 1. mirrhæ, croci añ. drag. s. cōfice cum melle, & paulatim lambatur.

Diamoron est optimum & peculiare remedium anginae & tumoribus intrinsecis, gulæ, uuas prolixas subleuat: maxime sistit catarrhos, abstergit phlegma uiscosum, & excrementa educit, quæ obstruunt guttur, & præfocant & resoluit anginam, R. succi mororū rubi lib. 1. succi mororū lib. s. mellis lib. s. sapæ un. 3. coquantur simul ad spissitudinem sirupi, & ad usum conseruetur: fiunt enim cum eo gargarissmata dissoluto cum cōcoctionibus rosarum, hordei, & similibus. Mora autem sint mediocriter matura.

Succus uiridium corticum nucum cū subduplo mellis ad spissitudinem coctus sistit destillationes acutas, calidas, quæ impediunt anhelitum, & præfocant, & resoluit anginam & pleuresim, gargarissatus cū decoctionibus appropriatis. Vnde si opus fuerit mulieribus uel pueris, & qui habent humidam cōplexionem, dissoluatur prædictus succus cum aqua cocta tepida, & fiant gargarissmata. Sed reliquis uiris si egritudo fuerit in principio, dissoluatur cum decoctione rosarum, uel balaustrarum. Et si fuerit in statu, addatur modicum croci & myrrhæ: at in declinatione salis nitri uel aliquid salis harmoniaci, & fiant gargarissmata, quæ erunt optima ad ea quæ diximus, fit autem huiusmodi succus, & extrahitur ex corticibus nucum in mense Iulio.

De pillulis.

Cap. III.

Pillule alephagine sunt debilis & tardæ solutionis, sed maximi iuuamenti, omnino aliqua ex parte soluunt humores crassos, melancholicos, phlegmaticos, putridos, & prohibent augmentum eorum, mundificant stomachum, caput, & organa sensuum, eademq; confortant, & digestiuam augent, quàm salubres sunt, & qui eis utunt sanitatem conseruant, & amissam recuperant, & ualent contra quartanam, R. absinthij, succi rosarum añ. un. 5. cinnamomi, cubebæ, ligni aloës, calami aromatici, macis, nucis muscatæ, cardamomi, gariophylorum, azari, mastichis, squinanti spice, carpobalsami añ. un. 1. contundantur aliquantulum, & infundantur in libras duodecim aquæ, & coquantur ad cōsumptionem duarum tertiarum,

rum, deinde manibus fricentur, & exprimantur, postea sume aloës succi citri
ni lib. i. & lauet sepius aqua pluuiali, & dimittat exsiccare, postea super ipsum
infundantur prædictæ colaturæ circiter lib. 2. & terantur in sole, & addat myr
rhæ, mastichis añ. drag. 5. croci drag. 3. Rursum fundatur super ea residuum
expressionis prædictæ, & continue terantur, donec exiccantur, & fiant pillu
læ, de quibus capiatur drag. i.

Pillulæ hieræ simplicis purgant stomachum, caput, epas, renes, matricem,
iuncturas, resoluunt malos humores phlegmaticos, & remouent eorum egri
tudines: nam incidunt, attenuant, & abstergant uiscosos humores, calefaciunt
& exiccant, aperiunt poros, reddunt spiritus, synceros acuunt sensus, & sunt sa
luberrimæ, R. cinnamomi, mastichis, azari, spice, carpobalsami, croci, ligni
aloës, cassiæ lignæ añ. drag. 2. aloës un. 4. fiant pillulæ cum melle rosato uel
aqua bdelliij, aut aqua draganti, & dantur in quâtitate drag. i. uel drag. i. s. ho
ra eundi dormitum uel in matutinis. Ex iisdem quoq; speciebus hieræ compo
nitur electuarium cum melle quod mittitur in clysteribus, quia per os est ama
rum & gustui ingratum.

Pillulæ de hiera cõpositæ purgant & cõfortant stomachũ, caput, & organa
sensuum, & fortius educunt humores phlegmaticos, à membris remotis, R.
aloës epatici un. i. drag. 5. cinnamomi, spice, costi, squinanti, ligni balsami, cas
siæ lignæ, mastichis, azari, rosarũ, absinthij, agarici, colocynthæ, turbith, bde
lij añ. dra. i. fiât pillulæ cũ sirupo de stichados, & da dra. i. quãdo itur dormitũ.

Pillulæ Assageret sunt optimæ ad stomachũ & caput, purgant enim & con
fortant membra nobilia, & prohibent ascensum malorum humorũ, & pecu
liariter medentur catarrhis & ægri tudinibus capitis senum, R. cinnamomi,
azari, spice, carpobalsami, croci, ligni aloës, cassiæ lignæ añ. drag. i. mastichis
drag. 5. myrabolanorum citrinorum un. s. aloës epatici un. 2. fiât pillulæ cum
sirupo destichados. Sed quia sunt debilis solutionis his & alijs addat duodeci
ma pars diagridij, & sumatur drag. i. quando itur dormitum.

Pillulæ salubres præseruat homines ab omni ægri tudine, & purgât omnes
malos humores, & maxime phlegmaticos, confortant stomachum, cerebrũ,
& reliqua membra principalia, R. cinnamomi, spice, croci, squinanti, costi, a
zari, cassiæ lignæ, ligni aloës, carpobalsami, absinthij, epithymi, stichados, ro
sarũ, rheubarbari, turbith, mastichis, trochiscorum colocynthæ añ. drag. i.
diagridij drag. 3. aloës un. 2. s. fiant pillulæ cum uino optimo, & sumat drag. i.

Pillulæ ex absinthio parum aut nihil soluunt, sed ualde confortant stoma
chum, & inuentæ sunt ad excitandum gustũ, & reducendũ appetitum, R. ab
sinthij un. s. cinnamomi, macis, gariophylorum, galangæ, nucis muscatæ, zin
giberis, cardamomi, anisi, ligni aloës, corallorum rubeorum, rosarum, rheum
barbari añ. drag. i. spice drag. s. aloës un. 2. fac massam cum uino, & da drag. i.
per duas horas ante prandium, & tantundem ante cœnam,

Pillulæ communes sunt saluberrimæ contra pestem, conseruant enim bonos humores & sanitatem, & resistunt putredini, & humores corruptos expellunt, sed sunt debilis & facilis solutionis, nam purgant sine molestia & lesione, R. myrrhæ, croci añ. drag. 1. aloës drag. 2. alij addunt mastichis drag. 1. ad confortationem stomachi, & tantundem boli armeni, & in simili proportione dupla addunt aloë: qui si lauetur cum aqua endiuie, magis confortat & minus soluit, & fiat pillulæ secundum magnitudinem ciceris cum uino, & da drag. 1.

Pillulæ turbithinæ leuiter soluunt phlegma à capite & stomacho, & qui eis utitur præseruatur à morbis phlegmaticis, R. turbith un. 1. drag. 2. zing. rosarum añ. drag. 5. mastichis un. s. aloës un. 2. s. fiant pillulæ cum succo absinthij, & da drag. 1. circa mediam noctem.

Pillulæ mastichinæ præseruant stomachum ab omni ægritudine, leuiter purgant, & maxime confortant, & non permittunt humores corrumpi: & qui eis utuntur, præseruantur à doloribus stomachi, capitis, uentris, & matricis: conferunt tristibus & melancholicis, & uitia matricis corrigunt, R. aloës un. 1. dra. 2. mastichis un. s. agarici dra. 3. fiat pillulæ cum uino cocto, quod dicitur sapa.

Pillulæ stomachicæ purgant choleram, phlegma, & melancholiam à stomacho, capite, epate, & organis sensuum, & iuncturis: præseruant bonos humores à corruptione, & resistunt catarrhis, R. pil. hieræ simplicis un. 1. myrabolanorum citrinorum, chebulorum, indorum, absinthij, diagridij añ. un. 5. zingiberis, epithymi, anisi añ. dra. 2. s. agarici, salis indi añ. dra. 2. turbith un. 1. drag. 2. fac pillulas cum succo scariolæ.

Pillulæ aggregatiuæ quampluribus malis medentur, nam purgant omnes malos humores, cholericos, phlegmaticos, & melancholicos, & sanant eorum ægritudines, & febres longas, periodicas, & clarificant sanguinem, spiritum, & sensus R. myrabolanorum citrinorum, rheubarbari añ. un. s. succi eupatorij, succi absinthij añ. drag. 5. myrabolanorum chebulorum, indorum, agarici, colocynthæ, polypodij añ. drag. 2. mastichis ros. salis gemmæ, epithymi, anisi, zingiberis añ. drag. 1. aloës, turbith, diagridij añ. drag. 6. fac pillulas cum electuario succi rosarum, & da drag. 1.

Pillulæ imperiales modicum soluunt, & plurimum confortant stomachum, & omnia intestina frigida, muniunt uirtutes naturales, remouent frigiditatem, clarificant sanguinem & spiritum, R. cinnamomi, amomi, anisi, mastichis, zingiberis, cardamomi, ros. zedoariæ, macis, nucis muscatæ, gariophylorum, croci, cubebæ, ligni aloës, turbith, manne, agarici, sene, spice, myrabolanorum citrinorum, chebulorum, indorum, bellirycorum emblicorum añ. scrup. 1. rheubarbari un. 1. aloës un. 2. fac massam teretem cum sirupo uiolato, & da drag. 1.

Pil. ex spica sunt salubres & efficaces contra oppilationes et earum morbos: nam aperiuunt oppilationes splenis, epatis, & stomachi, & sanant febres cronicas, icteritiam, & hydropisim, sed parum soluunt, nisi addatur diagridium, R. spicæ nardi drag. 5.

dra. 5. rheubarbari, agarici, epithymi añ. un. s. costi, mastichis, chamedreos, amomi añ. drag. 3. spice celtice, croci añ. drag. 2. mirrhe, cinnamomi, gario- phylorum, squinanti añ. drag. 1. aloës un. 1. drag. 2. fac pillulas cum uino.

Pillulæ eupatoriij sunt debilis solutionis, sed remouent oppilationes, & earum morbos, icteritiam, febres longas, periodicas, & dolores capitis, R. myrabolanorum citrinorum, succi eupatoriij, succi absinthij, rheubarbari añ. dra. 3. mastichis añ. drag. 1. croci drag. s. aloës drag. 5. confice massam teretem pro pillulis cum succo endiuie.

Pillulæ aperitiue remouent oppilationes epatis, splenis, & purgant malos humores, uiscosos, & duros, & sanant febres inueteratas, icteritiam, & hydro- pism, R. harmoniaci, serapini, bdelij, turbith myrabolanorū citrinorum añ. drag. 5. rheubarbari añ. un. s. aloës drag. 3. gummi arabici, opoponaci añ. drag. 2. mastichis drag. 1. spice scrup. s. dissolue gummi cū uino, & fac pillulas.

Pillulæ ex rheubarbaro expellunt malos humores simplices, mixtos, ui- scosos, & corruptos, remouent oppilationes, febres cronicas, morbos epati- cos, & cauent hydropism, R. hierę simplicis un. 1. drag. 2. trochiscorum dia- rhodon un. s. rheubarbari drag. 3. myrabolanorum citrinorum drag. 2. s. succi absinthij, succi liquiritie, mastichis añ. drag. 1. seminis apij, foeniculi añ. drag. s. fac pillulas cum aqua foeniculi.

Pillulæ ex lacca soluunt malos humores diuersarum specierū, mixtos ape- riunt poros, curant morbos oppilationum, febres longas, dolores epatis, & hydropism, R. hierę picre drag. 3. lacce ablute, absinthij & succi eius, succi eu- patoriij, aloës, myrabolanorum citrinorum, rheubarbari, mastichis, croci, anisi, azari, cassie fistule, seminis fumiterre añ. drag. 2. confice cum succo sola- tri, & da drag. 1. s. Si uero tussis coniungatur febrī, adde succi liquiritie un. s.

Pillulæ diarhodon digerunt & euacuāt malos humores, phlegmaticos sto- machi & intestinorum, aperiunt oppilationes, sanāt phlegmaticas febres, sed potissimum confortant stomachum, excitant gustum, & faciunt bonum oris odorem, R. trochiscorum diarhodon, absinthij añ. drag. 5. squinanti, masti- chis añ. drag. 2. salis indi drag. 1. aloës un. 2. fiant pillulæ cum succo mente.

Pillulæ cochie attrahunt à capite, & soluunt materiam frigidam, phlegma- ticā, que nocet neruis, cerebro, & sensibus, & sunt perutiles, & proficue ægri- tudinibus omnib. capitis, frigidis, & maxime catarrhis, R. specierū hierę sim- plicis un. 1. drag. 2. turbith, sticados añ. drag. 5. trochiscorum, colocynthe un. s. diagridij drag. 3. fac pillulas cum succo absinthij uel sirupo de sticados.

Pillulæ senum familiares, maximo presidio sunt senibus, & qui à catarrhis infestantur, purgant omnes malos humores, acuunt & confortant uisum, au- ditum, & reliquos sensus, mundificant cerebrum & neruos, & senes incolu- mes reddunt, R. aloës loti un. 1. drag. 5. diagridij drag. 6. s. myrabolanorum citrinorum, chebulorum, indorum, belliricorum, emblicorū rheubarbari,

mastichis, absinthij, rosę, uiolę, sene, agarici, añ. drag. i. fac massam pil. cū succo fœniculi.

Pillulę aureę caput & stomachum optime purgant ab humoribus cholericis, & morbos cholericos sanant, præter febres, & resoluunt uentositatem, R. aloës, diagridij añ. drag. 5. ros. seminis apij, añ. drag. 2. s. anisi, fœniculi, mastichis añ. drag. i. s. croci, trochiscorum, colocynthę añ. drag. i. fac massam pil. cum infusione draganti.

Pillulę arabicę purgant omnes malos humores, & sanant morbos inueteratos, dolores capitis, hemicraneam, uertiginem, cōfortant stomachum, splenem, cerebrum, neruos, ingenium, uisum, auditum, & reliquos sensus acuit, auferunt melancholiam, tristitiam, & reducunt hilaritatem, R. brionię, myrabolanorum citrinorum, bellirycorum, indorum, chebulorum, emblycorum, azari, mastichis, rosarū, diagridij, añ. un. i. castorei drag. 3. croci drag. i. aloës un. 4. fac massam pil. cum succo fœniculi.

Pillulę lucis sunt optime ad ægitudines oculorum, purgant malos humores, & caligantes oculos sanant, resoluunt uapores offuscantes, uisum acuunt, & corroborant spiritum & uirtutem uisuiam, & conseruant sanitatem oculorum, R. euphragię drag. 6. agarici, sene añ. drag. 5. myrabolanorum citrinorum, chebulorum, indorum, bellirycorum, emblycorum, rheubarbari añ. un. s. rosarum, uiolarum, trochiscorum colocynthę, turbith, cubebe, calami aromatici, nucis muscatę, spice epithymi, carpobalsami, xilobalsami, sileris montani, seminis rutę, squinanti, azari mastichis gariophylorum, cinnamomi, anisi, fœniculi, apij, cassię lignę, croci, mastichis, añ. dra. 2. aloës un. ii. fac massam pil. cum aqua fœniculi, & da drag. i. cum duodecima parte diagridij.

Pillulę ex agarico sunt proficuae tussientibus, nam euacuant malos humores, cholericos, & phlegmaticos, crassos, glutinosos, & putridos, qui fluunt in thoracem, impediunt anhelitum, & faciunt tussim, R. turbith drag. 5. hierepicre simplicis un. s. agarici trochiscati drag. 3. colocynthę trochiscatę, sarcocollę añ. drag. 2. ireos, prassij, mirrhę, zingiberis añ. drag. i. fac pillulas cum sapa.

Pillulę ex fumo terre soluunt malos humores, cholericos, adustos, mordicatuos, & phlegma falsum, quę faciunt pruritem & scabiem, eisq; peculiari ter medentur, R. myrabolanorum citrinorum, chebulorum, indorum añ. drag. 5. aloës drag. 7. diagridij drag. 2. confice cum succo fumiterre, & dimitte in umbra siccari, postea iterum terantur, atq; iterum siccate & in puluerem redactę ter uel quater, demum conficiatur massa pil. cum succo fumiterrę.

Pillulę morbi gallici purgant phlegma falsum, & choleram adustam secum mixtam, à iuncturis & locis remotis, curant scabiem, & ulcera cutis, & sedant dolores iuncturarum, R. trochiscorum colocynthę, myrabolanorum nigrorum, citrinorum, serapini, bdelij, sarcocollę añ. un. s. mastichis, diagridij añ. drag. 3.

drag. 3. nigellæ, cymini, origani, nasturtij añ. drag. 2. spicæ, ellebori nigri, euphorbij, cornu cerui adusti, salis gemmæ añ. drag. s. aloës un. 1. dissolue gummi cum succo porri, & fac pillularum massam, & da drag. 1.

Pillulæ inde inuentę sunt contra melancholicos humores, adustos, & phlegmaticos falsos, qui producunt scabiem malignam, cancrum, lepram, ulcera, fistulas, febres quartanas, dolores, tumoresq; splenis, icteritiam spleneticam, & conferunt ijs, qui ex innata melancholia tristantur, R. epithymi, stichados añ. drag. 6. myrabolanorum nigrorum, ellebori nigri, polypodij añ. drag. 5. agarici, lapidis lazuli loti, colocynthæ, salis indi añ. un. s. succi eupatorij drag. 2. spicæ, gariophylorum añ. drag. 1. hieræ simp. un. 1. fac massam pillularem cum succo apij.

Pillulæ contra quartanam efficacissimæ, quarum sumitur scrupulus unus, tertia quaq; nocte maioris quietis, hoc est, quę nocte præcedente paroxysmũ capiatur pillula una, R. serapini gummosi, trochiscorum colocynthæ añ. drag. 1. diagridij scrup. 2. salis gemmæ scrup. 1. fiant pillulę cum sirupo spleneticorum uel uino.

Pillulę ex lapide lazuli sunt peculiare remedium melancholicorum morborum, subducunt enim melancholiam phlegmaticam crudam, & cholericam adustam, quę faciunt quartanam & ulcera maligna, & cancrum, & sunt faciles & salubres, R. epithymi, polypodij, agarici añ. un. 1. lapidis lazuli abluti drag. 6. diagridij, ellebori nigri, salis indi añ. drag. 2. s. gariophylorum, anisi añ. drag. 1. s. hierę picrę simp. un. 2. fac massam pil. cum succo endiuie.

Pillulæ benedicte potenter euacuant à longinquis partibus choleram, & phlegma mixtum, sedant dolores iuncturarum, sunt ualde aperitiuæ, & plurimum mingere faciunt, dissoluunt arenulam, & omnem materiam in uessica coniectam, & cõterunt calculos, R. turbith, esulę añ. drag. 2. diagridij, hermodactyli añ. drag. 1. rosarum, gariophylorum, spicæ, zingiberis, croci, mastichis, saxifragiæ, piperis longi, amomi, salis gemmę, galangę, macis, polypodij, cardamomi, seminis apij, cardui fœniculi, asparagi, ameos, granorum solis añ. scrup. 1. fac teretem massam pil. cum succo fœniculi.

Pillulæ foetidę attrahunt & purgāt humores crudos & corruptos, crassos & phlegmaticos, & choleram secum mixtam, sedant dolores stomachi, colicæ & podagrę, scabiosasq; & maculosę cutis infectiones delet, R. serapini, opoponaci, bdelij, colocynthę trochiscatę, aloës, epithymi, rutę syluestris añ. drag. 5. turbith un. s. diagridij drag. 3. hermodactylorum, esulæ añ. drag. 2. zingiberis drag. 1. s. cinnamomi, spicæ, croci, castorei añ. drag. 1. euphorbij scrup. 2. dissoluantur gummi cum aqua porri, & fac pil. massam.

Pillulæ de euphorbio purgant frigidos humores, phlegmaticos uiscosos, & tenaces, qui nocent neruis, & sanant paralyfim, mollificationem, & spasmũ, R. euphorbij, colocynthæ, agarici, bdelij, serapini añ. drag. 2. aloës drag. 5. fac

pillulas cum succo porri uel caulis.

Pillulę ex colocyntha soluūt malos humores phlegmaticos in propinquis & remotis corporis partibus constitutos, ceu in iuncturis, cerebro, neruis, & conferunt ægritudinibus eorum, R. trochiscorum colocynthę drag. 6. laudani un. s. salis gemmę drag. s. fac pillulas cum oleo rosato.

Pillulę ex serapino euacuant phlegma crudum, & choleram acutam mixtam, ualent contra podagras, & sedant dolores iuncturarum, prouocāt menstrua, purgant matrices, & sanant uitia earum, R. trochiscorum colocynthę drag. 5. serapini harmoniaci, opoponaci, bdelij añ. dra. 2. s. seminis apij, ameos, anisi, seminis rutę añ. drag. 1. acori, cassię lignę, calamenthi, macis, centaureę, pullegij, costi, salis gemmę añ. drag. s. aloës drag. 6. fac pillulas cum succo uel aqua matricarię.

Pillulę ex opoponaco euacuant materiam phlegmaticam neruorū & iuncturarum, & sanant paralysem, spasmus, torturam oris, podagram, inueteratos dolores capitis, dorsi, & omnium iuncturarum, R. opoponaci, hermodactyli, serapini, bdelij, harmoniaci, trochiscorū colocynthę añ. drag. 5. turbith un. s. diagridij drag. 2. croci, castorei, myrrhę, zingiberis, piperis, macropiperis, cassię lignę, myrabolatorum, citrinorum, bellirycorum, emblicorū añ. drag. 1. aloës un. 1. s. infundantur gummi in succo caulium, & fiant pillulę.

Pillulę ex hermodactylis sunt utiles, qui patiuntur podagras, purgāt enim frigidos humores iuncturarum, & sedant dolores & podagras, R. hermodactyli, aloës, myrabolatorum citrinorum, turbith, trochiscorum colocynthę, bdelij, serapini añ. dra. 6. castorei, sarcacollę, euphorbij, opoponaci, rutę, apij añ. drag. 3. croci drag. 1. fac pillulas cum succo caulium.

Pillulę arthetice soluunt humores phlegmaticos & cholericos, aquosos & acutos mixtos, qui penetrant in iuncturas, & sanāt podagras & artheticas, R. hermodactyli, turbith, agarici añ. un. s. cassię lignę, spice, gariophylorū, xylobalsami, zingib. mastichis, rosarum, fœniculi, anisi, saxifragię, seminis asparagi, granorū solis, salis gemmę añ. drag. s. aloës un. 2. s. fac pil. cū succo fœniculi.

Pillulę mezereon sunt inuentę cōtra hydropisim, subducunt enim flauam aquam cholericam, & sanant asclytem hydropisim, R. foliorum mezereon, quę est laureola un. 1. & infundantur biduum in aceto, postea in umbra exiccantur, R. horū foliorū siccorū dra. 5. myrabolatorū citrinorū un. s. chebulorum drag. 3. fac pil. cum tamarindis uel manna dissoluta cum aqua endiuie.

Pillulę ex bdelio compescūt profluuia hemorrhoidarum & menstruorū, curant & sanant ulcera intestinorum, leuiter soluunt, & post solutionem constringunt, R. bdelij un. 1. s. ameos drag. 3. myrabolatorum, chebulorum, indorum, bellirycorum, emblicorum, auellanarum adustarum, carabe añ. dra. 2. s. dissoluatur bdelium cum succo porri, & fac pillulas.

Pillulę de cynoglosa non sunt solutiue, sed opiate, sedant enim dolores, & compescunt

cōpescunt materiā furiosam, & acutū catarrhū, qui grauissima mala, suffoca-
tionē, uel mortis terrorem minat, R. myrrhē drag. 6. olibani drag. 5. opij, hyo-
scyami, radicis herbę, quę dicitur lingua canis añ. un. s. croci drag. 1. s. fac pil. cū
succo lingue canis, & da scrup. 1. s. sed post 6. mēses fermētatae sunt meliores.

Pillulę papaueris opiatae sedant destillationem calidā, acutā, & tussim sic-
cam, quā die ac nocte infestat, & competunt pueris, qui patiuntur tussim, uo-
mitum, uel non possunt dormire, prouocant enim somnum, & sedant dolo-
res, sed parce & cum cautela exhibeantur, quia sunt opiate, R. opij, amyli, gum-
mi arabici, succi liquiritię añ. drag. 1. croci scrup. s. papaueris albi drag. 2. fac
pillulas quāmparuas cum sirupo papaueris uel liquiritiæ, & da drag. s.

Pillulæ liquiritiæ lambendæ profunt his qui patiuntur tussim callidam &
siccam, remouent asperitatem gutturis, leniunt pectus, & facilitant sputū: po-
nuntur enim sub lingua, uel in ore, & paulatim lambuntur, R. succi liquiritię,
sacchari albi añ. un. s. amyli, draganti, amygdalarum dulcium añ. drag. 2. fac
pillulas sicut lupinos, cum mucilagine seminum citoniorum.

Pillulæ lambendę ex semine portulacę, refrigerāt ardorem gutturis & sto-
machi, & mirū in modum sedant sitim, R. seminis portulacę, citrulli añ. drag.
1. draganti drag. s. fac pillulas cum albumine oui uel mucilagine seminum ci-
toniorum, & teneantur sub lingua, & paulatim deglutiantur.

De electuarijs solutiuis.

Cap. IIII.

Manna facile soluit sine læsione, nec est ingrati, sed boni saporis,
educitq; choleram simplicem & mixtam, & earum morbis mede-
tur, R. mannae electæ lib. 1. diagridij un. 1. dissoluatur manna cum
lib. 1. succi rosarū, & coquat unā cū diagridio, lēto & claro igne, donec inspiss-
set, postea adde mastichis drag. 5. & sumat in quātitate drag. 6. parū ante diē.

Electuarium ex tamarindis mitigat febres acutas, & sedat earum faces, & si-
tim, refrigerat epar calefactum & p̄cordia inflammata, clarificat sanguinē,
compescit, & soluit choleram, melancholiam, & omnes humores calidos, R.
quatuor seminum communium frigidorum mundatorum añ. un. 1. prunorū
10. passularū un. 1. s. bulliant in ijs aquis, R. aquarum capilli ueneris, scolopen-
drię, epaticę, lupulorū añ. un. 4. & in eorū colatura dissoluantur cassiæ fistulę,
manne, sacchari, uiol. añ. un. 3. tamarindorum, sacchari rosati añ. drag. 6. co-
quant: & cū incipiunt inspissari, infundant hęc subtiliter trita, R. quatuor se-
minum cōmunium frigidorum, seminum scariolæ, lactucę, portulacę añ. un.
1. rheubarbari, folliculorum sene añ. un. s. anisi, mastichis añ. drag. 3. florum
uiolarum añ. drag. 2. sandalorum alborum, rub. citrinorum, cinnamomi, ga-
riophylorum añ. drag. 1. s. misce, & da un. 1. Si uero magis solutium facere
uoles, adde cuilibet unciaē diagridij scrupulum medium.

Electuarium facile solutium lenit asperitatem intestinorum, remouet sti-
pticitem, & uentris onus subducit, & morbis cholericis & melancholicis au-

xilia præbet, R. passularū un. 2. iuiubarū, prunorum añ. 15. sebesten 10. hordei excorticati un. 1. tamaricum drag. 6. liquiritiæ un. s. polypodij drag. 3. capilli ueneris, uiolarum, folliculorum sene añ. drag. 2. coquatur cū sufficienti aqua ad consumptionem tertiæ partis, & addatur deinde mercurialis manip. unū, & post mediocrem concoctionē coletur, & in colatura dissoluatur pulpæ cassiæ, tamarindorū, sacchari uiolati, sacchari albi añ. lib. s. & coquantur lento & claro igne, semper agitando cum spatula, & in fine adde folliculorum sene un. 1. Si uero uis ut fortius soluat, adde diagridij un. 1.

Electuariū cōmune lenitiuum, quo frequenter utebar in febris humoralibus & pleuresi, lenit enim & mollit intestina, & delet eorum stipticitatem, facile soluit sine molestia & læsione choleram phlegmaticam & melancholicā, R. passularum un. 1. s. prunorum 10. iuiubarum 5. hordei excorticati, anisi añ. un. s. cartami, polypodij, foeniculi añ. drag. 2. s. cinnamomi, liquiritiæ rasæ, seminis maluæ, seminis portulacæ añ. drag. 2. capilli ueneris, uiolarū, thymi optimi añ. drag. 1. s. contendantur grosso modo, & rite bulliat lento & claro igne in lib. 12. aquæ ad consumptionem medietatis, & colentur & fortiter exprimantur, & cum eorum colatura dissoluantur nouiter extractæ cassiæ lib. 2. tamarindorum, diagridij añ. un. 1. & cum sufficienti saccharo, fiat electuarium.

Catholicū est medicina uniuersalis, quæ digerit & facile soluit omnes malos humores, cholericos, phlegmaticos, & melancholicos, lenit intestina, confortat membra principalia, & sanat epaticos, spleneticos, & febres acutas. sed leuiter purgat, R. folliculorū sene, medullæ cassiæ, tamarindorū añ. un. 2. rheū barbari, uiolarū, polypodij añ. 1. liquiritiæ rasæ, penidiorū, sacchari cādidi, quatuor seminum cōmunium frigidorū añ. drag. 2. sed prius fiat hæc concoctio, R. polypodij recentis un. 4. s. foeniculi drag. 6. aquæ lib. 4. coquantur ad consumptionem tertiæ partis, & cum eorum colatura dissoluatur sacchari lib. 2. & coquatur ad spissitudinem sirupi, & cum eo dissoluantur cassia & tamarindi, & cum reliquis subtiliter tritis fiat electuarium.

Electuariū ex prunis suaue est, & boni saporis, sedat sitim & calorem febrilem, medetur synochæ, causoni, & febris acutis incensiuis, lenit intestina, confortat & refrigerat præcordia, & utiliter miscetur cum saccharis cordialibus sine diagridio, quoniam plurimum confortat, & onus uentris leuiter subducit sed cum diagridio potenter soluit humores cholericos, & utroq; modo præparatur, R. prunorum damascenorum uiridium centum, bulliant in sufficienti aqua quousq; facile dissoluantur, & remoti ab igne quādo incipient infrigidari, ponantur in cribro raro super catino, & manibus comprimantur, & totius pulpæ substantia extrahatur, in ea autem aqua qua pruna fuerunt cocta bulliat uiol. un. 1. amotisq; uiolis, R. totam hanc concoctionem sacchari lib. 2. pulpæ prædictorum prunorum lib. 1. coquantur, & cum incipiunt spissari adde tamarindorum, pulpæ cassiæ añ. un. 1. & semper cum spatula agitentur, & consequenter

consequenter adde has species, R. sandalorum alborū, rubeorū, spodij, rheubarbari, cinnamomi añ. drag. 3. rosarum, uiolarum, seminum portulacæ, scariolæ, berberis, succi liquiritiæ, draganti añ. drag. 2. quatuor seminum cōmuniū frigidorum añ. drag. 1. Si uero hoc electuarium solutiuum facere uoles cuilibet lib. huius electuarij, adde diagridij drag. 7.

Diacassia composita est pro delicatis, qui habent stipticum uentrem, non enim est ingrati saporis, nec molesta, sed salubris, lenit uiscera, subducit aluū, purgat choleram, & mitigat febres, R. prunorum damascenorum, uiolarum añ. lib. s. bulliant in aquæ lib. 5. ad cōsumptionem tertię partis, & colatura dissoluatur manne, pulpę cassiæ añ. lib. s. tamarindorum un. 5. bulliant procul à fumo usq; ad spissitudinem, deinde addatur sacchari candidi un. 3. penidiorū un. 2. sacchari rubei lib. 1. sirupi uiolati un. 10. & quidam cuilibet lib. addunt drag. 2. diagridij.

Electuarium ex psyllio purgat cholera, & medetur febribus & morbis cholicis, remouet oppilationes, icteritiam, & uitia epatis corrigit, & refrigerat calores incensuos, R. psyllij lib. 1. bulliat in aqua sufficiēti, & post ubi fuerit recte coctum triduum maneat in eadē aqua infusum, deinde abijciatur psylliū, & cum eius cōcoctione misceatur diagridij un. 1. sacchari lib. 1. & sic per duos dies maneat, postea coquatur, & ab igne remoto adde seminis portulacæ, scariolę añ. drag. 1. sandalorum alborum, rub. rosarū, rheubarbari, spodij, draganti, gummi arabici, uiolarum, berberis añ. scrup. 1. fiat electuarium.

Electuarium succi rosarum exploratum est contra guttam calidam, & malos humores calidos & furiosos, fortiter purgat, sanat tertianas simplices & duplas, & reliquas malorum humorū, in cōualescentibus exquisite euacuat, potenter soluit, & est calcar aliarum medicinarum, R. succi rosarum, sacchari añ. lib. 1. un. 4. fiat sirupus, cui adde diagridij un. 1. s. sandalorum omnium añ. drag. 6. spodij drag. 3. camphoræ scrup. 1. fiat electuarium.

Diaphœnicon est saluberrimum, & minime molestū sed facile purgat choleram, phlegma, & crudos humores, sanat dolores uentris, & cholicā, febres mixtas & longas, remouet oppilationes, & resoluit uentositatē & frigiditatē, R. dactylorum triduum in aceto infusorum partes centū, pinorū partes quinquaginta, amygdalarū dulcium partes triginta, turbith partes uiginti quinque, diagridij partes duodecim, zingiberis, piperis longi, foliorum rute siccorum, cinnamomi, macis, ligni aloës, anisi, fœniculi, dauci, galangæ añ. partes 2. s. fiat electuarium cum melle spumato.

Electuarium indum purgat malos humores phlegmaticos in stomacho & iuncturis constitutos, & sanat febres, & ægitudines eorum, mitigat dolores stomachi, & podagras, resoluit uentositates, remouet oppilationes, & frigiditatem: ad summum, est optima medicina & frequentata ad euacuandū phlegma & cholera secum mixtā in totius corporis partibus constitutā, R. turbith

facchari añ. lib. 1. un. s. diagridij. un. 1 s. piperis zing. garioph. macis, cinnamomi, cardamomi, nucis muscatæ añ. drag. 7. cōfice cum melle spumato.

Catharticū constructū est pro delicatis pinguibus & stipticis, quorū excrementa à propinquis & remotis corporis partibus sine læsione & displicētia facile purgat, sanat dolores illorū calefacit stomachū & intestina & potenter discutit uentositates, R. diagridij, facchari añ. drag. 4. s. cinnamomi, spicæ saxifragiæ, polypodij añ. drag. 2. garioph. zing. spicæ celticæ piperis longi piperis nigri, cardamomi, amomi añ. drag. 1. s. fiat electuariū cum melle spumato.

Electuarium damascenū à toto corpore educit omnem humorū superfluitatem, purgat renes, uessicam, & matricē, excitat uentrem, discutit oppilationes & uentositates, sedat laterū & iūcturarū dolores, R. diagridij, turbith añ. drag. 6. zing. garioph. cinnamomi, myrabolanorum, emblicorum, nucis muscatæ, polypodij añ. un. 2. s. facchari albi lib. s. confice cum melle spumato.

Electuarium hamechinū est medicina cholerae adustæ & phlegmatis salii, nam purgat humores, qui faciunt impetiginem, pruritū, scabiem, ulcera, cancrum, lepram, & morbum gallicū, R. prunorū sexaginta, succi fumiterræ libram unam, passularum lib. s. myrabolanorum citrinorum un. 4. chebulorum, indorum, rheubarbari, epithymi, agarici trochiscati, colocynthæ trochiscate, polypodij añ. un. 2. absinthij, sene, serpylli, uiolarum, rosarum, anisi, fœniculi añ. drag. 6. infundantur hæc omnia in sufficienti aqua lactis, quæ dicitur serum biscoctum, & mittatur in uas uitreum stricti orificij, & quinque dies maneat obturatum, postea parumper bulliat & coletur, & colaturæ addat tamarindorum un. 5. medullæ cassiæ fistulæ un. 4. mannæ un. 2. fricentur manibus & exprimantur, & in colatura dissoluat facchari albi lib. 1. s. diagridij un. 1. s. coquantur usq; ad spissitudinem mellis, & secum misceantur hæc subtiliter trita, R. myrabolanorum citrinorum chebulorum, indorum añ. un. s. bellirycorum, emblicorum, rheubarbari, seminis fumiterræ añ. drag. 3. anisi, spicæ añ. drag. 2. fiat electuarium.

Benedicta calida est, purgat & sanat ægri tudines frigidas, renum & uessicæ, & maxime medetur guttæ arthetice, podagræ, omnibusq; iuncturarū doloribus ex frigidis humorib. causatis, R. turbith, esule, facchari añ. un. 1. drag. 2. diagridij, hermodactyli, rosarum añ. drag. 5. gariophylorum, spicæ, zingiberis, croci, piperis longi, amomi, cardamomi, saxifragiæ, granorum solis, salis gemmæ, galangæ, macis, cardui, fœniculi, seminum asparagi, petroselini, apij añ. drag. 1. & fiat electuarium cum melle spumato.

Confectio ex turbith ducit humores phlegmaticos, & purgat & calefacit, datur pueris, mulieribus, senibus, & humidis, phlegmaticis, delicatis & ociosis, R. turbith un. 1. zingiberis, diagridij añ. drag. 5. cinnamomi, gariophylorū añ. drag. 2. galangæ, piperis longi, macis añ. drag. 1. facchari albi lib. 2. fiat cōfectio in forma solida cum uino citoniorum; & quidam addunt rheubarbari un. 1.

riun. i. spicæ drag. s. sic soluit choleram & phlegma mixtum, & est medicina preciosa & saluberrima.

Solutium hydropicorum, quod potenter educit aquam citrinam, & sanat hydropicos, R. succi ireos, mellis, aquæ añ. un. s. coquantur parumper simul, & bibatur parū ante diem. Sed ireos uis est magis solutiua in uno loco quàm in alio nascentis.

Tartharū cum terebenthina resina lota, & utrūq; seorsum tarthari drag. 2. terebenthinæ lotę un. i. sæpius egerere faciunt, & corriguntur cum melle rosato, & modico mastiche. Item soluit aluum sine læsione, & interficit uermes oleum commune potum in quantitate un. 2.

Electuariū pullegij parum & lente soluit, sed mollit, attenuat, digerit, & resoluit crassos humores, frigidos & tenaces, crudos, putridos, & saniosos pectoris, phlegma uitreum capitis & stomachi, & melancholiam frigidam, aperit oppilationes, & ualde calefacit, & maximum præsidio est senibus & ægritudinibus matricum, & bibitur cum decoctione rutę, sed cum decoctione roris marini medetur febribus quotidianis, phlegmaticis, R. pullegij, calamenthii, hyssopi, piperis, sileris montani, petroselini añ. un. s. libistici drag. i. ameos, serpylli, seminis anethi, cinnamomi, zingiberis, diagridij añ. drag. s. euphorbij, cornu cerui adusti an. scrup. s. fiat electuarium cum melle rosato, & damane & fero drag. 2. uel 3.

Memphytum est ingratum gustui, sed maximum affert iuuamentū mente captis, & qui impeditam habet loquelam: nam purgat malignos humores phlegmaticos & melancholicos cerebri, neruorum, & iuncturarum, & restituit pristinam uocem, raucis, blesis, balbutientibus, & mentis discursum & rationem reddit mentecaptis, & qui uidetur a spiritibus diabolicis uexari, & resipere facit melancholicos, qui alienant & ab re secum tanquam cum alijs loquuntur. Amplius iuuat epilepticos, apoplecticos, tremulam paralytim, uertiginem, stomachicos, spleneticos, & artheticos. Hoc autem electuariū confert eiusmodi malis recentibus & nouis, sed inueteratis, & quę accidunt propter apostema cerebri, & febres acutas minime iuuat, R. trochiscorum colocynthæ, polypodij añ. un. 2. euphorbij, polij, seminis mezereon añ. drag. i. s. grana 6. absinthij, myrrhæ an. drag. i. grana 12. centaureæ, agarici, harmoniaci, styracis, rubeę, macis, spicę, scyllæ, diagridij an. drag. i. aloës, serpylli, cassiæ lignę, chamedreos, bdellij, prassij, cinnamomi, opoponacis, castorei, aristolochiæ longæ, piperum nigrorum, alborum, longorum, croci, serapini, petroselini an. drag. s. ellebori albi & nigri an. grana 6. cōfice cum melle spumato, & da un. s. cum aqua florum croci, quę faciunt ad recuperandam uocem.

Cassia fistula extracta, quę ponitur in clysteribus ad euacuandā & leniendam aluum, sic fit, R. prunorum uiridium lib. 4. tamarindorum lib. 2. passularum lib. s. liquiritiæ uncias duas, uiolarum, capilli ueneris, bliti, centaureæ

minoris, mercurialis, maluæ añ. manip. 2. s. hordei lib. 1. aquæ lib. 16. coquantur ad cōsumptionem medietatis, & cum colatura dissolue cassiæ extractę lib. 6. mellis spumati lib. 12. & coquantur ad spissitudinem mellis.

Hierapicra propter eius amaritudinē & gustus displicentiã ponit̃ in clysterijs, & attrahit à superioribus choleram & phlegma, & fortius subducit aluū, & calefacit, R. aloës un. 4. cinnamomi, mastichis, azari, spicę, carpobalsami, croci, ligni aloës, cassiæ lignę añ. drag. 2. mellis spumati quantum sufficit.

De electuarijs & confectionibus. Cap. V.

Accharum rosatum cōfortat stomachum, cor, intestina, & omnia prolaxa corroborat, refrigerat, & prebet optimum nutrimentum, & presertim phthysicos iuuat, R. folia conglobata, rosarum purpurarum, dum incipiunt aperiri, & dicunt̃ roselli, & super tabulas expansa exponantur in umbra diebus 15. uel circa, postea terantur in mortariolapideo, & contusis triplum sacchari albi secum terendo misceatur, & mittatur in uas terreum uitreatum, & cooperiatur orificium cum charta pergamena, & exponatur soli tribus mensibus, & quotidie agitetur.

Saccharum uiolatum refrigerat choleram, & febres extinguit, sitim lenit, & humectat pectus, mollit uentrem, & ualet contra pleuresim R. uiolas quę super tabulam expansę dimittantur in umbra exiccari, & cum triplo sacchari albi cōtundantur, & ponantur in uase obtusi orificij, & exponantur soli, & quotidie tribus mensibus agitetur.

Saccharum buglossatum refrigerat & confortat cor, cerebrum, & præcordia remouet melancholiam & phrenesim, prohibet syncopim, trepidum cordis pulsus & mœsticiam, & fit cum floribus buglossę sicut saccharum uiolatum. Saccharum boraginatū proximū est saccharo buglossato, & habet cōsimiles uirtutes: sed illud cordi, & hoc epati conferre exploratum est, refrigerat enim & mundificat sanguinem, & facit spiritum clariorem & meliorem, & fit sicut saccharū rosatum. Saccharum cum floribus roris marini conditū, similiter fit sicut saccharum rosatum, sed est calidius, & confert egritudinibus frigidis cerebri & cordis, resistit humori melancholico, & resoluit uentositatē.

Flores sambuci in umbra exiccati, & cū saccharo similiter conditi sunt efficaces cōtra omnia uitia epatis, & precipue cōtra eius oppilationes. Pruna condita refrigerat ardorē præcordiorū, & febres, mitigat sitim, & molliūt uentrē, R. prunorū Damascenorū uel Augustinorum sine ossibus lib. 2. s. coquantur in aqua in qua prius fuerit cocta portulaca, & R. pulparū prædictorū prunorum lib. 2. sacchari albi lib. 1. aquę uiolate lib. 2. rite coquantur ad spissitudinem.

Poma condita sunt suauia, excitant gustum, cōfortant cor, stomachū, & digestiuā, R. malorū apiorum, uel pirorū, aut aliorum meliorū, mundatorum, & incisorum lib. 3. coquantur in aqua, & remota aqua misceatur cum pomis, sacchari lib. 1. aquę rosatę lib. s. & simul contusa coquantur ad spissitudinem.

Sed

Sed cum his speciebus condita sunt meliora, R. ligni aloës drag. 2. sandali citrini drag. 1. s. gariophylorum, cinnamomi añ. drag. 1.

Persica condita mitigat calorem febrilem, inquietudinem, sitim, dolores, & confortant stomachum, cor, & potenter emendant foetorem oris & anhelitus, R. persicorum mundatorum sine ossibus, & succi eorum añ. lib. 3. coquantur & conterantur cum saccharo lib. 2. & iterum coquantur ad spissitudinem, demum addatur hæc species, R. cinnamomi, muscatæ, macis añ. drag. 1. s. ligni aloës, sandali citrini añ. drag. 1. & quandoque loco sacchari ponit tantum mellis.

Nuces condite confortant præcordia, excitant gustum, & sunt cibi delectabiles & cordiales. Collige nuces mense Iulio, antequam indurescat cortex interior, & ponantur in infusione circiter 15 dies, & quotidie mutentur infusio cum aqua tepida, quousque dulcescant, postea coquantur cum aqua, et abiecta concoctione per duos uel tres dies dimittantur super tabulam expansam, postea coquantur cum sufficiente melle, & remoto melle, post triduum iterum coquantur, cum alio melle, & post tres alios dies cum eodem melle uel plures ad spissitudinem coquantur, & condantur cum supradictis speciebus. Consimiliter conduntur cortices citri, limonum rancidorum, melonum, & cucurbitæ: sed hæc infra decem dies cum infusione aque tepide quotidie mutate purgantur & coquantur cum melle, ut supra.

Sorbæ & cornæ condite confortant stomachum, excitant gustum, & frequenter cõpescunt fluxum & uomitum, R. sorbarum uel cornearum prope maturationem sine corticibus & ossibus lib. 4. & coquantur in sufficiente aqua in qua bullierint rosæ & balaustie, & remota concoctione, R. pulparum predictarum lib. 5. mellis uel sacchari lib. 1. s. coquantur ad spissitudinem.

Diacitonium peculiare remedium est fluxus uel uomitus, quoniam stipticat & coroborat membra colapsa, debilia, confortat stomachum, uirtutem retentiua & digestiuam, & summopere excitat gustum, sed ad fluxum datur ante cibum, & ad uomitum cõpescendum post cibum, R. cotonea uel citonia sine corticibus, & duritie interiori, & coquantur in aqua, & cocta conterantur in mortario, & per se taceum expressa transmittantur, R. huius pulpæ partes tres, sacchari uel mellis partem unam, & coquantur lento & claro igne semper cum spatula agitando usque ad spissitudinem, & conseruetur, & quandoque conditur cum his speciebus, sed est calidius & melius ad ea quæ diximus, resoluit uentositates, remouet foetorem corporis, restituit pristinum colorem, & magis restaurat, R. cinnamomi, piperis, zingiberis añ. drag. 1. s. galange, gariophylorum, nucis muscatæ añ. drag. 1. spicæ, ligni aloës, macis, cardamomi, liquiritie añ. scrup. 1. zedorie scrup. s. cum ijs autem speciebus condantur sex libræ diacotonij uel circa.

Electuarium foenoris cõpescit fluxum menstruorum hemorrhoidarum, uentris, & cuiuscumque generis, fluxui efficacissime medetur, desiccaturque profusas humiditates diuersorum colorum, quæ quibusdam tanquam menstrua continue ex matrice destillant, remouet aquositate, & lubricitatem stomachi, digerit crudos humores,

resistit putredini, & corroborat mēbra debilia, adiuuat digestiuā, cōfortat ues-
sicā, & colorē facit pulchriorē, R. limaturę chalybis decem dies in aceto posite
un. 2. myrabolānorū chebulorū, indorū, bellirycorū, emblicorū, nucis musc.
añ. drag. 5. nasturtij, azari, origani, piperis, zingib. ameos, fructus tamarisci,
spicę, squināti, cyperi añ. drag. 3. assentē myrabolani cū butyro, & reliqua cō-
dantur cū oleo amygdalarum dulciū, & fiat electuarium cum melle spumato.

Limatura chalybis sic præparatur subtilissime, teritur in mortario æneo, &
setaceo cribratur, & decem dies in aceto infundit, & remoto aceto aduritur
& conseruet, R. limaturę chalybis sic præparatę drag. s. sacchari ros. un. s. mi-
sce, & capiat quotidie ieiuno stomacho, & prohibebit generationē malorū
humorū, putredinem eorū, & desiccatur aquositatē stomachi, excitat appetitū,
corroborat præcordia lapsa, & epar infirmū, & remouet dolorē præcordiorū,
& facit pulchrū colorē, præsertim si cū speciebus aromaticis sumit. Squamę etiā
ferri, quę excutiuntur quando ferrū ignitū maleis concutit, habent consimilem
uirtutem in aceto impositæ, sed limatura chalybis est aliquantulum utilior.

Electuarium limaturę chalybis peculiariter medet profluuijs hæmorrhoi-
darum & matricis, & sedat dolores earū, confortat stomachū & digestiuam,
& prohibet lubricitatem, & non permittit malos humores generari, R. spicę,
squināti, cyperi, zingiberis, piperis, ameos, thuris añ. drag. 2. myrabolānorū
omniū añ. drag. s. limaturę chalybis præparatę un. 2. cōfice cū melle spumato.

Electuarium myrabolānorum calefacit, stipticat & confortat stomachū, &
matricem resoluit, & desiccatur lubricitatem & aquosam eorū humiditatem, o-
mnem fluxū constringit, præsertim hæmorrhoidarū & matricis, discutit uen-
tositatem, cōfortat præcordia & uesicā, prohibet generationē malorū humo-
rum, remouet pallorem faciei, & excitat uenerem, R. myrabolānorū omniū
añ. un. 1. dra. 2. zingiberis, mastichis, cinnamomi, gariophylorū añ. drag. 7.
galāgę, fceniculi, anisi, apij, ameos spicę, azari, croci añ. un. s. been albi, rub.
piperis albi, cyperi añ. dra. 3. s. piperis nigri & lōgi, costi, cassię lignę añ. dra.
5. nuc. musc. macis, cardamomi, nasturtij, calami aromatici, ligni aloës añ. dra.
2. ambre drag. 1. musci scrup. 1. fricentur autē myrabolani cū oleo amygdal. dul-
cium, & parūper adurentur, & condantur omnia cū melle spumato: & longe salu-
brius erit si addideris libram mediā limaturę chalybis præparatę, ut diximus.

Diacodiū cōpositū quā stipticū est, & potenter retinet catarrhū, uomi-
tum, & fluxū uentris: quinetiā sistit sanguinē undecunq; fluit, & quā primū
somnia inducit, R. trochiscorum ramicis un. s. acatię, rubre tinctoris, croci,
myrrhę, balaustię añ. drag. 1. confice cum decoctione papaueris albi, quā dia-
codiū simplex uocant, & fit hoc modo, R. decem capita papaueris albi, quę
si fuerint sicca biduum, sed recentia diem unum infundantur in aquę pluuiæ
lib. 2. s. & coquantur ad consumptionem duarum tertiarum, & cum hac
concoctione conuenienter diluitur sirupus papaueris ad prouocandum so-
mnum,

mnium, & ad prohibendum catarrhum: qui si fuerit acutus, & in principio, recte compescitur cum hac potione, R. predictę concoctionis de papauere partes duas, saporē partem unam, & rite coquatur ne sapiat fumosum, & capiat de eo un. 4. s. quando itur dormitū, & continuetur. Si uero uelles abstergere materiam iam in pectore fluxam, loco saporē ponas tantundem mellis uel sacchari, quod est magis confortatiuū, & minus absterfuiū, sed ad sedandā tussim ponas penidia. Rursus si catarrhus esset ualde calidus & acutus, facias cōcoctionē cū papauere nigro, quod est longe frigidius, & magis dormire facit. Item si uelles magis cohibere catarrhum, loco saporē ponas mel myrtinū, quod sic fit, R. mellis lib. 2. succi myrti lib. 1. s. coquantur ad consumptionem succi.

Mycleta quā stiptica est & explorata contra omnem fluxum, præter epaticum & oppilatiuum, & maxime ualet contra fluxum hemorrhoidarum, confortat stomachum, digestiuam, & omnia membra debilia, sedat uomitum, torsiones uentris, & rugitum intestinorum, qui fit propter lubricitatem & indigestionem, R. myrabolanorum citrinorum, chebulorum, indorum adustorū añ. drag. 2. s. bellirycorum, emblicorum adustorum, nasturtij añ. drag. 2. cymini, anisi, ameos, cardui añ. drag. 1. s. infundatur in aceto die ac nocte, & torrefiant & conterantur, postea, R. spodij, balaustie, sumac, mastichis, gummi arabici añ. drag. 1. grana quindecim fricentur omnia cum oleo ros. & conficet electuarium cum sirupo myrtino uel sapa.

Electuarium myrtinum, stipticum, & frigidum cōpescit & refrigerat acuitatem cholere, constringit uomitū & fluxum, & uolentiā medicinarū, excitat appetitū, confortat uiscera, & omnia membra debilia, R. granorū myrti un. 1. s. granorū punikorū, granatorū adustorum añ. drag. 7. coriandri infusi in aceto & adusti un. s. seminis acetosæ, seminis plantaginis, seminis ros. añ. drag. 2. rosarum, spodij, sumac, piperis albi, nigri, & longi, sandali, balaustie, gummi arabici añ. drag. 1. s. terantur & abluantur cum agresta, uel succo myrtino uel aceto, & exiccant, & fiat electuariū cū miua cotoniorū, uel syrupo myrtino.

Electuariū ex semine nasturtij calidū & stipticū, sistit fluxum uentris, & uomitum & profluvia menstruorū, & hemorrhoidarū que proueniunt à frigiditytate & medicinis solutiuis, curat lubricitatem stomachi & uiscerum, confortat præcordia & uirtutem digestiuam, calefacit & resoluit uentositates, R. granorum myrti tritorum un. 3. seminis nasturtij adusti drag. 6. granorū punikorū, passularū drag. 5. sileris mōtani die ac nocte in aceto infusi & adusti, ameos añ. drag. 3. myrab. emb. bellir. infusorū in succo cotoniorū & adustorū, balaustie fructus tamarisci, nucis musc. añ. drag. 2. s. ligni aloës, spice, gallie musc. ciperi, calami aromatici añ. drag. 2. seminis porri torrefacti añ. drag. 1. s. cōtere omnia, & misce cum uino optimo, & dimittantur exiccari. Rursus abluantur cū succo cotoniorū, aut succo granorū myrti, & in aliquo uase uitreo siccent: & iterum subtilissime cōterantur, & conficiatur electuariū cū miua cotoniorū.

Electuarium thurinum constringit uomitum & fluxum, calefacit & confortat omnia membra & uirtutes naturales, reducit gustum, & resoluit uentositatem, R. granorum myrti un. 3. florum roris marini drag. 2. myrabolanorum indorum, embl. bellirycorum adustorum añ. drag. 1. s. thuris, ros. costi, spice, nucis muscate, calami aromatici, gariophylorum, macis, cardomomi, nasturtij, balaustie, corticū citri, fructus tamarisci añ. drag. 1. zingiberis drag. s. bulliant parum in optimo uino, & exiccentur, & postea bulliant cum succo citoniorum in olla uitreata, & exiccentur, & subtilissime terantur, & conficeantur cum miua citoniorum uel sapa, & dentur drag. 3. cum aqua chalybeata.

Electuarium ex semine acetosæ ualde refrigerat febrem & calorem stomachi, ardorem gutturis & præcordiorum, sedat æstum, inquietudinem, sitim, dolores, tremorem, & pulsum cordis, syncopim, & ebrietatem, R. seminum acetosæ, cucumeris, melonis, citrulli, cucurbitæ, ligni aloës, cubebæ añ. un. s. spodij, carabæ, draganti, seminis portulacæ, buglossæ añ. drag. 3. ros. corallorum rubeorum, margaritarum, sandali citrini, berberis, nucis muscate añ. drag. 2. boli armeni drag. 1. s. camphoræ drag. 1. fac electuarium cum sirupo de agresta uel endiuia.

Opifera restaurat humiditatem radicalem, lenit, humectat, nutrit, & confortat, aperit poros, obsistit cholerae, sedat febrem, tussim, & sitim, restituit integras uires, & pristinam sanitatem extenuatis, consumptis, & hecticis, R. succi liquiritiæ, rosarum, sacchari, penidiorū añ. un. 1. papaueris albi drag. 6. draganti, gummi arabici, amygdalarum, pinearum, berberis, uiolarum, seminis maluæ un. s. sandali albi, citrini añ. drag. 3. amyli, seminis portulacæ, scariole, spodij, gariophylorum, florum uuarum agrestium, quæ dicitur labrusca, seminum citrulli, cucumeris, melonis, cucurbitæ añ. drag. 2. seminum citoniorum añ. drag. 1. s. styracis, calaminthæ, zingiberis, cinnamomi, croci añ. drag. s. mellis rosati quod sufficit: sed melior est, si fiat confectio in morsellis cū amygdalarum dulcium, sacchari añ. lib. 5. olei amygdalarum dulcium, aquæ rosatæ añ. lib. s.

Restauratiuum ex pinis multum reficit debiles, extenuatos, & cōualescentes, & confortat membra principalia, R. pinorum lib. s. amygdalarum dulcium un. 4. sacchari albi drag. 3. aquæ rosatæ lib. 1. s. coquantur, & addatur ros. rub. un. 1. s. sandalorum citrinorum drag. 3. s. & fiat confectio in morsellis.

Saunia est confectio lenis & suavis, sicut massa panis, delectabilis, plurimū restaurat & nutrit, & maxime confert qui patiuntur tussim & pleuresim, R. amygdalarum dulcium, sacchari añ. lib. 1. amyli lib. s. olei amygd. dul. un. 1. s. aquæ uiol. quantum sufficit, & fiat eodem modo, sicut massa panis, sed in formis quadratis, oblongis, singulis un. 1.

Tragea cum margaritis, quæ dicitur Manus Christi cum perlis sic fit, R. sacchari albi lib. 1. margaritarum subtiliter tritarum un. s. aquæ ros. quantum sufficit.

sufficit. Loco autem margaritarum potes ponere un. i. specierum cuiuscunq; electuarij, & facies confectionem in forma solida.

Confectio Abbatis est saluberrima, & optima cōtra febres acutas, & morbos æstiuos; nam refrigerat caliditatem & siccitatem, inquietudinem, & dolores mitigat, reducit gustum, confortat digestiuam, à calore debilitatem, remouet oppilationes, subuenit defectiōibus animi, reficit extenuatos, consumptos, & sanat ictericos, R. sandalorum alb. rub. añ. drag. 2. s. dragati, gummi arabici, spodij añ. scrup. 2. azari, spice, mastichis, croci, cardamomi, ligni aloës, gariophylorum, galliæ mus. anisi, fœniculi, berberis, cinnamomi, succi liquiritiæ, rheubarbari, seminis basiliconis, scariolę, portulacæ, maluæ, lactucæ, papaueris albi, seminis citoniorum, citrulli, melonis, cucurbitæ, cucumeris añ. scrup. 2. margaritarum, ossis de corde cerui añ. scrup. s. camphorę grana 7. sacchari candidi, rosati un. i. s. sacchari albi lib. 2. fiat confectio, & quidã addunt musci grana 5.

Diarhodon est confectio ex rosis, quæ refrigerat præcordia inflammata, & facies febrium æstiuarum & acutorum morborum sedat dolores, confortat calorem naturalem, & gustum restaurat, membra debilia reficit, remouet oppilationes, & inflammationem epatis, & est confectio utilis, & suauis, R. ros. rub. drag. 5. trochiscorum diarhodon, trochiscorum ex spodio, liquiritiæ añ. scrup. 2. gariophylorum, galliæ mus. trium sandalorum añ. drag. s. spodij, croci, mastichis, berberis, ligni aloës añ. scrup. i. azari, spice, macis, cardamomi, seminum portulacę, lactucę, scariolę, citrulli, melonis, cucumeris, cucurbitę, seminis ocimi, gariophylati, margaritarum albarum, rasuræ eboris, draganti, gummi arabici añ. scrup. s. camphorę grana 15. musci grana 5. sacchari lib. i. s. fiat confectio solida in rotulis.

Confectio trium sandalorum inuenta est contra morbos epatis calidos, poros aperit, adiuuat calorem naturalem & digestiuam, concoquit sanguinem, & discutit eius excrementa, confert ægritudinibus pectoris, refrigerat ardorem febris, & sitim mitigat, dolores sedat & inquietudinem, & sanat febres æstiuas acutas, R. singulorum sandalorū, ros. añ. drag. 2. rheubarbari, spodij, succi liquiritię, seminis portulacę añ. drag. i. s. amyli, gummi arabici, draganti, seminum melonis, citrulli, cucumeris, cucurbitę, scariolę añ. drag. i. cāphorę scrup. i. sacchari lib. 3. fiat confectio solida.

Cōfectio saccharina refrigerat febres incensiuas, & compescit acuitatem cholere, mitigat dolores, inquietudinem, & sitim, & restaurat debiles & extenuatos, R. sandalorum alborum & rubeorum añ. drag. i. s. spodij, berberis, seminis portulacę, scariolę, melonis, succi liquiritię, ros. uiol. nenufaris añ. dra. i. sacchari lib. i. s. fac confectionem cum aqua rosata.

Confectio excubelis sanat epaticos, & febres oppilationū, quæ minantur hydropisim, refrigerat præcordia inflammata, & sitim, & suauiter confortat,

R. cubabarum un. s. seminum citrulli, melonis, cucurbitę cucumeris, sandalorum rubeorum, alborum citrinorum añ. drag. 2. spodij, ocimi, rasurę eboris drag. 1. s. seminis endiuie, portulacę añ. drag. 1. ligni aloës nucis muscatę añ. drag. s. sacchari lib. 3. fac confectionem cum aqua endiuie.

Aromaticū rosatum est confectio suavis & saluberrima, in qua miscet utile dulci, & ob eius bonitatem & excellentiã cęteris præponenda est, confortat stomachum, cor, cerebrum, & epar, letos & claros spiritus gignit, excitat appetitiuã, munit digestiuã, nutritiuã, et uirtutes omnes naturales corroborat, resoluit aquosam humiditatē stomachi, & emendat malas qualitates, quę generant malos humores & putredinē, & cõualescentibus & debilibus integras uires & pristinã sanitatē restituit R. ros. un. 1. drag. 7. liquiritię rasę un. 7. cinnamomi dra. 5. ligni aloës, sandali citrini, añ. dra. 5. gūmi arabici, dragati añ. dra. 2. scrup. 2. macis, garioph. añ. dra. 2. s. spice dra. 2. nucis musc. cardamomi, galę añ. dra. 1. ambre scrup. 2. musci scrup. 1. sacch. lib. 6. fiat cõfectio cū aqua ros.

Confectio ex rosis aromatica calefacit & confortat stomachum, iecur & præcordia omnia, frigiditatē repellit, phlegma prohibet & eius ægrotudines, uentositates & inflationes discutit, nauseam, acidos ructus tollit, & omnē stomachi cruditatem emendat, gustum reuocat, renes calefacit, coitum excitat, & facit pulchrum colorem, & odorem anhelitus & sudoris, R. rosarum, ligni aloës añ. drag. 3. calami aromatici drag. 1. scrup. 1. galliæ musc. macis, piperis longi, nucis muscatę, mentę siccę, cassiæ lignę, mastichis, azari, cinnamomi, gariophylorum añ. drag. 1. croci, cardamomi, trium sandalorum, rheum barbari, spice, costi, cubebe, zingiberis, fœniculi, anisi, libistici añ. scrup. 2. sacchari lib. 5. fac confectionem cum aqua rosata.

Rosata nouella frigiditatem propulsat, nauseam & uomitum compefcit superfluum sudorem cohibet, confortat calorem naturalem, digestiuam & uirtutem retentiuam corroborat, & cõualescentibus & debilibus integras uires citius restituit, R. ros. liquiritię añ. un. 1. drag. 1. scrup. 2. s. cinnamomi drag. 2. scrup. 2. gariophylorum, spice, zingiberis, galangę, nucis muscatę, zedoarię, styracis, cardamomi, apij añ. drag. 5. sacchari lib. 5. aque rosate quod sufficit, coquatur saccharum cum aqua rosata ad spissitudinem sufficientem, & cõmisceantur in eis species prædictę.

Confectio odorifera calefacit stomachum & intestina, confortat calorem naturalem, digestiuam, & membra principalia, & propulsat uentositatem & colicam, R. cinnamomi, zingiberis añ. drag. 2. gariophylorum, galangę añ. drag. 1. nucis muscatę, spice, macis, ligni aloës, mastichis, cardamomi, fœniculi, anisi añ. drag. s. sacchari lib. 1. un. 5. confice confect. cum aqua rosata.

Confectio alexandrina plurimum iuuat stomachos frigidos & debiles, confortat stomachum, cor, epar, & digestiuam, sedat tussim sine febre, à frigore genitam, resoluit uentositatem, & maximo præsidio est colicę, & morbis frigidis.

gidis, R. cymini die ac nocte in aceto infusi & exiccati un. s. cinnamomi, cardamomi, galangæ añ. drag. 2. gariophylorum, piperis longi, macis, spice añ. drag. 1. sacchari lib. 2. confice cum aqua rosata.

Diacyminum calefacit stomachum, resoluit uentositatem, & dolores frigidos, adiuuat digestionem, sedat tussim frigidam, & prodest phlegmaticis & quartanarijs, R. cymini die ac nocte in aceto infusi & exiccati un. 1. cinnamomi, gariophylorum añ. drag. 1. s. zingiberis, piperis nigri, galangæ, saturgæ, calamenti añ. drag. 1. scrup. 2. ameos libistici añ. drag. 1. grana 18. piperis longi drag. 1. spice, nucis muscatæ, anisi, mastichis, cardui añ. scrup. 2. sacchari albi lib. 5. aquæ quod sufficit.

Dianisum efficacissimum est cōtra omnem uentositatem & eius dolores, & plurimum ualet contra frigiditatem stomachi & phlegma, digerit crudos humores, aperit poros, & medetur tussi frigide, R. anisi un. 2. s. liquiritiæ, mastichis añ. un. 1. cardui, macis, galangæ, zingiberis, fœniculi, cinnamomi añ. drag. 5. piperis albi, nigri, longi, calamenti, pyrethri, cassiæ lignæ añ. drag. 2. cardamomi, gariophylorum, cubebæ, croci, spice añ. drag. 1. s. sacchari un. 2. mellis spumati lib. 4. confice electuarium.

Diagalanga explorata est cōtra frigidas et humidas stomachi & epatis egritudines, auget calorem naturalem, concoquit cibum, remouet oppilationes, resoluit uentositates, sedat acidos ructus & nauseam, & mitigat dolores, R. galangæ, ligni aloës añ. drag. 6. gariophylorum, macis, libistici añ. drag. 2. piperis longi, cinnamomi, piperis albi, calami aromatici añ. drag. 1. s. calamenti, mentæ, cardamomi, spice, seminis apij, fœniculi, cardui, anisi añ. un. 1. sacchari lib. 4. s. fiat confectio solida cum aqua.

Electuarium ex gemmis plurimum confert ægri tudinibus cerebri, cordis, stomachi, iecoris, matricis, & splenis: potissimum autem confortat cor, sedat tremorem eius & defectionem animi, quam syncopim uocāt, delet pallidam deformitatem, abigit fœtorem corporis & oris, clarificat spiritum, acuit sensum & ingeniū, propulsat pusillanimitatem, tristitiam, & melancholiā, & inducit spem, gaudium, hilaritatem, & bonos mores, & penè defunctos sanat, R. trochiscorum diarhodon drag. 1. s. ligni aloës, macis añ. drag. 1. margaritarum, zedoariæ, corticum citri, seminis ocymi, gariophylorū añ. scrup. 2. fragmentorum preciosorum, cinnamomi, spice, galangæ añ. drag. s. been albi, rub. gariophylorum, zingiberis, piperis longi, croci, cardamomi añ. scrup. 1. corallorū rub. carabæ, limaturæ eboris añ. grana 14. ambre scrup. s. musci grana 6. foliorū auri & argenti añ. 10. mellis ros. quod sufficit, fiat electuarium.

Electuariū lætificans, confortat omnia membra principalia, ex quibus uirtutes manant naturales & animales, iuuat calorem naturalem & spiritum uiuificat, compescit malas cogitationes, & bonos mores, lætitiā & gaudium gignit, R. melissæ corticum citri, gariophylorū, galliæ musc. mastichis, croci,

cinnamomi, nucis muscatæ, cardamomi, been utriusque, zedoarię, seminis pœonię, seminis basiliconis utriusq; añ. drag. i. musci grana 6. mellis ros. quod sufficit, fiat electuarium.

Electuarium ex gariophylis sedat singultum, nauseam, uomitum, & ructus acetosos, aperit oppilationes, resoluit fumosos uapores, calefacit frigida, adiuuat degestionem, & reducit gustum, R. gariophylorum, cinnamomi, zingib. liquiritiæ, ros. añ. drag. 2. ligni aloës, galangæ, nucis musc. zedoarię, uiol. añ. dra. i. rheubarbari, macis, croci, costi, cyperi, cardamomi, seminis ocymi, garioph. anisi, libistici, limaturę eboris añ. drag. s. spice scrup. i. mellis ros. lib. i.

Electuarium ex ligno aloës confortat stomachum, epar, cor, cerebrum, & debiles eorum uirtutes, & præcipue digestiuam corroborat, gustum excitat, remouet trepidum cordis pulsum, præseruat à syncopi, fouet calorem naturalem & spiritum, fugat melancholiam & tristitiam, & reducit lætitiã, calefacit complexionem, palloremq; & fœtorem corporis abigit, R. ligni aloës, ros. añ. drag. 2. gariophylorum, spice, macis, nucis musc. galliæ musc. cubebę, cardamomi, mastichis, cinnamomi, cyperi, squinanti, zedoariæ, been utriusq;, margaritarum, corallorum rub. carabæ, corticum citri, seminis ocymi, gariophylati, maioranæ, sisymbrij, mentę, piperis longi, zingiberis añ. drag. i. ambre scrup. i. musci grana 5. mellis ros. lib. i. un. 4. uel facias confectionem solidam cum sacchari albi lib. 3. s. & aquæ ros. quod sufficit.

Electuarium ex musco compositum est ad cauendã syncopim, & ledendũ tremorem cordis, & eius labores, spem, animumq; pusillanimis restituit, solatur tristes, medetur uertigini, epilepsiæ, obliquæ oris torturæ, paralyti, & reliquis ægritudinibus cerebri, & anhelitum faciliat, R. margaritarum, setæ crudę, quæ ut facilius teratur, parumper aduretur, carabę, corallorum rub. galliæ musc. melissæ añ. drag. 2. s. croci, zedoariæ, ligni aloës, macis añ. drag. 2. zingiberis, cubebæ, piperis longi añ. drag. i. s. been utriusq;, spice, gariophylorum añ. drag. i. musci scrup. s. mellis ros. lib. i. s. fiat electuarium.

Electuarium excitro calefacit stomachum, & præcordia frigida, & confortat membra debilia, restaurat calorem naturalem, resoluit uentositates, emendat fœtorem oris, prohibet putredinem, & est efficax cõtra passiones cordis, & præseruat à peste hyemali, R. corticum citri un. i. gariophylorũ, ligni aloës, cinnamomi, macis, galangę añ. drag. i. cardamomi, zingiberis, boli armeni, dictamni, mastichis añ. drag. s. musci grana 4. fac electuariũ cum melle ros.

Ambrosinũ ualde cõfortat stomachũ, cor, cerebrũ, epar, & omnia intestina, & uirtutẽ digestiuã, excitat lætitiã, & cõfert senibus, mulierib. & cõplexionibus frigidis, sed potissimũ ualet contra frigiditas matricis ægritudines, R. cinnamomi, doronigi, garioph. mastichis, nucis musc. macis, galangę añ. drag. 3. sandalorũ citrinorũ, ligni aloës, piperis lōgi añ. drag. 2. zing. ambre añ. dra. i. s. spice, cardamomi añ. drag. i. musci scrup. s. fac electuarium cum iuleb ros.

Electuariũ

Electuarium ex cinnamomo desiccatur humiditatem stomachi, & prohibet humorum putredinem & cruditatem, digerit phlegma, confortat stomachum, & iecur, excitat gustum, & remouet foetorem oris, R. cinnamomi un. i. drag. 7. galange drag. 7. rosarum, cymini, enulæ añ. un. s. gariophyloꝝ, piperis longi, cardamomi, zingiberis, macis, muscate, ligni aloës añ. drag. 4. croci drag. i. sacchari albi un. 5. confice cum melle spumato.

Electuarium Spartanum aperit oppilationes uenarum, sanat febres inueteratas, emendat complexionem frigidam, resistit putredini, prouocat urinam, & adiuuat digestionem, R. cinnamomi, mastichis, anisi añ. un. s. acori drag. 3. ligni aloës drag. i. s. spice, gariophyloꝝ añ. drag. i. mellis ros. quantum sufficit, & da ieiunio stomacho un. s. dissolutam cum decoctione anisi uel fœniculi, aut camomille, quæ ex innata proprietate sedat dolores uentris.

Albanum iuuat stomachicos, & sedat dolores eorum, prouocat gustum, digerit nutrimenta, corroborat expulsiuam, cõpescit fluxus stomachicos & epaticos, & stomachum ad meliorem complexionem reducit, R. corallorum alborum, rub. añ. un. s. mastichis, anisi añ. drag. 2. cinnamomi, ligni aloës añ. drag. i. s. myrrhæ, euphragiæ añ. drag. i. gariophyloꝝ, nucis muscatæ añ. drag. s. spice scrup. i. confice cum saccharo uel melle rosato.

Dianthos confortat cor & medetur passionibus eius, sedat trepidum cordis pulsus, & syncopim arcet, tristitiã & melancholiam propulsat, & restaurat conualescentes, R. florum roris marini un. i. rosarum, uiolarum, liquiritiæ añ. drag. 6. gariophyloꝝ, spice, nucis muscate, galange, cinnamomi, zingiberis, zedoariæ, macis, ligni aloës, cardamomi, anisi, anethi añ. drag. i. scrup. i. mellis spumati quod sufficit.

Diasene complexionem corrigit melancholicam, sanat spleneticos, & febrem quartanam, propulsat passiones cordis, & egritudines melancholicas, R. sene un. i. s. cinnamomi un. s. lapidis lazuli drag. i. s. auellanarum adustarum 25. setæ adustæ, gariophyloꝝ, galange, piperis, spice, ocymi, zingiberis, cardamomi, croci, zedoariæ, florum roris marini, piperis longi añ. drag. i. boli armeni, macis añ. drag. s. sacchari lib. s. mellis spum. quod sufficit, & da dra. 3.

Electuarium completum constructum est ad repellendam malam complexionem melancholicam, & generat mentis tranquillitatem & corporis sanitatem, curat debilitatem stomachi, & fouet calorem naturalem, & uires cordis corroborat, & cerebri cauet syncopim & epilepsiam, clarificat spiritum, acuit ingenium, memoriã, & omnes sensus, R. cinnamomi, garioph. ligni aloës, galange, spice, nucis musc. zingib. spodij, squinanti, cyperi, ros. uiol. añ. drag. i. gran. 15. macis, liquiritiæ, mastichis, styracis, maioranæ, mêtæ aquaticæ, id est, balsamitæ, corticum citri, cardamomi, piperis nigri & albi, myrtilorum añ. scrup. 2. gra. 5. margaritarum, been utriusq; corallorum, setæ cõbustæ añ. scrup. i. gra. 2. musci gran. 7. camphoræ gran. 5. cõfice cū sirupo ros. uel iuleb, & da drag. 2.

Pigamum est optimum remedium colicæ & ægri tudinum frigidarū, calefacit complexionem, resoluit uentositatem, & opilationes, & sedat dolores intrinsecos, R. foliorum rutæ. un. i. drag. 2. serapini. un. s. opoponaci. drag. 3. ameos, cymini, nigellæ libistici origani, cardui macedonici alexandrini, amygdalarum amararum, piperis nigri, & longi, mentastri, dauci, acori, baccarū lauri, castorei añ, drag. 2. fiat electuarium cum melle ros.

Diacorus est cibus optimus & suauis, & mirum in modum confert ægri tudinibus neruorum, acuit omnes sensus & ingenium, sedat dolores capitis, est peculiare remediū frigidarū ægri tudinum, senum, & maxime catarrhi, R. acori secacul. i. irrigui an. lib. i. s. coquantur & exprimantur, & cōtundantur iterum cum mellis spumati lib. decem coquantur ad spissitudinem, & remotis ab igne, misce in illis pinorum lib. i. s. piperis nigri un. i. piperis longi, garioph. zing. macis añ. un. s. nucis mus. galangæ cardamomi añ. drag. 3. misce & da. un. s. quando itur dormitum.

Zingiberata est cibus delectabilis, aromaticus, qui calefacit complexionē & confortat totum corpus, & uirtutes naturales, potissimum autem confert pectori, stomacho & renibus frigidis & debilibus, & excitat libidinem, R. radices acori terfas & lotas & recte coctas, & extractis intrinsecis medullis duris, exprime & cōtere teneras cortices, postea tribus libris harū radicū adde mellis libras decem, & coquantur donec rubescant, & remotis ab igne secum misceantur pinorum. un. 3. zing. tantundem, galangæ garioph. cinnamomi, nucis mus. zedoariæ, piperis añ. un. s. sic etiam pastinacæ & carotæ possunt condiri.

Electuarium impotentium augmentat sperma, excitat libidinem, & facit arrigere aures Pamphilo, R. seminum pastinacæ, naporū, raphani, asparagi, erucæ, nasturtij, been albi, rub. costi dulcis, zing. satyrionis. i. testiculorū uulpis añ. drag. i. piperis, pinorum añ. drag. 2. confice cum melle spumato.

Diacalamentum, calefacit, & sedat rigores, & frigora, digerit humores phlegmaticos, uiscosos, & tenaces, resoluit difficiles uentositates, adiuuat digestiua, & uirtutes oēs naturales, delet oppilationes, & facit penetrare nutrimenta, remouet singultum repletionis, paralytim, spasmum & medetur tussi, frigoribus, ægri tudinibus pectoris, matricis, & prouocat urinā & menstrua, R. calamēthi montani & fluuialis, sileris montani, petrosel. libistici añ. dra. 6. piperis. un. i. s. zing. drag. 3. s. apij, serpilli an. drag. 2. mellis spumati lib. 2.

Electuariū trium piperū plurimum calefacit, & peculiariter medetur morbis frigidissimis, & eorum doloribus, obsistit phlegmati crudo, & difficili & tollit acidos ructus, R. trium pip. añ. drag. 5. zing. anisi, thymi añ. drag. 2, spicæ, cardamomi añ. drag. i. cassiæ ligneæ, seminis apij, sileris montani, azari, enulæ an. drag. s. mellis spum. lib. i. un. 2.

Pyrrhenū quàm calidum est, & datur contra gelidos rigores, & frigidissimos

mos morbos, medetur quartanis & quotidianis febribus, attenuat, digerit & resoluit crassos humores, calefacit complexionem, & sanat morbos hybernos. Accipe foliorum rutæ un. i. s. dactylorum. 12. cymini adusti, piperis albi añ. un. s. piperis nigri, zing. salis nitri, pyrtherian. dra. 2. gariophylorū. dra. i. grana 7. s. piperis longi, ameos, petroselini, dauci, anisi, radicis enulæ, spicæ, cyperi, apij, sileris montani, costi an. drag. s. confice electuariū cum melle spumato, & da un. duas.

Anacardinum est calidissimum & potentissimū contra frigidissimas ægri- tudines neruorum & cerebri, ualet contra spasmus, paralytim, mollificatio- nem, torturam oris obliquam, & colicam, potenter resoluit & desiccatur humi- ditates cerebri, acuit ingenium, & confirmat memoriā, sed qui sumunt ipsum caueant ab ira, coitu, ebrietate & à laboriosis exercitijs, quoniū facile inducit febrem, R. costi, cubebæ, baccarū lauri an. drag. 6. cyperi un. s. piperis longi, nigri, myrabol. chebulorum, indorū, emblicorū, testiculi castorei añ. drag. 2. tere omnia & confice cum butyro uaccino, & tantundem mellis, ut diutius conseruetur, & da drag. 2.

Electuarium singulare frigide tussis quæ paulo añ. ex frigore sine febre fuit concepta, hoc inquam electuariū nulli unquā remedio cōtra frigidam tussim postponatur, quia mirū in modum iuuat, R. electuarij trium piperū un. 3. cy- mini triti un. s. mellis spumati, uel sirupi de liquiritia, qd̄ sufficit, & da drag. 2. ter uel quater in die simplex uel dissolutum cum uino. Diaris calefacit & mu- nit pectus & precordia, sanat tussim, raucedinem, difficultatem anhelitus, R. ireos. un. i. pullegij, hyssopi, liquiritiæ añ. drag. 6. draganti, amygdalarū dul- cium, pinorum, cinnamomi, zing. piperis añ. drag. 3. carycarū, dactylorum añ. drag. 5. passularum un. s. styracis, rubæ. drag. 2. s. confice cum melle.

Diahyssopum medetur tussi phlegmaticæ & frigidis pectoribus, excreare facit, & educit materias phlegmaticas & saniosas, faciliat sputum, & anhelitum, & confert phthysicis, R. hyssopi, ireos, thymi, piperis añ. drag. 6. abrotani, saturæiæ, rutæ, cymini añ. un. s. dactylorum, passularum, carycarum, feniculi añ. drag. 2. zing. anisi, cardui, libistici añ. drag. i. confice cum melle.

Electuarium ex serpyllo mundificat pectus ab excrementis uiscosis, & sanie, abstergit & cōsolidat ulcera pulmonis, R. hyssopi, ireos, serpylli añ. un. i. confice cū melle ros, uel sacch. ros. aut loco serpylli ponat hyssopus syluestris.

Electuarium asmaticorum quod faciliat sputum, & anhelitū, sedat tussim frigidam, & sanat epilepsiā, R. hyssopi, ireos, myrrhæ, piperis nigri & longi, cardamomi, cardui, seminis peoniæ añ. drag. 2. spicæ, costi, ameos añ. dra. i. confice cum melle & da drag. 2. uel 3. cum decoctione pectorali uel peoniæ contra epilepsiam.

Electuariū salutiferum quod contra pestem plurimum ualet, tutatur cor- pus ne lædatur à pestifero aëre, & præseruat humores à corruptione, R.

tormentillæ, sigilli sanctæ Mariæ añ. un. unā, seminis citri drag. 6. boli armeni, dictamni albi, myrrhæ, pimpinellæ, zedoariæ añ. un. s. theriacæ drag. 2. smaragdi drag. 1. s. croci scrup. s. confice cum sirupo de acetositate citri, & da quotidie ieiuno stomacho un. s. dissolutum cum aqua rosata, in qua fuerit infusum bolum armenum.

Confectio corallina quam Vincentiæ composui, interimit enim uermes, & qui eis laborant, apprime sanat, R. corallinæ un. s. cinnamomi, seminis macedonici alexandrini añ. drag. 2. centonici 1. seminis sancti drag. 1. s. dictamni, cornu cerui adusti, balauustiarum, rheubarbari, gariophylorum añ. drag. s. croci scrup. 1. sacchari lib. 1. s. fac confectionem solidam cum aqua absinthij uel graminis.

Electuarium ex euphragia optimum est, nam conseruat & restituit sanitatem oculorum, acuit & clarificat spiritum & uisum, R. eupragiæ un. 2. macis, cubebæ, cinnamomi, piperis longi, gariophylorum añ. drag. 1. fœniculi drag. s. mellis spumati lib. 1. succi fœniculi depurati un. 1. succi chelidoniæ depurati un. s. coquantur succi cum melle, & fiat electuarium.

Electuarium cum fœniculo cōseruat uisum, & debilem restaurat & acuit, caligantes oculos clarificat, & in pristinā sanitatem reducit, oppilationes aperit, uentositates discutit, urinam prouocat, renes & uessicam purgat R. fœniculi, sileris montani añ. un. 1. eupragiæ, chamedreos, radicis chelidoniæ, seminis apij añ. un. s. seminum anethi, petroselini, pullegij, hyssopi, florum boraginis, granorum inniperi, saxifragiæ añ. drag. 1. confice, cum melle rosato, & da unc s. post cœnam dissolutum cum aqua rutæ.

Confectio ex margaritis prohibet abortum, conseruat fœtum, tutatur matricem ne ledatur à nocuis causis, munit & confortat stomachum & præcordia, & non sinit generari malos humores, ad summum proficua est masculis & fœminis frigidis: nam confortat, restaurat, & calefacit complexionem, R. cinnamomi drag. 5. mastichis, zingiberis añ. un. s. been albi rub. piperis longi & nigri añ. drag. 3. zedoariæ, doronigi, cassiæ lignæ, macis, nucis musc. seminis apij, cymini, cardamomi añ. drag. 2. pyrethri, margaritarum non perforatarum añ. drag. 1. confice cum saccharo albo & aqua rosata.

Electuarium passularum sanat epar infirmum, remouet oppilationes & fluxum epaticum, icteritiā inchoantem hydropisim, & omnem malā epatis qualitatem emendat, R. passularum un. 5. myrrhæ, terebinthing añ. un. s. bdellij, squinanti añ. drag. 2. s. balauustiarum, cassiæ, cinnamomi, spicæ, croci, calami aromatici añ. drag. 1. mellis spumati, uini añ. lib. 1. fiat electuarium.

Electuarium ex seminibus quod penetralia aperit, & præcipue oppilationes epatis delet, sanat fluxum epaticum, & omnem lubricitatem stomachi & intestinorum stipticat, corroborat membra collapsa, & uirtutem retentiuam, potenter expellit uentositates, & sedat dolores earum, R. seminum pastinacæ, cymini,

cymini, anisi, fœnogræci, cardui, ameos añ. un. s. die ac nocte infundantur in aceto, & parum adurantur, & recipe sileris montani similiter in aceto infusi & adusti drag. 2. s. zingiberis, cinnamomi, gariophyloꝝ, piperis, galangæ, añ. drag. 2. mellis spumati quod sufficit, fiat electuarium.

Electuarium maritimorū aperitiuum, oppilationes apprime remouet, pallidam faciem, & tumidam in pristinam dispositionem & sanitatem reducit, efficaciter sanat febres longas mixtas & diurnas phlegmaticas, icteritiã, malum corporis habitum, & principium hydropisis, R. gariophyloꝝ, piperis, anisi, cymini, fœnogræci, cardamomi, ros. seminum melonis, citrulli, cucumeris, cucurbite añ. drag. 2. cinnamomi, seminis apij, ameos, sandalorum alborum, rub. citrinorum, zingiberis añ. drag. 1. sene, epithymi, squinanti, galangæ, macis añ. scrup. 2. spice, croci añ. scrup. 1. fiat electuarium cum melle ros.

Diacurcuma præseruat & liberat egros ab hydropisi atq; icteritia, & qui incidūt in eas nihil utilius capere possunt, aperit enim oppilationes potenter, & discutit duritiem epatis & tumores splenis, resoluit uentositates, prohibet humiditatem stomachi & putredinem humorum, digerit crudos humores, calefacit intestina, sanat morbos chronicos, confert doloribus renum & uessicæ, & prouocat urinam, R. rheumbarbari, spice, anethi syluestris an. drag. 6. croci, azari, seminū petrosel. apij, dauci, anisi an. un. s. costi, myrrhæ, cassiæ lignæ, squinanti, carpobalsami, rubæ tinctorum, succi absinthij, succi eupatorij, olei balsami an. drag. 2. calami aromatici, cinnamomi an. drag. 1. s. allei syluestris, scolopendriæ, succi liquiritiæ an. drag. 2. s. draganti drag. 1. confice cum melle spumato, & da drag. 2. cum uino calido dissoluto.

Dialacca peculiariter medetur icteritiæ & hydropisi, & morbis qui minantur eas, aperit poros, resoluit humiditates & uentositates, & prohibet ortū earum, discutit pallorem faciei, duritiē epatis & splenis, sanat egritudines & dolores eorum, & frigidos & chronicos morbos, confortat stomachum, & digestiuam, cōtundit lapides uessicæ, expellit arenulas renum, & mingere facit, R. laccæ ablute, rheumbarbari an. drag. 3. spice, mastichis, succi eupatorij, absinthij, amygdalarum amararum costi, myrrhæ, rubæ tinctorum, saluiæ, seminū apij, ameos, fœniculi, anisi, azari, gentianæ, aristolochiæ, croci, cinnamomi, hyssopi, cassiæ lignæ, squinanti, bdellij an. dra. 1. s. piperis, zingib. an. dra. 1. infunde myrrhã & bdelliū in uino, & cetera tere, & fiat elect. cū melle spumato.

Electuarium ex squinanto datur contra hydropisim, remouet ægritudines epatis, splenis, eorum oppilationes, tumores & dolores, sanat febres lōgas & morbos phlegmaticos, & restituit pristinum colorem naturalem, R. squinanti, cinnamomi, costi, myrrhæ, spice, cassiæ, croci an. drag. 1. mellis spumati un. 3. s. & da drag. 2. cum uino calido.

Electuariū ex myrrha sanat ueteres morbos stomachi, epatis, splenis, remouet oppilationes, resoluit uentositates & humores aquosos, phibet putredinē,

digerit crassos humores & sedat dolores intestinorū, R. myrrhē drag. 3. croci, acori, baccarum lauri añ. drag. 2. seminis dauci, apij, ameos, fœniculi, sile ris mōtani, carpobalsami, triū piperū, cinnamomi, cassiē, squināti, costi, spicæ, mētē, marrubij añ. dra. 1. cōfice cū melle spumato, & da dra. 2. cū uino calido.

Electuariū ex chelidonia, corrigit malas complexionēs stomachi, & totius corporis frigidas, sanat uitia epatis, splenis, icteritiā, hydropisim, febres inueteratas, & oppilationum morbos, R. radicū chelidonię minoris, cinnamomi, spicę, azari, cassiē añ. un. 1. costi, myrrhē, squinanti añ. drag. 1. cōfice cum melle spumato, & da quolibet mane ieiuno stomacho drag. 2. cū uino calido.

Electuariū ex eupatorio est ualde aperitiuū, ualet cōtra oppilationes, febres phlegmaticas diurnas remouet pallorē faciei, icteritiā, & prohibet hydropisim, R. succi eupatorij drag. 1. s. succi absinthij, rheumbarbari, myrrhē, croci añ. dra. 1. fumiterre, spicę, anisi, squināti, seminis apij, azari, cassiē, amygdalarū amararū añ. dra. s. cōfice cū melle spumato, & da drag. 2. cū uino tepido.

Electuarium ex costo medetur febribus repletionis inueteratis, spleneticis, epaticis, doloribus intestinorum, uentositati, & præcipue oppilationibus, R. costi amari, cassiē, cinnamomi añ. drag. 5. azari un. s. seminis anisi, apij, squinanti, rheumbarbari añ. drag. 3. croci, aristolochię, myrrhē añ. drag. 2. cōfice cū melle spumato, & da drag. 2. ieiuno stomacho, cū decoctione capparum.

Electuarium ex ruta est optimum cōtra inflationes & tumores stomachi & uentris, resoluit uentositatem, aperit oppilationes, sedat dolores laterum, & detumescere facit tympanites, R. foliorum rute siccorū un. 1. s. cymini diem & noctem in aceto infusi, piperis añ. un. s. salis nitri drag. 2. confice cum melle spumato.

Electuarium oppilatorum digerit crassos humores, & aperit omnes uenarum uias & poros, medet febribus repletionū & oppilationum longis, curat ægrotudines stomachi, epatis, & splenis, & eorum tumores discutit, confortat calorem naturalem & uirtutem digestiuam, restaurat debiles uires, calculos frangit, urinam prouocat, & arenulas deijcit, R. rheumbarbari drag. 5. aristolochię longæ, liquiritiæ, laccæ ablutæ, croci, costi, squinanti rubeæ tinctorū, piperis añ. drag. 1. s. myrrhæ, bdellij an. drag. 1. infunde myrrham & bdelliū in uino, & reliqua terantur, & fiat electuarium cum melle cocto.

Electuarium uitale mirū in modū calculos attenuat & dissoluit, & per urinam expellit, plurimum mingere facit, discutit tumidas durities epatis & splenis, & sedat dolores iliorū, R. squinanti, cyperi, azari, euphorbij, thymi, seminis macedonici alexandrini, anethi an. drag. 2. s. cinnamomi, calami aromatici, polypodij, filipēdulę, piperis nigri, seminis libistici, petroselini, urticę, seminis citri, gran. solis, macis, gūmi, hederę an. scrup. 2. galangę, spicę, zedoarię, betonicę, ualerianę, anethi agrestis, asparagi, cardamomi, apij, fœniculi, seminis erucę, sinapis, orobi albi & rub. an. drag. s. garioph. zingib. cassiē lignę, pyrethri,

pyrethri, costi, spicæ celticæ, myrabolanorum, chebulorum, piperis albi, carpobalsami, cardui, cymini, baccarū lauri, sileris montani añ. scrup. i. olei nardini un. s. confice cum melle.

Iustinum optimum est contra calculos, & dissoluit omnem materiam in renibus & uessica congestam; & per urinam expellit humores phlegmaticos, mucosos, flauos uel albos, similes spermatis, qui interdum ex uirga inuoluntarie fluunt, & dolores uiscerum sedat, R. cinnamomi, macis, costi, spicæ, cassiæ aristolochiæ longæ & rotundæ, enulæ, hyssopi, pullegij, artemisiæ, quinquefolij, piperis albi, orobi, petroselini, libistici, seminis macedonici alexandrini, seminis urticæ, granorum solis, saxifragiæ, iuniperi, asparagi, sileris montani, apij, anethi, rutæ, seminis citri, fœniculi, anisi, baccarum lauri añ. drag. i. s. confice cum melle spumato.

Lithontripū ualde attenuat, conterit, & per urinam expellit arenulas & lapides, & non sinit generari eorū materias in renib. & uessica, prouocat urinā & sedat colicā, R. spicæ, zingiberis, xylobalsami, acori, cinnamomi, peucedani, anethi syluestris, trium piperū, saxifragiæ añ. drag. 2. s. seminis balsami, garioph. costi, rheupontici, liquiritiæ, cyperi, draganti, seminis macedonici, chamædreos, seminis apij, asparagi, basiliconis gariophylati, seminis urticæ, seminis citri dra. i. gr. 15. macis, croci, squināti, cassiæ lignæ, bdelij, mastichis, ireos, amomi, libistici gra. solis, petroselini, cardamomi, nasturtij, anethi, ameos, euphorb. scrup. i. g. 4. olei nard. dr. i. confice cū melle spum. & da dra. 2. cū ui. tep.

Electuariū ex cineribus est efficacissimum contra lapides renum & uessicæ, eosq; penitus dissoluit, & mingere facit, R. cineris uitri, cineris scorpionum, cineris radicū caulium, cineris leporis, lapidis inuenti in spongia sanguinis hirci exiccati, cineris corticū ouorum, quibus pullus egressus est, lapidis iudaici, gummi arboris nucum, acori añ. drag. 2. petroselini, dauci, pullegij, gummi arabici, seminis althææ, piperis añ. drag. 5. confice cum melle spumato.

Cinis uitri sic fit, accipe uitrum, & toties ignitū in pice extingatur, quousq; in cinerem facile conuertatur.

Cinis scorpionum sic fit, R. decem scorpiones uel circa, & mittantur in ollam coopertam, & ponatur in furno, uel super ignem factum ex sarmentis uel uitibus.

Cinis radicū caulium fit, R. radices caulium terfas, & incidantur in frustra, & ponantur in ollam cum coopertorio perforato, unde fumus exeat, & maneat in furno calido, donec fiant sicut carbones nigri.

Cinis leporis, R. leporem decollatum, non excorticatum, & pone eum in ollam nouam, & combure in furno donec fiat cinis & teratur. Si quis autem sumpserit de eo drag. 2. minget lapides quos habet in uessica.

Cinis corticū ouorum sic fit, cōterantur subtiliter cortices ouorū in quibus sunt nati pulli, & ponantur in ollam nouā, & obstruetur os eius, & mittatur

in furnum per unum uel duos dies quousq; in cineres conuertantur.

Sanguis hirci incredibili uirtute lapides frangit, non solum uessicæ, sed saxa & adamanta. Si nutriatur hircus pluribus mensibus folijs hederæ, & iuguletur mense Augusto, & remoto sanguine qui primo exit, sumatur sanguis medius uel postremus, & ponatur in amphiala, uel alio uase uitreo, & obturatur orificium eius, & exponatur soli donec exiccetur.

Prouocatiuum menstrui, quo nihil potentius reperitur ad educenda menstrua, & sanguinem hemorrhoidarum, foetum mortuum, & secundinã eijcit, apprime sedat dolores post partum, & qui ex retentione menstruorum proueniunt, plurimum mingere facit, lapides uessicæ dirumpit, tumores splenis & uentositates resoluit, colicam quàmprimùm sanat, poros & uenas aperit, complexionem calefacit, stomachum & digestiuam confortat, R. farinæ lupinorũ drag. 2. piperis drag. 1. scrup. 2. grana 7. liquiritiæ drag. 1. scrup. 1. aristolochiæ longæ, artemisiæ, cassiæ fistulæ, myrrhæ, seminis macedonici alexandrini, seminis rutæ, apij, sauinæ, pyrethri, spicæ añ. scrup. 2. grana quatuordecim anisi, centaureæ maioris, seminis pastinacæ, nigellæ, aluminis, gariophylorum, betonicæ añ. scrup. 2. foliorum lauri, pullegij, squinanti, xylobalsami añ. scrup. 1. grana 13. azari, acori, amomi, seminis atriplicis, marathri, pœoniæ, centaureæ minoris añ. scrup. 1. grana 6. enulæ, orobi, cyperi, radicis capparis, cymini, zingiberis añ. scrup. 1. confice cum melle spumato, & da ad potandum drag. 1. s. cum uino calido dissolutum, & fiat etiam nastale uel pensagium ex bombice uel petijs lini cum hoc medicamine linitis, & submitatur in uuluam. Prouocat etiam menstrua, & abortire facit cyclamen, id est, panis porcinus in uuluâ retentus. Hypericon græce, latine perforata, cum sapa confecta, sedat iuncturarum dolores.

Electuarium ex aristolochia ualet cõtra uenenum, sicut theriaca & mithridaticũ: resistit enim uenenis, & non sinit inficere corpus, sanat egritudines frigidas cerebri & neruorum, ceu epilepsiam, paralytim, & spasmus: iuuat stomachum, epar, & digestionem, discutit inflationes, uentositates, & dolores, aperit oppilationes, curat malum corporis habitum & hydropisim, sed potissimum medetur uenenis, R. aristolochiæ rotundæ, gentianæ, baccarum lauri, myrrhæ, singulorum partes equales, confice cum melle spumato, & da drag. 3. cum uino tepido dissolutum. Collyrium ex felle restaurat debilem uisum, delet caliginem & maculas oculorum, R. succi rutæ un. s. fellis apri, lupi, uel tauri drag. 1. serapini drag. s. Quod si propter acuitatem coquere uideretur, contemperetur cum aqua rosarum.

De medicinis opiatis.

Cap. VI.

Medicinæ opiatæ statim sedant dolores, sed non sunt exhibendæ, nisi urgente necessitate, & cum cautela, quoniam sunt periculosæ: nam hebetant sensus, & compescunt spiritum sensitium, ne diffundat

in

in corpus, & sic somnum inducunt, stupefaciunt neruos, sopitur sensus, & occultantur dolores & morbi: & propterea curæ quæ fiunt cum medicinis opiatas sunt mendosæ, & blanditiuæ, & non remouēt causas, sed impediunt digestionem, quapropter prius purgetur corpus, & ieiunet quatuor uel sex horas ante, & totidem post: & caue debili uirtuti, quia calor naturalis debilis facili ratione à frigiditate opij extinguitur. Omnino quando sumitur opium, debet esse recte fermentatum saltem per sex menses, & optime correctum cum croco, castoreo, uel alijs simplicibus, quæ emendant malitiam opij. Qui igitur hæc diligenter obseruat & cauet, omnis dolor cum medicinis opiatas facile sedat.

Theriaca famosa est & salubris cōtra genera egritudinum plurima, & præsertim contra uenena, ex innataque proprietate sanitatem cōseruat, & amissam recuperat, confortat enim calorem naturalem, & spiritum, & resistit putredini, qualitatibus pestiferis & uenenosis, sed ante sex menses est stupefactiua, uenosa, & minime sumenda, postea crescit in calore & uirtute continue usque ad uigesimum annum, & tunc incipit paulatim decrescere, sicut senescit, adeo quod post trigessimum quintum annum nihil penitus ualet, sed inter primum & trigessimum annum bibita, & super morsus uenenosorum animalium posita uenenis medetur, pestiferisque febribus phlegmaticis, melancholicis, & rigidis earum frigoribus, lepræ, paralyti, obliquæ oris torturæ, epilepsiæ, apoplexiæ, demētiæ melācholicæ, furori, & omnibus ferè capitis doloribus, & iuuat cerebrū & omnes sensus cum aqua saluiæ, maioranæ, uel uino, aut aqua mellis, uel sirupo stichados bibita. Amplius, cum aqua mellis, uel concoctione pectorali, sedat tussim, & faciliat anhelitum & sputum. Sed cum aceto aque mixto sistit sputum sanguinis, cum concoctione anisi, camomillæ, uel sceniculi sedat dolores stomachi, intestinorum, colicam, & resoluit uentositates & inflationes cum concoctione azari, tumores & durities epatis, splenis, & eorum oppilationes discutit, & sanat hydropisim.

Item theriaca cum uino bibita sedat cordis pulsus & tremorem, & reducit gustum amissum. & cum aqua mellis medetur renibus, uessicæ dirumpit lapides, expellit arenulas, & prouocat urinam: sed cum cōcoctione balaustrarum uel gallarum constringit fluxum, & consolidat ulcera intestinorum, ad summum confortat cor, cerebrum, stomachum, epas, & omnia membra, & malas qualitates remittit, & innatam complexionem munit, prohibet ortum malorum humorum, & putredinem, & præseruat & liberat homines à peste, & à uenenis: & eius inuentor fuit Andromachus. R. trochiscorum squille un. 6. trochiscorum tyri, trochiscorum halicarontis, piperis nigri, opij añ. un. 3. cinnamomi, rosarum, seminis napi syluestris rotundi, allei agrestis, ireos, agarici, succi liquiritiæ, olei balsami añ. un. 1. s. myrrhæ, croci, zingiberis, rheubarbari, calamenti montani, quinq; folij, prassij, petroselini, stichados, costi, piperis albi & longi, pullegij, polij, thuris, squinanti, terebenthinæ, cassiæ lignæ,

spicæ añ. drag. 6. styracis liquide, seminis apij, sileris montani, ameos, chamædreos, chamæpiteos, succi hypocistidos, spice celtice, sandonici, id est, seminis sancti, gentianæ, macis, fœniculi, terre sigillate, uetrioli combusti, amomi, aco-ri, nasturtij, carpobalsami, hypericon, ualerianæ, gūmi arabici, libistici, anisi, acatiæ, castorei, dauci, serapini, bdellij añ. un. s. galbani, asphalti, id est, bitumi nis iudaici, opoponacis, centaureæ minoris, aristolochiæ rotundæ añ. drag. 2. mellis spumati libras decem, uini optimi ueteris lib. 5. Et in primis sume opiū, myrrham, hypocistida, serapinum, succū liquiritiæ, styracem liquidam, acatiam, opoponacum, & tere in mortario cum modico melle donec mollescāt, & modicum uini infundatur, & dimittatur tres dies in uase uitreo, postea addatur spica, cinnamomum, zingiber, cassia, pullegium, nasturtium, castoreum, terrasigillata, uetriolum, asphaltum, amomum, & reliqua quæ possunt teri, & trita uino conspergantur. Deinde dissolue in cazola mel, gummi arabicū, terebenthinam, galbanum, & oleum balsami, & simul cum alijs misceantur, & cōficiatur theriaca, quæ in pyxidi argentea uel saltem plumbea aut stan-nea conseruetur, & uas sit magnum, & contineat plus quàm totam theriacā, & quàm bene cum corio coopertū ligetur, & quotidie mane & sero à primo die usq; ad uigesimum per horam agitetur cum spatula uel ligno in sole æstiuo, & semper post cōmixtionem obstruatur, deinde semel in die per spacium unius horæ usq; ad trigessimum quintum diem commoueatur, postea alternis diebus usq; ad quinquagesimum diem concitetur, deinde usq; in finem duorum mensium tertio quoq; die media tantum hora misceatur, & sic in sequenti minus & rarius agitetur, ita quod inter sexagesimum & septuagesimū diem quarto quoq; die, & inter septuagesimum & octuagesimum bis dūtaxat & parum moueatur, postea usq; in finem tertij mensis semel misceat, & sic in quarto mense ter, & in quinto bis, & in sexto semel tantum modo agitetur, demū reponatur & diligenter conseruetur.

Trochisci de squilla sic fiunt, elige squillam mediocris magnitudinis, & inuolue eam pasta fermentata, & in olla posita coquatur in furno, & pars mollis squille cocta contundatur cum tantundem panis adusti, & secum misceatur, & fac trochiscos inūctis prius manibus cū oleo rosato, et exicca eos in umbra.

Trochisci ex tyro, R. tyrū qui dicit uipera, & abscinde caput uersus quantitatē trium digitorū, & tantundem caudæ, & mediū quod remanet excoria, & projicias intestina, & quàm bene lauet cū aqua & sale, & coquat cū aqua dulci quousq; facile seperetur caro à spinis, & contundatur caro in mortario cū tantundem panis usti, & fiant trochisci, & siccant in umbra. Tyrus aut siue uipera à uulgaribus scorzonis appellatur, qui habet caput planum, in cuius medio est cornu sicut granū frumenti, eius collū est subtile & cauda curua, & quādo serpit facit strepitū præter morē aliorū anguiū: & eligat flaua & fœmina quæ habet plures dentes, masculis aut utrinq; tantum dens est unus; & sit uelox, & præ

præ se ferat audaciã, & crebro uibret triplicẽ linguam & capiatur in locis aridis, & in principio æstatis, eodemq; die uerberibus irritata statim incidatur caput & cauda. Sed pleriq; adulterant theriacã propter penuriam uiperarum, uel maxime propter difficultatẽ capiendi eas, & loco trochiscorũ tyri ponunt hos, trochiscos uel similes, R. farine orobi lib. i. panis adusti un. 3. s. tormẽtille dictamni añ. dra. 3. fac trochiscos cũ uino in quo fuerit infusum gumi arabicũ.

Trochisci halicarontis, R. calami aromatici, costi, xylobalsami, azari, myrrhæ, amomi, polij montani añ. un. 3. aristolochie rotundę un. 2. s. spicæ, maicis an. un. 2. squinanti, croci añ. un. 1. s. reubarbari, cassię, cinnamomi añ. un. 1. drag. 2. corticũ radicis malignanati syluestris spinosi, qui producit granatos acres, cum modica pulpa, mastichis, maioranę, ualerianę an. drag. 6. terantur & fiant trochisci cum uino ueteri optimo & exiccantur in umbra.

Mithridaticum proximũ est in qualitate, & uirtute theriacę & parũ differunt, nisi forte quòd theriaca est parũ calidior & potentior contra uenena serpentum. Omnino compertum est etiam quòd mithridaticũ plurimum ualet contra uenena & eis peculiariter medetur, quinetiam curat ægri tudines capitis frigidas, dolores sincipitis, superciliarum, temporũ, occipitis, & hemicraniam cum decoctione saluię, maioranę uel stichados & confert ijs qui tristitia & horrenda sæpe solent absq; ratione meditari, secumq; loquũtur, & frequenter sine causa contristantur, aut aliam insanie speciẽ ex augmento melancholie patiuntur, medetur lethargo cum concoctione uuæ epilepsie, cum concoctione peoniae, paralyti spasmu, tetano, obliquo ori, & ægri tudinibus neruorum omnibus, cum tantundem electuarij anacardini, hydromelle dissolutũ.

Contra catarrhum qui fluit ad oculos in guttur, pectus uel pulmonem, R. mithridatici, olibani añ. drag s. fiant pillulæ & sumantur quando itur dormitum, aut gargarissetur mithridaticum cum concoctione olibani dissolutum, & contra omnem humorũ descensum, & dolores dentium ualet mithridaticũ cum decoctione sandarachæ, quæ dicitur uernix, si fauces abluantur cõtra dolorem & tinnitũ aurium sumitur cum concoctione amyg. amararũ, & discutit incohamentem anginam cum concoctione olibani & rosarum gargarissatũ. Tussim & difficultatem anhelitus sedat sumptũ cum hydromelle uel concoctione pectorali, sed cum myrrha & gentiana, excreare facit saniem & abstergit ulcera pectoris, cum phylonio persico, consolidat uenas & sistit sanguinẽ. Contra dolores stomachi bibitur cũ concoctione mastichis, uel mentę & uino & concoctione tamaricis, resoluit tumores splenis. Sedat dolores renũ, frangit lapides uessicę cũ concoctione saxifragiæ, & potenter prouocat menstrua cum uino uel aqua apij uitijsq; matricis omnibus ferẽ medetur, præterquàm fluxui menstruorum, sed cum concoctione balaustrarum constringit fluxum uentris, ferturq; prodesse patientibus febres phlegmaticas & melancholicas ante horam paroxysmi bibitũ cum uino tepido. Deniq; ægri tudines frigidas

ferè omnes iuuat, non modo bibitū, sed loco doloris linitū, præmissa purgatione, quoniam repletis parum prodesset, & nulli detur nisi post sex menses, in quantitate drag. 2. ad summū, R. ualerianæ, acatiæ, seminis hypericonis añ. un. 5. drag. 5. myrrhæ, croci, agarici, zingiberis, cinnamomi, draganti añ. un. 1. drag. 2. spice, olibani, nasturtij, squinanti, xylobalsami, stichados, sileris montani, costi chamæpiteos, galbani, terebenthinæ, piperis longi, succi barbæ hircinæ, castorei, opij, macis, styracis, opoponacis añ. un. 1. cassiæ, piperis nigri, albi, hermodactylorum, polij, allei syluestris, dauci, meliloti, gentianæ, olei balsami, carpobalsami, bdellij, trochiscorum cochion añ. 7. harmoniaci, spicæ celticæ, mastichis, gummi arabici, seminis petroselini, cardui agrestis, apij fœniculi, ros. pullegij añ. drag. 5. anisi, acori radicis, anethi syluestris, azari, serapini añ. dra. 3. rutæ dra. 2. uini ueteris optimi lib. 4. in quo prius infundantur quæ oportet, deinde cum sufficienti melle spumato conficiatur mithridaticum.

Trochisci cochion sic fiunt, R. terebenthinæ resinæ. un. 3. squinanti myrrhæ añ. un. 1. s. calami aromatici un. 1. passularum un. s. cinnamomi, bdellij, lacteæ bysantiæ, id est, purpureæ marinæ, spice celticæ, cassiæ, meliloti, cyperi, baccarum lauri añ. drag. 5. asphalti, id est, bituminis iudaici drag. 2. s. croci drag. 1. dissoluenda dissoluantur cū uino, & reliqua terantur, & fiant trochisci cum melle spumato, & exiccentur in umbra.

Triphera opiata mitigat omnes dolores, & inducit somnū, & plerunq; sumitur cum uino tepido. Ad capitis dolorem datur cum decoctione saluiæ uel maioranæ uel nucis muscatæ. Contra descensum catarrhi cum decoctione mastichis. Contra dolorem stomachi cum tribus granis uel baccis hedere tritis, & concoctione anisi, fœniculi, uel mastichis. Contra passionem cordis cū concoctione gariophylorum, contra colicam cum concoctione rutæ uel piperis. Contra uitia matricis sumatur cum uino cocto cum artemisia, & facit concipere cum decoctione mandragoræ uel florū sambuci, & prouocat menstrua, cum decoctione abrotani, præsertim sine opio cum decoctione matricariæ uel fauiæ, bibita & summissa in uulua. Datur autem infantibus & pueris qui die noctuq; plorant, ut dormiant, sed in minori quantitate quàm adultis, quibus dantur drag. 2. dissolutæ cum uino in quo fuerit coctum semen papaueris albi, ad prouocandum somnum, & fit cum opio & sine opio utroq; modo, sed sine opio securius sumitur in maiori quantitate, & confert omnibus ferè ægri tudinibus frigidis, et præcipue matricis, R. opij drag. 2. cinnamomi, garioph. galangæ, spice, zedoariæ, zing. costi, styracis, calamenthi, calami aromatici, ireos peucedani, cyperi, acori, mandragoræ, spicæ celticæ, ros. piperis, anisi, apij, petroselini, fœniculi macedonici alexandrini, seminis pastinacæ, hyoscyami, seminis ocimi, cymini añ. drag. 1. mellis quantū sufficit, & da drag. 2. post sex menses, sed sine opio recento est melior & utraq; conseruatur usque ad tres annos.

Phylonium

Phyloniū romanū mirum in modū mitigat dolores, præcipue stomachi, matricis, laterū, totius uentris, & colicā cū decoctione camomillę uel rutę, & statim prouocat somnum cū aqua lactucę uel sirupo papaueris, tollit dolorē capitis, cū decoctione stichados, prohibet catarrhū cū decoctione olibani uel spicę, cōtra spasmū & paralytim bibit cū decoctione nucis muscatę, faciliat anhelitū cū decoctione baccarū lauri uel hyssopi, & sedat tussim cū aqua mellis, prouocat urinā, faciliat mictū, & frangit lapides uessicę cū decoctione saxifragię uel aqua apij, cōpescit uomitū & fluxum sanguinis ex ore, cū succo plantaginis uel decoctione mastichis, & sedat præfocaciones & singultus, & uitia matricis, & potenter somnū inducit, R. piperis albi, seminis hyoscyami albi añ. un. 2. s. opij. un. 1. dra. 2. croci drag. 5. spicę pyrethri, castorei añ. drag. 1. mellis spumati lib. 2. s. confice electuariū quod potest conseruari quatuor annis. Sed Nicolaus addidit euphorbij drag. 1. zedoarię, margaritarū, papaueris albi añ. scrup. 2.

Phyloniū persicū inuentū est ad retinendū sanguinē menstruorū, hæmorrhoidarū, fluxū uentris, uomitū, et sputū sanguineū, præsertim sic cū succo plantaginis dissolutū bibat, & ad fluxū menstruorū mittat in uuluā, et ad fluxū sanguinis excoriatiū clystarizet: cōsolidat fermē ulcera & uenas, & nihil est quod magis & tutius præseruet ab ortu prægnantē grauidā, R. piperis albi, hyoscyami añ. un. 2. s. opij, terrę sigillatę añ. un. 1. drag. 2. lapidis hematitis, croci añ. drag. 5. castorei, spicę, euphorbij, pyrethri, margaritarū nō perforatarū, carabæ, zedoarię, trochiscorum ramichi añ. drag. 1. loco trochiscorū ramichi potest poni tantundē gallę, cāphorę scrup. 1. cōfice cū melle colato, & da drag. 2.

Musa febribus interpollatis prodesse comperta est quotidianis, quartanis, & tertianis ante horā accessionis sumpta, præmissa purgatione, nec debili existente uirtute: sic enim alleuiat rigidos tremores, & frigus, sedat inquietudines febrium acutarum, & sedat paroxysmos, præsertim si eger calefiat in thermis, aut sudauerit in balneis concoctionis foliorū lauri, saluię, anethi, camomillę, serpylli, & similibus redolentium, aut hordei concoctione fomentatus, tectus undiq; pannis, & inungat sibi uenas pulsatiles, & tempora cum musa, & circiter drag. 1. s. sorbeat cū uino ueteri in febribus frigidis & in calidis cū aqua buglossę: quod si æger sudabit, euadet, secus plures moriuntur. Præterea musa inflationes stomachi & hydropisim detumescere facit, & cōfert spleneticis & phthificis qui expuunt saniem, & sedat dolores & torsiones intestinorum, R. thuris, myrrhę, gentianę, hyoscyami añ. drag. 6. opij un. s. croci drag. 3. s. euphorbij, aristolochię longę & rotundę, mandragorę añ. drag. 1. piperis albi scrup. 1. confice cum melle spumato.

Electuariū archigenis opiatum præsidio est fluxibus uentris, præfocacionibus matricis, paralyti, uessicę, rigidis frigoribus febrium, & ualet contra uena; sed potissimum medetur tussi, ulceribus, & sputis sanguineis, & abster-

git putridas materias crassas, & saniofas pectoris, & curat phthisim, R. castorei, piperis longi & nigri, styracis, spicæ, costi, opij, galbani añ. drag. i. croci un. s. confice cum melle spumato, & da drag. i. s. cum aqua mellis.

De trochiscis.

Cap. VII.

QAllia muscata cor & cerebrum cōfortat, syncopim arcet, & in uulua retenta reducit subleuatam matricem in pristinum locum, & sedat præfocationem eius, sed ore sumpta corpus & anhelitū redolere facit, & fit ex ea optimū suffumigiū, & ingreditur plures medicinas, R. ligni aloës dra. 2. s. ambre dra. i. s. musci drag. s. fac troch. cū dragāto & aqua ros.

Trochisci diarhodon conferunt febribus phlegmaticis longis & mixtis, quæ non seruant ordinem in accessionibus, & remouent oppilationes & pallorem faciei, abstergunt humiditates stomachi, & sedant dolores eius, R. rosa rū rub. drag. 6. spicæ, ligni aloës añ. drag. 2. liquiritiæ drag. 3. mastichis drag. i. scrup. i. spodij drag. i. croci drag. s. fac troch. singulos drag. i. cū uino albo.

Trochisci ex rosis iuuant stomachū & epar, & abstergunt intestina, & muniunt præcordia, prohibent ortum malorum humorū, & curant febres phlegmaticas, R. ros. rub. un. i. liquiritiæ un. s. spicæ drag. 2. confice cum uino albo: quod si solutiuos facere uoles, adde diagridij drag. s.

Trochisci ex eupatorio sunt probati contra cronicas febres & mixtas, aperiant oppilationes epatis, delent icteritiam, & sedant dolores, R. succi eupatorii un. i. drag. 2. rosarum rub. un. i. rheurnbarbari un. s. liquiritiæ drag. 3. s. spicæ drag. 3. spodij drag. i. s. fac trochiscos cum manna & uino.

Trochisci ramichi profunt stomacho, epati, cordi, & intestinis debilibus, si stunt fluxum uentris, uomitum cholericum, & sanguinem fluentem ex naribus, uulneribus, uisceribus, & menstruum, constipant lubrica intestina, corroborant membra debilia, & compescūt acutā cholera & furiosam, R. succi herba acetosæ lib. i. un. 4. bulliat cū granorū myrti un. 2. ros. un. i. coletur, & cū eo misce gallarū recentium humidarum recte contusarum un. 3. & iterū bulliant, & coletur, & colaturæ adde hæc subtiliter trita, R. succi granorum myrti un. 4. gummi arabici un. i. s. sandali citrini un. i. drag. 2. ros. rub. spodij, sumac añ. drag. i. succi agrestæ un. 7. ligni aloës, gariophylorum, macis, nucis mus. añ. un. s. misce expansa in patina, & siccentur in umbra. Rursus subtiliter terantur & cum drag. i. s. camphoræ & sufficienti aqua ros. fac trochiscos.

Trochisci camphoræ refrigerāt stomachū & epar calefactū, sitim, inflammationē cholera, febres incensiuas, & sanguinem feruentē, & cōferunt ictericis, phthisicis, & hecticis, R. ros. un. s. sacchari albi, manne añ. drag. 3. sandali citrini dra. 2. s. spodij, liquiritiæ añ. drag. 2. croci, seminū melonis, citrulli, cucumeris, cucurbitæ, dragāti, gummi arabici, spicæ añ. drag. i. ligni aloës, cardamomi, amyli, cāphoræ añ. scrup. 2. cōfice cū mucilagine psyllij & aqua ros. & da dra. i.

Trochisci spodij apprime mitigant febres ardentes, & inflammationē stomachi

machi, epatis, & sitim, R. ros. rub. drag. 7. spodij un. s. seminis portulacę, succi liquiritię añ. dra. 2. seminũ melonis, citrulli, cucumeris, cucurbitę, gũmi arab. dragati, croci añ. dra. 1. s. cõfice cũ mucilagine psyllij, & siccentur in umbra.

Trochisci ex semine acetosę, mitigant febres cholericas & sitim, refrigerant ardorem stomachi & epatis, & sistunt fluxum cholericum, R. rosarũ rub. drag. 6. seminis acetosę, spody añ. un. s. seminis portulacę, choriandrorũ præparatorum, adustorũ sumach añ. drag. 2. s. amyli, balauustiarum, berberis añ. dra. 2. gũmi arab. adusti drag. 1. s. cõfice cũ sirupo agrestę uel sapa, & da dra. 1.

Trochisci berberis extinguunt ardores febrium & sitim, & mitigat anxietatem, angustiam, & estum præcordiorum, R. ros. rub. drag. 6. berberis, succi liquiritię, spodij, seminum portulacę, citrulli añ. drag. 3. spice, croci, amyli, draganti añ. drag. 1. camphorę drag. s. confice cum manna & aqua ros. & exiccentur in umbra, & da drag. 1. cum sirupo endiuie.

Trochisci sandalorũ corrigunt cõplexionẽ calidã stomachi & epatis, refrigerant febres acutas, sitim, & tollunt oppilationes, R. trium sandalorũ añ. un. s. rosarũ drag. 3. berberis drag. 2. s. spodij, seminũ cucumeris, cucurbitę, melonis, citrulli, portulacę, boli armeni añ. drag. 2. confice cum aqua portulacę.

Trochisci uiolarũ sunt solutiui, & purgant humores pectoris, phlegmaticos, uiscosos, & putridos, molliunt uentrem, & remittunt difficultatẽ anhelitus, R. uiolarũ passarũ, id est, in umbra mediocriter siccarũ drag. 6. turbith un. s. succi liquiritię, mãng, diagridij añ. drag. 2. factrochiscos cũ sirupo uiolato.

Trochisci ex agnocasto conferunt ægritudinibus splenis, & resoluunt duritiem eius, desiccant sperma, & compescunt libidinem, R. seminis agnicasti, seminis tamariscis añ. drag. 3. seminis endiuie, portulacę, añ. drag. 2. s. factrochiscos cum sirupo acetoso.

Trochisci ex carabę opiatu inuenti sunt ad constringendum sanguinẽ undecunq; fluentem, menstrua, sputum, fluxum sanguineum & hæmorrhoidalem, & consolidat ulcera pectoris & pulmonis, R. carabę drag. 6. cornu cerui adusti, gummi arabici adusti, corallorum adustorum, draganti, acatię, hypocistidos, balauustiarum, mastichis, papaueris nigri adusti añ. drag. 2. thuris, croci, opij añ. drag. 1. s. factrochiscos cum mucilagine psyllij.

Trochisci ex solatro refrigerant & mitigant ardorem urinę, abstergunt & consolidant ulcera renum, & uesicę, R. boli armeni, gummi arabici, thuris, sanguinis draconis, papaueris albi, amygdalarum amararum, succi liquiritię, draganti, amyli, granorum pini añ. drag. 6. seminum citrulli, melonis, cucumeris, cucurbitę añ. drag. 3. s. granorum rub. quę sicut cerasa nascuntur in solatro cum folliculis drag. 3. seminis apij, carabę, hyoscyami, opij añ. drag. 2. fiant trochisci cum aqua mellis.

Tro. ex hyoscyamo opiatu plurimũ ualẽt cõtra colicã, calculos, et dolores uesicę, R. sem. hyoscyami, apij añ. un. s. sem. malug, cardui, opij, croci añ. dra. 2.

feminis citrulli, auellanaŕũ, amygdalarũ amararũ añ dra. .i. fac trochiscos cũ melle.

Trochisci ex rheubarbaro conferunt febribus longis, oppilationibus, apostematibus, doloribus epatis, & morbis eius inueteratis, icteritiæ, hydropisim, & ceruleo pallori, R. rheubarbari un. .i. drag. 2. ros. rub. amygdalarum amararum añ. un. s. succi eupatorij drag. 3. spice, anisi, rubæ tinctorum, feminis apij, absinthij, azari añ. drag. .i. fac trochiscos cum succo eupatorij.

Trochisci ex absinthio inuenti sunt ad reducendum gustum, & confortandum stomachũ, iecur, & digestiuam, sedant dolores, remouent oppilationes & febres phlegmaticas, R. absinthij, ros. anisi añ. drag. 2. succi eupatorij, rheubarbari, azari, apij, amygdalarum amararũ, spice, mastichis, macis añ. drag. .i. fac trochiscos cum succo endiuixæ, & siccentur in umbra.

Trochisci ex manna exhibentur contra febres phlegmaticas, cronicas, & frigidos rigores, icteritiam, hydropisim, & oppilationes sanant, & plurimum conferunt epati infirmo, & spleni, R. manne, succi eupatorij añ. un. .i. rosarum un. s. spice, spodij añ. drag. 3. rheubarbari, azari, añ. drag. 2. s. fac trochiscos cum sirupo de radicibus.

Trochisci aloës sanant febres cronicas, oppilationes, & ægrotudines epatis, R. aloës, anisi, eupatorij añ. drag. 2. feminis apij, anethi, amygd. amararũ, spice, mastichis, macis, absinthij, azari añ. drag. s. confice cũ succo absinthij.

Trochisci ex aniso medentur febribus longæuis, quotidianis, continuis, & quartanis, remouent oppilationes icteritiam, & restituunt pristinum colorem & sanitatem, R. anisi, succi eupatorij añ. un. s. aloës drag. 2. amygdalarũ amararum drag. .i. s. mastichis, spice, apij, absinthij, azari, macis añ. drag. .i. fac trochiscos cum succo absinthij.

Trochisci ex lacca sunt ualde aperitiui, & curant icteritiã, hydropisim, & omne uitiũ epatis & splenis, R. laccæ electæ, succi liquiritiæ, absinthij, berberis, succi eupatorij, rheubarbari, aristolochiæ longæ, colli, azari, amygd. amararum, rubæ tinctorũ, anisi, apij, squinanti, añ. drag. .i. fac troch. cũ succo apij.

Trochisci ex capparibus resoluunt tumorem & duritiem splenis, oppilationes, & uentositates, calefaciunt complexionem, & sanant febrem quartanam, R. corticũ radicũ capparũ, feminis agnicasti añ. drag. 3. harmoniaci drag. 2. nigellæ, calamethi, succi eupatorij, acori, amygd. amararũ, nasturtij, foliorũ rura, aristolochiæ rotundæ añ. drag. .i. cyperi, scolopendriæ añ. drag. s. dissolue harmoniacũ cũ aceto, & fac troch. & da drag. .i. cum concoctione tamarisci.

Trochisci ex myrrha prouocant menstrua, & sedant passiones quæ ex retentione menstruorum proueniunt, R. myrrhæ drag. 3. farinæ lupinorũ drag. 5. foliorum rutæ, mentastri, pullegij, cymini, rubæ tinctorum, assæ fœtidæ, serapini, opoponacis añ. drag. 2. fac trochiscos cum succo ciclamini, id est, panis porcini, & da drag. 2. cum concoctione feminis iuniperi.

Trochisci ex agarico ponuntur in medicinis pro agarico correcto, & purgant

gant ex cerebro & capite phlegma crassum cum cholera mixtū, & præcipue educunt ex pectore crassos humores, putridos, & uiscosos, R. agarici electi un. i. salis gēmæ drag. 2. zingib. drag. i. infundant in oxymelle, & fac troch.

Trochisci colocynthæ corrigunt malitiam, & augent uirtutem colocynthæ in purgando à totius corporis partibus propinquis & remotis humores phlegmaticos, uiscosos: pro colocyntha ergo ponuntur in medicinis hi trochisci, R. pulpæ, colocynthæ albæ, lenis, sine granis un. 2. s. incidantur cū cultello, & ungetur cum olei ros. drag. 2. deinde recipe dragāti, gummi arabici, bdellij añ. drag. i. infundantur in aqua ros. dies 4. & ex his fac troch. qui exiccantur in umbra, postea conterantur iterum, & fiant trochisci iterum.

Trochisci autem cuiuscunq; generis prædicti debent in umbra exiccari, & possunt cum melle ad formam electuarij, & cum saccharo ad formam confectionis reduci, sed utilius cum aliquo liquore dissoluti capiuntur.

Pomum ex laudano aromaticum est, & suavis odoris, præseruat à peste, & eius odor resistit putredini, aëri pestifero, & malis qualitatibus, ne obsint spiritui & cordi, R. florum buglossæ, florum nenufaris, rosarum, mastichis, gariophylorum añ. drag. i. sandalorum omnium, coralli utriusq; ligni aloës, nucis muscatæ, calami aromatici añ. drag. s. spodij, spice, boli armeni, styracis, calaminthæ, myrrhæ, thuris, camphoræ añ. scrup. i. gummi arabici dissoluti cū aceto un. s. laudani un. 2. terebenthinæ lotæ cum aqua ros. quod sufficit, & circū circa pomum gariophyli ponantur infixi.

Laudanum suavis odoris quod præseruat à peste & ab aëre nocuo odorantem, syncopim remouet, spiritus excitat, & cōfortat cerebrum & præcordia, R. gariophylorum drag. i. trium sandalorum, amborū corallorū, ligni aloës, nucis muscatæ, calami aromatici, corticum citri, myrrhæ, styracis liquidæ, camphoræ, ambre añ. scrup. i. laudani un. 2. aquæ rosatæ quod sufficit, uini parū.

De speciebus aromaticis, pulueribus, & epithimatis. Cap. VII.

Species stomachica proficua est stomacho & uirtuti digestiue resoluit uentositates, & sedat dolores, R. anisi un. i. fœniculi drag. i. s. liquiritiæ, zingib. añ. dra. 2. garioph. macis, cinnamomi, galangæ añ. drag. i. scrup. i. lig. aloës, corticū citri añ. drag. i. musci gra. 3. sacchari un. 2. s.

Species aromatica delicata & suavis in ferculis, quæ cōfortat cor, spiritum, & digestiuam, R. cinnamomi, piperis añ. un. s. piperis longi, zingiberis, gariophylorū, nucis muscatæ, cardamomi, galangæ, cubebæ, liquiritiæ añ. drag. s. croci scrup. s. sacchari un. i. misce.

Species odoriferæ & suaues, quibus cōdunt fercula, & quæ cōfortat calorē naturalē, & uires cordis augēt, R. piperis un. s. garioph. zingib. añ. dra. 2. cinnamomi, ligni aloës, macis, añ. dra. i. nucis mus. dra. s. croci, spice añ. scrup. s.

Puluis cordialis restaurat debilem uirtutem, corroborat spiritum, confortat digestiuam, & omnes uirtutes naturales, R. cinnamomi drag. i. corallorū

alborum rub. lignis aloës, carabę, spodij añ. drag. s. quinq; lapidũ preciosorũ, margaritarum, limaturæ auri, argenti, ossis de corde cerui an scrup. i. croci, scrup. s. sacch. albi. un. i. & da. drag. i. cum uino mane & sero. Aut recipe prædictorum puluerum sine sacch. drag. 2. s. saccharorum cordialium añ. drag. 6. misce & da. drag. 2. ter uel quater in die.

Farina fœnogręci cum modico pipere sumpta facit digerere cibum, resoluit uentositates, & excitat coitum, R. farinae fœnogręci un. i. s. piperis drag. i. da drag. 3. mane & sero cum aliquo liquore.

Cyminum cum tepido uino potum ante, cibum cauet & curat colicã, resoluit uentositatem, & sedat dolores, qui mulieribus post partũ accidere solent. Puluis ex semine sclareę facit digerere, legumina pisces, cibos frigidos, et difficiles, discutit uentositates, aperit oppilationes, cõseruat & acuit uisum, & debilem restaurat, R. seminis sclareę, piperis, fœnogręci, liquiritię añ. un. s. sileris montani, euphragię añ. drag. 2. apij, cardui, ameos añ. drag. i.

Cinis cancrorum contra morsum canis rabidi efficacissimus, R. cineris cancrorum fluuialium un. i. drag. 2. gentianę drag. i. misce & da drag. 2. s. mane & sero cum uino. Aut, R. cineris cancrorum fluuialium un. i. radice gentianæ, myrrhæ añ. un. s. & da drag. 2.

Puluis contra bocium qui in ore retentus & quotidie sepius & paulatim sumptus optime resoluit durum apostema extrinsecum gulę, quod bocium & nostri gauaccium appellant, R. spongię marine, ossis sepiaę, piperis longi, nigri, zingiberis, cinnamomi, salis gemmę, pyrethri, gallarum, spongię, quę nascitur in rubis, & quę dicitur spina rosarum an. drag. 2. comburantur spongia & palea marina in olla in furno simul cũ spongia rubi, donec nigrescant. Est autem palea marina sicut borra globata leuis & rotunda, uel sicut pila quę in uentre hędi solet reperiri, & multi eam uocant spumam maris, sed spina rosarum nascitur in frutice qui dicitur rubus canis.

Puluis ex spongia contra bocium probatus, R. spongię adustę drag. 6. tur bith. drag. 3. zing. drag. i. & da dra. i. quotidie cum uino. Puluis optimus contra ardorẽ urine, R. succi liquiritię, draganti, gummi arabici, uiol. amyli, spodij, boli armeni an. drag. 2. seminum cucumeris, citrulli, melonis, cucu bitæ, portulacæ, maluæ, papaueris albi an. drag. i. sacchari. 2.

Puluis ex menta datur contra inuoluntarium exitũ spermatis & phlegmatis paulatim mincti, R. mentæ siccę drag. 3. seminis agnicasti, seminis lactucæ an. drag. 2. ireos, seminis rute añ. drag. i. sacch. albi. un. i.

Puluis ex silere calefacit, resoluit, aperit, & potenter prouocat menstrua, & confert omnibus ægritudinibus, uentosis, & matricis frigidis, R. sileris montani drag. 2. calami aromatici, carpobalsami, cassię, serapini, zing. cymini, piperis, cardamomi, seis petroselini, seminis hyosc. seminis lini, seis rute, dauci, anethi syluestris, anisi, apij, feniculi an. drag. i. pyrethri, castorei, anacardi, euphorbij

euphorbij, cornucervi adusti añ. scrup. i. da drag. s. cum uino albo, uel fac pilulas cum duplo aloës, aut fac electuarium cum melle spumato.

Puluis cassiæ, qui sedat dolores post partum, educit secūdinam, & liberat mulieres enixas, R. corticum cassiæ fistulæ, cassiæ lignæ, cinnamomi, capilli ueneris añ. drag. i. seminis apij, cymini añ. drag. i. s. da drag. 2. cum uino.

Puluis crystalli aperitiuus & prouocatiuus menstruorū, R. seminū pastinacæ, napi, raphani, anisi, fœniculi, apij, anethi añ. drag. 2. rutæ, farine cicerum, cinnamomi, sinapi albi añ. drag. i. crystalli un. s. salis gemmæ drag. 3. sacchari unciam unam.

Puluis sanguinis constrictiuus undecunq; emanantis, & maxime ex uulneribus, R. boli armeni, sanguinis draconis, thuris, mastichis, aloës, pilorum leporis adustorum, gallarum añ. drag. i. terantur subtiliter, & contra fluxū uentris sanguineum ponantur drag. 2. in clystere, sed ad constringendum sanguinem uulnerum, misceatur cum albumine oui uel succo plantaginis.

Puluis ex thure carnem gignit, & cooperit ossa denudata, post digestionē & abstersionem saniei, & maxime ualet in fractura cranei, R. thuris sarcocollæ, ireos, sanguinis draconis, myrrhæ, aristolochiæ longæ añ. drag. i.

Puluis ex sarcacolla proficiuus & saluberrimus cōtra uulnera & ulcera, qui constringit sanguinem, prohibet ortum saniei, restaurat ossa fracta, & gignit carnem super ipsa, & consolidat uulnera & ulcera, & sanat fracturam cranei, R. sarcocollæ, thuris, sanguinis draconis, myrrhæ añ. drag. i. mastichis, boli armeni, ireos, aristolochiæ longæ añ. drag. s. fiat puluis.

Sacculus uernicis, qui cōfortat cerebrum, & prohibet frigidum catarrhū, R. pullegij, calamenthi, corticum citri, maioranæ, stichados, betonicæ, sandarachæ, gariophylorum añ. drag. 2. terantur & mittantur in sacculum sericum, & feratur in uertice: aut fiat cerotum eiusmodi, R. prædicti pulueris drag. 2. mastichis drag. 6. olei nardini quod sufficit, & adæquetur cōmissuræ coronali.

Sacculus adusto cymino uel sale semiplenus calidus, confert capiti contuso & tumido, sine fractura, & resoluit sanguinem collisum. Itidem facit cera noua cum cymino trito mixta. Si uero sacculus prædictus salis, cymini aut milij applicetur occipiti, sedat dolores dentium, & curat spasmus, tetanum, torturam oris, paralytim, & neruorum ægri tudines.

Sacculus tapsi sedat premitū crebræ & difficilis egestionis mucosæ, & constringit fluxum, R. radicum tapsi barbati un. i. s. radicum mori un. i. balaustrarum, corticum granatorum, foliorum myrti, sumac, hypocistidos añ. un. s. organi, camomillæ añ. manip. s. seminis ros. drag. 2. bulliant in uino rubro, & mittantur in sacculum, super quem calidum sedeat infirmus, aut fomentetur anus cum eorum concoctione, aut cum eadem fiat clystere.

Puluis cōtra exitū intestini & matricis, R. mastichis, thuris, nucis cypressi, balaustrarū, corticū granatorū, copularū gladiū añ. drag. i. fiat puluis, sed pri

mo cum concoctione pomorum pini uel balaustrarum, uel cypressi, tepida lauetur intestinum uel matrix egressa, & exiccetur cum panno lini, postea conspergatur super ipsum puluis predictus, & reducatur intus.

Epithima cordiale temperatum cōseruat sanum, & fouet cor & spiritum, & reducit ad temperamentum qualitates accidentales, excessiuas, nocuasq̄, & uenenosas corrigit, R. aquæ rosarum lib. s. aquarum buglossæ, melissæ, uini optimi añ. un. 4. aceti un. s. sandalorum alb. rub. ros. florum boraginis, florū roris marini, corticum citri añ. drag. i. spodij, corallorum rub. alborum, been utriusq̄, gariophylorum, cinnamomi, ligni aloës, ossis de corde cerui, serici purpurei adusti añ. drag. s. croci, ambre añ. scrup. i. bulliant leuiter in olla noua uitreata, & infundatur in eam lanæ purpureæ pannus tinctus, & exprimat, & tepidus ponatur super mamillam sinistram, panno lineo subtili & raro interposito ne infundatur caro, & sæpius reiteretur.

Epithima cordiale calidum quod confortat cor, facit fortiorem spiritum, & repellit à corde, & discutit putridos uapores phlegmaticos, R. aquæ melissæ un. 8. uini ueteris optimi lib. s. aquarum rosarum, buglossæ añ. un. 4. aceti un. i. sandalorum citrinorum alb. rub. ros. corallorum alb. rub. spodij, foliorum myrti, florum boraginis añ. drag. i. been alb. rub. corticum citri, nucis muscate, serici combusti, spice, rubeæ tinctorum, foliorum lauri, gariophylorum, zedoariæ, ligni aloës, seminis basiliconis, gariophylati, florum roris marini, cubabarum, melissæ añ. drag. s. ossis de corde cerui, camphoræ añ. scrup. i. contundantur & bulliant, & cum panno purpureo fiat epithima ad cor: aut pulueres predictarum rerum in sericum sacculum missi ponantur super cor.

Epithima cordiale frigidum quod refrigerat cor inflammatum, uapores cholericos, & sedat inquietudinem, R. quatuor aquarum cordialium, uini odoriferi añ. un. 4. aceti un. s. florum buglossæ & boraginis, rosarum añ. drag. 2. s. corticum citri, foliorum myrti, amborum corallorum, coriandrorum preparatorum, sandalorum alb. rub. añ. drag. i. s. camphoræ drag. s. fiat epithima, aut sine aquis ponantur in sacculum super cor.

Epithima quod refrigerat epar inflammatum, R. aquæ endiuie lib. i. aquæ ros. un. 4. aceti un. i. sandalorum omnium añ. drag. 2. s. rosarum, corallorum, spodij añ. dra. i. fiat epithima cū panno purpureæ lanæ à parte dextra super epar.

De ungentis & cerotis.

Cap. IX.

Vngentum album refrigerat febres ardentes, calorem epatis, & sedat dolores capitis, circum tempora super epar & per spinam dorsu linitum, R. ceræ albæ un. i. olei rosati un. 4. fiat ungentum ad ignē quod sepissime lauetur cum aqua frigidissima, demum conquassetur cum modico aceto albo, & conseruetur.

Vngentum sandalinum mitigat estiuos calores & inflammationes, & sedat dolores, inquietudines, & febres super epar & stomachum linitū, & prohibet

hibet ortum apostematum, R. rosarum un. i. s. sandalorum rub. un. i. drag. 2. boli armeni drag. 7. sandalorum alb. citrinorum añ. drag. 6. spodij un. s. camphorę drag. 2. cerę albę lotę un. 4. olei ros. loti lib. i. fiat unguentum.

Vnguentum populeum ualde refrigerat febres ardentes, epar & præcordia inflammata, sedat capitis dolores, & somnum inducit, repellit humores, qui concurrunt ad apostemandum, extinguit ardorem cholereę, & mitigat dolores renum & uessicę calidos, R. oculorum seu gemmarum pullulantiũ arborum, quę dicuntur populi lib. i. s. foliorum papaueris rubei, foliorum mandragorę, cimaram rubi tenerarũ, foliorũ hyoscyami, solatri, uermicularis, lactucę, semperuiuę, uiolarum, umbilici ueneris, quę dicitur cymbalaria añ. un. 3. axungię recentis porcine sine sale lib. 3. Gemmę populi seorsum quã bene contendantur, & cum axungia amplius contusi in globum coaceruentur, & sic duos dies dimittantur, & tertio die collige suprascriptas herbas, & recte eas contunde, contusisq; misce prædictum globum, & simul omnia amplius contunde, & dimittantur globata nouem dies macerari, demum cum lib. 2. optimi uini in lebetae manibus dissoluta igni admoueantur, & bulliant ad consumptionem uini, postea in sacculum missa exprime torculari, & colaturam pro ungento reserua.

Vnguentum rosatum plurimum ualet in principio apostematum, repercutit enim materiam, sedat dolores eorũ, & capitis febricitantis, & inquietudinem, refrigerat febres ardentes, epar, & stomachum calefactum, R. rosarum rub. recentium lib. i. & tantundem axungię porcine recentis cum aqua calida nouies, & toties cum aqua frigida optime lotę, & simul cõtundantur, & septem dies dimittantur macerari, postea leuiter coquantur & colentur, & cũ colatura rursus contundantur totidem rosę, & septem alios dies dimittantur: postea adde succi ros. lib. s. olei amygdalarum dulcium un. 2. s. coquantur ad succi consumptionem, & conseruetur. Si uero addatur opij cum aqua rosata dissoluti un. s. croci drag. 2. sedabit quoscunq; acerrimos dolores, & prouocabit somnum.

Vnguentum uiolatum proximum est ungento ros. sed tussi calidę & siccę & pleuresi est salubrius, & fit sicut unguentum ros. R. uiol. passarum, id est, in umbra per decem dies siccatarum, axungię, ut supra, lotę añ. lib. i. contundantur, macerentur, coquantur, & colentur, sicut supra diximus, & cum colatura tantundem uiol. contundat, & post septem dies adde succi uiol. lib. s. olei amygdalarum dulcium un. 2. s. coquantur ad succi consumptionem, & ad usum reseruetur.

Vnguentum croceum pectorale mitigat dolores pectoris & tussim, digerit, maturat, & faciliat sputum, & resoluit pleuresim, R. pinguedinis anatis, gallinę añ. un. i. s. butyri recentis, olei, uiol. añ. un. i. mucilaginis, seminis lini, mucilaginis fœnogræci añ. un. s. croci drag. i. cerę albę quod sufficit, fiat ad

ignem ungentum.

Vngentum mucilaginum optimum est, & lenit pectus, faciliat sputum, & anhelitum, & curat tussim & pleuresim, R. mucilaginu, psyllij, draganti, gummi arabici, seminis lini, foenograci añ. un. i. pinguedinis galline, medulle uitu li, butyri recentis loti, cum aqua uiol. añ. un. i. s. olei uiol. olei amygdalarum dulcium añ. un. i. ceræ albę, quod sufficit.

Vngentum pinguedinum lenit pectus, digerit excrementa, faciliat sputum, mollit durities iuncturarum, maturat, aut citius resoluit frigida apostemata, R. pinguedinis anatis, gallinae, medullae cruris uaccæ, mucilaginum, seminis lini, foenograci, radicum maluae, hyssopi humidæ añ. un. i. ceræ un. 5. olei seminis lini quod sufficit. Sed contra dura apostemata adde uisci quercini dissoluti cum aceto un. 2. & fac ungentum.

Dialthea lenit, humectat, & calefacit pectus, & sedat eius dolores & tussim, resoluit durities & apostemata, & citius maturat, R. radicum maluae uisci lib. 2. seminis lini, foenograci añ. lib. 1. squillae, resinae pini, picis graece añ. un. 6. terebenthinae resinae, gummi, hederę, galbani añ. un. 2. olei lib. 4. ceræ lib. 1. primo radices bene absterse lauentur & cotundantur cum semine lini, foenograci, & squilla, & triduum infundantur in aquę lib. 7. & quarto die coquantur donec inspissentur, postea paulatim mittantur in sacculum, & cum exprimere uoles superinfunde modicam aquam feruentem, ut facilius exeat succus ille uiscosus: deinde, R. huius expressionis lib. 2. olei lib. 4. bulliant ad succi consumptionem, quod erit quando nihil succi supernabit, & tunc adde ceram, terebenthinam resinam, gummi hederę contusum, galbanum, picem, & fac ungentum.

Vngentum stomachicum confortat stomachum & epar, & eorum digestiuam, reducit gustum, ualet contra febrem phlegmaticam, & sedat dolores stomachi, R. rosarum mastichis añ. un. 2. s. absinthij sicci un. i. drag. 7. spice un. i. drag. 2. cere nouę un. 4. olei rosarum lib. 1. s. sed primo sepiissime lauetur, cum aqua ros. oleum cum cera mixtum, postea apud ignem dissoluantur, & cum uino ueteri & succo citoniorum & modico aceto lauentur, & cum rebus predictis subtiliter tritis fiat ungentum.

Vngentū mastichis est maximo presidio stomacho, & uirtuti digestiue, calefacit, & sedat dolores stomachi, R. olei mastichis, olei ros. uini citoniorū añ. un. s. garioph. mastichis, cinnamomi, calami aromatici drag. 1. aloës drag. s. cere quod sufficit.

Vngentū stipticū quod sedat uomitū, fluxū, & omnē lubricitatē, & munit uirtutē retentiua & digestiua, R. olei mastichini un. 5. olei citoniorum myrtini añ. un. 2. acatię, mastichis, sanguinis draconis, boli armeni, corallorū rub. carabę añ. drag. 1. tunicarū intermediarū, castaneorum drag. 2. limaturæ chalybis preparatę un. s. resinae pini drag. 2. s. aceti parum, ceræ quod sufficit.

Vngentum

Vngentū seminis rosarū est ualde stipticū, & potenter cōstringit quoscūq; fluxus & uomitus, cōpescit & refrigerat acuitatē & furorē cholere, R. seminis rosarū, copularū, glandiū añ. drag. 6. sumac, acatię añ. drag. 5. carabe, seminis plātaginis, mastichis, balauſtiarū, corticū granatorū, gallarū, nucis cypresſi, ros. rub. gūmi arab. myrrhe, myrti, dragāti, terreſigillate, coriandrorū præparatorū, boli armeni, sandalorū rub. añ. un. s. sanguinis dracōis, thuris, hypocistidos añ. dra. 3. bdelli, spodij, coral. rub. añ. dra. 2. cāphore dra. 1. olei ros. lib. 1. olei citoniorū myrtini, mastichini añ. lib. s. ceræ quod sufficit, fiat ungentū.

Vngentum hyssopi resoluit dura apostemata, & omnem duritiem, mollit frigidam phlegmaticam, & melancholicam stomachi, epatis, splenis, matricis, & iuncturarum, & sedat dolores eorū, R. hyssopi humidæ lib. 1. s. ceræ lib. 1. medullæ cruris uaccæ, adipis anseris añ. un. 2. terebenthinæ resinæ un. 1. s. mastichis, bdelli, harmoniaci, aloës, styracis liquidæ añ. un. 1. croci, un. s. olei nardini, quantum sufficit, dissoluatur bdellium harmoniacum, & aloës cum aqua infusionis fœnogreci, & camomillæ, & fiat ungentum.

Hyssopus humida sic fit, R. lanæ ouium succidę lib. 10. uel circa, & infundatur in aquam calidam sufficientem octo horas, postea parum bulliat, exprimitur, & coletur, & colatura lento igne in uase æneo stannato bulliat usq; ad modicam spissitudinem, & semper cum cazeola lignea agitetur, ne residentia in fundo aduretur & conseruetur.

Vngentum irinum est resolutiuum sanguinis collisi, iuuatq; membris attritis & contusis in declinatione, citius maturat uel resoluit dura apostemata, & mollit durities iuncturarum, lenit pectus, & confert doloribus splenis, epatis, renum, matricis, & tussi, R. olei irini un. 4. hyssopi humidę un. 2. terebenthinę resinę, cerę nouæ añ. un. 1. s. fac ungentum.

Contra attritionem uero & cōtusionem membrorū in principio ceteris remedijs preponant balauſtię uel cortices granatorū in uino rubeo coctę, & super membrum attritum positę, statim sedant dolores, & efficaciter iuuant.

Vngentum martium medetur omnibus doloribus frigidis, capitis, pectoris, stomachi, epatis, splenis, laterum, renum uentris, iuncturarum, podagræ, & confert paralyſi & spasmo in origine neruorum unctum, & discutit tumores & durities omnium membrorum, R. olei lib. 8. ceræ albæ lib. 2. florū saluię, roris marini, foliorū lauri añ. un. 8. rutę un. 7. maioranę, tamarisci añ. 6. sauinæ, balsamitæ, quæ dicitur silymbrium, seu menta aquatica, saluiæ, ocimi, gariophylati, polij, calamenthi, artemisiæ, enulæ, betonicæ, branca ursinæ, spargulę quę appellatur rubea tinctorū, parentariæ, pimpinellę, agrimonię, absinthij, herbę paralyſis, quam uocant primulam ueris, herbę sanctę Marię, id est, persicarię, cimarum sambuci, herbę grassulę, millefolij, semperuiuę, chamedreos, plātaginis, centaureę, flagulę quę gignit flagra, quinq; folij, herbę iudaicę siue orobi añ. un. 4. s. radicum maluauisci, foliorum myrti añ. un. 3.

foenugreci un. i. s. butyri un. i. dra. 2. adipis galline, adipis urfi, mastichis an. un. i. urticæ, uiolæ papaueris nigri, mentę romanę, mentę hortulanę odoriferę, polytrici, acetosę, cardui benedicti, matrissyluę, radicis ualerianę, herbę muscatę, quę gignit acus similes rostris ciconiarū, panis cuculi, scolopendrię, crispulę, camphorę, styracis, medullę cerui, thuris añ. un. s. olei nardini dra. 2 herbę colligantur mense maio & in optimo uino septem dies macerentur, postea lento igne aliquantulum coquantur, & addatur oleum quod diximus, & bulliant quousq; incipiunt minui, & ab igne seposita colentur, & abijciantur herbę, at colatura super ignem reponatur, & cum incipit bullire adde styracem, & paulo post butyrum & adipes, oleum nardinum, mastiche, thus, contusa, & ceram, & semper cum spatula agitentur, & fac unguentum.

Vnguentum aragoniū calidum est, & propeff doloribus frigidis, spasmo, tetano, colicę, podagris, contusionibus, uerberibus, flagellisq; cęsis medetur, quin etiam mitigat frigidos rigores, quartanam quotidianamq; febrem, si spina dorsi per horam ante accessionem paroxysmi ungetur, R. mezereon, id est, laureolę un. 9. nepitę, quę appellatur calamentum montanum, foliorum cucumeris, asinini añ. un. 6. roris marini, maioranę, radicis draganteę, serpylli, rutę, radicis cucumeris asinini an. un. 4. s. saturię, hyssopi agrestis añ. un. 4. foliorum lauri, saluię, sauinę, brionię añ. un. 3. pyrethri, euforbij, zing. piperis, petrolij añ. un. i. mastichis, thuris añ. drag. 7. olei musci un. s. adipis urfi, olei laurini añ. un. 3. colligantur herbę, atq; radices medio maio, & in mortario recte contundantur, & secū misceantur olei cōmunis lib. 5. & dimittantur septem dies macerari, octauo uero die coquantur ad perfectionem, & exprimantur & colatura super ignem ponatur, & cum incipit bullire adde butyri un. 4. cerę lib. i. petroleum, oleum musci, mastichen, thus zing. piper, euphorbium & pyrethrum.

Vnguentum agrippinum resouit omnē corporis tumorem, & maxime hydropisim, neruos atritos, & frigore lesos sanat, uentrem lubricum facit, urinam prouocat, & frigidos dolores mitigat, R. brionię quę est cucurbita agrestis lib. 2. radicis cucumeris asinini lib. i. squillę un. 6. ireos un. 3. radicum ebulorum, tribuli marini, radicum filicis añ. un. 2. Hę autem radices ter uel quater bene lauentur, & in pilo marmoreo contundantur, contusisq; adde olei uetustissimi albi lib. 4. & post tres uel quatuor dies sic macerata bulliant, quousque quinta pars consumetur, postea exprimatur, & cum colatura ad ignem dissolue cerę albę lib. i. un. 3. & fac unguentum.

Vnguentum ex baccis lauri medetur egritudinibus frigidis, & doloribus stomachi, renum, matricis, laterum & uentris, resouit uentositates, tumores, R. granorum lauri un. 2. olibani, mastichis, myrrhę añ. un. i. cyperi, costi añ. un. s. mellis colati quantum sufficit, & fiat sicut emplastrum durum, si uero addatur cyperi lib. i. s. & stercoris caprarū uel bouum sicci lib. 2. & fiat em
 plastrum

plastrum cum melle colato, optime resoluit hydropisim.

Vngentum arthenitū discutit duritiem splenis, apostemata frigida & dura, R. olei irini lib. 2. succi panis porcini scilicet ciclamini, mucilaginis radicū filicis añ. un. 8. succi cimarum tamarisci un. 2. corticum radicis capparum un. 1. hyssopi humidę drag. 5. spicę drag. 5. harmoniaci, bdellij, in aceto dissolutorum añ. drag. 1. s. cerę un. s. fac ungentum.

Vngentum solutiuum quod purgat sicut medicina, si uenter cum eo ungetur, & facit egerere aquam cholericam, flauam, & reliquos malos humores, & discutit hydropisim, & inuentum est pro ijs qui non possunt sumere nec retinere medicinas, & prouocat uomitum, si stomachus ungetur, R. succi arthenitę, id est, ciclamini lib. 5. olei irini lib. 2. succi cucumeris asinini, butyri uaccini añ. lib. 1. polypodij un. 6. colocynthę un. 5. euphorbij un. s. terenda tere, & simul cum succis & oleo mixta mitte in uas uitreum, & obtura orificium, & dimittatur octo dies, postea bulliant parumper, & colentur, & super colaturam mitte serapini dissoluti in aceto un. 1. myrrhę cum aceto dissolutę drag. 5. & iterum coquantur semper cum spatula agitando usq; ad consumptionem ferę succorum, & tunc adde cerę un. 5. fellis uaccini un. 1. & quando liquefacta fuerit cera, adde scamoneę, aloës, mezereon, colocynthę, turbith añ. un. 1. salis gemmę un. s. euphorbij, piperis longi, zingiberis, camomillę añ. drag. 5. & fac ungentum.

Vngentū Erasistrati ualde calefacit & resoluit omnes ægritudines frigidas uentosas, durities, tumores, hydropisim, apostemata, & sedat frigidos dolores stomachi, epatis, splenis, & uentris, R. colophonię, quę est pix gręca un. 7. terebenthinę un. 6. axungię porcine recentis, adipis anseris, medullę cruris uacę añ. un. 4. harmoniaci un. 5. bdellij, myrrhę, olibani, styracis, opoponacis, aloës, mastichis añ. un. 1. s. aluminis de pluma quę dicitur uulgo scagliola un. 1. macis calami aromatici, euphorbij granorū lauri añ. drag. 7. spicę drag. 6. cerę un. 2. olei irini lib. 1. olei nardini, uini optimi añ. quātū sufficit, & fiat ung.

Vngentum ex meliloto mollit & discutit tumores, & durities stomachi, epatis, splenis, & uentris, sedat eorum dolores & confortat, R. meliloti, quę est corona regia, lib. s. resinę pini un. 2. s. terebenthinę un. 1. s. carycarum 12. harmoniaci un. 1. styracis, calaminthę, bdellij añ. drag. 5. florum camomillę, fęnogręci, granorum lauri, radicum maluauisci, absinthij, maioranę añ. dra. 5. seminis apij, chordumeni, quod uocatur carda, seu libisticum campestre, ireos, cyperi, ameos, spicę, cassię añ. drag. 1. s. cerę lib. s. olei maioranę, nardini añ. quod sufficit, coquantur melilotum, camomilla, fęnogręcum in aqua sufficienti, & fiat ungentum.

Emplastrū phœnicū cōfortat uirtutem nutritiuā, digestiuā, & membra principalia, constringit fluxū stomachicū, epaticum, intestinale uomitū, cholericam passionem, & cuiusq; generis fluxū, & iuuat præcordia & intestina debi-

lia, R. dactylorum sine nucleis un. 5. citrinorum in uino coctorum un. 1. s. panis adusti un. 1. styracis, calamitæ, mastichis, laudani, acatiæ, succi agrestæ, florum lambruscæ, quæ dicitur uua agrestis, rosarum, sandalorum citrinorū, myrrhæ, ligni aloës, trochiscorū, ramichi añ. un. s. ceræ un. 4. olei ros. lib. 1. un. 3. uini acris quod sufficit, extendatur super pannum lineum, & calidum uentri supponatur.

Unguentum maturatiuū lenit & mollit durities, & tumores, & partim resoluit, citiusq; maturat dolentia apostemata calida, R. mucilaginis, althææ, mucilaginis fœnogræci, mucilaginis seminis lini añ. un. 3. lithargyrj auri lib. 1. terebenthinæ, resinæ, medullæ cruris uaccæ añ. un. 1. s. ceræ un. 2. ireos un. 6. olei seminis lini lib. 1. fiat unguentum.

Diaquilonium citius maturat apostemata & mollit durities, partim resoluit & partim digerit, abstergitq; sanie ruptorum apostematū, & sanat phlegmones, R. lithargyrj lib. 1. olei, ireos, camomillini, anethini añ. un. 8. terebenthinæ un. 3. resinæ pini, ceræ añ. un. 2. mucilaginum, seminis lini, mucilaginum carycarum, mucilaginis fœnogræci, mucilaginis passularum, hyssopi humidæ, succi ireos, succi squillæ, uisci quercini añ. un. 1. s. & pro uisco potest poni tantundem collæ piscium. Si uero uelles resolvere uel saltem citius maturare apostemata, phlegmatica uel melancholica, uel mixta ex humoribus calidis & frigidis, adde prædicto ceroto harmoniaci, serapini, bdellij triduo in aceto infusorum añ. lib. s. & habebis diaquilonium cum gummis.

Cerotum ex harmoniaco potentissime resoluit quodcunq; apostema durum, inueteratum, phlegmaticum uel melancholicū, uel saltem maturat, nec ullum aliud præstantius reperitur, R. harmoniaci un. s. bdellij, galbani, serapini añ. drag. 2. triduo uel diutius in aceto infusa mollescant, & super corio extendantur, & si addideris sulphuris drag. s. delebit scrophulas.

Cerotum ausonium quod cerebrum & mentem confortat, remouet frigidum catarrhū, sensus acuit, & neruis motiuis opitulat, R. resinæ pini un. 1. galbani, mastichis, sandarachæ añ. un. s. laudani drag. 2. gariophylorum drag. 1. s. thuris, nucis mus. macis añ. drag. s. rosarum, maioranæ, stichados, pullegij añ. scrup. 1. fiat massa cū oleo nardino, & quando oportet extendat in quantitate dra. 2. uel circa, super coriū, et applicet commissuræ coronali, abrafo capite.

Cerotum Eugenij contra frigidum catarrhū, quod sanos consueruat qui à catarrhis solent infestari, R. sandarachæ, id est, uernicis, thuris, pullegij, nucis mus. maioranæ, ros. añ. scrup. 1. spicæ scrup. s. mastichis un. 1. olei nardini quod sufficit extendatur super corium & aplicetur commissuræ coronali.

Cerotum sandarachæ quod sistit calidum catarrhum, R. sandarachæ, uernicis scriptorum, thuris, myrti, sandali, rosarū, salis añ. scrup. 1. spicæ scrup. s. resinæ pini, picis uel mastichis un. 1. olei nardini quod sufficit, fiat cerotum: aut res prædictæ perter resinam, picem, mastichem & oleū, trite in sacculo serico misce

missæ, & triplicatæ ferantur super commissuram.

Cerotum pro capite cōtuso & fracto, R. laudani, gummi arabici uernicis, olibani, styracis liquidæ, calamitæ, resinæ pini, myrrhæ an. drag. 2. olei rosarū quod sufficit, fiat cerotum.

Cerotū elemi, quod cōsolidat craneū fractū, R. gummi elemi, resinæ pini, terebēthine, olei ros. añ. un. s. harmoniaci dra. 2. cere quātū sufficit, fiat cerot.

Oxycroceū maximū p̄sidiū, p̄stat membr̄is contusis & ossibus fractis, resoluit dura apostemata, & sanguinem collisum, qui cōcurrit ad partem lesam apostemandā: sed peculiariter medetur ossibus fractis & contusis, sedat enim dolores, & citius restaurat, R. croci, picis naualis, picis gr̄ce, cere añ. un. cias 4. terebenthinæ, galbani, harmoniaci, myrrhæ, olibani, mastichis añ. un. 1. drag. 3. infunde galbanū & harmoniacū in aceto, & sequenti die ad ignem liquefacta colentur, & iterum coquant ad consumptionē aceti: postea addat pix naualis colata, cera, pix gr̄ca, terebenthina, & paulo post mastiche, olibanum, & successiue myrrha semper cū spatula agitādo, deinde cū fuerit coctū infundat in aquā frigidā, & extractū exprimat, & sup marmor oleo laurino linatum cū croco trito malexet, & fac pastillos teretes, singulos un. 2. uel circa.

Cerotū piceū attrahit, resoluit, & sedat dolores pectoris, & dorsi frigidos, resoluit & mollit duritiem splenis, epatis, & quæq; apostemata dura, tollit dolores laterum & uentris uentosos & frigidos, hydropisimq; optime discutit, & sanat frigiditas matricis egritudines submissum in uulua & super pecten adequatū: sed prius digesta materia purgetur, ne tenuis resoluatur, & crassa indurescat, R. picis naualis colatæ, cere añ. un. 2. s. serapini un. 2. harmoniaci, terebenthine, croci añ. un. 1. opoponacis galbani, styracis, calamitæ, mastichis, fœnogr̄ci, aluminis añ. drag. 6. colophonie, id est, picis gr̄ce, bdellij añ. un. s. olibani, myrrhæ, aloës añ. un. 3. lithargyrii drag. 1. s. infunde serapinum, galbanum, harmoniacum & opoponacem cōtusa in sufficienti uino, quanto cooperiuntur, & post duodecim horas bulliant ad cōsumptionē medietatis uini, & addat pix colata, deinde cera, cōsequēter colophonia, nec unquā aliud mitas quin p̄missum sit dissolutū, & cū alijs mixtū, deinde in cacabū stanneatū paulatim proijcias styracem cum pistello calido contusam, postea mastiche, olibanum, myrrham, & bdelliū, & paulo post terebenthinā, alumen, & lithargyriū, demū fœnogr̄cū: & cū fuerit recte coctū, cōspergat aqua, & manib; exprimat & ducat super marmor oleo laurino unctum, & cū aloë trito, & postea cum croco malaxetur, & conseruetur in pastillis singulis un. 2. uel circa.

Cerotū attractiuū quod habet uim extrahendi spinas, astellas, clauos, sagittas, & similia corpori infixas, discutit tumores & inflationes, & citius maturat apostemata, attenuat & rumpit cutim, attrahit & abstergit saniem, & delet cicatrices, sedat dolores renū capitis cōtusi, et neruorū, R. lithargyrii, harmoniaci, calamitæ añ. lib. s. cere rub. colophonie añ. un. 2. cere, uisci quercini añ. un. 1.

mastichis, olibani, mummię añ. un. s. terebenthinę, galbani, bdellij, myrrhę, æris usti, squamarū gris, sarcocolle, dictamni, aristolochię, rotundę, prassij uiridis, opoponacis añ. drag. 3. Contunde aliquantulum opoponacem, harmoniacū, & galbanū, quę 12. horas infundantur in tanto uino quanto cooperiuntur, postea apud ignem dissoluant, & cum cazola colentur, & coquantur ad uini consumptionem, & addatur lithargyriū cum sufficienti oleo dissolutum, postea cera, deinde colophonia, mastiche, mummia, olibanū, & myrrha: & paulo post bdellium, uiscus, & terebenthina resina, quę quam primū fuerint liquefacta, remoueantur ab igne, & paulatim supradictę gummi cum illis misceantur, postea igni admoueantur iterum, & cum spatula semper agitando aliquantulum bulliant, & immittat sarcocolla, calamita, & paulo post æs ustū, squamę gris bene trite, & biduo in aceto infuse, & continue simul omnia misceantur, donec rubescant, addito dictamno & aristolochia, postremo infundantur in aqua frigida, & manibus expressa fiant pastilli teretes.

Emplastrū ex fermento extrahit spinas, sagittas, frustra cranei, & fractorū ossium, & quęq; corpori infixas, R. ueteris fermenti, mellis añ. un. 3. uisci quercini un. s. harmoniaci dissoluti in cōcoctione fœnogręci dra. 3. fiat emplastrū.

Emplastrum ex sinapi ualde attrahit, rubefacit, & resoluit malos humores, uentositatē, hydropisim, & duritiem splenis, sedat dolores profundos, & confert doloribus iuncturarum & morbis frigidis, R. sinapi un. 2. s. granorū lauri un. 1. s. seminis nasturtij un. s. carycarum 8. stercoris caprarū lib. s. mellis lib. 1. contere sinapi nasturtium, & grana lauri quā bene cum aceto, & postea carycas pridie in aqua tepida infusas, & expressas, deinde cum illis stercus caprinum cum melle misce, & fac emplastrum cum reliquis supradictis.

Ungentū lenitiuū quod resoluit & mollit duritiem, uel saltem mollit dura apostemata, & præcipue quę auribus adiacēt, & sedat dolores, tussim, & faciliat sputum, R. adipis caprini, pinguedinis gallinę, butyri loti, olei liliorū, hysopi humidę, mellis, cere, singulorum partes equales, & fiat unguentum.

Emplastra quę maturāt apostemata, & sedant dolores eorum, sunt eiufmodi, R. farine hordei un. 1. maluę manip. 1. radicū liliorum un. s. coquantur, & fiat emplastrum cum oleo rosato uel axungia.

Aliud, R. farine hordei, fœnogręci, seminis lini, florum camomille añ. manip. 1. coquātur, & cum pinguedine gallinę uel oleo camomillino, aut anethino fiat emplastrum.

Aliud recipe radicū maluuisi, radicū liliorum añ. un. 1. s. coquantur & contendantur cum axungia, & fiat emplastrum.

Crocus autem inter apostema & emplastrum positus sedat dolorem. Lentes cum aceto coctę emplastrate resoluunt apostemata frigida.

Poma granata siue punica cū granis & corticibus cocta cum uino, & cōtusa & super neruos & membra attrita posita, apprime cōferunt, & sedant dolores

res eorum, & nihil est quod citius & melius iuuet cōbustionem ignis uel aquæ feruidæ quàm poma granata, eius cortices, uel balauſtię, in aceto cocta, & super combustionem posita: quin etiam optime refrigerant & extinguunt ardorem & inflammationem acutorum humorum corrodentium, qui ulcerāt & faciunt ignem persicum uel sacrum, & mitigant seuos dolores apostematum & ulcerum quę comburere uidentur.

Rupteriorum plura sunt genera siue cauteriorum potentialium, quę frangunt & aperiūt apostemata saniosa, & quę mortificant carbunculos, & consumunt carnem ulcerum mortuam & excreſcentem, & corrodunt labia fistularum callosa, & quandoq; cū eis ulceramus partem sanā, ut aliūde diuertamus humores. Fiunt autē ruptoria cum alleo cōtuso, uite alba, sapone, semine urticę cum flore eius, cum sale trito, & modica axungia mixta.

Item fit cauterium cum farina hordei, cum stercore columbino, & terebenthina resina simul mixta, aut, R. fimi colūbini drag. 2. sinapis triti drag. 1. olei ros. drag. 3. aceti drag. 1. misce. Fortius autem & citius rumpunt cantharides cum axungia uel resina pini mixtę. Sed alumen rocchi adustū, carnem ulcerū superantē cōsumit, & fortius aqua mercurij sublimati quę dicitur ardens, & quę ulcerosam morbi gallici scabiem apprime delet, & integerrime sanat, sed acutissime dolet, R. aluminis rocchi un. 1. arsenici sublimati un. s. aquę rosatę un. 6. bulliant & utere.

Item cinis uitis cum oleo coctus, mortificat carbunculos. Vel, R. cinerem cerri, & fac cum aqua lixiuium, & bulliat quousq; penitus exiccet, & conseruetur in uase obtusi orificij, ne exhalet. Sed acutissimum ruptorium, quod cōburit sicut ignis sic fit, R. aquę saponis uel lixiuij, quo fit sapo, uel alterius acuti lixiuij lib. 15. uel circa, & bulliat usq; ad spissitudinem donec eruptiones ebullitionis crepitent, & tunc super ipsum proijce salis harmoniaci, uitrioli, aluminis rocchi, salis alcali quo fit uitrū añ. un. 1. & dimittat bullire donec condensetur, & sup marmor frigidū positū fiat magis durū, & ponat in furno ad exiccādū, ut amplius indurescat, & fiet sicut sal uel lapis, & cōseruet in uase quàm bene obtusi orificij ne exhalet, & habebis potētissimū cauteriū. Rursus mortificat carbunculus cū cera ignita fluenti ex accensa candela, uel cereo precipiti cōuerso, & abstergat caro cōbusta cū butyro biduo uel triduo linito, uel cum axungia, malua, uel apio concoctis & emplastratis, aut cum solo succo apij.

Fæx ueteris uini ualde combusta & subtiliter trita, comburit carnem superfluam & mortuam ulcerum, & detegit uiuam, & eius acuitas contemperatur cum albumine oui, & sanat difficillima ulcera.

Psylotrū quod pilos euellit, sume calcis uiuæ un. 4. aquæ lib. 3. bulliant, postea adde auripigmenti un. 1. & simul iterū coquantur tamdiu donec penna immissa leuiter digitis expiletur. Sed si uis ut euulsi pili non amplius renascantur, unge locum auripigmento, cum succo hyoscyami dissoluto.

Mel autem ad lambelicū destillatum, & in cute capitis ad solem linitum, facit capillos longos & flauos, imò facit renasci capillos in capite expilato & caluo, & super cicatrices.

Cerotum contra morsum canis rabidi, lupi, asini, uel aliorum animalium, R. picis un. i. opoponacis dissoluti cum aceto drag. i. fiat cerotum cum aceto. Si uero morsus esset animalis non rabidi ungetur cū hoc ungento, R. lithargyrii un. s. aceti un. i. s. olei ros. un. i. cerę quod sufficit, aut his morsibus supponatur faba masticata.

Digestiuum uulnerum quod in primis septem diebus uulneratis cōducit, & prohibet putredinem, abstergit saniem, & consolidat, R. mellis ros. terebenthinæ añ un. i. uitelli oui quartam partem, farinae hordei drag. i. s. myrrhæ drag. i. misce: sed alij addunt farinae fœnogræci drag. i. s. olei ros. añ. un. i.

Vngentum resinum optime sanat uulnera & ulcera recentia, citius generat carnem & consolidat, R. terebenthinę resinę, olei communis añ. lib. s. cerę nouę, resinę pini añ. un. 4. gummi elemi. un. s. fac ungentum.

Vngentū salubre quod incarnat & sanat quęcūq; uulnera & ulcera putrida, inueterata & difficilia, R. olibani, mastichis, sarcocolle, lithargyrii, cerussę añ. drag. 2. resinę pini, picis gręcæ terebenthinę añ. un. s. cerę un. i. olei qđ sufficit.

Vngentū basilicū inuentū est ad uulnera & ulcera neruorū calefacta, nā refrigerat, abstergit, incarnat, & consolidat ea, R. cerę albę, resinę pini, adipis uaccini, picis naualis, terebenthinę, olibani, myrrhę añ. un. s. olei qđ sufficit.

Vngentū ex cerussa simplex opitulatur ulceratis combustis, & coctis aqua feruida uel igne, & excoriatis à calciamentis, scalpellatione, uel ab alia causa, R. cerussę un. s. olei ros. un. 2. cerę quod sufficit. Si uero conficiatur cum aceto, & tantundē olei rosati, longe melius & citius confert in principio combustionis & ardoribus inchoantium apostematum: nam refrigerat, & obstitit ne mali humores concurrant ad apostemandum.

Vngentū ex cerussa cōpositū sanat uulnera & ulcera magna & profunda, inflammata, & refrigerat ardorem & dolorē eorū, R. cerussę drag. 5 lithargyrii drag. 2. scorix argēti. drag. i. s. draganti drag. i. cerę albę un. i. olei ros. un. 5. liquefiat cera cū oleo rosato, postea in mortario fiat ungentum.

Vngentum ex myrrha prohibet saniem & putredinem, generat carnem, & cito consolidat plagas, R. myrrhę, aloës, thuris, sarcocolle añ. un. s. mellis spumati un. 4. uini albi boni un. 2. coquantur cum facilitate usq; ad spissitudinem: sed si uelles consumere carnem superfluam eminentem uel mortuam, adde uitrioli drag. 2.

Vngentum ex lithargyrio simplex apprime sanat plagas, contere lithargyrium alternis uicibus, modo modico aceto, & modo cū modico olei uetustioris usque ad spissitudinem ungenti. Sed ungentum ex lithargyrio compositum optime sanat uulnera & ulcera, & sedat dolorem & inflammationem eorum

eorū, R. lithargyrī un. i. cerusse drag. 2. uel un. s. aceti, olei ros. añ. qđ sufficit.

Vngentū phœnicum sanat ulcera difficilia, sanguinolenta, quę fiunt à phlegmate falso, & à diuersis humoribus mixtis, uirulentis, & pestiferis, ceu anguinam, antraces, & fistulas, R. lithargyrī un. 2. myrrhę, aloës añ. un. s. uitrioli drag. 2. recte conterantur seorsum, deinde diutius cum olei uetusti un. 3. similiter malexentur, postea adde ueteris axungię colatę, adipis uituli colati añ. un. i. s. & fiat unguentum.

Vngentum gratū inuentum est ad uulnera & ulcera sananda, & mollit duritiem eorum circumstantem, labia fistularum callosa, & resoluit apostemata dura, uel saltem maturat, R. lithargyrī, olei communis añ. lib. i. s. terebenthinę lib. s. harmoniaci, bdelli añ. un. 2. galbani, opoponacis, uiridis æris, thuris, aristolochiæ longę, mastichis, myrrhę añ. un. i. gummi abietis un. s. adamantis, calamitę, lapidis hematitis añ. drag. i. cerę un. 8. harmoniacum, bdellium, galbanum, & opoponax triduo in aceto infusa dissoluantur, & unā cum alijs fiat unguentum.

Vngentum sulphureum quā primū sanat ulcerosam scabiem, saniosam, & siccam, duris amplisq; crustis obductam, & consolidat quęq; ulcera, facit ad phlegma salsum in tibijs & reliquis corporis partibus, R. terebenthinę un. 3. sulphuris triti drag. i. s. misce. Sed sicca scabies alternis uicibus modo cū hoc unguento, modo cum malua & axungia simul contusa ungetur, uel sepius lauetur concoctione axungię & maluę. Pręterea aqua sulphurea uel sulphur cum oleo ros. dissolutum statim desiccet aquosas uomicas, quę in capitibus infantium quandoq; nascuntur.

Vngentū scabiei quo bis uel ter scabies linita deletur, sed pręmittatur corporis purgatio, ne materia scabiei repulsa uomicam concipiat, R. lithargyrī un. i. s. cerusse un. i. sulphuris argenti uiui extincti añ. drag. i. succi plantaginis, succi lapati añ. un. 2. terebenthinę lotę cum aqua rosata, axungię, porcine añ. un. 3. aceti parum, olei ros. quod sufficit, fiat unguentum.

Vngentum ex elleboro est peculiare tinearum remedium, capite prius ad rubedinem & sanguinem perfricato cum panno aspero, atq; omnem capitis scabiem crustosam & ulcerosam delet, R. butyri, terebenthinę añ. un. i. ellebori albi, lithargyrī añ. drag. i. myrrhę drag. s. cerę drag. 2. olei laurini quod sufficit.

Vngentum ex staphisagria optime remouet squamosam capitū scabiem, humidam, & tineam siccam, si singulis hebdomadis bis caput lauetur cū concoctione maluę & axungię, & continuetur pluribus mensibus. Atque idem unguentum perimit pediculos, lininos, pulices, & potissimum fugat piactolas seu rodulas, quę inguinibus & palpebris sordidorum hominum solent inhærere, R. pinguedinis gallinę, olei uiolati añ. un. i. ellebori albi drag. i. staphisagrię, argenti uiui extincti añ. drag. s. cerę parum, fac unguentum.

Item argentum uiuum cum axungia, uel potius cum pomis flaccidis mixtum fugat cimices, si thorum seu lectica circumcirca tanquam linea circularis ex eo liniatur.

Ungentum argentinum sanat ulcera tiliarum, & scabiem amplam, squamosam, que fiunt à phlegmate falso, R. cerussæ, lithargyrj añ. drag. 6. plumbi adusti, scorix argenti añ. un. s. mastichis, olibani añ. drag. 2. s. olei rosarum, acetum añ. quantum sufficit, fiat ungentum in mortario, & quidam addunt uiridis æris drag. 2.

Ungentum apostolorum est efficax contra uulnera & ulcera difficilia & fistulas, consumit carnem mortuam, & consumptam restaurat, duram mollit, & plagas sanat, R. harmoniaci, terebenthinæ resinæ, pini, ceræ albæ añ. un. 1. drag. 6. lithargyrj un. 1. drag. 1. aristolochiæ longæ, thuris, bdellij añ. drag. 6. myrrhæ, galbani añ. un. s. opoponacis, uiridis æris añ. drag. 2. infundantur harmoniacum, galbanū, bdellium, opoponax, triduo in aceto & ad ignem rite fiat ungentum in æstate cum duobus, & in hyeme cum tribus libris olei.

Ungentum Aegyptiacū medetur uulneribus & ulceribus inueteratis, & fistulis, consumit carnem mortuam & callosam, abstergit saniem, & in breui sanat, R. uiridis æris drag. 2. s. olibani drag. 1. acetum un. s. mellis drag. 7. coque ad spissitudinem.

Ungentum ex minio ualde desiccatur & curat uulnera & ulcera, & prohibet abundantiam saniei, R. minij un. 1. olei myrtini uel rosarum un. 2. coquantur lento igne semper cum spatula agitando donec inspissetur.

Ungentum opiferum desiccatur & minuit saniem, & consolidat ulcera putrida, R. minij un. 3. lithargyrj un. 2. cerussæ un. 1. s. camphoræ drag. 1. s. ceræ un. 1. acetum un. s. olei rosarum quod sufficit, fac ungentum cum pistillo & mortario plumbeo.

Ungentum ex uitriolo corrodit & consumit carnem superantem & superfluam, duram & putridam, corruptam, & sanat ulcera antiqua, maligna, & fistulas, R. uitrioli, lithargyrj albi añ. un. 2. uiridis æris un. 1. terantur subtiliter, postea addas modicum acetum, & conteras quousque exiccetur. Rursus infundas parum acetum alternis uicibus tota die sub sole æstiuo, conteras continue quousque exiccetur, postea paulatim addas acetum, demum in sero mittatur in uas uitreum, & cooperiatur os eius & quadraginta dies dimittatur sub fimo sepultum, deinde extrahatur, & ad usum reseruetur.

Ungentum ex clymia medetur fistulis & ulceribus profundis, grauibus, & uirulentis, R. clymiæ adustæ uel uitrioli adusti un. 1. cerussæ, lithargyrj añ. un. 2. terantur subtiliter, & fiat ungentum cum oleo myrtino, & tantundem acetum.

Ungentum ex plumbo medetur apostematibus & ulceribus uirulentis, malignis, melancholicis, cholericis, corrosiuis, ambulatiuis, serpentibus, cancris, & fistulis, R. plumbi adusti cum sulphure un. 2. lithargyrj tantundem, cerussæ,

ruffæ, anthimonij añ. un. i. olei ros. quod sufficit & fac ung. molle.

Vnguentū uernicis restaurat & gignit carnem in plagis & consolidat, R. uernicis. ʒ. i. sandarachæ, sarcocolle, thuris añ un. i. mastichis un. s. ceræ albæ un. ʒ. terbenthinæ, resinæ, lotæ un. ʒ. tere subtiliter, & cū aceto acri diutius teratur, & fiat unguentum.

Vnguentum ex draganto conglutinatum est, & gignit deficientem carnem in concauitatibus ulcerū, & cito sanat, R. draganti cum aqua calida dissoluti un. i. thuris drag. 2. sarcocollæ, mastichis añ. dra. i. s. terebenthinæ quod sufficit, fiat unguentum.

Vnguentum ex centaurea ad uulnera & ulcera noua & uetera corrosiua, profunda, uel uirulenta cuiusq; generis, & in quacunq; corporis parte fuerint orta, secundum Galenum, ualet. Coque centauream minorem in sufficienti aqua, & coctam exprime & cum eadem concoctione aliam centauream similiter minorem coque, & post expressionem, R. huius concoctionis lib. ʒ. sapa i. rob. uini lib. i. coque ad spissitudinem & serua in uase, obstructo orificio, aut loco concoctionis ponas tantundē succi centaureæ, & erit longe melius. Verum quia nō inueni eam uirtutem in hoc unguento quam Galenus asserit in libro de centaurea, ideo addidi, lithargyrj, sarcocollæ añ. dra. 2. thuris, cerussæ añ. drag. i. terebenthinæ quod sufficit, & est optimum unguentum.

Vnguentum aloës quod perimit uermes, & præseruat pueros à uermibus, R. olei absinthij, olei amygdalarū amararum añ. un. i. succi foliorum persici, succi absinthij añ. un. s. aloës drag. 2. fellis tauri drag. i. s. ros. corallorum, fari næ lupinorum, cornu cerui adusti añ. drag. i. aceti parum, ceræ quod sufficit, & ungetur uenter.

Vnguentum quod corrodit & paulatim cadere facit hæmorrhoides exterius eminentes & pendentes, cristis gallorum similes. Recipe aluminis rochi, aluminis saccharini uel uitrioli añ. un. i. olei ros. drag. ʒ. uitelli oui quod sufficit, & cum eo ungetur hæmorrhoides, sed alternis uicibus ponatur super eas dimidium cepe, cum media uncia theriacæ coctum, & sepe sæpius itidem renouetur.

Vnguentum quod sedat dolores hæmorrhoidarum, R. sumach, carbonis quercini añ. drag. 2. adipis hirci castrati un. i. olei anethini quod sufficit.

Item concoctio camomillæ, anethi, fœnogræci & meliloti, sedat dolores hæmorrhoidarum & quoscunque dolores, si fiat balneum tepidum.

De Oleis.

Cap.

X.

Qleum ex amygdalis dulcibus contusis & parum calefactis extrahitur cum torculari, & lenit asperitates pectoris, gutturis, & pulmonis, duritiem & siccitatem iuncturarum, est suaue in cibis & confert hecticis & phthisicis, impinguat, auget sperma, sedat tussim, & ardorē urinæ uessicæ & uulue excoriatæ, cum fistula iniectum.

Q

Oleum ex amygdalis amaris, contusis & calefactis exprimitur cū torculari, & aperit oppilationes, & discutit uentositates & uapores, sed potissimum medetur surditati, sibillo & dolori aurium, lenit duritiem neruorum, & delet maculas faciei.

Oleum ex amygdalis persicorum proximum est oleo ex amygdalis amaris, atq; eodem modo fit, & est calidum aperitiuum, & opitulatur auribus surdis, perimit uermes, & sedat dolores uentris, ani & hemorrhoidarū, linitum, sed sunt magis efficaces amygdalę persicorū commestę contra dolorem uentris & uermes.

Oleū carthami fit sicut oleum ex amygdalis, sed est calidius, magis aperitiuum & resolutiuū, remouet oppilationes pectoris, faciliat anhelitum, medetur icteritię, & sedat dolorem stomachi & colicam.

Oleum quod exprimitur ex semine lini probatū est plurimum ualere contra ægri tudines ani, hemorrhoides ragadios, apostemata & dolores eorum, medetur spasmō, & lenit asperitates neruorum & iuncturarum.

Oleum sesaminū impinguat, auget sperma, lenit guttur, & omnem asperitatem & duritiem, & clarificat uocem, R. sesamum syncerum electū, & rotetur desuper aqua cum modico sale, & manibus fricetur, rursus perfricando lauetur, & postea dimittatur expansus exiccari, deinde parum torrefiat & cum panno aspero à corticibus excorietur, & teratur cū mola, & extrahatur oleum sicut ex amygdalis.

Oleum laurinum calidum est & aperitiuum mittigat colicam, & frigidos dolores uentris, stomachi, capitis, epatis, splenis, renū, matricis, neruorum, iuncturarum deniq; omnibus ægri tudinibus frigidis cōfert, collige grana lauri matura, & post quatuor uel quinque dies ubi fuerint aliquantulum passa bulliant, in cacabo cum aqua & exprimantur cum torculari, & collige oleū quod supernatat in aqua.

Oleum rosatum plurimum confortat membra debilia, digestiuam & calorem naturalem, & refrigerat calorem accidentalem, febrilem & acuitatem cholere stipticat lubrica intestina, & corroborat retentiua, & in principio repellit malos humores, qui concurrunt ad apostemandum, & mitigat dolores capitis, & prohibet phrenesim. Fit autem oleum rosatum pluribus modis, sed melius sic fit. Collige rosas priusquam complicata folia penitus expandantur, & ponantur in umbra sex uel octo dies, quousq; fiant modicum passę, et euelantur folia rosarum à suis tirsis, & contendantur, postea habeas oleum ex oliuis immaturis quod dicitur omphacinum, quod cum aqua fontium frigida sepius lauetur & in qualibet eius libra pone rosarum drag. 8. in uase uitreo obtuso ore & soli quotidie in hebdomoda exponat, deinde in balneo Marię tres horas bulliat ad summum. Est autē balneum Marię cacabum feruidę aquę
in cuius

in cuius medio est amphiala uel aliud uas uitreū, in quo coquitur pullus & que-
uis destillare. Prædictas ergo rosas sic coctas exprime, & expressas abijce, &
cum eodem oleo alias rosas cōmisce, & soli septem alijs diebus expone, & po-
stea iterum coque in balneo Mariæ, & permuta iterum rosas, & adde infusio-
nis rosarum un. 3. & quàm bene cooperiatur orificium uasis, & exponatur so-
li quadraginta diebus. Deinde oleū extractis rosis quotidie ad solis radios po-
natur. Infusionem autem rosarum habes in primo capite, ubi docuimus iuleb
ros. sed pleriq; oleum rosarum sic faciunt in qualibet libra olei sepius loti po-
nunt rosarum recentium contusarum un. 9. & coquunt in balneo Mariæ ad
consumptionem duarum partium, & cum torculari exprimitur.

Oleū camomillæ est saluberrimū, & ad plurima ualet, aperit poros, resol-
uit uapores, sistit fluentes humores, corrigit malas qualitates, sed potissimum
confert neruis & membris neruosis, & apprime mitigat dolores, fit autem si-
cut oleum rosatum, sed cum oleo maturarum oliuarum.

Oleum uiolatum refrigerat, humectat, & lenit pectus & pulmonem, sedat
tussim, & febres puerorum, & plurimum ualet contra pleuresim & hecticam,
& iuuat apostemata, & fit sicut oleum rosatum cum oleo communi.

Oleum anethinum est ualde proficuum ad sedādos dolores, aperit poros,
& resoluit uapores & apostemata, tumores & dunties, mitigat dolores & ri-
gores febrium, prouocat somnum & sudorem, & fit cum oleo communi si-
cut oleum camomillinum.

Oleum papaueris facit dormire, refrigerat febres & inflammationem, se-
dat dolores capitis, humectat & in frigidat, & pleriq; extrahunt hoc oleum ex
semine papaueris cum torculari, sed plures mittunt in uas uitreum seminū pa-
paueris, foliorum & florum eius añ. un. 1. olei communis loti un. 5. & expo-
nunt soli hebdomada, postea coquunt, & expressa reijciunt papauera cocta,
& admittunt recentia: & sicut antea soli exponunt, coquunt, & iterum permu-
tant, sicut oleum rosatum.

Oleū flauæ uiolæ est calidum resolutiuum, & sedat dolores iuncturarū, ner-
uorum, pectoris, renum, & uessicæ, & fit sicut oleum camomillæ & uiolarum.

Oleū nenupharis frigidū est, & refrigerat febres ardentes, & calidos dolo-
res, et inducit somnū, R. florū nenupharis cōtusorū un. 3. olei omphacini lib. 1.
exponant soli octo uel decem diebus, & cōmutentur flores, & exponantur so-
li quadraginta diebus, aut fiat sicut oleum ros. quod erit melius.

Oleum liliorum alborum sedat frigidos dolores pectoris, renū, matri-
cis, uessicæ, & colicam, est enim calidum, resolutiuum, mitigat tussim, & effica-
citer resoluit, uel citius maturat apostemata: simplex autē sic fit, R. olei cōmu-
nis lib. 3. liliorū alb. un. 2. s. dimittant simul donec oleū uirtutem liliorum ex-
cipiat, postea colet. Sed oleū liliorū compositū est longe calidius & magis re-
solutiuum, R. florum liliorum un. 9. mastichis, calami aromatici, costi, carpo-

balsami añ. un. 1. garioph. cinnamomi añ. un. s. croci dra. 3. infundant omnia præter flores liliorum in sufficienti aqua, & sequenti die mediocriter coquantur, & cocta mittantur in uas uitreum unà cum prædictis lilijs, & olei communis lib. 2. & post dies quadraginta coletur & conseruetur.

Oleum irinū proximum est oleo liliorum alborum, sed est calidius & magis resolutiuum, attenuat, resoluit, maturat, & digerit malos humores, phlegmaticos pectoris & pulmonis, faciliat sputum & anhelitum, sedat tussim & frigidos dolores epatis, splenis, & maxime matricis, resoluit dura apostemata, & mollit durities, & confert spasmō, doloribus iuncturarum, aurium, & foetori narium. Hoc autem liliū purpureum fuscum, dicitur iris, ad similitudinem iris cœlestis arcus, qui mille trahit uarios aduerso sole colores, R. radicū ireos un. 2. florum eius un. 4. aquæ concoctæ cum eius radicibus lib. 1. olei cōmunis lib. 3. coquantur in duabus ollis, hoc est, in balneo Mariæ, & commuta flores & radices cum recentibus, sicut diximus de oleo ros.

Oleum citoniorum est optimum contra debilitatem stomachi, uomitū, & fluxum, sistit sudorem, restaurat resolutionē, lapsas uires, corroborat nervos & uires, confortat digestiuam, & reducit gustum, R. citoniorum incisorum cum cortice & succi eorum añ. lib. 1. olei omphacini lib. 2. mittantur in uas uitreum, & quindecim diebus exponantur soli, postea coquantur in balneo Mariæ quatuor horas, & permuta citonia, & coque, sicut fecisti, bis uel ter, & colaturam serua.

Oleum myrtinum frigidum est & stipticum, & ualde cōfortat stomachū, cor, & nervos, sistit uomitum & fluxum, & fit sicut oleum citoniorum.

Oleum rutæ est calidum aperitiuum, resolutiuum, & mitigatiuum dolorū, calefacit renes, uessicam, matricem, & sedat dolores eorum, & maxime colicam, si uenter ungetur, & fiat ex eo solo clystere: præterea opitulatur nervis, confert spasmō, & expellit frigidos rigores, & fit sicut oleum cotoniorum, R. foliorum rutæ & succi eius añ. lib. 1. olei communis quod sufficit, mittantur in uas uitreum cooperto ore quindecim diebus ad solem, postea bulliant quatuor horas in balneo Mariæ, & permuta succum & folia: & sic iterum atq; iterum facias, & colaturam serua.

Oleum nardinum siue de spica nardi est optimum & salutiferum, & cōfortat calorem naturalem & membra debilia, & maxime stomachum & eius digestiuam, & cōfert epati, spleni, renibus, matrici, & uessicæ, & medetur hemi-craneæ, & reliquis capitis doloribus, si nuca ungetur & tempora: sed si fiat caputpurgium, confert surditati & uentositati aurium, & facit pulchrum colorem, & bonū odorem, & habet quàmplures alias uirtutes, R. spicæ nardi un. 3. uini & aq. uæ añ. un. 2. s. olei sesamini, uel olei communis lib. s. coquatur in balneo Mariæ, lento igne quatuor horas, & continue moueatur.

Oleum mastichinum proximum est nardino, quod est parum calidius, sed mastichinū

masticchinum est magis stipticum & ualde confortat stomachū & uirtutem digestiuā, neruos, epar, iuncturas & membra lapsa, debilia, sedat dolores, & lenit dura apostemata, R. mastichis un. ʒ. olei ros. lib. i. uini un. ʒ. coque in duplici uase ad consumptionem uini & ad usum conserua.

Oleum costinum utilissimum est contra frigiditatem, nam calefacit, resoluit malos humores, aperit oppilationes, opitulatur neruis infirmis & lacertis, & maxime stomacho & epati, & apprime sedat dolores frigidi catarrhi & iuncturarum, tardat canitiem, confirmat casuros capillos, facit pulchrum colorem, & bonum odorem, R. costi amari un. 2. cassiæ lignæ un. i. maioranæ un. ʒ. infundantur in sufficienti uino duos dies ad macerandum, postea cum olei cōmunis lib. ʒ. coquantur in duplici uase sex horis, sicut oleum nardinū.

Oleum euphorbij est calidissimum & peculiariter medetur paralyti, spasmo, ægri tudinibus & doloribus neruorum, & iuncturarum frigidis, & confert epati, spleni, & oppilationibus eorum, & caputpurgium ex eo factum curat hemicraniam, lethargum, & reliquos capitis dolores frigidos: fit autem dupliciter, sed simplex est huiusmodi, R. euphorbij un. i. olei cheiri, uini añ. un. ʒ. coque ad uini consumptionem. At compositum est longe calidius, & fit sic, R. calamenti montani un. i. s. costi drag. i. un. 2. pyrethri drag. ʒ. castorei drag. ʒ. staphis agrię, ellebori nigri añ. un. s. infundantur duos dies in boni uini lib. ʒ. s. & coquantur ad consumptionem medietatis uini, & fortiter manibus perficientur & colentur, & cum colatura misce olei cheiri lib. i. s. & iterū coque ad consumptionem residui uini postmodum adde euphorbij subtiliter triti un. 4. & coquantur simul & construentur.

Oleum uulpinum compertum est mirabilem habere uirtutē contra dolores dorsi, dolores genuum, podagrę, & omnium iuncturarū, R. uulpem excoriatā & euisceratam, hoc est, sine intestinis & sine capite, aque fontis, aque marinę añ. lib. ʒ. un. 4. olei ueteris lib. 4. un. 2. salis un. ʒ. & lento igne coquatur ad cōsumptionē aque, deinde, R. anethi, hyssopi syluestris añ. manipulū i. & coquantur cum aque lib. 12. R. huius concoctionis lib. 10. hyssopi syluestris, anethi añ. lib. i. bulliant cum uulpe & oleo prædicto ad consumptionē aque, coletur oleum quod remanet & conseruetur. Quidam autē pro hyssopo syluestri ponunt serpyllū, id est, thymū. Præterea si fiat balneū cum simili concoctione uulpis, anethi & thymi, maximo præsidio est his morbis quos diximus.

Oleum scorpionum attenuat & dissoluit arenulas & calculos cōgestos in renibus & uessica: & dissolutos cum urina expellit, super femur inunctum, & cum fistula per mentulam iniectum. Mitte in ampullam uel amphyalam quot scorpiones uolueris, & totidē uncias olei amygdalarum amararū, & triginta diebus soli exponatur, postea coletur, & oleum conseruetur. Sed plures recipiunt aristolochię rotundæ gentianæ, cyperi, corticum radicis capparidis añ. un. i. olei amygdalarum amararū lib. i. s. & ponunt ad solem uiginti diebus,

deinde addunt circiter duodecim scorpiones, & triginta diebus soli exponunt cooperto orificio, postea colant & ad usum referuant.

Oleum quod manat ex frumento duabus lameis ferreis parum ignitis compresso, lenit cutim & faciem quàm pulchram facit.

Oleum ex sinapi multi cum torculari exprimunt, sicut oleum ex amygdalis, sed plures sicut frumentum exprimunt sinapi cum duabus lameis ferè ignitis, & oleum quod emanat confert lethargo, obliuioni, paralyfi, spasmo, & ceteris capitis malis.

Oleum iuniperi delet omnes cutis infectiones, pruritū, serpiginem, & sanat ulcera tiliarum maligna, & quæ carne mortua teguntur & cancrum. Imple urnam seu urceolum quàm paruis frustis incisorum lignorum uiridiū, iuniperi, & habeas ollam cuius os sit æquale ori urnæ, & ponas ollam in fundo foueæ & cooperi os eius cum lamea subtili ferrea, paruis foraminibus densis, ut cribrum, perforata, & coniunge utrunq; orificium, scilicet ollæ & urnæ inuersæ, & obstrue quàm bene circum circa coniuncta orificia cum terra figuli, quæ dicitur creta, ne possit exhalare, & in prædicta fouea cooperi inuersum urceolum usq; ad summum, & desuper in superficie terræ duas horas accende ardentem ignem: & ex illis lignis iuniperi quæ sunt in urceolo emanabit oleū in ollam, & lamea intermedia retinebit adustos carbones. Similiter fit oleum fraxini, quod confert tumido & duro spleni.

Oleū philosophorū ualde cōmendat in egritudinibus frigidis, est enim calidū penetratiuū, resolutiuū, mollit dura, & discutit tumida, opitulatur qui patiunt epilepsiā, uertiginē, obliuionē, paralyfim, spasmū, dolorē dorsi, genuū, podagram, uel alios iuncturarū & neruorū morbos medet spleni, uessicæ, renibus, & omnibus deniq; morbis frigidis cōfert, R. lateres uetustissimos, uel saltem nouos, qui nunquam fuerint alluti, & comminue eos in frustra singula unius uncix uel minora, & adurant quousque candescant, & extinguantur in oleo ueteri: & postquàm fuerint imbuti, extrahantur & dimittantur exiccari, & conterant, & puluis mittat in bocciam, & sublimetur uel destilletur ad lambelicum, secundū artem archimistarū, cum igne prunarū. Consimilis uirtutis perhibetur esse oleum de saxo appellatum napta, quod manat ex quibusdā saxis, & maxime ex scopulis insularū, quorū alterū est flauū, clarum, odoriferū & alterum nigrū, crassum, foetidissimum, quod appellatur oleum petroleum.

Oleum balsami non portatur in Italiam, sed pro eo ponit hoc, R. terebenthinæ lib. i. thuris albi, granorum lauri añ. un. 4. mastichis, galangæ, garioph. cinnamomi, zedoarię, nucis musc. cubebę, ligni aloës añ. un. i. gummi elemi drag. 6. terantur, & ad lambelicum destillentur, sicut aqua ros.

Terebenthina destillata proxima est oleo balsami, uel parum calidior, & confert omnibus egritudinibus frigidis, & maxime neruorum.

Oleum capparū ex innata proprietate resoluit & mollit duritiem splenis, & iuuat

& iuuat spleneticos, R. corticum radicum capparum un. i. ireos, agnicasti, tamarisci añ. un. s. olei communis lib. 2. uini un. 4. bulliant ad consumptionem uini, & coletur, & oleum conserua.

Oleum hypericonis siue perforatę calidū est & siccū, stipticū, & cōsolidat uulnera incisōrū neruorū, & cōbustionē ignis, sedat dolores femoris, & uessi cę, & prouocat urinā, R. cimārū hypericonis un. 3. macerent tres dies in sufficienti uino, deinde bulliant in duplici uase, scilicet balneo Marię, & coctum exprimatur, & in eius colatura ponatur tantundē hypericonis recentis contusi, & dimittatur tres dies, postea addatur terebenthinę un. 3. olei ueteris un. 6. croci scrup. i. misce & coque in balneo Marię ad consumptionem uini, demū cola & serua in uase uitreo obtusi orificij.

Oleum ex sulphure ualde desiccatur omnem humiditatem aquosam & saniem, delet pruritem & scabiem, & quā primū sanat ulcera phlegmatis falsi, R. sulphuris, terebenthinę añ. un. 3. uini un. 2. olei rosarum lib. 1. bulliant ad consumptionem uini, lento igne, & est optimum contra scabiem.

Oleum castorei calidissimum est, & optimum contra omnes egritudines frigidas, præsertim neruorum & iuncturarū, medetur paralyti, spasmo, tetano, oblique oris torture, & sedat acerrimos rigores, & frigora febrium, si spina dorsu liniatur, R. cyperi, squinanti, piperis longi, sauię, pyrethri, piperis nigri añ. drag. 2. s. castorei, styracis, calamitę, cassię lignę, croci, galbani, euphorbij, opoponacis, carpobalsami, spice, costi añ. drag. 2. olei communis lib. 4. uini lib. 2. bulliant ad cōsumptionem uini, exprimat, coletur, & conseruet.

Oleū sambuci lenit, abstergit, & mūdificat cutim, medet icteritię, & maxime epati infirmo, oppilato, & plurimū cōfert dolorib. iuncturarū: & fit cū floribus sambuci, sicut oleum ros. Aut, R. florū sambuci un. 2. olei lib. 1. exponat soli quinq; diebus, postea coquatur lento igne, & colatum serua.

Oleum tartari est fucandis puellis aptum, facit enim pulcherrimā faciem, R. tartari lib. 1. uel quantū uis, & tritum infundatur in aceto & coletur in panno liniligatum, & circumuoluatur stuppa abluta, & coquatur sub cineribus calidis, postea amota stuppa, globus ille tres dies suspendatur, & colligatur liquor ruffus qui ex eo emanabit.

Oleum styracis quod optime sedat dolorem uentris puerorū, R. olei anethi, olei camomillę añ. un. 3. olei rutę, styracis liquidę añ. un. 1. s. pulueris cymini un. 1. bulliant parum, & utere.

Oleū camomillę cū cymino & ruta coctū & clysterizatū mitigat omnes dolores ex uentositate & crasso phlegmate genitos. Clystere cū decoctione camomillę sedat dolores uentris. Item clystere cum decoctione centaureę minoris, sedat dolores iuncturarum & uentris. Itē clystere cum decoctione perforatę, sedat dolores ancarum. Et podagras. clystere cum decoctione rutę, uel maxime cum solo oleo rutę sedat.

RICHARDI DESI

GNIS FEBRIVM LIBER.

LEBRIS ephemera est difficilis cognitionis, ut dicit Galenus, propter quod ponantur signa eius distincta à putridis. Nam in putridis præcedit aliquis typorū ipsas accessiones, uidelicet horripilatio uel rigor. In ephemera uero non, nisi quando simul accidit cum ipsa corpus esse repletum ualde nauseatiua repletione. Dissoluuntur enim in talibus uapores multi ab humorib. & pungunt membra. Item in principio putridæ fit multa profundatio caloris, & frigiditas extremitatum, ex conuersione caloris naturalis, aut materiei: in ephemera uero non, cum non sit materia, ad quam digerendam profundetur calor. Ex eadem etiã causa fit pigritia corporis in principio putridæ, leuiter enim ad uomitum fit ex deprauatione instrumentorum caloris ad principia: in ephemera uero non est pigritia contraria de causa. Itē ex eadem causa fit in putrida infrigidatio membrorum inferiorum, sed ita uidetur in ephemera. Item ex eadem causa addit pulsus in paruitate in putrida, in ephemera uero est pulsus magnitudo, & ut sæpius est æqualis, & hoc raro fallit, sed nunquam est quin sit ordinatus, in principio uero accessionis putridæ, quandoq; est æqualis, quandoq; est inordinatus: in ephemera uero semper est fortis, sed aliquando contingit ipsum esse paruum uel debilem ex actione, quæ est causa ephemeræ, quæ actio grauat naturã, sicut est tristitia & nauseatiua repletio, timor, & similia. Item in ephemera raro recedit urina ab urina sani: & si quandoq; in calore intendatur, parum tamen intenditur, in quantum etiam posset intendi à calore alio quàm febrili, sicut ieiunio & labore. In substantia uero parum permutatur, licet quandoq; in ipsa appareat nubes uel hypostasis, & idem quandoq; contingit in sano. In ephemera fortior est inspiratio quàm expiratio, cum naturaliter indigeat refrigeratione caloris, nec exigit multam expirationem uaporum superfluatorum. In putrida uero expiratio est fortior inspiratione, uel utraq; æqualiter magna, propter cōtrariam necessitatem. Item in declinatione ephemeræ distinguitur: nam ephemera terminatur per sudorem, & ille sudor non peccat in quantitate uel in qualitate, imò temperatus in caliditate, nec multum recedens à sudore sani, si non fuerit multum, dicit Auicenna, quod est signum actionis febris putridæ. Item caute
la quam

la quam docet Auicenna ad distinguendum inter ephemeram & putridam: Nam si dubitas an sit ephemera in ipsa accessione, colloceſ patiens in balneo aquæ tepidæ, & si non sentit grauamen, sed suauitatem, signū est febris ephemeræ. Si autem adueniat ei in balneo rigor, statim extrahatur ex balneo, hoc enim est signum certum putridæ. Quandoq; enim cōuertitur ephemera in hecticam, quādoq; in putridam, de quo certificaueris si erratum sit, in diæta uel balneo. Si enim tempore debito fuerit diætatus, prout expectat, calor conuertitur ad cibaria, nec trāsfert se ad membra, propterea quia mulcebres fundos à cibis resolutos humectant membra, & imprimit feruorem spirituum. Similiter si fuerit balneatus diu cum expedit, fiet spirituum euaporatio, & maxime in his, in quibus cutis est spissa, & indigens euaporatione. Si uero fuerit denegata, conuertitur ephemera in hecticam, uel putridam: sed quod magis fuerit subiectum præparatum alteri illarū: si enim fuerit habitudinis calidæ & siccæ, magis se habet ut conuertatur in hecticam: si uero calidæ & humidæ, & plurimæ resolutionis, magis se habet ut conuertatur in putridam: & frigidæ cōplexionis non sunt adeo parati. Signa uero permutationis ephemeræ in putridā, uel hecticā generalia sunt hæc, scilicet si terminatur accessio sine sudore, aut cutis humectatione, uel si per sudorem terminata fuerit accessio febris, non tamen fuerit plene eradicata, ideo remanent quedam accidentia praua, ut si remaneat pulsus uelox, uel frequens, uel durus, uel alicuius alterius præternaturam affectionis. Item si maneat post accessionē dolor capitis. Item si fuerit declinatio ephemeræ fortis & difficilis, cum tamen debeat esse facilis & leuis. Signa uero spiritualia permutationis in hecticā sunt hæc, si patiens fuerit multū attenuatus, ex qua etiam ratione magis paratus. Si pulsus sit paruus & durus, si calor fortis in loco arteriarum, similiter in uolis manuum & pedum: si tamē ephemera fuerit post moram ualde fortis & proluxa, sicut ira uelox ueniens et longa. Item si calor fuerit equalis sine lucida interpollatione. Item omnis crisis si maior fiat post cibum inflammatio caloris, quod contingit ex irritatione caloris post assumptionem cibiorum, sicut contingit, si aspergatur aqua super sartaginem olei bullientis: uel si post duodecim horas non declinet actio, debet enim ephemera post duodecim horas declinare. Hæc uero sunt signa conuersionis in synocham inflatiuam, scilicet quādo solus sanguis inflammatur, ut dicit Auicenna, sine conuersione innaturalitatis. Primum signū est inflammatio faciei, uenarum repletio & inflammatio. Signa uero cōuersionis ephemeræ in synocham sunt hæc, si ei iungantur signa febris putridæ, sed incipiant cum horripilatione & profundatione caliditatis, & membrorum pigritia, & aggregatione somni: si pulsus addit in paruitate in principio: & si profundatur & fiat simul materialis, & adsint alia signa putridarum febrium,

De signis tertiana uera.

Cap. II.

Signa tertianæ ueræ sunt urina ruffa, subruffa, subrubea, rubea, & secundum quod particularia magis uel minus conueniunt in caliditate & siccitate, uel secundum quod magis & minus digesta est materia, uel minus accedit urina ad tenuitatem uel spissitudinem, propterea apparet flammea, lucida; uel adest uomitus cholericus & secessus, & pulsus, ut dicit Galenus, in principio paroxysmi est paruus & profundus, statim tamen post principium accessionis addit in magnitudinem, fortitudinem, & uelocitatem, & frequentiam: nec alio modo addit innaturalitatem uel inordinationem, nec in una percussione, uel pluribus, & ut dicit Galenus, non recedit hic pulsus multum à pulsu sani, qui multum cucurrit. Item adest tinnitus aurium. Item calor est per uniuersum corpus æqualiter diffusus, nec apparet magis in loco pectoris quam in extremitatibus. Item manu applicata sentitur quasi uapor siccus eleuari à corpore: & si manus aliquandiu moretur super corpus, calor manus uidetur uincere calorem corporis, id est, uidetur calor corporis deficere, & in hoc diuersificatur salua arteria continua periculosa: in ista enim quanto magis moratur manus, tanto magis uidetur crescere calor corporis, & uincere calorem manus. Item in hac febre sitis est uehemens & amaritudo oris, hæc cognoscimus per potum aque frigidæ: quia statim habita aqua frigida, uidetur cadere calor corporis, sicut si aqua frigida infundatur in ollam bullientem: sed postremo calor iterum conualescit. Item post potum aque frigidæ uidetur ascendere quidam uapor humidus à corpore, tanquam patiens dispositus sit ad sudorem. Item cognoscitur per paroxysmum & horas eius. Item omnes febres consistantur tempora paroxysmorum, ut dicit Galenus, uera tertiana non potest prolongari ultra duodecim horas, licet possit terminari citra, secundum quod materia magis aut minus fit digesta. Tertiana notha potest extendi ad decem & octo horas, & habet signa communia istis signis, sed remissiora & quasi signa permixta quotidianæ.

De signis febris phlegmaticæ.

Cap. III.

Vm autem sint diuersæ species phlegmatis in febribus unaquæque habet signa propria & spiritualia sibi, habent tamen omnes communia signa, & sumuntur à complexionem, ætate, habitudine, multo usu quietis & ocij: si autem præcesserit nauseatiua satietas, & usus multæ diætæ frigidæ & humidæ, ab urina non sumuntur signa communia omnibus, sed secundum diuersas species phlegmatis diuersificantur urinæ. In pulsu uero participant signa communia: quia addit pulsus in omnibus in paruitate & debilitate, & similis pulsui quartanæ, sed non demissus, est tamen similis ei, ut dicit Galenus, quia uix distingui poterit, nisi medicus cognouerit prius, in quo statu fuerit pulsus, dum fuerit sanus. Item pulsus febris phlegmaticæ in augmento & statu paroxysmi augetur, & fit fortior secundum fortitudinem & eleuationem, quam

quàm pulsus tertianæ. Præterea in pulsu quotidiane manet inæqualitas, & inordinatio in augmento paroxysmi, quod non cōtingit in pulsu tertianæ. Contingit autem inæqualitas & inordinatio pulsus ab eadem causa, à qua contingit caloris expansio, quia in ea est calor unius partis maior, & alterius minor, quod nunquam contingit in tertiana, quia fit ex uiscositate materiæ, quæ non potest equaliter dispergi. Et eadem causa pulsus materiæ uiscosæ, quæ non potest equaliter dispergi, eadem causa pulsus inæqualitas, quandoq; enim maior quantitas uaporis, quandoq; minor decurrit de corde in arterias. Item in quotidiana non fit sitis ex humiditate materiæ, nec adest auida attractio aëris frigidi, nec adeò fortis exspiratio, nec aër exspiratus adeò calidus est, ut inficiatur, in quo est ignitus. Item hæc febris habet 12. horas in summo labore, & sex in falsa quiete, & sex in uera, sed in illis sex nō uenit, nec plene eradicatur febris, ut dicit Auicenna: Hæc sunt signa cōmunia. Signa uero specialia diuersificantur secundum species febriū, primum dicamus de uitreo. Signa febris ex phlegmate uitreo. In hac febre, ut dicunt magistri, urina primo apparet tenuis, & postea in gleba humiditatis, & postea in digestionem materiæ apparet tenuis & multa. Sed illud non habetur ab Auicenna, nec à Galieno determinatū. In hac febre supra omnes febres est frigus fortissimus, & non incipit subito frigoris ultimitas, sed paulatim, & primo infrigidantur extrema, & postea paulatim crescit frigus, & iterum paulatim decrescit, & sequitur actio caloris paruissima. Item hæc febris quoddam habet speciale præ alijs: in paroxysmis status magis sentitur frigus quam in alijs temporibus, ut in principio & augmento. Item in hac febre quandoq; fit rigor cum frigore, quod est, ut dicit Auicenna: quia rigor est ex eo quod putruit, quasi dicat rigor est ex parte materiæ putrefactæ, quæ est materia febris, & frigus ex dissolutione partis quam adhuc non calefecit calor febrilis: Item quandoq; adducitur in syncopim ex percussione oris stomachi ex materia frigida, adhuc etiam maxima profundatio somni & grauitas corporis ex cerebri infrigidatione. Signa febris ex phlegmata acetoso. Communicant ista, quæ & ipsa quæ est de uitreo in dispositione, quæ disponitur corpus in frigiditate, & assimilatur ei in omnibus etiam in frigiditatis magnitudine, sed non adeò magna, & ei assimilatur etiam in caliditatis paruitate. Diuersificatur etiam ab illis in urina: urina enim eius est tenuis, & remissa magis, & quanto materia est magis indigesta, tanto magis tenet tenuitatis, quanto magis digesta, tanto magis inspissatur. Adest multus cibi appetitus, quia frigidus stomachus, & etiam cibo eius assumpto, sed appetitus manet quem tunc & torsio, & acetosa eructuatio excipit. Adde grauitas capitis maxime sinistrae partis, & sapor acetosus in ore. Signa febris ex dulci phlegmata: Urina subruffa, ruffa, per totum spissa, dolor capitis, & præcipue anterioris partis, & posterioris propter duas materias, quarum utraq; sedem habet propriam in capite, rigor uel frigus in primis ac

cessionibus nullus est, sed post aliquot accessiões uenit typus, qui, ut dicit Auicenna, contingit, quia calor semper conuertit se ad illud, quod est liquidius, uel subdilius, & in materia calidius. Cum igitur in phlegmate dulci sit quoddam subtile calidum, & quoddam grossum, primo dissoluit subtile in uaporē subtilem, sed illa typū non solet facere, quare nec hæc febris in primis accessiōnibus, postea uero partibus subiectis consumptis, conuertit ad se, ad quod est grossius in materia, à quibus partibus etiā solutis uaporibus grossus fit typus. Eadem etiā causa calor in principio paroxysmorum, & in principio huius febris est acutus & pungituius, sed paulatim post incipit declinare ab acumine suo, item applicata manu supra corpus, quasi uapor roridus sentit per corpus, & si manus ibi diu moretur, apparet ibi quasi acumen & punctura. Sed calor non est æqualis in toto corpore, ideo contingit consimiliter: sicut contingit si cribretur aliquod uiscosum per cribrum, ibi enim partes quę penetrare possunt per foramina cribri transibunt, ubi uero fuerit maior partium uiscositas, & foramina strictiora, non transibunt, & ita contingit hic, quia ubi esset pars materię subtilior, & ampliores sunt pori, sentitur calor fortior: ubi uero pars materię uiscosior, & pori angustiores, sentitur debilior. Item in hac febre sentitur dulcedo oris uergens ad insipiditatē. Item solet hæc febris in horis matutinis affligere scilicet in horis sanguinis. Signa uero febris ex phlegmate falso diuersificant à prioribus, eo quòd in ea fit urina ruffa, & subito, & quanto magis digeritur materia, tanto magis est spissa: frigus huius febris omniū phlegmaticarū est minor, & calor maximus, sed non attingit quantitatem caliditatis tertianę, interdum incipit cum horripilatione ex interpositione materię cholericę, ut enim dicit Auicenna, horripilatio fit ex caliditate: contrahitur appetitus cibi, & augetur sitis ex siccitate cholericę imponentis partes suas, adest dolor capitis, & maxime anterioris partis, & dextrę, & tinnitus aurium: cognoscitur autem si conueniant multa particularia cholericę cum multis particularibus phlegmatis, & ecōuerso. In sene phlegmatico usus dictę calidę, & aliorum quę acuunt cholericā. Signa febris de phlegmate naturali, urina in principio discolorata, spissa, turbida, materia uero digesta: intenditur calor, & pulsus in principio fit paruus, rarus, & debilis & mollis, propter frigiditatē multam & profundationem caloris ad locum materię, postea uero calore inualecente aliquantulum addit pulsus in magnitudine & fortitudine, scilicet relative, id est, respectu paroxysmorum motuum, & fit quandoq; pulsus frequens, quod, ut dicit Auicenna, fit propter debilitatem sui, cum fit debilis motus cordis cogitur sæpius moueri, cum non sufficiat aër semel attractus: est etiam pulsus inordinatus, & tanto magis inordinatus quanto debilior. Item eadem corporis grauitas & frigiditas extremitatum ex profundatione caloris: egestio liquida phlegmatica: adest saliuę abundantia, & maxime in augmento & statu, dolor capitis in parte posteriori, liuiditas oculorū, discoloratio faciei, uer-

gens

gens in colorem medium inter citrinum & albū. In hac febre non est aliqua liuiditas corporis uel plenitudo in aliqua hora paroxyfmi, sicut in alijs febribus, nec in facie, nec in toto corpore. Itē adest indigestio, unctuositas, acetosa eructuatio, & torsio.

De signis febris melancholicæ.

Caput IIII.

Melancholia quædam se habet ut fex, quædã ut cinis: quæ se habet ut fex dicitur melancholia naturalis, & generat̃ per resolutionē à materia, sicut caseus à lacte, quæ aut̃ habet se ut cinis, generat̃ super accensionē, quæ quãdoq; fit ex sanguine, quãdoq; ex cholera, quãdoq; ex melancholia naturali, quãdoq; ex phlegmate falso. Ex melancholia naturali fit quartana uera, ex innaturali uero nota. Quartanę igitur generalia signa sunt hæc, pulsus tardus, rarus, durus, ita ut nō oporteat aliquod signū recurrere, nisi qđ in sanitate uel ægitudine pulsus eius detegitur, ut testatur Galenus. Incipit accessio cum frigiditate debili, postea inualefcit, ut propter neruorum constrictionem cogatur dentibus stridere, sentitur dolor in profundo membrorū, ac si ossa debeant constringi, postmodum succedit calor nō fortis, sed in quartana uera pexmixtam habet horripilationem. In speciebus quartanę notę fortior sentitur calor q̃ in quartana uera, oris est acetositas, labiorum liuor, totius faciei discoloratio, ita quod in uera liuescat, & in nota citrinescat, multotiens splen tumescit, & tenditur, quia splen solet esse receptaculum melancholię innaturalis, & etiã naturalis. Signa distinctiua specierū quartanę, partim sunt ex urina, partim sunt ex cōpletionē, partim extempore anni, partim ex rigore, partim ex diætã, partim in urina, quia in quartana ante accessionem urina est alba uel glauca, post accessionē pallida, in quartana de phlegmate falso in die interpollatiōis urina est pallida, uel subpallida, postea citrina, in quartana cholericã ante accessionem citrina uel subcitrina, postea ruffa uel subruffa, in sanguinea ante accessionē ruffa uel subruffa, postea rubea uel subrubea. Variantur in substantia secundū quod unaqueq; materia magis aut minus accedit ad digestionem. Item cholericis magis dispositi sunt ad quartanam cholericã, melancholici magis ad quartanam ueram, & ita de alijs. Item in estate generatur magis nota, & in autumnō uera, & magis cum ad hyemem coniungitur. Item in regione calida magis generatur nota, in frigida uera. Item ex multo usu diætæ grossæ melancholicæ generatur uera, ex multo usu calidæ diætę intensæ generatur quartana nota.

De signis febrium continuarum.

Cap. V.

Signa interpollatarum febrium signis continuarū proportionaliter se habēt, & hoc intellige de interpollatis ueris, & nō notis. Et nō est inter eas differentia nisi pauca, sed q̃ interpollatę fiãt ex materia extra uasa, cōtinuę uero ex materia intra uasa, & ideo interpollatę incipiunt cū typo, cōtinuę uero nō, Item in interpollatis eradicat̃ quãdoq; plene accessio per

R

uomitū uel secessum, in cōtinuis uero nō, nisi in declinatione per crisim. Itē, ut dicit Galenus in cōmento super aphorismo: Tantū operat̄ natura in materiā cōtinuē in uno die, quantū in materia interpolatā in una periodo, uerbi gratiā, tantum facit in digestionē materiā tertianā continuā in uno die, quantum in tertiana interpolata in duobus. Et sicut tertiana uera in septem periodis est longissima, ita tertiana cōtinua in septem diebus est longissima. Tamen continuē non habēt interpolatam sibi proportionatā, ut est sinochus, de quo dicit Galenus, quōd habet signa uniuoca, signa sunt febris adurētis, id est, tertianē continuā, dicit enim quōd quando putrescit sanguis, cōuertitur in choleram, ideo de sanguine non continetur febris putrida. Sed contra hoc dictū Galeni inducit Auicenna multas rationes ad probandum, & c. quas ad præsens relinquimus. Contra etiā hoc dictum Galeni est opinio magistrorum, & nos in hac parte assentimus Auicennē. Dicit ergo quōd de sanguine fit putrida, cuius signa sunt hęc, & distinguuntur ab alijs, quia nullam habent lucidā interpolationem uel phlegmaticam quietem inter duos paroxysmos: imō totius febris tempus est, quasi unus paroxysmus, quod contingit eo, quōd putrescit humor amicus nature: in cuius depuratione natura continue uigilat: urina subrubicunda uel rubicunda per totum spissa, liuens usque ad mediū, pulsus uelox, frequēs, & mollis, & magnus, & mollitiē discernitur à febre adurente, in illa mollis, altus, sed strictus, & durus ex siccitate. Item in ea est oculorū rubor & plenitudo uenarum, in ipsis rubor faciei, profundatio somni multa, & de signis eius, ut dicit Auicenna strictura ueniens anhelitus, & illud signū si emerferit, est malum. Et hęc de simplicibus febribus.

De signis februm compositarum.

Cap. VI.

DE compositis uero dico, quōd signa earū cognoscuntur per simplicium signorū aggregationem, sed ad hanc compositionē simplicium & aggregationem non deuenit quis, nisi in arte medicine peritus, nec comprehenduntur ab illo, qui putat se scire medicinam in sex mensibus, ut dicit Galenus. De quibus signis, quia facilius est experimento cognoscere quā docere, ideo ad præsens super se deo tractare, & relinquatur ipsorum aggregationis cognitio medici diligentis examini.

De signis hecticæ

Cap. VII.

HETICÆ communis est calor inflammans membra radicalia, & præcipue cor, dum enim cor distemperatur, consumitur frigida humiditas, quare magis calida, & generat uapores calidos, qui deducti per arterias corpus distemperat, & si calor agat in humiditatē, quę aspersa est per membra quasi ros, qui est ad humectandum membra, & illam consumat, fit prima species hecticę. Sed si ista humiditate finita, cōuertat se calor ad aliā humiditatem, quę dicitur cambium, & illā consumat, fit secunda species hecticę. Si uero ista humiditate finita, conuertat se calor ad naturalem humiditatem

tem tollendam, quæ est glutinū & uinculum partiū, quia nullius rei partes possunt coherere, nisi per humidū, fit tertia species, & tunc dissoluitur cor. Signa uero cōmunia febris hecticæ sunt hæc, pulsus paruus, debilis, durus, & hic pulsus semper est consistens & uniformis, nisi quòd post cibū assumptū aliquantulum fit maior & uelocior. Itē manu applicata corpori, calor non sentitur fortis in principio, sed si diu inoretur supra corpus, sentitur calor magis intēdi, & acutus, & pungitiuus, nec in una hora maior quàm in alia, sicut se habēt febres putridæ, quæ in ceteris horis suos faciūt paroxysmos, imò semper est uniformis, nisi quòd post cibū assumptū quacunq; hora sumatur, auget, sicut inflammatur sartago olei bullientis aquæ aspersione. Item non est calor equalis per omnes partes corporis, sed fortior est in loco uenarū & arteriarum. Item urina non multum recedit ab urina sani in colore, intenditur parū secundū statum complexionis ipsius patientis, nec multū intenditur, eo quòd non sit peccatum alicuius humoris in uenis. Sed prædictæ species distinguuntur per contenta, quia in primo apparent petaloides resolutiones, in secunda furfuræ, in tertia specie apparent cunoides. Item in prima specie est urinæ pinguedo pauca supernatans, in secunda maior quasi mixta superficiēi urinæ, in tertia totius urinæ permiscetur substantiæ. Præter prædicta signa sunt alia spiritualia tertiæ speciei hecticæ, quibus apparentibus certa mors significat, apparent enim oculi concaui, & profundi cum quadam lippitudine sicca, tenditur frons, gracilatur nasus, planantur tempora, quæ omnia sunt ex forti consumptione humiditatis, sequitur aggrauatio superciliarū, & debilitas & impotestas in ipsis eleuandis, sequuntur quædam somnolenta falsa. Item de deterioribus signis huius speciei est, quando apparet supra corpus patientis quasi puluis aspersus: Ad idem multa abundantia pediculorū præter solitum, & his certa est mors. Item si ungues curuent, ita ut medium ipsorū eleuetur, & extrema deprimentur, tunc, ut dicit Auicenna, certum est cartilagine dissolui, & mortem esse propinquam. Et his uisis fuge.

De signis febris pestilentialis. Cap. VIII.

Ausa pestilentia est aër corruptus & putridus. Corruptio autem ista non est ex aëre ipso, sicut enim aqua elementum purum putrefieri non potest propter suam simplicitatē, ita nec aër purus putrefit, ideo ex uaporibus putridis permixtis ipsi aëri per uentos delatis, qui aliquando sunt ex corruptis paludibus, quandoque ex cadaueribus interfectis in bello, quæ quāto magis assimilantur corpori humano, tanto efficaciora sunt ad illud corrumpendū, quandoq; fiunt ex aliqua causa sub uisceribus terre occultata, aliquando ex motu superiorum. Item febres pestilenciales quandoq; sunt ex uaporibus siccis, quandoq; ex humidis, quæ sunt ex siccis, sunt maioris acuitatis, & minoris prolixitatis, quæ ex humidis, minoris sunt acuitatis, & maioris prolixitatis. Dicuntur autē illæ febres pestilenciales, quæ multiplicātur

in hominibus multis eiusdem habitationis, & in eodē tempore, quandoq; accidit in quibusdā, & in quibusdam non: quia quēdam corpora sunt magis parata ad hoc, quēdam uero minus, corpora enim impura citius corrumpuntur. Item quēdam sunt magis debilitata per coitū, uel per frequens balneū, uel alia causa consimili ad hoc magis preparatiua. Signa uero pestilentie sunt hæc, si multiplicentur consimiles passiones in aëre, uel impressiones, præcipue in autumno. De quibus impressionibus habet sufficienter in lib. Meteororū. Fiunt autē hæc impressiones de materia homogeneę nature, ut habetur ibidem, non est igitur mirū, si ei consimilem habeant rationē. Si in aliquo anno multiplicantur subsolanus & auster signū est pestilentie, quia hic sicut & ille multiplicat uapores. Itē si in magna parte anni fuerit aër turbidus, ita quòd appareat pluere & non pluit, sed inuenitur naturaliter siccus, signū est pestilentie. Itē si multiplicantur in anno nebulę, quasi esset puluis, signū est pestilentie, quia est ex uaporibus in aëre sic multiplicatis: Item si in autumno appareāt, significat pestilentia hyemis. Si uer sit frigidū, partim pluuiosum, postmodū fiet auster, & turbetur aër, deinde clarificetur per dies aliquod, ut per hebdomodam, & frigus accidit de die, & de nocte calor, tunc expecta omnes febres pestilentiales: In estate similiter, si estas non sit calida, sed perturbata in matutinis horis, & multiplicentur impressiones, & ignis in superioribus, & si cadat aliquando calor, & aliquando frigus significat pestem. Item si multiplicentur ranę, muscę & alia genera immundorū animalium, quę generantur ex putrefactionibus, signum est pestilentie. Item si egrediantur de terra mures, & alia animalia terram inhabitantia, & fugiant cauernas suas, & alię aues male, rapaces, ut bubones, & nocticoraces, & similia, relinquunt oua sua, & nemora, signum est pestis. Signa febris pestilentialis sunt hæc, quādo fit pestis ex uaporibus humidis, urina non multū recedit ab urina sani, nec in substantia nec in colore, nisi epar forte nimis debilitetur, & possit perfecte separare urinam à massa ptisanaria, & tunc contingit quòd urina apparet cū fece multa & terrea, quasi amurca olei, & pulsus fit frequens, paruus & debilis, & non assimilatur pulsui prædictarū febrū continuarū. Item quandoq; fit multus sudor, & foetidus in hac febre. Item cōmunicatur fluxus uentris, & ut sæpius emuli coloris est, ut citrini ualde, uel nigri, uel quasi amurca olei, & est de signis peioribus in hac febre. Item si applicetur manus supra corpus infirmi, non multū sentiat calorem, licet hoc febre fortius affligat de nocte quàm de die, non tamen seruat uerū ordinem paroxysmorum, unde hæc febris à multis medicis negligitur, & putatur esse ephemera. Item quandoq; fit sincopis ex forti infectione cordis. Adest etiā dolor oris stomachi, eo quòd cōpatitur os stomachi cordi. In febre phlegmatica ex uaporibus calidis & siccis maior adest inflamatio in corpore, pulsus magis addit in uelocitate & frequentia, fortior est inspiratio, adest fastidium & contorsio appetitus, & nisi reficiantur copiose, ut dicit Auicenna angustiose

stiose morientur. In utraq; causa iam dicta sentitur quandoq; foetor anhelitus, & si eueniat, certum est signum mortis, significat enim corruptionem iam factam in corde, & in alijs membris spiritualibus.

De signis bonis in acutis febribus

Cap. IX.

igna bona sunt fortitudo patientis, egritudinem suam sine nimia difficultate sustinens. Item leuitas ad motum, quod est ex continentia spiritu, & paucitate superfluitatum. Item quod sibi sano similis sit. Item perfectio operationum animalium, scilicet ut bene uideat, audiat, ratiocinet, &c. Item perfectio operationum spiritualium, ut inspiret, & respiret ordinate, & sine difficultate. Item si dormiat nocte, uel mane, uel tempore consueto, & sit somnus suauis, & post somnum sentiat se leuiorem. Item si pulsus sit fortis, & equaliter ordinatus, post haec de signis melioribus, sunt signa digestiois, de quibus dictum est. Item equalitas coloris in toto corpore. Item rigor quem sequitur purgatio, bonum signum est. Item figura naturalis optimum signum est. Si haec omnia conueniant, breuis erit egritudo, & determinabilis ad bonum. Si autem conueniant, paucitate existente debili, determinabitur ad bonum, licet tardius.

De signis malis in febribus acutis

Cap. X.

igna mala quaedam sunt mala in summo, quaedam non in summo, mala autem in summo significant mortem. Signa mala in summo cum fortitudine patientis, morietur quidem patiens tempore remotiori, si cum debilitate, morietur cito. Signa autem mala non in summo cum alijs malis signis & fortibus significant mortem. Si autem in talibus appareant signa bona, poterit euadere, inter quibus optimum signum est fortitudo patientis, hoc enim equiualeat multis signis malis in fortitudine significata. Fortitudo in hoc loco dicitur robur, & uigor patientis, fortitudinem autem patientis poterit percipi non per magna opera, qualia competunt sanis, sed si manum tuam ei tradas ad stringendum. Cum igitur ad egrum accesseris, primum signum sumes ab habitudine faciei, si enim sibi sano similis sit, bonum est. Si autem dissimilis, & ex toto apparet cutis arida, & tensa in facie, applanant tempora, pulpe auriu frigidae sunt & diuersae, & si apparet in cute quasi puluis citri trapinati, item si conuertitur color cutis in colorem citrinum, uel uiridem plumbeum, uel nigrum, sed cum istis apparentibus considerandum est, utrum ueniat ex egritudinis malicia, uel ex causa extrinseca, sicut ex ieiunio, uel uigilijs, uel uentris solutione, quia huiusmodi ex talibus causis prouenientia, non sunt multum timenda, cito enim redit patiens, si debite regatur ad debitam consistentiam. Hoc sit uerbum generale in omnibus signis malis, quae sumuntur a quocunq; membro. Signa sumpta ab oculis, sunt profundatio oculorum, & contractio non ex causa extrinseca. Item si alba oculorum conuertuntur in nimiam tenebrositatem, aut nimium rubent, aut in colorem liuidum, qualis est color pennarum pauonis, signum est malum. Item minoratio oculorum, & eorum tenebro

brofitas, malū, tamen si eorū tenebrofitas non apparet, est adeò signū leſionis cerebri, ſcilicet ut ſi nō fuerit aliquis neruus ſpasmatus, niſi ſoli nerui oculorū, non eſt ſignū malum ualde. Itē ſi ad hoc conuertat̄ patiens ut non uideat, debili exiſtente corpore, mortale eſt. Item ſi uideatur patienti uidere lampadā præteruolantem oculos, ſignū eſt fluxus ſanguinis de naribus. Si autem appareat ſplendor quidam quaſi declinans ad nigredinē, hoc etiam potius eſt ſignū uomitus futuri. Item ſi fluant lacrymę inuoluntarię, uel adſit lippitudo ſicca, malum. Item ſi lumen effugiant oculi, peſſimū. Item ſi cum æger aperuerit oculos, & aggeneratur ſupra pupillam quiddam quaſi tela aranea, quod poſtea redit ad palpebram, mortale. Item ſi dormiat ſubcluſis palpebris in febre acuta, mortale. Vel ſi aliquid tale præceſſerit, mortale. Item dicitur quòd ſi oculo adnaſcatur quaſi piſa alba, mortale.

De ſignis narium.

Nafi cōtorſio ſignificat ſpasmum inanitionis iam inchoatū, & ita mortale. Item ſi in febre acuta ſit ſolū expiratione ex naribus, mortale, calor enim naturalis iam extinguitur. Item ſi aër respiratus repręſentet odorem piſciū, aut butyri, uel quaſi luti, uicina eſt mors. Item ſternutatorio appoſito naribus ſi nō ſternutat, mortale, deficit enim ſenſus. Item ſi ſepe ponit manus ad nares purgandum, cum ibi nihil fuerit, uel contineatur, mortale. Item ſi poſt frequentem raſeationē nihil exeat, mortale.

De ſignis dentium.

Limofitas circa dentes plurimū in febre acuta, ſignificat fortitudinē caloris, & materię uiſcoſitatem. Item cōmotio dentiū eſt ſignum malum. Si omni hora mundat dentes abſq; cōſuetudine, malum. Item ſtridor dentiū abſq; cōſuetudine, nec à principio, maniā ſignificat, uel ſpasmū inanitionis, uel calorē plurimum, qui ſi frendeat cum inſania, mors eſt uicina.

De ſignis linguę.

Linguę deſiccatio & denigratio, & ſaluię diminutio in febre acuta ad malum declinat. Dicit tamen Auic. quòd ſi poſt deſiccetur lingua, & exaſperetur in ſtatu ægritudinis, deinde denigretur circa decimum quartū diem, mortale. Item dicitur, quòd ſi creſcit ſupra linguā quaſi cicer, ſignum eſt mortis uenturę, & præceſſit deſiderium rerum multarum.

De ſignis oris.

Veniens fœtor oris in acutis, mortale, quia ſignificat omniū humorū corruptionem. Item furfura labiorum fortem ſignificat incenſionem. Item ſubleuatio alterius labij, malum. Item contractio & inſrigidatio labiorum, malum. Item ſi continue maneat os apertum, malum.

De ſignis aurium.

Pulpę aurium inuerſatio, & contractio, & inſrigidatio, mortale. Item dicitur quòd ſi fordes aurium in dulcem ſaporem conuertitur, mortale. Item dolor auris fortis conſtitutus in iuuentute, uel adoleſcentia, in acuta febre, mortale,

tale, quia non possunt sustinere acumen tantū, propter loci sensibilitatem nimiam, constitutum in senectute, non est signum mortale per se, possunt enim sustinere per moram, quia materia in illis non est multum acuta.

De signis iacendi.

Omne schema non naturale, neque consuetum in sanitate, est malum, ut iaceat supinus, uel pronus infantie præter consuetudinem. Eodem modo si aliquis sit pinguis multum, & grauis corpore, non est multum malum, si iacet supinus, uel pronus in facie præter consuetudinem, in alijs est malum generaliter. Vt enim ait Auic. resupinatio uel est ex humoribus prauis abundantibus in intestinis, uel ex siccitate nimia, uel ex humoribus acutis resolutis, lacertos debilitantibus, uel ex lacertis nimium debilitatis, quod si aliquis iaceat in facie pronus, uel est ex alienatione, uel ex nimio dolore. Item, si quis desiderat operire pedes, & alia extrema, signum est nimie incensionis in interioribus. Item, si infirmus non sit contentus iacere, sed cupit sedere erectus, signū est afflictionis spiritualium. Item, si conuertit faciem ab hominibus uersus parietem, & fugit aspectus hominum, malum.

De signis cutis.

Si extendatur cutis, & non recurrat ad locum debitum, malum. Item, si sentiatur quasi ros calidus exiens à corpore, & aër quem expirat iam frigescat, signum est extinctionis caloris naturalis in corde.

De signis uentris.

Inflatio uentris cum diminutione circa nutritiua præcipue cum fluxu uentris, mortale, & ad hoc certius signū est, si appareat in corpore pustula magna fusci coloris. Item tensio hypochondriorū & eorum inequalitas in frigiditate, caliditate, duritie, mollitie, eminentia & depressione, malum. Item cōtractio uirge uirilis & testiculorum in febre acuta malum, significat enim spasmū de inanitione, & dolorem immensitatis in testiculis. Item pollutiones in principio ægritudinis morbi prolixitatem significāt, uersus uero finem, magis laudabilis est.

De signis extremitatum.

In febribus acutis frigiditas extremitatum, malum, si sit perseverans, scilicet postquam non succedit calor. Perseuerans dico, quia de consuetudine est in quibusdam acutis, ut frigescant extrema in principio paroxysmi, & postea calescant. In febribus autem cronicis hoc signum est malum. Frigiditas extremitatū, ut dicit Auicenna, febribus acutis, aut est ex apostemate ignito in interioribus, uel ex defectu caloris naturalis in corde. Item obfuscatio manuum & pedum, digitorum & unguium in febre acuta, mortale. Item rubor uultus cum subita alteratione, mortale, & si cum istis adsit membrorum grauitas, tunc mors est uicina, quia obfuscatio significat defectionem caloris naturalis, rubor uero plurimā humoris corruptionem in toto corpore, grauitas uero de-

fectionē uirtutis, nigredo uero prædictorū membrorū est timenda, sicut obfuscatio, uel rubor, quia si nigrescunt extrema, tamen cū alijs bonis signis euadet patiens.

De signis somni.

Somnus nocturnus bonus, diurnus uero malus, qui est à principio diei usq; ad tertiam melior, non dormire autē pessimum. Item omnis somnus alleuiationem præstans patienti, laudabilis est, omnis autē somnus post quem patiens sentit se magis grauaturū & affictum illaudabilis. Item Auicenna: Multa somni profundatio cum debilitate pulsus, malum: præcipue si adsit rationis permixtio. Item si præcesserit alleuiatio, & insequenti sequitur somnus profundus, cum extremitatum frigiditate, malum.

De signis doloris.

In febre acuta dolor fortis circa uiscera uel significat nimiam incensionē, uel forte apostema in interioribus, & utrunque est malum. Item dolor fortis in quocunq; membro, si subito recedat sine manifesta euacuatione, malū, iuxta illud, non secundum rationem alleuiatis, &c.

De signis loquele.

Vox fortis & ordinata, bonum, cōtrarium uero malum. Item uerbositas in crisi multa, bonū. Item multa taciturnitas, innaturalis garrulatio, uel est signū læsæ inagnitionis, quæ est princeps sermonis, uel nimie relaxationis uentriculorum, & debilitationis uocalium neruorū. Item innaturalis taciturnitas, uel multa uerbositas, signum est future alienationis.

De signis inquietudinis.

Nimia corporis inquietudo cum mentis permixtione significat multitudinem uaporum ad caput ascendentium, quod si fiant antequam appareant signa digestionis manifesta, modo in die cretico, pessimū signum est. Si autē in die cretico & post signa digestionis, bonum. Item si se reiciat à capite lecti ad pedem & repente, signū est alienationis, uel nimie constrictionis meatuum inspirandi, quod est pessimū, & hoc plurimū significat peripneumoniā. Vnde dicit Hippocrates qd hoc signū in peripneumonia pessimū signum est, in alijs uero malum, sed non adeò, quia in alijs significat alienationē, potest tamen in peripneumonia contingere ex alienatione.

De signis rigoris.

Rigores in febre acuta, malum, quia significat naturaliter debilitatem uel materie grossitiem, prouenit tamen quandoq; ex superflua pororum constrictione, quod est ualde timendum. Tremor in acutis, malū generaliter, nisi sequat crisis laudabilis.

De signis appetitus.

Deuagatio appetitus in cronicis, pessimum, in acutis malū, sed non tantū. Generaliter enim uel prouenit ex multitudine humorū corruptorū in corpore uel ex mortificatione uirtutis sensibilis uel appetitiue naturalis, quæ duo ultima sunt mortalia. Itē defectus sitis in acutis, & præcipue cū magnitudine, signum est mortale, &c.

ANTONII DE GRA-

DIS PRINCIPIS MEDIOLANENSIS DVCA
tus medici de Febris liber.

De diffinitione febris, & eius diuisione, & febre ephemera, Caput I.

DE ægritudinibus cōmunibus, & primo de febris aliquid sumariē ualde dicā, solum ut socij habeant aliqualem ingressum ad opus practicum: Vnde febris est calor innaturalis cursum excedens naturæ, procedens à corde in arterias, suoq; ledens effectu. Et propter hoc quòd dicitur calor, separatur ab alijs dispositionibus præternaturalibus, quę non sunt febriles, sunt solutiones apostematum, perinnaturalis separatur à calore naturali, similiter procedente à corde ad alia membra, ideo subiungitur cursum supergrediens naturę, id est, mouet temperiē naturalis caloris, quia quacunq; causa distemperetur calor, nec uitio spiritus uitalis distemperet febris, tūc nō poterit esse febris, licet fiat alia ægritudo, ideo dicitur suoq; ledens effectu, id est, sensibiliter lesionē inducens. Sunt autē cōsequenter genera tria febrū, unū fit à uitio spiritus, & dicitur ephemera, aliud fit à uitio humoris, & dicitur cōmuni nomine putrida, aliud fit ex principali uitio membrorū, & hectica nuncupatur, & hæc tria genera comparantur tribus causis repertis in balneo. Auic. ponit primo capite primæ quarti. Incipiendum tamen ab ephemera ideo quòd facilius fit, & facilius recedit, & aliarū feb. sepe est causa. Ephemera itaq; est febris ex distemperantia spiritū procedens, &c. Ephemera saltē uera uix ultra unū diē extendit, sed tamen modico non interueniēte, aut nimia grossitudine materiei, aut nimia oppilatione intrinseca seu extrinseca, ad tertiū uel ad quartū diē durat. Quę si ulterius protenditur in putridā, uel hecticā cōuertitur, nam ephemera est morbus per se, ut cum ex calore, aut est accidens insequens alias ægritudines, ut quādo cum bubonibus superuenit, & hoc secundū Auic. Cause febris ephemere sunt multe, quę tamen oēs ad quatuor reduci possunt. Prima causa sumit ex causis extrinsecis actu uel potētia calefaciētibus uel oppilationibus poros, ut caliditas solis, uel ignis, balnei sulphurei, aut stuffę cū rebus calidis, aut aqua frigida, & breuiter omne quod claudit poros, retinet uapores. Et nota q̄ secundū diuersitatem uaporū retentorū diuersę febres retinent, nā si uapores retenti sint calidi, similiter & corpus fit calidū, & sic faciliter fit ephemera, si hūores seu uapores

qui retinentur, sint calidi & humidi, similiter corpus, fit putrida, si calidi & sicci, similiter & corpus, fit ephemera, & de ipsa faciliter fit tertiana, & de tertiana sepe fit hectica. Secunda causa ephemeræ sunt cibi & potus, & medicina calida actu & potentia, ut uinū & piper. Tertia causa motus animalis & corporeus, ut exercitiū, ira, tristitia, uigilia, & motus qui uidet corpori ex motu temperato, & accidētibus anime, & c. Quarta causa sunt ægritudines materiales superueniētes corpori, ut apostema membrorū nobilium, ut inguinū, & assellarum. Signa generalia ephemeræ primo sunt nō de quantitate, sive de humore, non à causis antecedentibus, sed primitiuis, & ut plurimum non fit cū horripilatione, neq; cū rigore, nisi sit ephemera facta ex oppilatione à materia humoralis, quia est media inter ephemeram ueram, putridam, appropinquans tamen putridæ: Item calor non est acutus, pungens, nec mordicans ad tactum, sed est lenis, & suavis, & cum peruenit ad statum, nullam aut modicam facit angustia, & ut plurimū curatur cū sudore humoroso naturali, & per hoc differt à putrida, unde dicitur Auicen. si ponatur æger in balneo, & ei non adueniat aliqua horripilatio, nec aliqua dispositio à sua dispositione, tūc est signum ephemeræ, & si sic, significatur putrida. Itē in ephemera pulsus & urina parū à sanis & naturalibus differunt, differt etiam ab hectica, quia causa esse est ex paruo tempore & simul parū durat, & c. Signa spiritualia causarū primitiuarū sumuntur ex relatione ægri ut si ex mora in sole, caput & cor & facies sunt calida, & si tangatur pulsus declinat ad uelocitatem, si ex frigiditate, color cutis & faciei est obscurus aut liuidus. Si ex uigilijs & uigilię antecesserint, adest grauitas capitis & oculorum rubedo, sæpe cum lacrymis, & lassitudo in capite, & in alijs membris, pulsus est frequens cū eius debilitate & duritię arterię. Si ex solitudine facies declinat ad citrinitatem, pulsus secundum plurimum diuersificatur in dilatatione & constrictione penes diuersitatem solitudinis. Si ex labore, antecessit labor cum calefactione, præcipue iuncturarum, cum lassitudine & siccitate corporis, pulsus uero debilis & paruus, aliquantulum durus, urina semper citrina propter motum. Si ex catarrho uel corriza calidis, est rubedo faciei & oculorum, inordinatio sentitur in gutture, acuitas cum aduersione gutturis. Si ex catarrho, qui descendit est frigidus cum uentositate & oppilatione, & quod spuitur est uiscosum. Si ex somno præcessit somnus profundus, adest inflatio oculorum, rauedo uocis cum oppilatione in naso, grauitas & pigritia totius corporis, cū debilitate memorię. Si ex uitio spiritualiū, ut ex ira præcedente, adest uelox anhelitus, & frequens rubedo oculorū, & maxillarum, & tremor quidem, & sic de alijs. Si ex tristitia, urina est ignea, acuta propter siccitatem, facies declinat ad citrinitatem, pulsus est debilis cum duritię, oculi submersi & resoluti cum quiete. Si ex obmissione balnei consueti, aggregatur sudor, & superfluitas in cute & toto corpore, urina est spissa, turbida, coloratur cū grauitate anhelitus, & lassitudine totius corporis, aliquādo
diminuitur

diminuitur appetitus, quia superfluitates consuetę non expelluntur. Si ex balneo & aquis thermarū balnea præcesserint, est asperitas cutis cū quadā nigredine, additio caloris post tēpus, pulsus est debilis & uelox, similiter anhelitus est magnus & spissus: sitis eque melius sedatur ex attractione aëris frigidi q̄ ex potu, omnia mēbra sunt cū rubedine et maxime facies, & cū grauitate & lassitudine. Si ex spiritibus naturalibus & maxime ex fame, pulsus est debilis & paruus, & aliquando durus, urina tincta cū ardore, aliquando destruit appetitus post famem cū eructatione foetida & amaritudine oris, & cōmotio oris stomachi, & grauitas totius corporis & membrorū. Si ex fluxu uentris, est pauca urina cum multis uigilijs & siti, pulsus est paruus, spissus, & durus. Si ex potu uini puri, urina est multa, dolor capitis, obumbratio oculorū, grauitas stomachi, et aliquando uomitus. Si ex cibis calidis, pulsus est uelox, spissus, cum amaritudine oris, sitis cū manifesta calefactiōe stomachi & membrorū, urina est tincta. Si ex fastidio, eructuatio est acetosa, fumosa urina, cruda aut aquosa, palpebrarum grauitas, inflatio & grauitas stomachi, & aliorum nutritiuorū. Si ex siti, urina est pauca colorata, & cum punctura, pulsus uelox, & frequens cum debilitate, desinat potare rem frigidam fluxibilem. Si ex aliquo contento in stomacho, quod enumerari non possit, est grauitas stomachi cū eructationibus, postquam aliquid emittitur, aquositas fastidium & nausea, oculorum tenebrositas, commotio labij inferioris, & comestio rei lenitiue, ut medicinę & cibi. Si à cibo multi nutrimenti, grossi & duri inflammatur stomachus, additur eructuatio unctiuosa cum grauitate membrorū, & cum comedit aduenit somnus cum suffocatione anhelitus, & pigritia ad motum. Si ex cibo subtili, in stomacho est caliditas, eructuatio fumosa, calida, oris amaritudo, urina est colorata, tenuis, sæpe est dolor capitis in sincipite, & sic de alijs. Pronosticatio. Ephemera est difficilis cognitionis, & curationis facilis, & bene uelocis terminationis, quia non transit diem naturalem, & terminatur per sudorem, ut supra, propter tamen malitiam regiminis transit ad secundum diem, & aliquando ultra quartū, & efficitur putrida, aut hectica, quod scitur si post statū egritudo non cōmouerit, pulsus sit diuersus, & urina indigesta, & maxime si foeterēt egrediētia ex corpore. Item si corpus sit aridū in tactu, timendū est de hectica, non ita negligatur ephemera, quia sæpe malas facit egritudines: Cura igitur perficiatur ne transeat in aliā dispositionē deteriore. Si sanguis sit in abundantia in egro, etate, cōsuetudine, & alijs particularibus permittentibus, fiat phlebotomia, ne transeat in synocham, si cholera abundat, suauiter purgeatur, ne incidat in causonē: utatur in super cibis facilis digestionis, ut succo hordei, & præcipue in declinatione harū febriū competit, nisi sint parati ad putridas ut crapulati, oppilati, patientes catarrhū, nisi catarrhus esset adustus, quia tales possent balneari, ut Aui. utiliter dicit, cognita causa cōtraria causis cōtrarijs curatur, Si igitur ex uigilia fuerit, iaceat in molli lecto, ungantur nares, &

frons cum oleo uiol. tepido, uel oleo nenufaris fundatur super caput aqua decoctionis camomille, rose, hyssopi, & cum cessauerit aliquantulum calor, intret balneum conuenienter. Si ex mora in sole, inungatur caput ex oleo ros. uiol. & aceti parum, & renouetur, & hoc fiat sepius, deinde balneetur cum aqua decoctionis ros. uiol. & solatri. Si ex solitudine, inungatur totum corpus oleo rosaceo, utatur uino odorifero, lymphato in rebus humidis, lauet, ut supra. Si ex labore, quiescat, inungatur loca laesa, & praecipue spina oleo rosaceo uiol. post febrim balneetur in decoctione ros. & uiol. cibaria sint facilis digestionis, dormiat pro posse. Si ex catharrho, purgetur cum turbith, aut cum cochis, aut cum alio conuenienti, comedat ptisanam hordei cum lacte amygdalarum, bibat brodium, cicerum, uel iulep, uel sir. uiol. uel de nenufare, cum aqua decoctionis liquiritiae, iuiubarum, & passularum. Si ex longo somno, fricentur extrema, aspergatur facies aqua ros. in estate, & hyeme cum aniso: fiat clystere lenitiuum, si non assellauerit illa die, in declinatione febris balneetur in decoctione camomille, & absynthij. Si ex ira, balneetur pectus cum sandalis, rosis, camphora: bibat aquam rosarum, cum uino de granatis, utatur lactucis, &c. intret balneum uiol. foliorum salicis. Si ex tristitia, curetur ut supra de solitudine, & ultra confortetur cor cum odoriferis frigidis, ut sandalis, &c. Si ex aere frigido, fricentur extrema, & totum corpus suauiter cum oleo de spica, uel de aneto, intret stufam siccam, ut sudet, postea comedat cibaria digestibilia. Si ex dimissione balnei, intret balneum consuetum. Si ex longa mora in balneo, aspergatur corpus aqua, quasi frigida, & epithimetur cor, ut supra, dormiat pro posse. Si ex fame, cum incipit laxari, comedat ptisanam frumenti cum saccharo & succo granatorum, uel agresta, & si adsit febris cum sir. uiol. ros. nenufari no paulatim deglutiendo curetur, balneetur, ut supra. Si ex fluxu uentris, utatur citonij decoctis in igne, & lentibus excorticatis cum uitellis ouorum, bibat uinum nigrum cum decoctione sumac, uel aqua cisternae, parum moretur in balneo, & postea bibat sir. de citonij. Si ex potu uini, uomat, pro posse dormiat, postea intret balneum ros. & sudet, utatur frigidis, ut aqua frigida, cum succo de granatis. Si ex cibis calidis, bibat agresta, aut oxysaccharam cum aqua frigida, purgetur cum tamarindis, prunis, & manna, & balneetur, ut supra. Si ex siti, bibat aquam frigidam cum syr. roseo uel uiol. nenuf. aut cum uino de granatis, uel de agresta, comedat acetosa. Si ex aliquo contento in stomacho, fiat uomitus, deinde clysterizetur. Si ex multo nutrimento, &c. dormiat & abstineat a cibo & potu, utatur uino odorifero, penetratiuo, perficiente digestionem. Si ex cibo subtili, abstineat ab eo, & utatur uino de granatis, lactucis, &c. & abstineat a motu, & intentio sit rectificare stomachum. Si propter apostema, quod scitur ex antecessione eius, cura est, ut in principio, phlebotomia, aut purgetur subtiliter & non bibat uinum, sed succum de granatis cum aqua: pro agresta, comedat succum ordeii, & si apostema possit etiam percuti repercutiatur, sicut

sicut decet, in augmento & statu utatur maturatiuis & resolutiuis, quòd requirit tale apostema resolui, uel alio modo terminari, in frigidetur aliquali- ter uia quæ est inter cor & apostema, non tamen sic, quòd deducatur aposte- ma ad scirrhum: condiantur cibaria cum agresta & uino granatorum.

De quibusdam generalibus ad febres putridas. Cap. II.

DE febre putrida sequitur determinare. Febris putrida fit ex principa- li uitio humoris, uel humorū putrescentium coarctatorū in mem- bro, sic quòd non expirant libere, & tunc calefit & putrefit, & mit- tit fumum putridum ad cor, & fit putrida febris. Cause huius in genere sunt tres primitiue, ut aër, cibus, &c. antecedentes, ut humorum multitudo, grossi- ties, eorum uiscositas, inanitiones & resolutiones, ut retentio fumositatum, et constrictio pororū, & sic de alijs. Et illæ duæ cause ultimæ sunt potentes ad cau- sandum putredinem, nam retentio fumositatū corrumpentium humores, & dissoluentium sua ebullitione calorē naturalem alterant: Cause coniunctæ, ut putredo in febre, & sicut aquositas in hydropisi, & materia aggregata in apostemate. Quomodo autem differant istæ cause, ut putredo in febre, & cætera, habetur supra. Et harum putridarum una est continua, alia interpollata, continua, fit de materia corrupta & putrefacta in uasis, si extra uasa, inter- pollata dicitur. Item febris interpollata est triplex, cholericæ, phlegmaticæ, & melancholicæ. Et continuarum quatuor sunt species secundum quòd quatuor sunt humores potentes peccare in uenis, & quia continuæ sunt molestiores, ideo ab eis inchoandum. Nota tamen quòd tam continua quàm interpollata, alia est cōtinua simplex, alia cōtinua cōposita: simplex est quando febris nō est coniuncta cū alia ægritudine, ut cū alia febre: cōposita tripliciter dicitur, pri- mo quando cōponitur cum alia specie febris eiusdē generis, uel diuersorū & de ista dicet infra. Secundo quādo cōponitur cū alia ægritudine, ut cū hydropi- si, aut cum apostemate, & de illa dictū fuit aliquali- ter in fine antecedentis capi- tuli. Tertio, ratione materie composite, ut in tertiana nota, & sic de alijs. Con- tinua igitur febris est, quæ fit de humoribus putrefactis intra uenas cōtinue af- fligens usq; ad ceticam declinationem. Et cause huius principaliter sunt tres, putredo continua, effumatio putredinis ad cor, & defectus nutrimenti, & cor- ruptio sanguinis, quem non regit natura, & ideo eius fumus uenenosus effu- mat ad cor. Et ideo in synocha, in qua istæ cause omnes continuantes concu- runt, minus est requies, in alijs autem continuis, in quibus duæ cause tantum cōtinuant, cōtingit quòd aliqua sit requies. Et si cholera, phlegma, melancho- lia qualitate putredinali afficiunt ex adustione sanguinis calidi & humidī, pu- trefacti, in quibusdam horis plus, & in quibusdam horis minus. Et quia conti- nuarum febrium aliæ sunt simplices, quæ ex una tantum materia fiant in uasis putrescente, ut synocha. Aliæ continuæ sunt, quæ fiunt ex una materia putre- scente intus tantum & extra, ut hemitritei. Primo præmittendo dicentur de

simplicibus quedam utilia. Primo considerandus est gradus discrasie febrilis, eo quod cura curatiua debet esse pportionalis discrasie, ut patet tertio Tegni. Sed quia in acutis ægri tudinibus maxime affligitur natura, & laborat intenta ualde circa morbi digestionē, ideo diætā tenuis est exhibenda, ne grossus grauetur cibus. In longis uero & cronicis grossa diætā debet exhiberi, eo quod uirtus est conseruanda, etiā potest digerere, cum à principio non nimium molestetur. In statu uero semper sit subtilis, respectu principij, & quanto remotior est status, tanto grossius diætetur in principio, & contra. Virtus etiam egri est consideranda, nam si ægri tudo erit acutissima, status erit propinquus, & tunc si uirtus est fortis, stabis cum tenui diætā usq; ad statum, ubi uero uirtus sit debilis, grossior diætā offeratur, ut stet usq; ad statū. Item in accessionibus per tres horas ad minus, uel per plures, si est possibile nihil est dandum, quia tunc corrumpitur cibus in stomacho, nisi in casu, in quo non flueret materia ad os stomachi, aut in alio consimili. Similiter in crisi nihil detur. Consideretur complexio egri, tempus, regio, ætas, aër, consuetudo, & sic de alijs partibus, nam puerilia corpora maiori refectione indigent, iuuenes minori, senes saltem primi quasi minus. Etas, aër, regio calida frequenti indigent refectione, & econtra si ista sint frigida, quia tunc indigent maiori diætā continua, & non discreta. Item consueti multum comedere, plus de cibo requirūt, & si econtra, fiat econtra, ideo Hyopocratis dicit: Et enim ætati & regioni, &c. Phlebotomia si conuenit, quanto citius, tanto melius, dum ægri tudo est in principio, dum natura non est debilitata multū & afflicta, post quartū diē raro phlebotomet, & cum magna cautela, & in die non cretico, & cum sint contraria, ut supra, etas, tempus, &c. quia hoc prohibet phlebotomiam, præcipue si uirtus fuerit debilis, & si aliquo modo fuerit fortis, & phlebotomia sit necessaria ualde, parum extrahatur de sanguine. Nam præceteris est seruanda uirtus, nam si omnia alia indicarent de phlebotomia, & uirtus dissentiat, nullo modo fiat, & tunc in tali casu fiant scarificationes, aliquando sudet in balneo, & ubi ad hoc fieri non possit, cibus minoretur, & assiduet motum & scarificationem, aut fiat purgatio, non tamen in die cretico, & in interpollatis, fiat in die quietis ante tempus accessionis. Si tamen humores furiosi sint in uena currente de membro ad membrum, subito à principio suauiter purgetur, ne materia ad aliquod nobilium membrorū currat. Item symptomata in febre interdum fiunt aded magna quod cogitur medicus obmissa febre ipsa repellere. Si igitur cum febre adsit symptoma quod curam ad se trahat, curet illico, ut in pleuretico, & sanguine, utiliter fit phlebotomia ad caloris repressionem & sedationem doloris, & si contra, quia symptoma aliquo modo febre contrariatur, & si magis, eam intende ad symptoma, non ex toto negligendo febrem, quia frigida negatur in febribus cum apostemate, & in spleneticis, &c. Et etiam in his, qui naturaliter habent pectus strictum, macilentum, eo quod si ante digestionē de-

tur induratur pectus & splen, & percutiet etiam spiritualia. Scilicet post digestionem materiei sine predictis, concedi potest, quod pre nimio calore febris uarijs angustijs, & nimia siti angustiatur eger. Etiam caute ante digestionem humorum danda est aqua frigida, si tamen predicta non adsint, tunc concedi potest cum saccharo aut alio conuenienti. Dolore etiam capitis precedente, nihil fiat, nisi forte sit maior quam febris. Custodiatur igitur uirtus principalium membrorum & aliorum, ut stomachi, splenis & matricis, &c.

De febre sanguinea.

Caput. III.

Descendendo igitur dico, quod si sanguis in multitudine abundat, & praecipue in spiritualibus, facit synocham inflatiuam ephemeram similem a principio proportionaliter. Et dicitur synocha putrida, et quaedam non est putrida, quia in hac febre urina non foetet, & pulsus est fortis, in putrida autem est per oppositum, & causae sunt, quia cum aliquis consuetus est exercitari, & dimisit exercitium, aut quia usus est multipliciter sanguine aquoso, ut sanguis generatus ex fructibus, & alijs similibus cibis, eo quod talis sanguis cito putrescit ex indebita transpiratione, & tunc generat synocham putredinalem, quae habet tres species, & prima dicitur augmastica, & procedit semper augmentando, & semper uidetur quod si in augmento, quia putrefactio est maior resolutione. Secunda dicitur epimastica, eo quod incipit fortiter, & semper diminuitur, & est alijs salubrior, quia resolutio est maior putrefactione. Tertia est homotena, ubi omnia sunt equalia, & uidetur tota quasi status, eo quod resolutio est aequalis putrefactioni. Et si queratur, quare istae species non fiunt in alijs humoribus. Respondetur, quod tales modi resolutionis cum putrefactione non bene reperiuntur in alijs humoribus aut subtilitate materiae, aut econtra, scilicet uiscositate. Signa antecedentia sunt membrorum grauitas, reflexio spatularum, repletio uenarum & plenitudo earum, rubor & calor, & flagellatio totius. Signa concomitantia sunt aperitio lampadarum ardentium, phrenesis, turbatio mentis, tenebrositas oculorum, plenitudo pulsus, undositas, non tamen cum multa diuersitate ut in causone, dulcedo oris, urina rubicunda, spissa in substantia siue obumbrata & liuida, haec enim synocham de solo sanguine significant. Sed si urina sit rubea magis tenuis in substantia quam spissa, obumbrata, & superius tenuis, liuens, causonem significat. Signa subsequencia sunt, tumor faciei, mollities totius corporis, & aliquando sunt morbilli, & uarioli, & carbunculi, & sunt signa ualde mala, quae consueuerunt in temporibus pestilentialibus aduenire, & haec omnia sunt remissa in synocha inflatiua quae ephemeram proportionat, ut supra. Differt tamen augmastica ab alijs eo quod uenter de die in diem magis constringitur, urina in primis est ruffa, postea rub. pulsus est spissus, inaequalis. Pronosticatio. Si apparent pustulae liuidae, aut nigrae mortem significant, similiter si in uentre audiatur sonus, seu rugitus, ut tympana, aut tonitrua, quae non remouentur ex solutione uentris,

significat mortem. Item dicit Auicenna lacrymæ si apparent propter malitiã morbi, difficultas anhelitus, præfocatio, & apostematio in uijs anhelitus, & si post somnũ sentiat se grauatum, similiter hæc significant mortẽ. Item si permittatur ad causonem, aliquando ad phrenesim, aliquando cum infrigidatione superueniente ad lethargũ, operatio etiam uelox uel tarda digestionis, significat crism breuem uel longam, salutem uel mortem, relata ad uirtutem omnia in omni morbo. Ita duo conueniant si cupis bene prognosticari. Cura generalis consistet in euacuatione primo, & in alteratione secundum paroxysmum ad alias febres. Cura igitur synochę febris tota consistit ex phlebotomia, quę debet fieri usq; ad syncopim, si corpus fuerit forte, dicit ita Galenus nono de ingenio sanitatis. Syncopis autẽ infrigidat complexionem fortem, & potus aque frigidæ quandoque excusat ab alia infrigidatione, multi enim ab hac febre hoc modo curant. Ita Auic. capitulo proprio: Phlebotome de uena media, uel de basilica dextri brachij, si nihil obstet, credo tamen quod melius sit phlebotomare in pluribus uicibus, quia signa fortitudinis uirtutis aliquando fallunt, & si particulariter non consentiunt de phlebotomia uentose intra spatulas. Si sit crapula, fiat fortis abstinẽtia, fiant fricationes uersus extremitates, clysteria & suppositoria, sicut decet, quia illa multum conferunt, & cum crapula sit digesta, fiat phlebotomia. Mitigetur calor febris cum isto. R. succi granati dulcis un. 3. succi granati, musci un. 2. aque coctę sine saccharo, timore flamme, aut cum modico saccharo, ut magis linias, aut syru. uiola. cum aquis aut decoctionibus conuenientibus. Si uero adsint apostemata, utatur ptisana, purgetur cum ista decoctione, R. tamarindorum un. 2. prunorum, uiolarum añ. manipulum 1. florum boraginis un. 1. bulliant in sufficienti quantitate aque & in un. 5. dissoluatur, un. 1. manne uel loco illius cassię dra. 4. succi granati dulcis un. 1. & sequitur un. 1. granati musc. Vngantur frons & tempora cum oleo uiol. uel nenu. uel populeo, uel fiat ibi epithima ex sandalis, uiol. ros. temperatarum cum aqua ros. & succo semperuiue, lauentur manus & pedes in aqua tepida decoctione maluarum, uiol. ros. & sic de alijs, &c. Cura synochę putredinalis est, ut phlebotometur uel uentosetur, ut supra, deinde utatur syrupo isto, R. uiolarum, lentis, rostri porcini, epaticę añ. manipulum 1. succi lactuce lib. 1. uiol. un. 2. quatuor seminum frigidorum, florum nenupharis añ. un. 1. seminum papaueris albi, lactuce, portulacę añ. un. 5. iuiubarum, sebesten añ. nume. 12. sacch. lib. 2. fiat syr. quo utatur mane & sero cum un. 4. decoctionis uariolarum, & prunorum, aromatizetur cum sandalis. Deinde purgetur cum ista decoctione mundificante sanguinẽ. R. florum uiola. nenupharis añ. un. 3. prunorum damasc. nu. uiginti quattuor seminum frigidorum mundatorum añ. un. 1. tamarindorum drag. 6. decoquantur in lib. 8. aque, & in colatura addatur cassię mundę un. 1. & detur in aurora. Aut mundificentur cum his, quę colaturam euacuant, ita Auicenna

prima quarti capitulo de cura huius. Ideo, R. fumiterre un. i. bulliat in un. 5. aquæ, & in colatura infundantur myrabolanorum citrinorum un. 5. de mane exprimatur, cui addatur un. i. cassiæ & sacch. parum, hoc enim conuenit, quia myrabolani illi educunt materias cholericas, fumisterre adustum mundificat sanguinem. Cassia autem reprimat acuitatem sanguinis, leniendo enim educit materiam cholericam. Alia etiam mundificantia, ut decoctionem capillorum ueneris, misce. Vnctio ad caput & lotio ad pedes fiant prius fricando crura cum oleo uiol. & hoc confert, quia tunc descendit materia inferius, & alleuiatur caput. Epithimetur quoque cor & epar cum sandalis albis & rubeis, & oleo ros. & uiol. aqua ros. cum modico camphoræ, & potest addi de rasura cucurbitæ. Epithima cordis est hoc in forma, R. aquæ ros. un. 4. aquæ buglossæ un. 2. ubi sit magna flamma, aquæ nenupharis un. i. trium sand. añ. scrup. 2. croci scrup. s. misce & in eo infundatur pannus scarlatinus, aut syndon de Grana, & mamillæ sinistræ applicetur. Epithima epatis, R. aquæ endiuie un. 4. aquæ solatri, aquæ nenuf. si queris magnam infrigidationē añ. un. i. aquæ ros. un. 3. sand. ru. spodij añ. scrup. 2. aceti un. i. cum panno lineo epithimetur hypocundrium dextrum. Vnguentum etiam ex dictis collige. Si autem materia sit digesta & incitetur sitis, & non sit quod prohibeat, bibat quantum potest de aqua clarissima, teneatur in ore aqua psyllij, quæ sic fit, infundatur semen psyllij in aqua per noctem, & in mane coletur, & addatur parum sacchi. Syrupus ad idem, R. aquæ ros. aquæ solatri, uini gran. & citoniorum, & camphoræ parum, fiat syr. Et nota quod prædicti syr. possunt dari qualibet hora, & pro potu, & pro medicina. Et si uenter est stipticus, detur cum aqua pluuiali. Si nigra sit lingua cum limositate, cum canna, & addatur & fricetur cum spongia infusa in aqua. Pro uigiliarum inquietudine lauentur pedes in aqua decoctionis maluarum uiol. capitis papaueris, lactucæ, portulacæ, aut lac ipsarum & papaueris, misce cum albumine oui, uel cum lacte mulieris cum panno, & applica fronti. Si autem caput sit humidum, sufficiunt solæ fomentationes & fricationes pedum. Si uenter sit stipticus, fiat clystere cōmune, quia hæc ægrotudo iuuat ex fluxu sanguinis narium. Si in die cretico differat fluere in præcedentibus signis prognosticantibus, uel cū fetis apri, prouocetur cū spargula, uel cum sanguinarola. Et si soluta febre diutius duraret, ligentur extremitates, & aspergat facies aqua frigida uel ros. & sic de alijs.

Causone est febris continua de cholera uel de phlegmate falso putrescente intra uenas propinquas cordi, aut in alijs membris, propinquis, ut ore stomachi, epate, & pulmone, & dicta est à caumate, quod est incendium, &c. Cause huius patent, quia cholera rubea, aut phlegma falsum peccantia in quantitate in locis propinquis cordi, &c. Et in hoc differt à tertiana continua, quia illa est de materia putrefacta in uenis remotis à corde, &c. Signa huius sunt summum incendium, inflammatio in toto corpore, inquietudo cum mala tolerantia, & multis perneccabilibus accidentibus, ut phrenesis, instantia uigiliarum, continua sitis, lingua arida & nigra. Aliquando somnus est profundus, syncopis, icteritia, tremor, fluxus, & aliquando retentio egestionum adest, pulsus est paruus & uelocissimus, urina rubea & subtilis, tamen multipliciter diuersificatur, quia aliquando est à principio cruda propter multitudinem oppilationis, aliquando tincta propter resolutionem cholerae, aliquando liuens & turbata propter multam putrefactionem. Urina tamen in causone de colatura rubea, communiter est ignea & tenuis in substantia. Si ex phlegmate falso, urina tunc est ruffa cum substantia declinante ad spissitudinem, quia phlegma falsum fit quando altera pars phlegmatis aduritur, & inficitur cholera, & intensio in calore datur à cholera, & substantia à phlegmate, & tunc os est salsum & pruritus in toto corpore, & eger aliquando est somniculosus, & breuiter omnia accidentia sunt remissiora quam in causone cholericis. Prognosticatio. Hæc egritudo est ualde breuis, & terribilibus accidentibus, & si omnia signa bona apparent in principio morbi liberabitur in die quarta, aut infra aliquando. Aliquando autem extendit se usque ad septimum & ulterius non prolongatur, quia natura non suffert prolongationem accidentium. Item à causone habito rigore superueniente solutio fit in quarto aphorismorum, intelligitur de rigore frigido, sequente ex fortitudine expulsiuæ. Item senibus raro accidit causone, & si accidit pereunt, sed in iuuenibus & pueris accidit plurimum, & in infantibus est leuior, & facilius euacuatur propter humiditatem eorum. Cura consistit in tribus, scilicet in contrarietate cause morbi, temporū ipsius, & natura accidentium, quia in causa morbi est putrefactio cum forti oppilatione. Primo remoueatur oppilatio longis & leuibus fricationibus, fricando pectus & latera, & partem magis dolentem, cum aceto, oleo camomelino, & aqua ros. Sed circa morbum oportet primo extinguere flammam, & inducere materiam ad mediocrietatem, cum huiusmodi, R. ungule caballinae, lentiginis, lactuce, epaticæ añ. manipulum i. succi cucumeris, cucurbitæ, melonis indi, aquæ endiuia añ. un. i. sand. alb. & rub. añ. drag. i. seminum frigidorum mundatorum, semi. papaueris al. añ. un. sem. camphoræ scrup. s. cum sufficienti quantitate aqua saccha. & syrupoizetur, & detur un. 2. cum aqua conuenienti.

uenienti. Aliud ad idem, R. succi pomi citri, uel citranguli un. 4. bulliant cum un. 2. de berberis, & cum saccha. fiat syrupus, & in fine decoctionis adde camphoræ scrup. sem. uel fac manere in ipso psyllium ligatum in pecia subtili. Aliqui etiam decoquunt cucurbitam excorticatam, & in partes dimi-
nutas in pasta dimissa, & succo expresso, addunt partem saccha. uel coclearia duo, syr. & in omni hora ægro tribuatur, hoc enim extinguit calorem, prouocat somnum, & confortat stomachum. Deinde purgetur cum isto, quod etiã dari potest in principio caufonis, & maxime cholerici, cum est exiccatio fecũ.
R, syr. uiol. dragm. 3. mucilaginis psyllij drag. 2. aut seminis citoniorum, aqua decoctionis prunorum, aut uiol. drag. 5. Et si uis fortius operari, adde in decoctione tama. drag. 6. & in colatura prædicta un. 1. cassiæ, & si fortis fuerit æger infundatur in dicta decoctione myra. citrini drag. 3. & plus secundum quod tibi uideat conuenire. Et si ex phlegmate falso fuerit, addatur in digestiuis de radicibus aperitiuis, ut de brusco, asparago, & similibus, in laxatiuo de chebulis. Syrupus euacuatius, qui potest competere utrique causone.
R. myra. citrin. mundatorum un. 4. chebulis un. 2. terantur saccha. lib. 2. succi marratri lib. 1. aquæ ros. lib. s. fiat syr. de quo datur plus & minus, secundum tenorem uirtutis, & quantitatem materiæ peccantis. Item secundum tempora curetur, si timetur infra quartam, paucus uel nullus cibus detur si uirtus tolerare queat, & si non, detur cibus in mane, quia tunc uidetur esse aliqualis remissio iuxta cõuenientiam particularium. Inter alia igitur sunt mica panis ter in aqua lota cum saccha. succus gran. acetosorũ, aut eius syr. quia feruorem reprimit, sitim mitigat, & materiã digerit, ptisana ordeï, aqua eius, lac amyg. brodium cicerum, aliquando paruę pulle alterate cum lactuca, portulaca, &c. aqua frigida cum syrupo de papauere, aut nenupharino, si nutritiua sint absque oppilatione, & interiora sine apostemate. Si autem natura moueret ad materiam euacuandam lente minue ipsam cum syrups, ut supra, aperientibus, aperiendo nares scilicet uenas ipsius omnes, si ad stomachũ, cum uomitu, si ad uias urinales, cum diureticis & fricationibus circa illas partes, si ad intestina cum clysteribus & suppositorijs, si ad totum corpus, cum temperate calidis. Phlebotomia nunquam fiat, & si sic, hoc est, de raro contingentibus, de ratione acuitatis, aut oppilationis, aut aliquorum particulariũ, ut quia sit carnosus, & sanguine plenus. Ad sitim, dolorem capitis, ariditatem lingue, & ad uigilias, fiãt que dicta sunt in capitulo supra. Sed quia consueuit phrenesis aduenire, ideo si alienare incipiunt, radatur caput & super commissura usq; ad oculos, ponantur petiẽ intincte in succo lactuce, solatri, aque ros. aceti parum, & sint actu tepida. Si uero alienatio remansit propter incinerationem materiæ fomentetur caput cũ decoctione camomille, & meliloti, ordeï, uiola, &c. Et si ex uaporibus ascendentibus, fricentur extrema, & ligentur dolorose, epithimentur etiam spiritualia, & os stomachi die ac nocte cum puluere san-

dalorum, ros. papaueris, camphoræ parum, misce cum aqua ros. uel succo semperuiuæ, solatri aut acetosæ, uel endiuie. Camera etiam sit lata cum fenestris septentrionalibus declinans ad frigiditatem, in qua aut fiat cursus aquæ cum aliquo instrumento, & aspergantur frondes salicum, uiolæ, &c. Similiter frondes uitiæ, & quercuum, & sepe mutantur, & breuiter cura huius est cura tertianæ, continuæ puræ, sed ista alteratiua sint fortiora.

De tertiana continua.

Caput V.

Tertiana continua est illa, quæ fit ex cholera putrefacta in uenis remotis à corde, & propter hoc differt à causone, ideoque symptomata tertianæ continuæ debiliora sunt symptomatibus causonis. Intensiora tamen sunt maligniora quam in tertiana interpollata, & propter hoc non negligatur. Signa igitur sunt media inter causonem & tertianam interpollatam, unde est dolor capitis continuus, sitis continua, instantia uigiliarum, constipatio uentris, arefactio lingue cum nigredine uel citrinitate, & tunc est deterior. Sed si apparent alba est melior, & non est rigor, neque frigus. Pulsus est uelox, spissus cum diuersitate maiori, quia expiratione est maior satis inspiratione. Item urina citrina tenuis obumbrata in puero tertianam continuam significat. Urina aliquando est intensa, rubea, uel subruffa cum quadam liuiditate, & est tenuis in substantia. Cura potest esse eadem cum causone cholericæ, nisi quòd in tertiana continua minus frigidis expedit uti, & minus tenui diætâ. Ponam tamen aliquid propter ordinare receptas. Aui-cenna dicit quòd non oportet, ut cum fortibus primo operetur, ut curetur, sed cum leuibus. Recepta prima sit. R. endiuie, scariolæ, rostri porcini, añ. drag. i. s. uini granatorum drag. ʒ. saccha. quantum sufficit. Aliud ad idem, R. endi. scariolæ, lingue ceruinæ, capillorum ueneris, polytrici, adianthos, an. manipulum i. uiol. un. 2. quatuor seminum fratrorum, se. lactu. portulacæ, sacriolæ añ. un. s. prunorum damascenorum 20. saccha. lib. 2. fiat syr. de ista detur mane & sero, & in nonis, si expedit un. i. s. cum aquis conuenientibus, aut syrupo acetoso, uel detur oxisacchara cum syrupo de prunis. Solutiuum ad idem, R. florum boraginis, buglossæ añ. un. i. prunorum damascenorum 10. liquiritiæ rasæ, passularum enucletarum un. s. corticum myrabocitrinorum. drag. s. infusorum per noctem in prædictis decoctionibus un. i. uel minus prout uidebitur, fricentur de mane, cui addatur cassiæ mundæ un. i. electuarij de succo ros. drag. i. uel plus si apparet, spicæ nardi parū, nisi esset malitia epatis. Vbi no. q. si cum hac feb. sint uermes, sicut plurimū contingit in pueris, emplastretur uenter cum isto emplastro, quod interficit uermes, & frequenter mitigat febrē, R. farine ordeï un. i. succi grassule minoris, lib. s. aceti un. i. fiat emplastrum. Item stude quòd semper habeat uentrem lenem, unde clysteria fiant cum decoctione malug, satis hoc enim iuuat ad interficiendum

dum uermes. Dieta & alia accidentia curentur ut supra de cura caufonis, & infra de tertiana.

De febre quotidiana continua.

Caput. VI.

Febbris quotidiana cōtinua fit de phlegmate putrefacto inter uasa. Fit aut, ut plurimū in hyeme, & in hominibus omnibus quietis, & in regionibus frigidis, & locis humidis, & specialiter in utentibus rebus uiscosis & frigidis, quia hæc coarctant calorem naturalem in epate, quare multiplicant materiam humidam, uiscosam in nutritiuis, & uenis, unde cum natura non euacuat ipsam materiam, putrescit & facit febrim continuam lentam. Signa. Primo, est absque frigore & interpollatione, in hora uero phlegmatis, hoc est, circa occasum solis, citius affligit, facies est tumida, inflata, sitis modica aut nulla, nausea, destructio appetitus, uomitus phlegmaticus, pulsus paruus, mollis, tardus, & inæqualis, quia quandoque fortis, & quandoque debilis. Expiratio est maior inspiratione. Sistole in pulsibus est uelocior diastole, lente affligit cum pauca quiete, ideo est longi spacij multum abscondita, ideo latens ab aliquibus dicitur. Sed quia continue calefacit, corpora exiccat, nam ex modo afflictionis uidetur conuenire cum hectica. Pulsus est subtilis & strictus, in phlegmatica continua est paruus & mollis cum quadam latitudine. Item, quasi semper est unius tenoris, quamuis post cibum inflammetur æger fortius, quàm ante. Latens uero in principio noctis siue sumpsit cibum, siue non, semper magis incipit infestare. Item urina in principio spissa, discolorata est cū quadam liuiditate in augmento & statu ruffa, & in ea multum uariatur urina in colore & substantia. In hectica uero semper est quasi unius coloris, & est in substantia & colore quasi similis urinæ sani, oleagina tamen in superficie. Item pellis faciei & hypocundriorum in hectica densatur & est arida, in latente non, imò est mollis absque asperitate. Verum istæ duæ species sæpe adinuicem componuntur, & sunt tunc male coniunctæ, & quasi imparis curæ, eo quòd latens ex natura seu materia requirit ex toto contrariū illius, quod conueniret hectice pro eius cura. Dixi supra quòd in febre latente uariatur multū urina. Pro quo notandum, quòd urina lactea subtilis in substantia, pauca in quantitate in principio quotidianæ continuæ, cum alijs malis signis, ut alienatione, insomnietate, debilitate appetitus, difficili respiratione, cum uirtute debili, mortem propinquam significat, si uero uirtus sit fortis, significat longitudinem ægritudinis. Si uero urina sit lactea, & mutetur de subtili ad mediocrem spissitudinem, & sit multa in quantitate, apparens in statu uel ante, cum alijs bonis signis, significat salutem. Cura. Primo digeratur materia cum syrupo acetoso composito, aut cum oxymelle, aut cum melleroseo, cum aquis radicum, dentur un. 2. pro uice aquis conuenientibus in aurora, & ante cœnam, purgetur sæpe usque à principio cum aliquo ex medicaminibus de turbith, superius dictis, deinde

confortetur stomachos cum saccharo, & dyarhodon Abbatis, & bibat post illud aquam decoctionis hyssopi, & radi. fenic. uuarum passarum, & utatur à principio diæta confortante naturam, antequam uirtus debilitetur, bibat uinum album lymphatum debile. Et breuiter in cura huius febris monitio est, primo confortare stomachum, ne stomachus deficiat, quia eius abstinentia significat mortem, ut supra. Secundo attendendū est ad digerendum, & euacuandum materiam, cum remedijs quibus melius fieri potest, ut cum electuarijs confortantibus, & sic de alijs conuenientibus, & ubi timeas ne cōuertatur in hecticam aut componatur cum ea, misce medicamina intendendo plus aut magis infestantem, non negligendo aliam. Confortatur autem stomachus cum pane infuso in aceto, & etiam ungantur palmę manus, & plantę pedum cū succo mentę, cum quo bulliant ros. mastichis & sic de alijs.

De quartan. / continua.

Caput VII.

Quartana cōtinua fit de humore melancholico coartato & putrefacto intra uenas. Differt tamen ab interpollatis, dato quòd fiant ab eadē materia, quia in cōtinua nō fit interpollatio, neq; frigus sine rigore, & sine horripilatione, sed de quarto in quartū, & omni die hora octaua diei magis affligit. Signa igit sunt eius, caliditas accidentalis, & siccitas lingue cū asperitate & siti maiori. Pulsus est apertior q̄ in interpollata, & magis uelox & spissus, urina est ruffa, aut rubea, subtilis plus spissa. Cura si urina fuerit ruffa spissa aut rubea & alia particularia consentiant, phlebotometur: Ita uult Auicenna prima quarti capite de quartana. Continuae enim semper conuenit in omni ægritudine phlebotomia uti quæ est de materia coniuncta in uenis, uel currens per uenas, præcipue quando materia peccans nō est seperata à sanguine, & fiat phlebotomia lata. Sed nota quòd in quartana continua debet medicus plus declinare ad infrigidationē quàm in interpollata, in qua plus debet attendere ad siccitatē, nō negligat tamen humectare, quia humectatio calore quartanę obtundit, & siccitatē melancholię destruit. Intentio igit in continua est prouocare secessum cum suppositorijs, aut cum medicinis lenibus, tamen materia digeratur cum syrupo facto ex polypodio, sene, lapide lazuli, prunis centaurea, &c. decoctio eorum syrupizetur cum saccharo, aut cum alio conuenienti, ut patet supra in prima parte de ægritudinibus particularibus de melancholia, & de passionibus splenis. Et post undecimum diem purgetur cum drag. 1. pillularum de lapide lazuli, aut cū isto infundantur un. s. myra. indorum 1. un. 5. decoctionis polypodij, epithymi, lapidis lazuli, sene, centaureæ minoris, agarici, clysterizetur sepe cum isto in aurora, aut in alia hora conuenienti, R. aqua decoctionis siclę, & epithymi lib. 1. olei uio. un. 3. salis un. s. uel drag. 2. mellis un. 2. In cibis autem & potibus, & etiam in alijs fiat, ut dicitur infra de cura quartanæ interpollatę, quia idē est regimen, nisi quia in ista
melior

meliore & subtiliore requiritur consideratio propter continuam afflictionem.

De quibusdam uniuersalibus & de febre interpollata. Cap. VIII.

Interpollata febris est illa, quæ fit de materia putrescente extra uenas. Causæ diuersitatis interpollatæ sunt humiditates & repugnantiæ humoris, ad putredinem uelocitas materiei, uel tarditas fluentis ad locum putredinis, uelox uel tarda putrescentium humorum consumptio. Interpollatarum febriū alię sunt, quę fiunt ex uno solo humore, tamen in uno loco putrefacto fiunt, compositę uero sunt reliquę febres. Sed simpliciu quædam fiunt ex cholera, & dicuntur tertianę, quędam ex phlegmatę, & dicuntur quotidianę, quędã ex melancholia, & dicuntur quartanę. Tertiana sepe fit in iuuenibus cholericis macilentis, æstate, & regione calida, & sicca, & sic de alijs. Quotidiana sepius fit in pueris, uel in senibus ultimis, pinguibus & ociosis, etiam in hyeme & regione frigida & humida, & sic de alijs. Quartana uero frequentius nascitur in primis senibus & macilentis, & in autumno, & in regione frigida & sicca, & sic de alijs. Item interpollatarū febriū, alię sunt uerę, alię sunt nothę. Verę sunt in quibus omnia similia uel plura conueniunt: Nothę per oppositum. Primo de similibus interpollatis tam ueris quàm non ueris dicetur, & primo de tertiana uera.

De tertiana uera interpollata. Cap. IX.

Tertiana uera est febris trium dierum tenens, hinc, aut quia cholera rubea ab hora tertia diei usque ad nonam durat & mouetur. Fit igitur tertiana ex cholera rubea multiplicata extra uenas in aliqua parte corporis, ut in stomacho, uel in alia parte corporis materia morat, & causæ putrefactionis principaliter præualēt, quia nō antecedenter, sed putrefiunt in loco, in quo natura non euentat, & eius putrefactio expirat ad cor, & febrem causant tertianā. Causæ speciales possunt esse plures, ut cibus calidus, aut distemperatus, aut in nimia quantitate, aut in pauca cum reperit in ieiunio, quia tunc permutat in stomacho & epate ad calidū & siccū, aut quia operatio fellis impedit, ut nō attrahat cholera, aut ex aëre, aut à rebus calidis, aut nimio exercitio, aut accedētibus anime, ut uigilia, ira & feruore, comitate cordis, & sic de alijs, & etiã alia causa nō minima, uidelicet oppilatio pororū cutis, p quos ostendit euaporare. Calor aliquando, aut cōplexio radicalis ad hoc præparat. Cuius febris hæc sunt signa. Intentio sitis magne, dolor capitis fit cū rigore sepius, & tardius cū frigore, rigor enim fit ex fumositate calida & acuta, pungitiua sensibilibus membrorū, uel ex nimio acumine cholere rubeæ spasmantis quasi interiora, quamobrem sanè cum spiritu ad interiora currēte in frigidantur extrema quousq; materia calefiat, cuius calor per totum corpus diuidatur. Incipit igitur cum forti rigore, qui assimilatur puncturis acuum, & est cū pauco frigore, ita q; spaciū rigoris plus est spacio frigoris. Aliquādo accidit uomitus cholere hora paroxysmi & ante & post, adest sepe alienatio & estuatio, &

soluitur uenter, & curatur per hoc, aut per uomitum cholericum, aut per sudorem naturalem, ipsa febris in uno paroxysmo, & quādoq; apparet cholera in omnibus istis mundificantibus. Pulsus in statu paroxysmi est regularis & uelox & spissus, non multum diuersus, sed in principio paroxysmi est paruus, non omnino spissus & tardus, non habens diuersitatem sensibilem. Urina est subtilis, clara inferius, obumbrata superius, in iuvene cholericō, cū alijs particularibus signis, tertianam ueram & simplicem de cholera rubea significat, nam causa rubedinis est calor cordis cū subtilitate, et est siccitas cholere, & hęc urina à principio hypostasim non habet, quia calor impeditus est super digestionem humoris, &c. Et si urina rubea subtilis obumbrat in superficie, in iuvene phlegmatico, aut melancholico duas tertianas significat, & ita in sene, sed in puero significat tertianā continuam. Item eius paroxysmus non transit 12. horas, uel secundum plurimū 8. & consumitur tota febris semper quasi in quarto paroxysmo, & nunquā transit 7. quia sic nō esset tertiana uera. Finitur etiam paroxysmus cū sudore subtili manifesto. Sumuntur igitur signa principaliter à tribus, aut à naturalibus, ut quia iuuenis cholericus, & sic de alijs, aut nō naturalibus, ut estas, aut quia comedat calida, &c. & affligitur 12. horis, & sic de alijs. Prognosticatio. Tertiana uera in septē periodis iudicatur longissima. Item si uideris urinā ægritendentem ad rubedinem tinctā, aut rubedinem claram æqualis spissitudinis, deinde uideris quod ueniat in ea nubes alba, natans in summo eius, aut pendens in medio, & nō sciueris tunc iudicare, quòd hęc sit tertiana pura, & q̄ non transit quartū periodum, alijs signis supra consideratis, quin finiatur, in consortium medicorū non debes poni. Item si urina fuerit multum citrina, & non appareat in prima periodo nubes in medio nec in summo: prognosticari debes, quòd hęc prolongabit usq; in septimū, & sic de alijs. Cura cōsistit primo circa digestionē. Secundo circa euacationē. Tertio circa remotionem discrasie febris. Quarto circa remotionem accidentium. Quinto circa regimen sex rerum non naturalium. Circa primum fit syrupus. R. syr. acetosi un. 2. syrupi uiu. un. s. misce cum aquis conuenientibus, aromatizetur cum puluere sanda. rube. & detur in tribus uicibus. Primus datur ad aperiendum oppilationē. Secundo, ad alterandum materiā & laxandum. Conuenit in principio syrupus acetosus, nō tamen est multū usualis. Syrupus iste sic fit, R. end. nouelle, scariosę, rostri porcini, utriusq; epaticę, sumitatum papaueris añ. manip. 1. quatuor semi. frigi. mundatorū añ. un. 1. sand. utriusque añ. drag. 1. aceti albi, uini granatorum añ. un. 1. florum uiolarum, nenupharis añ. un. s. sacch. albi lib. 1. fiat syrupus de isto. Pro delicatis fiat iste syrupus, R. aque cucurbitę aque endiuie añ. un. 2. aque nenu. un. 1. s. uini granatorum, aceti añ. un. 1. sacch. albi quantum sufficit, & in isto sufficit sola dispumatio absq; ulla clarificatione. Syrupus etiā usualis simplex competit. Et si quæris aliqualem confortationem cordis & unionem, ualet syripus ro. uel de acetositate

acetositate citri pro parte, uel iulep ro, & sic de alijs multis, de succo acetose syrupus de agresta. Syrupus Gentilis de Fulgineo. R. endiuie nouæ non lotæ, hæc enim infrigidat, & leuiter aperit, sit noua, ne moueat antiquitate: nō lota, si queris aperitionē, quia per lotionē abluunt partes subtiles aperitiue lactuce. Conuenit ppter idē potus, cuius est linire, alterare, & lubricare, scariole cuius est alterare lentigines, aque currentis propter idē, rostri porci ppter idē, capillorū ueneris, propter lenitatis apertionē & alterationē añ. manipulum 1. quat. sem. communiū frigidorum minorū scilicet endiuie, scariole, lactuce, portulacæ propter idem añ. un. s. spodij drag. 1. propter confortare epar, florum boraginis uiol. nenupharis añ. un. s. sem. papaueris al. colatura horum decoctionis syrupizetur cum lib. 1. s. uel 2. sacch. Dosis est pro uice un. 1. s. cum un. 3. aque endiuie, & cum un. 2. aquæ cap. ueneris, & si placet un. 1. aquæ linguæ bouis. Digesta materia transeundum ad secundum, & primo purgetur cum ista decoctione, quæ euacuat materiam leniendo, R. uiol. un. 3. prunorum damascenorū 12. fol. boraginis, nenupharis, quat. sem. frigidorū mundatorum añ. un. 1. tama. drag. 6. & in un. 5. decoctionis distemperetur un. 1. cassie pinguis, & detur in aurora, & hæc cassia euacuat choleram & phlegma. Ex hoc tamen non inconuenit, quia semper in hac febre agitatur aliquid phlegmatis, & non ponantur myrabo. quia, ut dicit Auic. capitulo de cura tertianæ: Et non auscultes sermonem eius qui concedit in principio solutiua fortia, ut myrabolanos, & his similia. Dicit tamen Rasis, quòd in estate & tempore ualde calido debet dari dicta decoctio in principio noctis. Vnde post tertium, aut quartum, uel quintum nō inconuenit dare myrabolanos citrinos, & ideo aliqui dant cum sero lactis caprini. Potest etiam purgari cum drag. 3. Vel, R. elect. de succo ros. faciendo bolum cum sacch. rubeo aut albo, ut in decoctione antedicta. De phlebotomia dicit Auic. capitulo eodē. Et si est possibile, ut phlebotomes, fiat phlebotomia usq; ad tres periodos, & maxime si materia sit furiosa. Vnde dicit Auicenna quòd si uirtus fuerit fortis, & urina est rubea grossa, nō citrina, ignea, ex qua timeatur propter phlebotomiã, est res magis conueniens. Phlebotometur igitur tunc de basilica, deinde post phlebotomiã facit sequi solutionē uentris subtilem. Clystere cōueniens est duplex, lenitiuū & mordicatum, primum primo cōpetens. R. summitatū maluę, uel bismaluę. manipulos 3. radicum lilij albi, aut etiam ireos añ. un. s. iuiubarū, sebesten añ. un. 1. olei uiol. un. 54. fiat clystere. Secundum sit hoc: R. succi sicle, uiol. añ. un. 3. baurac, siue salfigemme scrup. 2. cū aqua ordeï fiat clystere. Euacuata materia transeas ad tertium, uidelicet ad remotionem discrasie, & hoc fit cū in frigidantibus intus & extra. Per intra dicit Auic. quòd post paroxysmum utendum est aqua ordeï, & omni die sacch. uiol. & misce cum aqua de nenuphare aut cum aqua frigida. In uesperis sumat de isto. R. sacch. ros. triasan. añ. un. 3. misce. Tempore uero paroxysmi sumat syr. uiol. ros. cum aqua fontis

bullita & in frigidata. Et ubi patiens desideret aquam, dum non sit impediens, ut apostema, aut aliud, ut supra capitulo de causone, detur quantum potest sumere una uice. Nam dicit Galenus se uidisse multos curari. Ab extra diuersa possunt applicari. Nam si materia in spiritualibus sit, quod scitur ex siti maxima, quæ potu mitigari non potest, epithima cordis supra positum cõuenit. Si in stomacho, quod scitur ex amaritudine oris, nausea, uomitu: prouocetur uomitus cum decoctione seminis atriplicis, & cassæ, cum syr. acetoso. Et si non sustinet uomitũ, purgetur cũ primo solutio supra descripto. Si uero sit in epate uel cisti fellis, quod scitur, quia urina est ualde rubea, aliquantulum accedens ad spissitudinem, calidior & acutior: euacuetur materia cum rheubarbaro infuso in un. 5. aquæ decoctionis communis, uel cum drag. 1. pillularũ aggregatiuarum, siue de rheubarbaro. Alteretur epar cum epithimate in frigidatio communi, supra in capitulo de causone descripto, & proprie cum morfu diaboli, qui à proprietate curat tertianam epaticam. Ungatur continue spina cum ung. Gal. confortatio, aut cum alio frigidiori, aut humidiori, prout tibi uidebitur. Quantum ad quartum, quod erat remotio accidentium scire debes, quòd accidẽtia cõuenientia sunt multa & diuersa, sicut sunt uigilia, dolor capitis, phrenesis, uel alienatio, syncopis, fluxus uentris, icteritia uel adustio, denigratio linguæ, pustulatio, & fixura labiorum, & potest addi rigor & frigiditas, quæ fiunt in principijs paroxysmorum, sudor, uomitus, & casus appetitus, uel debilitas, fluxus sanguinis narium, profunditas somni, uel stupor. Sed quomodo hæc accidẽtia curentur satis patet ex prædictis in prima parte, & partim supra de siti: si nõ sit quod prohibeat, demus de aqua hordeacea, uel de frigida. Item tamarindi masticati & in ore retenti sitim mitigant, item grana granatorum, & si sit tussis granatũ dulce, & aqua endiuie sed cum febre cum calore magno epatis sine apostemate, aqua solatri quãdo cũ apostemate interiori, sed aqua nenupharis plus cum febre pestilentiali, sed aqua plantaginis plus cum abominatione stomachi, caliditate & fluxu uentris. Si isto modo sit colatura prassina, uel eruginosa, uel crySTALLUS & camphora cum mucillagine psyllij facta in aqua ros. item & sacch. ros. uiol. cum cassia munda & mucillagine psyllij, sem. citoniorum prunorum, potest fieri cõfectio quæ sitim mitigat, uentrem laxat, & pectus lenit, & potest dari in omni ætate, consumptis & pregnantibus, licet sit nigra, nõ abominetur tamen, uel ponatur aliquid, quod eius nigredinẽ remoueat. De uigilijs satis patet, similiter & de dolore capitis, unde dicitur quòd succus Verbene fronti appositus & illinitus tollit dolorẽ capitis à causa calida. Et si frigida, ut in phlegmatica febre uel melancholica betonica, salvia camomilla, ros. præ ceteris ualet in phrenesi nõ uera, si sit ex cõmotione antecedente, si natura nihil fiat. Si nõ ualent, clystere attractiuũ, ligatio extremitatum, & fricatio earũ, linitio frontis & temporũ cũ succo papaueris, lactuce, semperuiue, aquæ ros. cũ lacte mulieris, aceti parũ, et sic de alijs. De syncopi dicetur

dicetur infra capitulo de febre syncopali. De fluxu uentris satis patet in prima parte. Notandum tamen quòd in fluxu cholericò ualeat decoctio sumach cum cibus. Item grana granatorū, & uuarum passarū si puluerizentur: dosis. drag. i. uel 2. exploratū est quòd curat dysenteriam cholericam uel epaticam. Confectio ad idem. R. diadraganti, triasandali, sacchari, ros. ueteris añ. un. i. spodij drag. 2. camphorę parum, confice. Item termentilla, coriandrū, & sanguinaria, siue in puluere, siue in decoctione mixta, siue per se, stringunt omnē fluxum curabilē. Item in cōstipatis uentris fiat clystere cōmune de malua, uio. mercuriali oleo cōmuni, furfure, & modico salis, & si uis facere mordicationē, ponatur mel, & si bene mordicatiūū facere uolueris, ponat de centaurea, abrotano, & absinthio, si mitigatiuum, addatur de camomilla & anetho, si prouocatiūū urine, mentrastrū, calamenthū, artemisia, si carminatiūū uentositatis, ruta, semen anethi, &c. si attractiūū à capite & stomacho addatur hiera Gale. un. i. Si uis purgare choleram adde cassiā, si phlegma, adde agaricū, si melancholiam sene. si à renibus in causa frigida, ponatur benedicta, si à causa calida, ponatur electuariū de succo ros. si consolidatiūū, utranq; plantaginem, et bursam pastoris, si mitigatiūū & lenitiūū, adde oleū uiolatū, si nutritiūū, quando quis non potest comedere nec bibere, ut in angina, mundifica intestina à fecibus, deinde per clystera immitantur bona brodia, ut gallinarū, &c. De icteritia patet supra. Super adustione lingue, quę remouent sitim, ualent in hoc. Candi etiam ualent in omni siccitate tali, & aqua calida cum aceto ualeat in denigratione lingue. Contra ulcerationē oris & lingue & labiorū, quę si aduenit post signa digestionis, est bonū signum: ualeat dragagantū cum rosis, liniendo ulcera, & pustulas, & ita oleū amygdalarū dulcium, mel aut ros. mundificat labia ulcerata, sed saccharū ros. plus ualeat in lingua excorticata, deinde puluis boli armeni. Circa uomitū si adueniat in principio paroxysmi, uel post signa digestionis, & maxime si esset à cholera prassina, uel eruginosa, nō restringatur. Sed in alijs casibus potest restringi, cōfortando stomachū cum isto communi. R. mentę, absynthij, rosa. panis assi fortiter & aceto aspersi añ. manipulum mediū. Et si uis fortius operari, adde demastichę, olibano, & zedoaria, & si causa est frigida de calamo aromatico, si causa calida de corallo & sandalis. Ex his etiam potest fieri unguentū cum oleo ros. de citonijs, & cera. Ad extra odoret mentā cum pune asso aceto asperso. Item ligentur & fricentur extremitates, & sic de alijs. Circa casum appetitus, caueant quę destruūt appetitum, ut crocus, sed de puluere calamenthi cum succo mentę fiat salsamentum, quo utatur in causa frigida, & in calida cum nuce mus. & agresta. Circa sudorem si superfluat, extinguatur flabello sæpe super ægrum, non abstergatur sudor, quia aperiendo poros maiorem sudorem prouocat. Probatū est, quòd inuoluatur æger in lintheamine madefacto aqua frigida, in qua sit de puluere myrtillorum, & rosarum & foliorum quercuū. Si autem uis sudorem prouocare,

aperi poros cum oleo tepido de camomilla, aut uino albo fricando, & tunc cooperiatur bene patiens, & dormiat. Aut R. seminis lini, betonicę, fol. lauri, ebuli, maioranę, hedrę terrestres, parenntarię, & uas ligneū repletū istis herbis ponatur ad plantas pedum, & cooperiatur solum corpus, & anhelitum retineat sub pannis, & sudabit. Aut impleantur uesicę aqua calida, uel spongię expressę, & hypochondrijs approximentur, bibat etiam aliquod subtile actu calidum. De fluxu sanguinis narium patet supra. Circa profunditatem somni & stuporem fricentur extremitates, & ligentur, & trahantur capilli & aures, & c. fortiter clamando, fiant uentofationes in spatulis. Clysteria mordicatiua, fœtida narium applicent, ut supra de præfocatione matricis, deinde approxima sternutatoria, & c. Experimentū: Cor uel oculi philomenę sub cervicali positi, nō permittunt dormire, sed felleporis cum uino bibitum dormire facit, & oppositum destruit. Circa regimen sex rerum non naturalium multa possunt dici, sed quia secundum diuersitatem fœcum oportet ita diuersificare, ideo de ipsis in causis earum dicetur. Vnum tamen notatur, quòd semper ante paroxysmū debet cibari æger saltem per quatuor uel quinque horas ante, & quanto leuius tanto melius, solum quòd uirtus non deficiat, & si aliter fiat, addit in malitiam maximam, & paroxysmi longitudinem.

De tertiana notha.

Caput X.

Tertiana notha, est quę secundum aliquos dicitur adulterina siue bastarda. Fit enim ex materia cōposita ex cholera & phlegmate grosso uel subtili in stomacho, uel in alia parte corporis extra uenas, in loco ubi causę putrefactionis ualent. Nam si phlegma grossum admiscetur cholere, fit cholera uitellina, si subtile, aquosum citrina, & alia cholera, quę dicitur prassina, quę generat ex uitellina per adustionē secundum Auic. sed secundū Gale. prassina eruginosa seu uinaria potest generari & per adustionem, & per admixtionē melancholię cibis calidis ualde in stomacho calido, & de istis non fit feb. ut dicit Isaac: Sed Auer. secundo colliget asserit quòd sic, sed est mortalis. Ideo de his non fit febris salubris, & sic saluetur uterq;. Tertiana igitur notha fit sepe ex cholera citrina, uel uitellina, raro ex prassina, & rarissime ex eruginosa. Sed queritur, quare continua affligit omni die, & interposita de tertio in tertium? Respondetur quòd materia putrefacta extra uenas non retinet in loco ita calido, nec fit tanta conculcatio, quin prohibeatur materia putrefacta tempore paroxysmi resolui totaliter. Sed quare aduenit secūdus paroxysmus? hoc est ex aliqua caliditate extranea in loco putrefactionis derelicta forte cum aliquo cineritio materię antecedētis paroxysmi. Sed quia sanguis putrefit continue, & cholera de tertio in tertium. Ratio est, quia sanguis in se habet ambas causas putrefactionis, scilicet caliditatem & humiditatē, & nunquam extra uenas reperitur, ideo in continua putrefactione consistit absq; regimine, sed in phlegmate est multa humiditas, quę est potissima causa ad putrefactionē, ideo est

est quasi in continua putredine, quia multā affinitatē habet cū sanguine, nam conuertitur in sanguinē tempore necessitatis, sed quia est extra uenas, & cum hoc est frigidū, impeditur sua cōtinua putrefactio, & interpollat horis sex, & affligit horis. 18. Cholera uero est sic priuata humiditate, & sic extra uenas, quamuis habeat caliditatē iuuantem ad putrefactionē, attamen tardat suā putrefactionē per horas 36. & affligit per horas 12. ad plus. Melancholia uero est sic extra uenas, & pauca respectu aliorū humorum, & cum hoc habet frigiditatem & siccitatem cōtrariantes putredini, igitur quiescit per horas 48. & affligit per horas 24. Alia ratio est quia mouentur sic formaliter, sicut magnes attrahit ferrum, & scamonea choleram, &c. Signa tertianę nothę sunt ferē eadem cum signis tertianę purę, differunt tamen in aliquibus, quia in ista secundum plurimū paroxysmi extenduntur ultra horas 12. frigus est maius rigore, tardatur eius accessio, longius durat, non est in ea tanta siccitas, nec cauma quemadmodum in pura, non eradicatur cū sudore copioso, lingua non est sic aspera, nigra uel citrina, sicut in pura, similiter nocet manifeste ex potu aquę frigidę, similiter dolor & grauitas capitis, & tussio in uentre maior quàm in pura, & sæpe prolongatur paroxysmus usq; ad horas 30. & plus, & secundum quòd prolongatur ultra horas 12. elongatur plus à tertiana pura, tunc participat plus de phlegmate, & econtra minus. Item urina citrina, non intensa, per totū tenuis uel mediocris accedens ad tenuitatē, ex cholera citrina febre significat. Vrina autem subcitrina, remissa, mediocriter tenuis, magis accedens ad tenuitatem, in superficie minus tenuis, tertianā ex cholera uitellina significat. Item pulsus nō est multum uelox, spissus respectu uerę tertianę. Differt etiam ex parte modi paroxysmandi, quia in tertiana uera primus paroxysmus est debilis, secundus est fortior, tertius est fortissimus, quartus in ultimo, & est status & nequissima accidentia, quintus autem incipit declinare, & sextus plus, septimus est modicus aut nullus. Hoc autem non contingit in tertiana notha, &c. Cura est ut prius fiat clystere lene omni die, aut suppositū, & sumat omni die in aurora un. s. oxymellis compositi, & mellis ros. uel syrapi acetosi compositi, uel de bizantijs cum aqua decoctionis prunorum, radicum petroselini & feniculi. Syrupus in forma. R. brusci & graminis añ. un. s. endiuie non lotę nouelle, scariolę, rostri porcini utriusq; epaticę, scolopendrię, summitatū lupuli añ. manipulum 1. quatuor seminū frigidorum maiorū un. 1. liquiritiæ, uuarū passularum mundatarū añ. un. s. florum borag. uiol. buglossæ añ. un. 1. aceti al. un. 1. s. ros. un. 2. sacchari albi quantum sufficit, ut lib. 1. & fiat syrupus. Alius ad idē pro debilitate uel pro delicatis. R. radicis brusci, asparagi, graminis añ. un. 1. s. aquę endiuie un. 4. aquę nenupharis, aquę capil. ueneris añ. un. 6. aceti albi un. 1. s. sacchari albi lib. 1. Vel sic. R. oxysaccharę cōpositę, syrapi de endiuiā añ. un. s. Dosis eius est un. 1. s. cum aquis conuenientibus, ut endiuie, feniculi, buglossę, capilli ueneris, &c. Introducatur uomitus ante cōnā cum

aqua decoctionis anethi & seminis atriplicis, & oxymelle composito actu calido. Et considera istud quod uomitur, quia si sit citrinus, clarus, purus, generatur in epate, si alterius coloris, ut succus porri, & erugo æris, fit in stomacho, si fex sit alba prouenit à cisti: si eger sit cholericus fit à tota complexione. Materia digesta purgetur, nō expectes tamen ultimam digestionem, quia oportet pluries purgare. R. florum boraginis, buglossæ añ. un. i. prunorum dama. 12. liquiritiæ rasæ, passularum mundatarum añ. un. s. zingib. albi scrup. i. agarici electi drag. 2. corticum myrabo. citrinorum, chebulorū, infusorum per noctem, de mane exprimantur, & un. 5. colaturę addantur, drag. 2. electuarij de succo rosarum, & detur in aurora. Vel sic. R. turbith gummosi & mundi drag. s. dyagridij gran. 2. uel 3. puluerizentur & incorporentur cum melle ros. & detur sic, aut distempereť cum aqua hordei, detur ut supra aut cū isto. R. turbith gummosi, ut supra scrup. i. dyagridij. zingib añ. scrup. s. uel minus, si apparet, dyadraganti frigidi scrup. i. sacch. albi drag. i. puluerizentur & incorporentur cum modico syrupi uiolati in formam nucis fiat bolus & deauretur. Aut purgetur cum turbith & aqua decoctionis prunorum, hyssopi, aut cum drag. 2. dyarob cum turbith. aut cum drag. i. pillularum aggregatiuarum Mesuę, & sic de alijs solutiuis. Nota tamen unum quòd si cholera superet in corpore, multiplica in solutiuis quæ choleram purgat, & e contra si phlegma, & si æqualiter, procede cum medicina quæ purget ambo equaliter, tamen in principio melius poterit purgari cholera quā phlegma, quia habilior ad motum. Sumatur sæpe in die de confectione ista. R. dyarhodon abbatis, triasandali añ. un. 4. & bibat post illud uinum gran. cum aqua decoctionis hyssopi, prunorum, uel liquiritiæ mixtum. Et simul cum prolongatur loco istorum sumat rosatam nouellam, aut aliud tale, quia magis destruit materiam frigidam, & stomachum confortat & appetitum. Vngatur stomachus sæpe cum oleo de mastichę, & de citonijs, & ros. & aceti parum. Clysterizetur sæpe, nisi per se semel aut bis assellauerit, & continuentur clysteria lenia, ut hoc. R. hyssopi, foliorum siclæ añ. manipulum i. carthami mundati, sebesten añ. un. i. turbith gummosi drag. i. uel. 2. prout tibi uidebitur, florum camomille, uiolarum añ. un. s. olei ozimi un. 3. baurach drag. i. cassiæ un. i. fiat clystere. Si uirtus esset debilis, exhibe carnes hœdi & pullorum alteratas cum lactucis & boragine, & condiantur cum agresta, & cum puluere cannelle. Bibat uinum clarum, mixtum cum aqua. Si autem in principio febris usque ad duas uel tres dies habitudo sit carnosā, & uenę sint plenę, & sic de alijs, phlebotometur, quia alleuiat egrum, & materiam antecedentem minuit. Et si nullo modo sumere uellet de solutiuis dictis, purgetur cum isto syrupo solutiuo. R. myra. citrinorum un. i. s. senę un. s. polypodij drag. 2. seminum lactuce, endiuia, ros. añ. drag. 2. coque in libra i. aque, donec redeat ad lib. s. deinde adde saccha. un. 3. syr. & in fine decoctionis addatur scamoneę suspensę cum

ſæ cum filo drag. s. dentur un. 2. pro uice. Digesta materia plus uel minus prout operanti uidebitur, & illud plus resistit cholere grosse. Aliud ad idem pro delicatis datur de tertio in tertium. R. uiol. florum boraginis, & buglosse añ. un. 1. prunorum 20. myrab. citrinorum un. 2. chebulorum un. 1. senæ un. s. seminis endiuie drag. 3. rheumbarbari electi drag. 2. decoquantur omnia præter myrabolanos & rheumbarbarum que debent poni in colatura & stare per diem, & cum syr. deponitur ab igne, ligetur dyagridium in pecia plus & minus considerando uirtutem, & quantitatem materie peccantis. Sumat etiam omni die in aurora unum trochiscum de rosis, uel de stella cum syrupo de rosis, & aqua decoctionis hysopi, & pas. Ad prohibendū aut paroxysmum febris tertianæ, unge pulsus brachiorum & temporum parum ante accessionem cum succo pedis columbini. Emplastrum ad idem siue epithema. R. san. utriusq; drag. 2. ros. uiol. añ. drag. 1. s. farinae hordei un. 1. alo. un. 2. confice cū succo absynthij, & solatri, & aceti parū, superpone epati ante accessionē. Cōtra tertianā puerorū. R. succi plātaginis, semperuiue, solatri, rute, añ. misce cū farina hordei nō cribrata, & cū albuminibus ouorū fiat emplastrū stomacho.

De duplici tertiana

Caput XI.

DVplex tertiana est febris de cholera pura uel non pura, singulis diebus affligens propter materiam in diuersis locis putrefactam. Et differt à quotidiana, quia in duplici tertiana paroxysmus est fortior de tertio in tertium. In quotidiana non intenduntur paroxysmi notabiliter, quia phlegma omni die facit paroxysmum suū, & mouetur equaliter ratione suæ essentiaē, & motus corporis supercœlestis. Cholera autē ex natura sua mouetur de tertio in tertium. Et nota quòd refert dicere duas tertianas, & duplicem tertianā. Nam in hoc differunt, quia in duplici tertiana cholera facit paroxysmum omni die tertia, & die interpellationis facit paroxysmum solum ratione quantitatis materie loci. In duabus autē tertianis cholera facit duos paroxysmos omni die tertia, quia uterq; motus paroxysmalis est à motu corporis supercœlestis. Duplex igitur tertiana pura fit de cholera naturali rubea uera in diuersis locis in uasis putrefacta, & differt à simplici propter diuturniorem afflictionē, quia eger singulis diebus affligitur. Urina est rubea aut subrubea, cū substantia mediocriter tenui & grosso circulo obumbrata superius. Item urina citrina & subcitrina obumbrata & confusa in substantia in sene duplicē tertianam significat. Curatur aut ut simpliciter tertiana. Tertiana notha duplex etiā affligit singulis diebus, & urina turbat & obumbrat superius, & ita de alijs signis proportionatis tertianæ nothæ. Curatur autē sicut tertiana notha, &c.

De febre quotidiana.

Caput XII.

Quotidiana est febris de phlegmate extra uenas putrescente generata, quotidie affligens, habens duodecim horas in summo labore, & sex in falsa quiete, & sex in uera quiete, & fit de phlegmate naturali

uel uitreo insipido. Causa huius est omne illud, quod generat humores phlegmaticos in nimia quantitate, sicut cibus & potus phlegmatici, sicut pisces, fructus, herbæ frigide, cibaria de pasta, lacticia, repletio nauseatiua, inordinata comestio crudi super indigesta, cibaria cruda, pinguia, uiscosa, foetida, ut hæc exiccatum, & alij pisces foetidi, somnus, ocium, oppilatio: Nam phlegma uiscosum dupliciter lædit, scilicet propter suum frigus, ratione suæ grossitiei, & uiscositatis oppillantis: Item potare sepe inter prandium & cœnam, & statim post cibum cõmuniter aut fortiter moueri, uel equitare, uel dormire. Libenter uenit in hyeme in sene & in puero, phlegmaticis, piscatoribus, mulieribus, & habentibus eructuationes acetosas, aut catarrhũ descendentem ad stomachũ. Et diuiditur in quotidianam uerã, & hæc fit de phlegmate naturali aqueo insipido, & in quotidianam non ueram seu notham, & hæc fit de diuersis speciebus phlegmatis non naturalis. Nam quædam fit de phlegmate dulci, & hæc est propinquior quotidianæ ueræ, tamen est breuior, quia cū minori frigiditate in principio paroxysmi, quædã est de phlegmate falso putrefacto extra uenas, & in locis etiã motis à corde, & est cum pruritu & siti magna, quædam est de phlegmate acetoso, ubi est pars melancholiæ, & est ualde longa cū appetitu canino & acetositate, sicut in alia est falsedo, quædã de uitreo grossissimo, sicut uitrum liquefactũ quod est purũ, & ideo apparet subtile, & esse ibi dolor cholicus sepe cõmunicans. Item diuiditur ex parte temporis, aut horarum, quia quædam est hyemalis, & quædam uernalis, &c. Item alia diurna, alia nocturna. Prima quando paroxysmi accidunt in die, & typus in nocte: In secunda fit e contra. Signa primo sumuntur à re naturali, quia ut plurimum accidit frigidis & humidis, ut decrepitis, pueris, mulieribus, & sic de alijs. A non naturali, quia ut plurimum uenit in hyeme, in aëre nubiloso, & sic de alijs. A re præter naturam, ut quia in principio uenit typus cum magno frigore sine siti, corpus non perfecte mundificatur à paroxysmo propter materiæ adherentiam, uiscositatem, & grossitiem, & ideo est ibi sudor modicus aut nullus, nisi uersus crism, & post digestionem materiæ, & per hoc differt à quotidiana notha, cui aliquando est multus sudor. Habet etiam signa propria, scilicet dolorẽ stomachi propter phlegma, quod plus abundat in eo, & tunc est sine appetitu ciborum. Et si abundat in epate, uel splene, matrice, aut intestinis, scitur ex dolore illius loci, si in spiritualibus sitis est maior, urina magis colorata, & quædam ampullæ minutæ apparent in superficie. Pulsus est latus propter humiditatem & abundantiam materiæ, tardus & debilis propter caloris naturalis paruitatem, diuersus, quia aliquando natura dominatur materiei, & tunc est fortis, & aliquando e contra, & tunc est debilis, est tamen rarior & minor pulsu tertianæ & quartanæ. Urina in principio est alba propter multitudinem oppilationum, & frigoris, deinde fit rubea propter putredinem, & conturbatur propter malitiam digestionis. Item urina glauca uel pal-

lida

lida cū substantia tenui & residentia globosa trombosa, finaliter phlegma uireū sine febre significat, & si est perturbata uel umbrata significat phleg. que aliquando facit quartanā propter tarditatem putrefactionis, aliquando sextanam, &c. aliquādo una pars putrefit & alia remanet in sua frigiditate, & fit lyp paria uel empyala, de qua dicit infra. Item urina subcitrina uel subruffa, liuēs & obumbrata cū substantia declināte ad spissitudinē phleg. de falso phlegmate significat. Item urina ruffa cum substantia spissa phlegma dulce significat, & si nō est febris, color est magis remissus, & si cū febre est liuens obumbrata. Ad est etiā sudor frigidus cū dolore capitis, incipit fortius affligere de nocte propter humiditatē sanguinis & phlegmatis, & caliditatē sanguinis. Ad est foetor egestionis, & urinæ egestio est spissa & tincta, & optimū est in quotidiana de phlegmate naturali. Item urina alba, subtilis, pauca & aliquantulū globosa febrem ephemerinā significat, cuius signa sunt, dolor stomachi omni die inuadit, incipit cū frigore, grauitate & profunditate somni, & sepe cū syncopi dolor est in spina dorsi, facies est plumbea, & sic de alijs. Itē urina ruffa mediocriter, aut subruffa minorē hemitriteū significat, & si uertat se ad maiorē spissitudinem rubicundiorē & liuorē, mediū hemitriteū significat, sed si sit modo intensa, & modo remissa, & modo tenuis, &c. maiorē hemitriteū significat. Primo notandū, q̄ feb. phleg. de difficili eradicat̄ propter materie multitudinem grossitiē & uiscositatē, ideo est periculosa, ideo sicut cholericā raro inuenitur continua, ita quotidiana raro inuenit̄ interpollata. Itē si in principio appareat motus spontaneus, & in fine plurimus sudor significat egritudinē breuem & salubrem, quia sequit̄ quod materia nō est multū grossa nec uiscola, & pori nō sunt multū densi, & ideo salubrior est, quia est mundorū typorū: Itē isti libēter incidūt in hecticā & stuporē ppter abūdantiā phlegmatis, & sic de alijs. Cura huius febris cōsistit in tribus principaliter, s. in digestionē materie, in euacuatione eius, & in accidentiū remotione. Et nota q̄ oēs species quotidianę comunicāt in principio in tribus, scilicet in lenificatiōe aut uomitu, & in administratione subtiliantiu & incidentiu. Digerat̄ igitur materia cū his que attenuāt phlegma, ut cū oxymelle simplici, & cū radicibus, qd̄ fit cū aceto, in quo coctū sit calamenthū, pullegium & organ. Aut cum isto. R. radicū fœni, petroselini, asparagi, brusci, apij, endiuie, scariole, scolopēdrie, cap. uen. centaureę, polytrici añ. manip. i. uiol. un. 2. quatuor seminū frigidorū, marratri, se. brusci, petroselini endiuie añ. un. i. florum camomille, boraginis, meliloti, apij añ. un. s. uini mali gran. lib. s. fiat syr. Aut cum isto. R. radicū quinque, ut fœni. &c. ut supra scolopen. cap. uen. dianthos, centaureę, polytrici, betonicę, hisopi, eupatorij añ. manipulum i. mentæ parum, ut drag. 2. uel un. s. cina momi un. s. calami aromatici drag. i. spice nardi un. s. liquiritiæ rasæ, un. i. anisi, marratri, cardui, sacchi. & mellis quantum sufficit. Dosis istorum est un. i. pro uice cum aquis conuenientibus; ut betonicę, boraginis, melissæ, &c.

Potest etiã fieri talis stiladigia, siue claretũ ualens ad p̄seruandum phlegmaticos. R. polypodij in bona quantitate, mundet̄ & tritũ infundatur per diem unum uel per duos in uino, deinde bulliat aliquantulũ, cui addatur mel, ut dulcoretur, & his adde puluerem cinnamomi, zin. galange, & specierũ minus calidorũ, ponant̄ in sacco triangulato suspensio, & pluries uinũ desuper projice & colaturam collige. Prima etiã die potest dari oxymel compositum cum aqua tepida decoctionis anethi, uel atriplicis, ut uomat, sed non est multum cogendus. Et considera ex uomitu expellere, uel per secessum, utrũ sit uiscosum, uel subtile, uel alicuius conditionis, quia secundum quod fuerit addendum est in medicinis, maioris incisionis, uel minoris. Si autem bis sedem habuerit per se uel ter in die naturali, non fiat clystere uel suppositũ, & ubi non fiat clystere ex frigidis dictis & addatur agarici modicum. Et nota quod materia in diuersis locis uel membris continetur, ideo aliquantulum diuersificentur digestiua, ponendo semper aliquid quod ferat uirtutem digestiui ad locum. Digesta materia purgetur sepe, ut de quarto in quartum, uel aliter prout uidebit̄ tibi, quia in quotidianis de phlegmate opus sæpe digestiua & curatiua reiterare. Purget̄ etiam cum isto. R. marratri, anisi, quatuor seminum frigidorum, polypodij añ. un. i. florum boraginis un. 2. myrab. chebu. indorum añ. un. 5. turbith, agarici añ. un. s. in un. 5. huius decoctionis adde cassiẽ un. 5. & det̄ in aurora, aut cũ medicamine de turbith, de cuius proprietate est eradicare hanc febrem, & omnes humores phlegmaticos generatos ex fructibus, & piscibus & similibus, quod sic fit. R. turbith, albi gummosi mundati exterius & interius cribellati drag. 10. mast. zing. añ. un. i. sacch. un. i. s. misce, dosis est ab aur. s. ad i. cum aqua tepida. aut cum conuenienti. Item ad idem. R. turbith, ut supra, zing. drag. 2. mastichis drag. 5. sacch. un. 2. puluerizentur. Dosis est à drag. i. usq; ad 2. uel 3. ad plus cum aqua calida decoctionis, hysopi, uel radicem feni. aut petroselini, uel libistici. Si rugitũ patiat̄ cũ pillulis de hiera purgetur. Dos. est un. i. aut cum polypodio, agarico, & turbith, aut cum alio, ut cum dyarob. de agarico, &c. Si autem ægritudo ista post p̄dictũ regimen uideatur augeri aut stare, soluatur cum isto, & non attendas super perfectam digestionem, quia omni die aliquid digeritur, & in reliquo aliquid digeritur, quod etiã moueri poterit, & in reliquo digestio expectatur. Ita Auicenna c. de cura periodicę phlegmaticę. R. turbith. scrup. 2. absynthij quartam dragmatis unius, colocynthæ octauam drag. unius, detur in aurora. Et post purgationes semper in aurora sequenti die detur drag. i. theriacę antiquę cum aqua decoctionis, hysopi, feniculi, ameos uel amomi. Vel utat̄ isto in forma, & est syr. solutiuis. R. florum uiol. borag. buglossæ añ. un. i. carthami mundi quantum sufficit, zing. albi, anisi añ. drag. 2. liquiritiæ rasæ, uuarum passularũ añ. un. 5. turbith, boni agarici añ. drag. i. mellis & sacchari añ. quantum sufficit, coquantur parum, deinde liquefiat in ea un. s. dragaganti, & un. i. succi ros. clarificetur

cetur & detur pro uice un. i. s. & cōuenit delicatis, uariet tamen dosis secundū conuenientiam particulariū. Utatur etiā dyarrhodon Abbatis, uel ros. nouella, & de cardamomo. Quantū ad tertium de cura accidentium conuenientiū primo dolori stomachi, potest haberi ex dictis supra de casu appetitus, quia in hoc ualet spongia intincta in decoctione mentę, ros. absynthij, camomille, betonicę, &c. & emplastrū ros. mastichis, zedoarię, laudani, mentę, aut unctio cum oleo nardino, mastichis, &c. Secundum accidens est frigus in principio paroxysmi, quod tollitur, si pedes usq; ad genua & manus usq; ad cubitos ponantur in aqua calida decoctionis camomille, betonicę, foliorū lauri, lebillici, parentarię, & non permittantur infrigidari, sed cito desiccantur & inuoluantur pannis lineis duplicatis aut triplicatis. Ponantur etiam lateres calefacti & aspersi in prædicta decoctione, & inuoluti in panno ad pedes, ungat spina cū oleo, in quo decoquantur pyrethrum, staphisagria, calamentum, piper, &c. deinde tergatur cum panno aspero in uino calido. Tertiū est longitudo paroxysmi, quod abbreviatur cum isto. R. urticę minoris manipulum s. foliorū uitis, semperuiuę, solatri, añ. manip. i. telę aranę drag. 2. salis cōmunis quod sufficit, & fiat emplastrum, & apponatur pulsibus brachiorum. Item mica panis cum castoreo trita & confecta cum ouo molli affato & oleo laurino, & emplastrata super stomachū & umbilicū, mitigat & allēuiat paroxysmū. Quartū est syncopis, uel fames syncopalis, remouetur frequenter comedendo parū, detur igitur mica panis cū aqua mellis, & confortat stomachū, quia ut plurimum fit propter dolorē stomachi. Quintū est stupor, & curetur ut supra dictū fuit. Circa sex res non naturales, maxime circa cibū & potū, aërem & somnū debet attendi. Abstinentia igitur esset bona medicina huius, quia corpora desiccant, nisi status esset longinquus. Dentur igitur à principio parui pulli cōditum cum aceto, uel agresta, aut alio fassamento. In primo augmento paroxysmi nō dormiat, sed in declinatione per horam, aër declinet ad siccum, &c.

De quotidiana notha consequenter dicitur.

Caput. XIII.

Quotidiana notha fit de phlegmate innaturali, & non seruat modum accessionis, neq; horam, ut dictū est in uera quotidiana. Et signa possunt haberi ex dictis in cap. antecedenti, similiter & cura, nisi quòd addantur in medicinis & alijs, calida, aut frigida, secundum quòd significabunt signa in additione caliditatis & frigiditatis, uel diminutione earum respectu quotidianę uerę. Cum igitur quatuor sint species cōmuniter phlegmatis innaturalis, à quibus potest fieri quotidiana notha, ideo breuiter de cura unicuiusque aliquid dicetur. Si igitur quotidiana notha fuerit de phlegmate falso digeratur cum isto. R. radicū fenij, petroselini, asparagi, brusci, endiuie, scariole, lingue ceruine, capil. uen. centaureę, polyfrici, dranches añ. manip. i. uiol. un. 2. prunorū 20. quatuor seminum frigidorum, florū bora. an. un. i. marra tri, sem. endiuie, scariole, berberis un. s. sacch. lib. 2. uini gra. lib. 5. fiat syr. det

pro uice un. i. s. cum aquis conuenientibus. Digesta materia euacuetur cum isto. R. uiol. florum borag. añ. un. 3. marratri, polypodij, quatuor seminum frigidorum añ. un. i. myrabolanorū citrinorum, chebulorum añ. un. s. uel minus si apparet, ut añ. drag. 2. indorum drag. 2. infundantur in dicta decoctione & exprimantur, & un. 4. illius addantur un. s. cassiæ reubarbari, un. s. uel i. agarici scrup. i. hæc colentur & dentur in aurora. Item tertia die post medicinā ante accessionē per horā inter balneum aquæ calidæ, & in exitu sumat drag. i. rubeę trochiscatę, & misce cū aurea alexandrina, cum aqua calida postea inungatur spina cum oleo camomilino & uiolato. Et si uirtus sit fortis, & alia cōsenserunt, phlebotometur de basilica dextri in estate, & sinistri in hyeme. Lauentur pedes & brachia cum ista decoctione. R. fol. salicis, uitis, arundinis recentis, uiol. añ. manipulos 3. Si autem sit ex phlegmate uitreo, quod scitur ex dictis supra, etiam quia omnia accidentia sunt fortiora in hac febre quā in alijs quotidianis nothis, unde in ista est fortissimum frigus paulatim excrecens & decrecens, & cum calore absconso, sentitur maius frigus in statu quā in alijs temporibus, & sic de alijs, ut cum inflammatione stomachi, & uiscerum dolore, &c. Digestiuum igitur debet esse excellentis caliditatis, ut est oxymel squiliticū, uel saltē fit ex herbis diureticis calidioribus, ut enula campana, raphano, calamentho, origano, radicibus apij, feniculi, &c. ex decoctione horum cum saccharo fiat syrupus. Syrupus igitur in forma. R. oxymel lis squillitici un. i. acetosi compositi un. s. mellis ros. colati. drag. 2. cum aquis conuenientibus, detur omni die de mane quousq; materia sit digesta. Et quia istud phlegma communiter continetur in intestinis, ideo conuenienter euacuetur per fortia clysteria, præmissis aliquibus lenitiuis cum decoctione radicum, apij, ebuli, & fol. maluę, & furfure, & sic de alijs in qua distemperet un. i. benedicte exulate, & cum oleis conuenientibus de lilio sesamino, &c. & cū un. i. baurach. Per os euacuetur cum hiera, aut aliqua hiera cū decoctione feniculi, polypodij, squinnanti, aut cum drag. i. pil. foetidaru, aut de sarcocolla, aut aggregatiuarum maiorum Mesuæ. Deinde fiat stufia uel enchatisma ex saluia, calamentho, origano, mentrastro, ebulis, nepita, &c. cum his detur theriaca cum decoctione anethi, anisi, saluię &c. uinum sit odoriferum. Si ex phlegmate dulci, minuatur secundum uirtutem & ætatem, deinde digeratur cum syrupo composito, uel syrupo acetoso cum aqua decoctionis radicum calidarum diureticarum, uel oxymelle cum aqua decoctionis uiolarum, prunorum, & herbarum calidarum, ut cum isto in forma: R. uiol. centaureæ, pollyrici capil. ue. fumiterre, hypericon, radicum feniculi, petrosel. apij añ. manipulum i. prunorum 20. iuiubeę, sebesten añ. un. i. cū saccharo fiat syrupus, detur ut supra. Euacuetur materia cum his, quę euacuant phlegma salsum, uerū benedicta non uidetur cōuenire hic nisi in hyeme, aut quando phlegma hoc esset in renibus. Si ex phlegmate acetoso, digeratur ut supra, sicut phlegma ui

treum, & euacuatur cum euacuatuis, phleg. & melancholiæ ponendo plus de uno quàm de alio, secundum quòd conuenire uidebitur, &c.

De quotidiana interpollata composita.

Caput XIII.

Febbris quotidiana interpollata est composita ex duplici phlegmate extra uasa putrefacta, & differt à simplicibus per fortiorē & diuturniorem afflictionem & maiorem caloris intensiōem, & quandoque paroxysmorum continuationem, & quandoq; bis typum patiunt, & nulla est quies, iterum per urine turbationem que semper est obumbrata in summitate, & cura est eadem cum quotidiana simplici.

De quartana uera.

Caput XV.

Quartana pura seu uera interpollata fit ex melancholia naturali cum conuenientia aliorum particularium, & quandoq; est simplex, quandoque duplex. Simplex de quarto in quartū affligit in horis melancholiæ, & habet ordinem, primo fit exiccatio, deinde fit horripilatio, deinde rigor, deinde frigus, deinde tremor, deinde calor lentus, & ad ultimum sudor paruus uel nullus. Causa huius est omne quod multiplicat melancholiam & putrefacit illam, sicut carnes bouinæ, anatinæ, carnes falsæ, caseus antiquus, caules, lentes, aër pestilentialis, malitia splenis, ut oppilatio uel induratio eius, magna caliditas adurens humores, alea, porri cum lacticinijis, ieiunium in æstate, labor nimius inordinatus, motus caloris modo ad intra, modo ad extra, tempus anni, ut autumnus & æstas, cibi frigidi & sicci, assi & frixi, acuti, cholericici, ut qui faciliter conuertuntur ad choleram, ut mel, mustum, &c. modicum dormire, nimis moueri, accidentia animæ, ut sollicitudo, tristitia, uehemens timor. Signa sumuntur primo à re naturali, ut quia complexio sit frigida & sicca in senectute cum extenuatione, & sic de alijs. A re non naturali, quia nascitur in autumno, & in utentibus frigidis & siccis, in regione frigida & sicca, & sic de alijs. A re præter naturam, primo in generali, deinde in spiritali discurrendo per species quartanæ. Generaliter primo mouetur cum rigore & horripilatione, est enim rigor laboriosus, & ossium fractius cum dolore splenis & spondilium, & grauitas epatis & stomachi, & maxime post cibum cum percussione dentium, & eius caliditas est maior & magis acuta quàm in phlegmatica, & minor quàm in tertiana & causone, sed eius siccitas & asperitas non sunt ita, ut siccitas tertianæ. Pulsus eius est paruus, strictus, occultus plusquam in alijs feb. mutatur calor naturalis in facie. Urina alba & tenuis cū quadam dyafinitate, aspersus oculis in die paroxysmi, & ante paroxysmum quartanæ de melancholia naturali. Si materia sit in epate, urina tendit ad spissitudinem & nigredinem. Si in spiritalibus, ampullæ apparent in superficie urine, et sitis non faciliter mitigat ex potu. Si in splene, à duritiæ quartanæ est durities splenis. Si in stomacho, à principio est dolor stomachi. Si in intestinis, est dolor intestinorū, & egestio panis, & sic de alijs. Prognosticatio. Æstiuæ quar

tanę ut multum sunt breues, autumnales uero longę, & maxime quę ad hyemem cōiunguntur, ita Hippo. secundo aphorism. Item crisis quartanę purę uenit in septem periodis, & sic curaretur in 20. diebus, secundum unum modum, ita uidetur uelle Gal. tertio prognosticorum comment. 6. Alio modo intelligitur, quòd terminatur in septem periodis, scilicet septimanarum, uel intelligitur quòd terminatur in septimo periodo, quia in septem mensibus absolute, uel in septem mensibus post diem quadragesimum. Cura est cū digestiuis, euacuariuis, & accidentium mitigatiuis. Nota tamen quòd licet dicat Auic. quòd omnes quartanę in principio minuantur, considerare debes si sanguis dominetur, & tunc plus minuas, si non minus uel nihil, & tunc intende ad digerendum habendo in mente ista quatuor: primum, quòd in principio quartanę non dentur nimis calida: secundum, quòd non dentur nimis frigida: tertium, quòd non detur nimis subtilis dięta: quartum, quòd non dentur multe pharmacię. Item studeat medicus in confortatione epatis & splenis, & etiam aliorum similium. A principio igitur digerat materia cum isto. R. radicū fęniculi, petroselini, brusci, pentaphilonis, graminis endiuie, scariole, capil. ueneris, adyanthos, cicoreę, radicū buglossę añ. manipulum 1. uiol. un. 3. florum boraginis, feminis brusci, asparagi, quatuor seminum frigidorum, liquiritię mundę, seminum lactuce, berberis, sand. un. 1. utriusque sand. añ. un. s. spodij un. 2. prunorum 25. saccha. lib. 2. uini gran. acetosorū lib. s. fiat syrupus, detur un. 1. s. cum aquis conuenientibus. Signata aliquo modo materia purgetur cum istis. R. uiol. un. 3. florum boraginis un. 2. scolopendrię, endiuie, scariole añ. un. 2. prunorum 20. decoquantur & in un. 5. infundantur myrab. indorum un. s. rheumb. lapidis lazuli añ. un. s. distemperentur, & dentur in aurora. Item si uirtus non sufficiat in potionibus, fiat istud clyster sepe ante paroxysmū. R. foliorum maluę, branche ursinę, uiolarum añ. manipulum 1. olei uiol. un. 2. succi mercurialis & cassię añ. un. 1. Utatur omni die isto elect. R. diaboraginati, saccha. uiol. añ. lib. s. triasandalorum un. 1. misce. Post prandium utatur isto. R. triasan. ros. nouelle añ. lib. 5. misc. Et nota si quartana transeat in hyemem, addat in digestionem de polypodio & epithymo, utriusque stichados, & de floribus camomillę, & meliloti, & de radicibus capparum, & acori, secundum estimationem medici propinquam ueritati. Et ideo tunc potest dari in aurora & ante cœnā per duas horas, cum non etiam sit in principio un. 2. oxymellis cōpositi, uel un. 1. s. oxymellis squillitici, aut syr. acetosi cū un. 4. capparum, ciperi, affari, epithymi, dulcorate cū sacch. aut isto in forma. R. epithymi recentis, folliculorum sene, florū boraginis añ. manipulum 1. cinnamomi un. 2. spice, macis, cardamomi añ. un. s. gariophyllorū, zing. drag. añ. 2. feminis anisi. un. 1. fiat nectar uel syr. de quo sumant omni mane un. 4. Die uero accessionis in principio paroxysmi sumat cū multa aqua tepida decoctionis anethi, & attriplicis, de oxymelle, uel de syr. acetoso,

tofo, & uomat pro posse, aut syr. acetosum cum aqua decoctionis raphani, & alijs etiam diebus fiat uomitus, si cōmode fieri potest, & si non in die ante accessionem purgetur cum drag. i. pillularum fœtidarum, quarum descriptio ponetur infra, uel cum drag. i. pillularum de lapide lazuli Mesuæ, uel cum decoctione de epithymo scripta supra capitulo de melancholia, aut cum isto diasene. R. sene. un. ʒ. cinnamomi, garioph. macis, cardamomi, galangæ, ligni aloës, piperis longi, zing. zedoariæ, spicæ, nucis muscatæ añ. drag. ʒ. auellanarum, serici combusti, lapidis armeni añ. un. i. s. sacch. un. ʒ. mellis al. lib. ʒ. Dosis est ab un. s. usque ad un. i. Deinde utatur confectionibus, ut diamargariton, & interdum de diacalamentho, de letitia galli, & sic de alijs. Aut isto medicamine cum melancholia fuerit adusta, præmisso digestiuo ad ad tempus. R. ellebori nigri drag. i. s. tere & misce cum un. 4. rob de uino per noctē, & in colatura addantur tria grana diagridij non triti in ultimo, & scrupulus i. pulueris rheumb. Detur de mane sequenti post purgationē drag. i. theriacę cum uino odorifero. Utatur balneis, diebus quibus non affligitur, in quibus non sudet pro posse. Utatur etiã quiete & somno, & breuiter omnia multiplicantiã humiditatem & pinguedinem ubique. Abstineat à coitu, & labore, & ieiunio, & specialiter in diebus quietis. In die uero quietis potest comedere ante accessionem per horas quinque, bibat uinum album, ualde lymphatum. Condiantur illa hora cibaria cum puluere cardamomi, eo quod sudare facit, & materiam digerit post accessionē per multas horas. Et die quietis comedat carnes pulli & castrati, hœdi & agnorū, & rapas coctas & ficus siccas & uirides, & spinachia, boraginem cum feniculis, petrosel. &c. Item si fuerit cum oppilatione in diebus quietis non lymphetur uinum. Contra accidentia quę sunt, horripilatio, frigus, & dolor, & durities splenis. Primo contra frigus ualent dicta supra capitulo tertio ab isto, inungatur spina oleo camomilino, anethino, de lilio añ. un. i. Contra horripilationē fiãt prædicta, & pedum fricatio, & utatur isto electuario multum utili quando prolongatur ultra 40. dies. R. aphari, sene, calami aromatici, garioph. cinnamomi, seminum endiuie, scariolæ, lactuce, sandalorū alborum, & rub. rosa. seminis basiliconis añ. drag. ʒ. spodij drag. i. lapidis lazuli sæpe abluti drag. s. fiat electuarium cum syrupo acetosæ, aut alio. Et nisi fuerint multum uetantia. R. assę, foliorum rutę siccæ, piperis lon. añ. un. s. mellis quod sufficit, detur quantum auellana in mane. Et si uis alia remedia pro accidentibus, recurre supra.

De quartana notha.

Caput XVI.

Quartana notha semper fit ex materia grossa, in qua adheret humiditas accidentalis, unde ex compositione & duritię sui subiecti putrefit, longius durat, fortius affligit, & eius paroxysmus longius durat, & cum fortioribus fit accidentibus, & hæc fit quandoque de cholera adu-

sta, quandoque sanguine adusto, quandoq; de phlegmate adusto, &c. Signa. Si ex cholera adusta, affligit de quarto in quartum, sed non in mane, modo in tertia, modo in meridie, modo in uesperis: urina extra accessionem est colorata ualde, maxime post noctem paroxysmi, quandoq; eiicit choleram per os, quandoque per infra, & si non communiter est tinnitus aurium. Si ex phlegmate adusto, modo in uesperis, modo in nocte, modo in hora phlegmatis affligit: urina est similis uere quotidianę de phleg. salso, subpallida, post paroxysmum citrina, & primo tenuis materia incipiente digeri, apparet exacerbatio magna, sunt etiã alia signa cõmunia, ut abundantia falsi phlegmatis, dolor capitis. Si à sanguine adusto, affligit modo in aurora, modo in uesperis, modo in horis phlegmatis, modo in horis sanguinis: urina est subruffa, uel ruffa & spissa, & quandoque cum quadam liuedine & nigredine, & præcipue in superficie, & frigus parum aut multum, calor maior in matutinis, nam motio febris est secundum motionem humoris, à quo generata est, adest inflatio hypochondrij sinistri cum grauitate & dolore, & maxime post cibum, splenis durities, grauitas capitis, præcipue frontis, in uere proprie aduenit, in ceteris est periculosior, & raro æger euadit. Prognosticatio. Omnis quartana, quę ex se incipit, & non sequitur aliam egritudinem est melior & breuior, & melius curatur, quàm quę sequitur, & sic de alijs. Cura. Si ex melancholia cholericæ, digeratur cum syrupo acetoso, uel oxifacchara cum decoctione scariolę, portulacę, quatuor seminum frigidorum, addendo ex radicibus prout tibi uidetur. Vel cum isto in forma. R. radicum feni. petroselini, brusci, asparagi añ. manipulum s. endiuie, scariolę, scolopendrię, rostri porcini, cicoreę polytrici, centaureę añ. manipulum i. quatuor seminum frigidorum, liquiritię mundę, berberis añ. un. i. uiol. florum boraginis añ. un. i. foliorum ros. rub. san. al. & rub. spodij añ. drag. 3. prunorum damas. 20. polyp. un. 2. sacch. lib. 2. uini gran. lib. i. syr. Dosis est un. i. s. pro uice cum aquis conuenientibus. Digesta materia euacuetur cum tribus partibus cathartici imperialis, & quarta hierę picrę, uel cum isto in forma. R. uiol. florum boraginis añ. un. 2. polypodij, quatuor seminum frigidorum añ. un. i. myra citrinorũ drag 2. rheumb. drag. i. cassię un. s. fiat decoctio, & in ea infundantur myrabo. & rheumbarbarum & colentur, & dentur in aurora, uel cum alio, &c. Tertia die post medicinã balneetur, & in exitu detur rubeę trochiscatę & mithridati añ. un. s. Deinde si apparet phlebotometur de basilica dextri brachij, & si uenter sit constipatus, clysterizetur sepe cum clystere communi. Cibaria sint frigida & humida boni chimi. In die paroxysmi abstineat à cibo maxime si sit in nonis, alijs diebus utatur carnibus et alijs pro ut debet. Si ex phlegmate, digeratur materia cum aliquo syrupo conuenienti, uel oxymelle composito ex decoctione seminum frigidorum & herbarum, additis seminibus maratri, petroselini, anisi, & parũ apij, & syrupo acetoso, uel oxifaccharo cū aqua decoctionis

decoctionis seminis feniculi, thymi, epithymi, sene, cuscute. Aut cum isto. R. quatuor radicum añ. manipulum 1. fumiterre, scolopendriæ, cicoreæ, agri-
 moniæ, adyanthos, mediani corticis fraxini, tamarisci, capparis, scabiosæ, lam-
 patij acuti, eupatorij, calamenthi hortulani, hyssopi añ. manipulum medi-
 um, florum tamarisci un. s. cassiæ ligneæ, ameos, anisi, cardui, azari, seminis
 apij, iuniperi añ. drag. 3. quatuor seminum frigidorum mundatorum un. 1.
 utriusque stichados añ. un. s. spicæ nardi drag. 1. mellis squillitici un. 1. s. aceti
 albi parum, sacch. q̄r. 3. syrupizetur, dentur pro uice un. 2. cum brodio ci-
 cerum, aut alijs aquis conuenientibus. Solutiuum in forma potest esse. R. tur-
 bith boni, &c. drag. s. epithymi un. 1. agarici drag. 2. polypodij quercini,
 q̄r. 1. passularum mundatarum un. 2. decoquantur & dulcorentur cum
 sacch. & fiat syr. & sic de alijs, uariando tamen secundum dominium humoris
 peccantis, &c. Deinde euacuetur cum medicamine euacuante choleram &
 phlegma, pro ut medico uidebitur. Prouocetur igitur uomitus in die paroxys-
 mi cum aqua calida & syrupo acetoso. Exercitetur temperate ante paroxys-
 mum per quatuor horas, deinde quiescat, & sic de alijs, ut supra de cura quar-
 tanæ ueræ, quia cura harū ut multum dependet ab illa. Si ex sanguine, phlebo-
 tometur primo de basilica, uel de saluatella sinistra, uel si non, saltem uentose-
 tur in spatulis, & sit medicus cautus, ne euacuetur subtile: Irroretur ita uena
 aqua calida, & fiat phlebotomia lata. Deinde digeratur materia cū syrupo ace-
 toso uel oxyfacchara cum aqua decoctionis sene, epithymi, cuscute, & radicū
 & seminum diureticorum, in cuius colatura un. 4. dissoluantur, cassiæ drag. 2.
 manæ drag. 1. rheubar. drag. s. dentur cum syrupo uiol. uel cum aqua lupu-
 lorum, quia sanguinē mundificat. Vel euacuetur cum decoctione uiol. borag.
 sene, &c. additis myrabolanis, citrinis & indis añ. drag. 2. rheubar. drag. s.
 utatur in mane diaboraginato, deinde triasandalis. Et nota quòd borago quo-
 cunque modo in hoc mirabiliter ualet. Item nota circa prædicta, quòd sem-
 per hora paroxysmi uitet somnum, quia frigus, uel horripilatio erit minor,
 & paroxysmus alleuiabitur. Item nota quòd quartana aliquando durat usque
 ad annum unum uel duos, & secundum Auic. usque ad septem annos, uel 12.
 Sunt etiam quedam febres quæ sunt de genere quartanæ nothæ, & dicuntur ab
 Auic. psicamos, prima quarti, & fiunt ex materia ex qua fit quartana, sed est
 grossior, durior, & minor, & secundum plurimum fiunt ex melancholia phle-
 gmatica gypsea, uel pontica, ut dicit Auic. autoritate Hipp. & dicuntur quar-
 tanæ, sunt autem sextanæ, uel septenæ, aut nouenæ, &c. quia fiunt penes tales
 reuolutiones. Gal. dicit se non uidisse has feb. tempore suo. Cura tamen ea-
 rum est eadem cum cura quartanæ, in istis tamen requiritur maior subtiliatio
 & digestio longior, cum grossiori diætâ ne uirtus deficiat propter longam af-
 flictionem, ideo de his non fiet aliud capitulum, &c.

DVplex quartana fit de melancholia in duobus locis extra uasa putrefacta, & differt à simplici per diuturniorem afflictionem, & per hoc, quòd in duobus diebus affligit, in tertio die interpollat, curetur aut ut simplex. Quartana autem duplex notha fit ex cholera adusta, uel sanguine adusto, uel phlegmate salso adusto in duobus locis extra uasa putrefactis, affligens in duobus diebus sequentibus, cæteris horis sicut simpliciter notha, & curatur sicut prædicta. Et licet istæ febres raro contingant, non inconuenit tamen eas aliquando euenire, ideo medicus sit cautus in decernendo, ut conuenientia remedia ualeat exhibere. Sunt alię etiam febres erraticę, & fiunt quandoque ex diuersis humoribus in diuersis locis, aut ex uno putrefactis & adustis, ideo aliquando dicitur tertiana erratica, aliquando quotidiana erratica, uersus tamen autumnum in quartanam erraticam conuertuntur. In se nõ errant, sed quelibet sequitur motum suę materię. Item urina citrina uergens in speciem coloris glauci, subtilis, radiosa in superficie, longo tempore talis apprens, & maxime ante autumnum febrem erraticam de melancholia naturali adusta significat. Curantur autem compositę secundum naturam suorum componentium, & finaliter sicut quartana, unde secundum quòd magis à sua specie recedit, magis interpollat modo uno motu, modo alio, ut planetę errantes. Nunc ponam aliqua explorata contra quartanam, primum requiretur serpyllum in uino & da bibere ante accessionem stomacho ieiuno. Ad idem ualet uinum decoctionis foliorum & radicum azari. Item medius cyathus, id est medium uitrum succi uerbene ante accessionem, prouocat sudorem & uomitum fortiter, nec amplius redit. Trochisci. R. foliorum rutæ drag. 1. croci drag. 3. hyoscyami un. 1. cassiæ fistulæ un. 2. sulphurus uiui un. 4. fiant trochisci, & detur pro uice drag. 1. cum mulsâ uel aceto. Unguentum contra frigus quartanę uel quotidianę. R. succi branchę ursinę un. 4. spice mastichis, cinnamomi, carda. ireos añ. drag. 2. cum oleo camomel. fiat ung. & ungantur renes. Item puluis hirundinis & turturis añ. cum oleo & cera bene ualet. Item succus saluię syluestris, eupatoriij, & manubij añ. un. 1. ante accessionem multum ualet.

Febri syncopali est, quæ secundum maiorem partem in tertia die paroxysmum facit. Fit autem hæc ex materia cholericâ conuersa cū sua putrefactione in uenenum, ideo multiplicatur in æstate & autumno in hominibus cholericis, & utētibus calidis & siccis, ut alleis, sinapi, pipere, nasturtio, &c. Signa sunt casus pulsus post duas uel tres percussiones, sitis uehemens, urina acuta cholericâ, liuida superius, eger cito macrescit, & in breui facies tornatilizatur, fit syncopis ut plurimū in prin. paroxysmi, & istud est proprium signum huius. Cura stat in confortatione uirtutis, & prohibitione syncop

syncopis, ideo regatur cum confortantibus cor, & in frigidantibus calorē & spiritū, custodiatur autem ab omni euacuatione. Si uero syncopis acciderit cū clausione oris, aperiatur os, & proiciat in eo de aqua hordei mixta cum aqua de granatis, aut de aqua frigida, & uini stiptici parū, induat sepe camisiā infusam in aqua ros. mixta cum camphora & puluere sandalorū, nullo modo extrema fricentur, quia trahent calorem ad extra, & in diminuendo spiritū inducent syncopim, & sepe mortem. Sumant ante paroxysmum trochiscum de charabe cum aqua rosea, aut uino de granatis, aut succo de berberis, aut agresta, aut uino stiptico. Bibat etiam aquam frigidam cum succo fructuum, aut cum acetositate citri, post multas accessiones sumat de theriaca cū uino gra, aut de agresta. Hoc enim destruit uenenositatem cholerae. Et nutriatur cum pullis & hœdis alteratis cum lacte cucur, & endiuiā, &c. conditis cum uino gra. & acetositate citri, & sic de alijs.

De febre syncopali frigida.

Caput XIX.

Febri syncopalis frigida fit ex phlegmate putrescente in uenis, uel extra conuerso ad naturam ueneni, quod cum effumat ad cor sua uentositate coarctat calorem & spiritum in eo, quare fit syncopis, & fit plurimum in hyeme & autumno in complexionē frigida in utentibus frigidis, ut aqua phlegmaticis, melancholicis, ut piscibus, &c. Signa sunt aduentus syncopis omni die hora paroxysmi, præcipue circa occasum, deficit pulsus in omni secunda percussione, oculi sunt inflati, facies pallida cum mollicie corporis, malus appetitus cū uomitu phlegmatico, urina apparet spissa, discolorata, aliquando tenuis cum liuiditate quadam. Prognosticatio. In ista & in superiori cum apparet, nam cito deducunt ad mortē, ideo medicus non sit piger in succurrendo. Cura. Sumat in aurora un. 2. syr. acetosi, uel mellis ros. aut oxymellis compositi in aqua mellis, uel decoctionis cyperi, & mellis, cui addatur drag. 2. siseleos, aut fenicu. aut ameos, uel amomi. Omni die à principio fricentur tibiæ leuiter & longe, unde materia ad extra trahatur. Sumat ante paroxysmum micam panis cum aqua hordei, aut hydromelle, sacch. Si uero sitiāt, sumat un. 1. syru. acetosi, uel oxymel cum aqua decoctionis passularum, aut granorum granatorum dulcium. Si uero fames adsit & non fuerit debilis multum, nutriatur cum cibis dictis, aut mica panis infusa in uino rubeo stiptico mixta, abstineat omni modo ab aqua frigida, & piscibus, &c. Si fuerit debilis nutriatur cum pullis & carnibus hœdinis, arietinis assatis, & cum agresta. Et si non asellat, fiat clystere omnidie cum aqua decoctionis communis cum melle, & sale, &c. suppositum cum sapone gallico, aut melle cocto. Confectiones huic & superiori multum sunt conuenientes, sed pro his & alijs recurre supra ad capitulum secundæ partis de passionibus cordis.

IN febre empiala calent interiora, & exteriora frigescunt, frigidum habet algorē, in lipparia est e contra, licet Auic. dicat oppositū, sed nō de nominibus est curandū. Materia igitur huius febris nō est phlegma grossum, siue cholera grossa mixta cū humido, cuius una pars putruit ex caliditate extranea que interiora calefacit & sitim generat. Alia pars non potuit calefieri, quia remota à loco putrefactionis. Refugit igitur caliditatem ex sua caliditate actuali, infrigidando extrema fit etiā frigiditas, quia sepe resoluitur ex eo uapor, qui nō putrefit, sed cū sua caliditate associat uaporē, deinde uapor redit ad frigiditatem, quā habebat ante putrefactionem & sic membra extrinseca infrigidantur. Vel potest dici, quod phlegma illud uitreū secundū unam partem putrefit ab intra, quare calefacit, & secundū aliam partem spargit super lacertos, & infrigidat sua actuali frigiditate. Dantur alij modi, qui relinquuntur in presenti. Sed nota differentiā inter hanc & hemitriteā, nam in hemitriteā materia cholericā putrefit in exterioribus, & facit rigorē manifestū de tertio in tertium. Similiter caliditas eius extranea ualde plus durat quā eius frigiditas, uel rigor non fit in empiala & lipparia. Signa sunt urina colorata & tenuis, pulsus est paruus, uelox & spissus, & eius inspiratio manifesta adest, sicut & frigiditas in exterioribus, & caliditas in interioribus manifeste ledēs, et accessio fit ut plurimum omni die, & æger sentit fractionem & fatigationem quandā in membris, adsunt oscitationes, &c. Cura. In aurora in mane, & ante cœnam sumat un. 2. syr. acetosi compositi, uel mellis rosati cum un. 4. uel 5. aquæ decoctionis radicū feniculi, petroselini, &c. Et indiges fortiori incisuo, adde oxymellis squillitici, & sic de alijs, sicut dictum fuit. Purgetur sæpe cū isto, R. myrabolanorum citrinorum indorum añ. un. s. bulliant in un. 8. aquæ cum prunis 20. & ros. un. 1. usque ad consumptionem tertie partis, & in colatura addatur un. 2. syrapi ros. & un. s. uel 1. turbith. & scrup. 1. s. zingiberis puluerizati, aut cum pillulis, uel alio conuenienti Intret balneum, in quo non sudet nisi parum. Omni die recipiat trochiscum de rosis cum syru. acetoso, uel melle rosa. in aurora præcipue factis multis purgationibus sunt, & R. rosarum rub. un. 1. s. spice nardi, succi liquiritiæ añ. drag. 1. seminum citonorum, endiuie añ. drag. 2. fiat trochiscus cum syrupo rosa, aut aqua ros. & fit unusquisque drag. 1. uel 2. Aut sumat hora prædicta eodem modo trochiscum de spodio, & est. R. spodij un. 1. rosarum rubea. un. 5. succi liquiritiæ, laudani añ. un. 5. cum mucillagine psyllij confice trochiscos, & fit unusquisque drag. 1. uel 2. utatur etiam aqua cicerum cum radicibus. Lymphetur uinum cum aqua decoctionis sebesten & passularum, cum uadit dormitum sumat quantum uis de isto. R. diarhodon Abbatis, rosatæ nouellæ añ. un. 2. in diæta & breuiter in alijs regatur ut in quotidiana uera & interpollata, diuersimode tamen secundum materiam peccantem.

Lipparia est febris contraria empiæ, & fit ex phlegmate vitreo non putrefacto, aliquantulum tamen ab ipso spargitur uapor, quod putrefit ab extra, quare inflammat, & non apparet hoc frigus nisi hoc tempore, quo est quietum. Vel secundum alios fit ex cholera, quæ putrefit sub cute, & ex ea fumus transit ad cor, & facit febrem. Alia pars transit ad stomachum, & ad intestina, ubi continetur ut plurimum, hoc phlegma vitreum, & aliquando melancholia, & ipsum dissoluit. Et est exemplum de sole & glacie, ex illorum igitur dissolutione per membra inferiora sentitur in frigidatio. Signa sunt pulsus rarus & tardus, & similiter inspiratio absque siti, sentit etiam manifeste frigus intra, & caliditatem extra, & est cum interpollatione manifesta, nam aliquando infestat de die in diem, quandoque de quarto in quartum. Urina etiam apparet discolorata tenuis, &c. Cura. Sumat pro uice in aurora ante cœnam un. 2. oxymellis compositi uel squillitici cum melle ros. un. s. & aquam decoctionis radicum cyperi, & similium. Et si melancholia est in causa, digeratur sicut decet, & purgetur sæpe cum hiera picra, aut cum medicina de turbith, aut cum decoctione chebulorum, cum aqua decoctionis radicum & cappari, addendo un. s. de turbith, aut cum pillulis appropriatis, uel confectione de turbith, prout tibi uidebitur. Deinde sumat de theriaca in aurora etiam cum uadit dormitum cum aqua decoctionis radicum. Confortetur stomachus cum dyagalanga, aut alia confectione calida conuenienti in diebus quietis, de trochis. ros. & de spodio, detur ut supra cum aqua decoctionis radicum. Fiat balneum uel stussa de folijs salicis, uel uitis, uel quinque neruie, termentille, feniculi, addatur parum absinthij ad aperiendum poros, & fricetur totum corpus, & cum hoc sit factum inuoluatur in linteamine calido, & cooperiatur in loco ut sudet. Si tamen cum exit de balneo detur de aurea alexandrina, aut de alio consimili & conuenienti, non erit malum. Remedia etiam supra in colica in prima parte huius competunt, ideo recurre ad illa, &c.

Febbris composita dicitur quando febris componitur cum alia febre eiusdem generis uel diuersi. Exemplum primi, sicut quando tertiana componitur cum tertiana continua, uel interpollata, uel quotidiana cum quotidiana interpollata, uel continua. Exemplum secundi, quando quotidiana componitur cum tertiana continua uel interpollata, uel cum quartana, uel e contra, aut tertiana cum sanguinea, aut quotidiana cum hectica, aut quartana cum hectica. Nam aliquando tres febres componuntur adinuicem, ut duæ tertianæ interpollatæ cum continua quotidiana, uel sanguinea, aut tertiana continua, aut duæ interpollatæ quotidianæ cum tertiana continua uel sanguinea, & sic de alijs, quia sicut componuntur duæ interpollatæ, ita duæ

continue. Et licet aliqui non concedent propter difficilem cognitionem eius, quia ordo periodorum & accidentia sic miscentur quòd cognosci nò possunt nisi subtiliter medici quærent, & cū hoc quantitaerint diuersas species feb. compositarum. Accidentia enim paroxyfmi harum febrium compositarum uariantur tripliciter, nam omnes paroxyfmi earum aut sunt communicantes, aut subintrantes, seu submittentes, aut coalternantes. Primi dicuntur cum unus incipit cum adiectione manifesta addendo in rigore, frigore & horripilatione, siue adueniat eadem hora, siue parum post, postquam primus incepit. Subintrantes sunt, quòd antequam desinat primus, incepit secundus. Manifeste coalternantes sunt, quando primus incipit & finitur, & sequitur quies antequam adueniat secundus, ut si tertiana in tertia hora diei incipiat, & finiat in duodecima, & stet sine afflictione usque ad tertiã uel quartam horam diei secundi, & tunc superueniat accessio, uel rigor secundæ, uel alterius febris, tunc talis paroxyfmi dicitur uere coalternans, & fit in omnibus alijs continuis & interpollatis. Et nota quòd primus & secundus male cognoscunt, ultimus melius. Signa sunt, consideratio modi, qualitatis, & afflictionis, & non diiudicanda de natura febris compositæ, & causa eius per circunvolutiones & reuolutiones paroxyfmi, uel afflictionis, nam duæ quartanæ faciunt paroxyfmi omni die, dum paroxyfmi coalternentur, & propter hoc quæ facit paroxyfmi de tertio in tertium, non dicitur tertiana, nec omni die quotidiana. Sed potest uocari sic, quia sunt duæ quartanæ, & secunda sic, quia sunt duæ tertianæ, ideo conuenit ut medicus consideraret in modo afflictionis, hora & qualitate. Nam si æger incurrit paroxyfmi de tertio in tertium, qui paroxyfmi fit absq; rigore manifesto & puncturis, & pulsus nò sit uelox & spissus, imò durus & tardus. Similiter urina sit tenuis discolorata, uel spissa, & si fuerit paroxyfmi longior q̄ in tertiana, & in motu suo nò fuerit uelox, imò tardus, tūc uerè iudica, quòd talis febris nò est tertiana, sed potius quintana, & præcipue si fuerit sine siti, & caliditate, & oris amaritudine. Si uero febris quæ affligit omni die fuerit sine frigore manifesto, imò cum rigore & puncturis, & mordicatione cū siti magna, & caumate, & amaritudine oris, secessu uel uomitu cholericò, cum pulsu ueloci, & spisso, absque manifesta diuersitate, & cum urina acuta cholericà, tunc iudica quòd hæc febris quamuis faciat paroxyfmi omni die, non est quotidiana, sed sunt duæ tertianæ. Et secundum hunc modum compositionis febriū iudica de qualibet febre composita. Nam cum uideris hominem extenuatū, & urina fuerit similis sanæ, cum quadam oleagine, & aliquando fuerit spissa colorata, sentit in uenis supercalesfactionem actualem. Et pulsus sit strictus subtilis cum quadam mollitiæ, & omni die in occasu solis sentit in membris, dorso, & lacertis frigus aliquod, uel aliquam accessionē, & cum hoc habuerit nausæ, & malum appetitū, & in oculis & facie quasdam inflationes liuidas, seu pallidas, & in pedibus. Similiter & uenæ corporis iam incipiunt apparere, & cum hoc

cutis frontis & temporum incipit arefieri, & semper post comestionem calor febrilis augetur, iudica secure, quòd hæc sit febris hectica cū phlegmatica cōposita, & sic de alijs suo modo, &c. Cura. Cum cognoueris febrem compositam cum alia febre eiusdē generis uel diuersi, ut tertiana, quotidiana, aut quotidiana cum hectica, & sic de alijs, tunc cura febrem compositam eiusdem generis cum medicinis dictis in cura simplicium, & istius generis; Et si materia reperiatur composita, ut in tertiana non uera, cum medicinis dictis in cura tertianæ non ueræ. Si uero tertiana componeretur cum phlegmatica, compone medicinas tertianæ & phlegmaticæ, & si magis inest de tertiana quàm de phlegmatica, adde in compositione medicinarum, ciborum de coctionibus, & sic de alijs, quæ magis ualent contra choleram, non negligendo materiam phlegmatis, & econtra. Si uero sint æquales, adde omnia æqualiter. Eodem modo procede quando hectica componitur cum phlegmatica, uel alia febre. Et nota quòd quando hectica componitur cum alia febre, & præcipue cum quotidiana, hæc compositio, ut plurimum est mortalis. Eodem modo accidit si aliqua febris componatur cum alia febre superueniente, propter apostema superueniens stomacho uel epati, &c. Item si tertianæ uel quartanæ superuenirent pleuresis, aut peripneumonia, aut angina, tūc medicus cum medicinis conuenientibus se opponat ad apostema, & suam febrem maiori consideratione non negligendo febrem priorem. Item nota quòd febres compositæ, & præcipue quæ sunt diuersorum generum, sunt maioris timoris, & difficilioris curæ quàm simplices, ideo in cura cum inuestigatione uelis procedere, nam pauci reperiuntur, qui procedant in curis compositarum, licet ut plurimum occurrant plusquam simplices temporibus presentibus, propter inordinatū regimen in sex rebus non naturalibus, & sic de alijs causis materias cōpositas generantibus, secundum quòd conuenit & decet. Medicum tamen nō decet cum quasi continue operetur in eis.

De hemitriteo.

Caput XXIII.

Hemitriteus, id est, media tertiana est febris composita ex duabus febribus, quarum una est tertiana, & alia est alterius generis, ut phlegmatica, &c. & dicitur ab ἡμι ἕξ ἀπὸ τοῦ τρίτου. Et huius communiter sunt tres species, minor, medius, & maior. Minor fit ex cholera putrefacta extra, & phlegmate intra: medius quando econtra: maior quando cholera putrefit extra, & melancholia intus: & potest dari quartus quādo econtra. Et igitur hemitriteus non est nisi una species febrium compositarū, cuius una pars est tertiana pura, uel non pura, quamuis alia tertiana interpollata alijs modis uarijs possit cōponi cum quartana interpollata uel continua, aut phleg. interpollata, non tamen propter hoc dicuntur species hemitritæi, sed dicuntur febres compositæ, uel earum species. Signa minoris hemitritei sunt feb. continua propter phlegma putrefactum intra uasa, semper eius accessio intenditur circa occasum solis, facies & oculi tumescūt, minus tamen quàm in phlegma

tica pura. Vna die leuius interpollat, alia die fortius propter cholera, quæ tunc mouetur, ideo fortius riget, & rigorem non habet, quia materia est putrefacta intra uasa. Pulsus est paruus, uelox, & spissus cum quadam mollicie. Urina est ruffa uel subruffa in colore confusa, & spissa in substantia, manifeste superius liuens liuore declinante ad albedinem siue phlegmaticitatem. Signa mediij hemitritei sunt paroxyfmi minores, quàm in minori hemitriteo, est tamen calor continuus faciens de tertio in tertium paroxyfimum. Item omni die in horis phlegmatis frigescunt partes corporis, propter phlegma putrescens extra, adest dolor capitis, amaritudo oris, urina est rubea, cõfusa in substantia, obumbrata in superficie, liuens à media regione superius. Signa maioris hemitritei sunt calor cõtinuus, licet lentus à principio, faciens motũ de quarto in quartũ in horis melancholię. In primis tamen in horis cholere sentit typũ de tertio in tertiuũ diẽ, & frigus in extremis, ut in uolis manuũ & pedũ, adest taciturnitas, palpebrarũ oppressio, in principio paroxyfmi suffocatur uox, facies est fusca, urina aliquãdo nigra cũ aliquantula rutilatione in fundo, aliquãdo usq; ad fundum liuens, aliquãdo ex mortificatione cinerosa & plumbea per totũ. Et ideo dicit Gal. quod potius diuina manu q̃ humana curatur. Signum aut̃ sumptum ab urina distinguens inter hæc tria, scilicet minorem, medium, & maiorẽ hemitriteum, positum est supra capite de quotidiana febre. Cura primi est, ut digeratur materia secundum quòd decet, deinde soluatur, & fortius à principio, bonum esset euacuare minoratiue cum respicientibus choleram & phlegma, & si cholera abundauerit super phlegma, quod raro contingit, adde in medicinis cholere super medicinas phlegmatis, & si e contra, fiat e contra. Purgetur igitur cum decoctione tamarin, & turbith, manna, cum aqua decoctionis prunorum, & syrupo ros. In medio hemitriteo purgetur cum rheumbarbaro mixto cum syru. ros. aut aqua prunorum, & sumat bis in die pro digestiuo syrupum acetosum cum aqua decoctionis prunorum, &c. Inducatur uomitus hora afflictionis cum syrupo acetoso cõposito, & aqua calida. Nutriatur cum succo hordei, aut farris, cũ lacte amyg. in quo sit aliquid piperis, uel cinnamomi, post multas purgationes, sumat de trochiscis ros. uel spodij cum aqua radicum. Utatur dyarhodon Abbatis, rosata nouella, aut cum dyagalanga, & faccha. ros. ueteri. Sumat carnes conditas in ueru cum agresta, & puluere cardamomi, aut cinamomi. Circa 20. dies sumat de theriaca cum uino granatorum. In maiori autem hemitriteo si est spes de salute, purgetur cum decoctione, & rheumbarbaro, uel myrabolanorum citrinorum secundum quòd decet. Et pro ampliori cura recurre ad superius dicta de quartanis, &c.

De hectica. Caput XXIII.

Hectica est febris cõtinua & uniformis sine uitio humoris, cuius subiectũ est cor & membra solida. Et nota, quòd aliqua est hectica quæ dicitur esse sine febre, ut hectica senectutis, ita quòd siccitas est multum

multum intensa, & caliditas & frigiditas sunt quasi equales. Alia est cū febre, & hæc habet tres species. Prima est cum consumitur humiditas roralis cordis, & membrorum, & est simile de oleo in lampade. Secunda est cum consumitur cambiū, & est simile de oleo imbibito in lychnio. Tertia est cum consumitur gluten, & est simile de humido substantiali lychnij cum consumitur ab igne, & tunc lychnium incineratur. Causa autem huius sunt omnia, quæ calefaciunt & exiccant & inflammant cor & membra solida, & ideo prouenit aliquando febris hectica ex febribus antecedentibus, sicut ex hemera, causone, & similibus, & præcipue cum percipitur in eis abstinentia in nō suo tempore, & quando aufertur potus aquæ frigida ubi deberet dari, tales enim consumuntur de facili, & præcipue calidi, & sicci, extenuati. Aduenit etiam hectica sine febre præcedente, sicut ex nimia tristitia, & angustia, ira, labore, & fatigatione corporis & animæ, & ex aëre sicco, aut ex usu rerum calidarum, uigilia, coitu, & breuiter omnia quæ corpus extenuant. Aduenit etiā propter uitia epatis, pulmonis, cordis, & pectoris, sicut ex tussi empyematis, &c. Signa hecticæ sunt, primo quando maior calor percipitur in arteria profundis uicinis, quandoq; febris hæc est equalis & uniformis, nulla cadit in eam diuersitas quantum ex ratione sui, cutis declinat ad quandam ariditatem, & tunc significat quod iam est in prima specie. Prima igitur species secundū Auic. est difficilis cognitionis, & facilis euacuationis, & ratio, quia prima species est sine siccitate notabili, ita Gal. in lib. de differentijs feb. dicit. Alterat tamen color cum aliquali mutatione compositionis membrorum officialium. Urina habet aliquam pinguedinem supernatantem absq; renum dolore & grauitate, apparent etiā in ea quedam resolutiones squamosæ. In secunda autem specie apparet siccitas notabilis, & cum hoc quacunq; hora cibatur, magis inflammatur, sicut apparet in calce, dum aspergitur aqua. Pulsus est subtilis & debilis plusquam in prima, facies incipit manifeste extenuari, nondum tamen fiet arida & tornatilis, concuantur oculi, sed non profundantur, minuitur caro manifeste, & pulchritudo oculorū, appetitus adhuc remansit cū digestionem quadā: Urina est oleagina, & in ea apparēt resolutiones furfuræ. In tertia autem specie oculi sunt cōcaui, manifeste profundi cum facie tornatili, cutis extensa, palpebræ pendent inferius, aures sunt cōtractæ, color citrinis, spatulæ eleuatæ, uenter siccus quasi adherens dorso, labor magnus in uolis manuum, & plantis pedum, collum est tenue cum eminentia epiglottidis. Pulsus est uacuus & durus, sicut chordæ tensæ, aliquando cadit cum debilitate uirtutis, uox eius est occulta & uix auditur, & breuiter nō apparet nisi coriū & ossa. Urina liuida in colore pinguis, siue oleagina, in toto cū resolutionibus crinoidis apparentibus, in toto corpore urine, tertiam speciem hecticæ significat. Si uero resolutiones fuerint furfuræ apparentes in toto corpore, urine secundam speciem significant. Si uero urina sit liuida cū resolutionibus squamosis apparentibus in toto, aliquantulum olea-

ginosa, primam speciem significat. Si ex phtisi, aut, &c. signa patēt supra in prima parte capitulis proprijs. Signa hecticę senectutis sunt pulsus parvus & durus, urina tenuis & remissa, &c. Prognosticatio. Prima species faciliter curatur, sed difficiliter cognoscitur. Secunda difficiliter curatur. Tertia nullo modo, quia substantiales humiditates cordis & membrorum sunt consumptę, uel multū uicinę consumptioni, media autē medio modo se habet. Item quando ungues incuruantur tunc est in statu, quando autem capilli cadunt, tunc est proximus morti. Et si uenit fluxus uentris, adhuc est magis proximus, quia uirtutem cito deijcit. Quando etiam tibię incipiunt inflari, ulterius diu uiuere non potest, imò ut plurimum infra tres uel quatuor dies inoriuntur, præcipue si sint alia signa tertię speciei. Item patientes hecticam non bene discernunt de calore, quia mala complexio diuersa facta est æqualis, quare non sentitur. Item quando hectica componitur cum putrida, difficiliter curatur, ut patuit supra. Cura primę speciei & etiam secundę, ut dicit Auicenna, prima quarti capitulo de hectica, principaliter cōsistit in in frigidatione & humectatione. Utatur igitur æger isto syrupo mane & sero. R. gummi, dragaganti, seminis papaueris al. lactucę, portulacę, seminum communium mundatorum añ. un. 3. sem. citoniorum un. 1. uiol. sand. alb. & rub. ros. añ. un. 2. hordei un. 1. florum nenupharis un. 2. acetosę, manipulum 1. sacchari lib. 10. Aut cum isto. R. radicū ungule caballinę aquaticę, umbilici ueneris, uiolarū lentiginis, aque rostri porcine, epaticę, scariolę, capil. ueneris añ. manipulū 1. lactucę manipulos 2. succi cucurbitę, lactucę añ. lib. 1. uiolarum florum nenupharis recentis añ. un. 2. quatuor seminum frigidorum, mundatorum, seminis lactucę, portulacę, papaueris albi añ. un. 1. passularum mundatarum, candi, penidij, myrtillorum, foliorum ros. rub. recentium, sandalorum alb. & rub. rasurę eboris, coralli albi & rub. seminis altheę, maluę, nuclei pinearum, medulle, seminis bobicis, amyg. dulcium añ. un. 5. iuiube. sebesten añ. numero 10. dragaganti, gummi arabici, amyg. spodij añ. drag. 3. hordei excorticati lib. 1. sacchari albi uel rub. fiat syrupus cū aqua clari fontis. Et si eger fuerit stipticus & fuerit in prima specie, detur ei ista decoctio. R. uiol. florum nenupharis añ. un. 2. quatuor semi. frigidorū mundatorum añ. un. 1. cassię fistulas pinguis & munde un. 1. addatur in un. 5. dictę decoctionis, & detur in aurora. Si uero uirtus fuerit fortis & non multum æger macilentus, non inconuenit aliquando, licet rarissime fiat, & non sit in usu practlicantium, extrahere de basilica tres uel quatuor guttas sanguinis, ut calor & spiritus euentetur. Utatur omni die in mane isto electuario. R. sacchari zuc. ros. uiolarū añ. li. s. coralli utriusq; añ. drag. 1. diadraganti sine cinnamomi, diapapauere añ. un. 1. misce & detur cum aqua hordei. Item cum cibus descendit, detur ptisana hordei, et aqua hordei, in qua fiat, maxime nutriat, euellatur quod comeditur de cancris, & abluatur cum aqua calida, & modico salis, deinde cum frigida,

ut

ut auferatur odor, deinde coquantur cum hordeo, & de illa aqua fiat ptisana, addatur tamen decoctioni aquę candi, penidij, seminis papaueris añ. un. s. Itē si æger non sit tussiens, mittat in balneo bis in die aquę dulcis & tepido, prope lectum in loco in quo caliditas eum ledere non possit, nec horripilatio inuadere, aspergatur de aqua leniter super ipso, donec corpus & uenę incipiant ingrossari, & parū rubere, deinde aspergatur aqua declinante ad frigidum, deinde leniter transeat in lectum, & extremitates corporis, & tota spina unguatur oleo uiolato nenupharis, uel de papauere, uel iaceat in domo quieta & humida, bene redolente, in lecto sint panni frigidi, albi, infusi in aqua ros. & ibi sit concha plena aqua frigida, in qua sint folia ros. salicum & uitis circa lectū: mutantur omni die salices collecti de mane, & irroretur aqua ros. confortata, dormiat quantum potest. A uigilijs, cogitatione, motu, à coitu, à lecto multū calido, à fame & à siti abstineat. In nocte bibat iulep, quod fit ex aqua & saccharo, in ortu solis aquam hordei. Cibaria multis uicibus tribuantur, præcipue in æstate, abstineat ab omnibus calefaciētibus & desiccantibus, scilicet pane azimo, ab omni carne grossa, à piscibus marinis, sed si sint aqua dulcis, conceduntur. Condiantur tamen cibaria cum succo gran. dulcium, cum lactucis, cucurbitis, spinachijs, &c. Vinum sit subtile satis, bene lymphatum cum prædicta aqua hordei. Utatur in cœna succo ex farina frumenti cum lacte caprarum et saccharo, uel penidijs. Infra diem supra pectus & spinam ponantur panni infusi in aqua ros. dissoluta cum sand. ru. & camphora, & cū exiccentur renouentur, aut unguantur cum isto. R. mucilaginis psyllij, & seminis citoniorum añ. un. i. dragaganti un. i. s. foliorum nenupharis, uio. seminis nenupharis, uio. larum & seminis cucurbitæ añ. un. 2. ceræ lotę albæ quantum sufficiat, fiat ungu. Si autem siccitas & tenuatio fit magna, aspergatur corpus ipsius lacte caprino, & nutriatur pullis iuuenibus, nutritis cum farina hordei, mixta & decocta cum medullis testudinum nemoralium. Et si æger habuerit maiorem ardorem, accipiat in aurora unum de istis trochiscis puluerizatū, cum aqua ros. uel hordei. R. spolij, boli armeni añ. drag. 2. ros. rub. un. 5. seminis portulacę, citrullorū, cucurbitę & carabę añ. drag. 2. cum syr. de papauere fiant trochisci ponderis drag. 2. De lacte uero nota, quòd lac mulieris sugendo sumptum cōuenientius est omnibus, secundo lac asinę, tertio lac caprarum, & utatur eo à principio usque ad finem cum saccharo si coagularetur in stomacho. Nutriantur tamen illa animalia ex oleribus frigidis & humidis, ut lactucis, spinachijs, &c. In balneo tamen ultra herbas prædictas, utatur ungula caballina, folijs uitium, lactucę, salicis. Extremitates agnorum coquant in balneo. Et ubi post assumptionem lactis sitiret, & oris amaritudinē haberet, sciat quòd conuertitur ad inconuenientem materiam, & tunc primo querat etiam amouere illam ægritudinem siue dispositionem malam. Vbi timeret fluxum uentris sumat sepe de trochiscis istis spodij. R. pullegij ros. rub. spodij añ. un. s. boli

armeni, gummi arabici añ. drag. 2. succi berberis, & sumach. añ. drag. 3. acetose drag. 2. balauſtię drag. 1. s. fiant trochisci drag. 1. Si autem timuerit equaliter de hectica, & de alia infirmitate, cura in omnibus equaliter sit composita, ut si hectica coniungatur cum putrida de cholera, addatur in digestiuo endiuie, scariolę añ. manipulus 1. capillorum ueneris, manipulus s. Et si cholera sit grossa, addatur de alijs plus aperitiuis, secundum exigentiam humoris, si de phlegmate addatur parum mentę, hyssopi, & c. si de melancholia addantur conuenientia illi. Deinde purgetur cum medicina lenitiua, uel laxatiua conuenienti. Tertio conforta uirtutem cum resumptiuis cibarijs & medicinalibus, considerando particularia. Item in hectica senectutis, regatur ut dictũ est, preterquam si fiat ex abundantia humiditatis in stomacho priuante digestionem stomachi & epatis, quare non nutriuntur membra nutrimento, ut decet, tunc rectificetur stomachus, & appetitus ab intra et ab extra, remouendo etiã istam humiditatem, si expedit. Quomodo autẽ hæc perficiatur, uideas in prima parte de dispositionibus stomachi. Similiter si ex apostematibus, ut petipneumonia, & c. recurre supra, & c.

De febre pestilentiali.

Caput XXV.

Febbris pestilentialis est feb. putrida, continua, conclusa, contagiosa, ut plurimum, ex putrefactione humorum in uentriculis cordis infectorum, mala qualitate uenenosa ex corruptione eorum, ut plurimum, inducta à superioribus effectiue, & ab inferioribus materialiter. Et licet elementa in se non putrefiant, quia simplicia, tamen ratione uaporum corruptorum corrumpuntur & alterantur. Aliquando etiam alterantur alteratione occulta, quæ facit accidere putredines in istis febribus, & tales causæ non æqualiter inferuntur omnibus habitantibus in loco pestilentiali quia homines non sunt equaliter dispositi, ita dicit Auic. capitulo de febre pestilentiali. Generantur igitur diuersę febres, quia in aliquibus sanguineę, in aliquibus cholericę, phlegmaticę, uel quartanę, secundum diuersitates corporum. Causæ huius sunt tres in genere, primitiua, antecedens & cõiuncta: primitiua, est permutatio aëris ab eo, quod est secundum naturã, secunda, sunt humores dispositi, ut suscipiant putredinem aëris: tertia, sunt humores precipue existentes in uentriculis cordis infecti, à quibus eleuatur putrida fuligo inficiens substantiã cordis & spirituũ, & consequenter totũ. Signa prognostica future pestis sunt apparitio cometę, mutatio temporis, modo ad calidum, modo ad frigidum aër caliginosus, cum uidetur debere pluere, & non pluit, æstas calida & humida, aues dimittunt nidos suos, & oua, & reptilia apparent super terram, & sic de alijs. Signa presentis pestis pestilentialis sunt, calor apparet lentus extra, & intus est fortis ualde cum siti, ariditate, & siccitate lingue, & male tolerat, anhelitus difficilis, quandoque nausea, & casus appetitus, dolor stomachi, tensio hypocundriorũ, casus uirtutis perducens ad syncopim, permixtio ratio-

nis,

nis, uigilię, aliquando est tussis sicca, aut alia absq; mundificatiōe. Apparet etiā bothor subalbida, aliquando rubea, quandoq; cito apparent, & cito occultantur. Pulsus debilis, uelox, & spissus, augmentat̄ ut plurimū nocte, sistole est maior dyastole, aliquādo est fluxus cholere & aliorū humorū, omnia exeuntia foētent. Vrina aliquādo non mutat̄ ab urinis sanorū in colore & substantia, & aliquando est foētens, aliquando apparet ruffa uel ru. spissa & liuida multū. Et dicit Auic. quòd aliquando est feb. pestilentialis in qua non percipit æger, neq; tangens multitudinem caloris, & nō alteratur pulsus, unde istę febres tam ex parte pulsus quā ex parte urine fallūt medicos, quia aliquando et sepe urina et hypostasis sunt laudabiles, & æger tendit ad mortē, quia natura non audet inuadere morbū ppter eius malitiā, & sic de alijs. Cura est duplex, p̄seruatiua, & curatiua: prima cōsistit in administratione debita sex rerū nō naturalium. De aëre primo, cū sit de magis alterantibus corpus, fugiat̄ igitur aër humidus & turbidus, transmutando se ad alia loca, ubi aër sit bonus, declinans ad frigidū & siccum, & hoc est singulare remedium. Et si hoc nō posset fieri, rectificetur aër habitationis cū modico igne de bonis lignis, scilicet de iunipero, rore marino, &c. Suffumigetur etiā camera, fenestris lineis retentis, ne ingrediat̄ aër, ex ligno aloë, thure, & aliquando ex sandalis, & camphora, aër rectificetur secundum diuersitatem temporis in caliditate & frigiditate, &c. irroretur domus sepe ex aqua & aceto in tempore calido, & teneatur bene munda à superfluitatibus. Et si contingat aperire fenestras, aperiant̄ septentrionales, & eius uentus, scilicet boreas opponitur pestilentię, supposito quòd putrefactio aëris non sit communis, ita secunda primi, & quinto Almanforis, & sexto colliget. Et si contingat exire camerā, expectetur quòd sol sit super terram, quia aërem rectificat, & portet de odoramentis dicendis, ut aërem attrahendum aliquant̄er rectificet, teneat in ore de cortice citri conditi, & diu mastice, & super omnia caueat, ne approximet patientibus pestilentiam, ne eorum anhelitu inficiatur. Cibaria sint boni nutrimenti & facilis digestionis, declinantia ad frigidum & siccum, & sicut decet, nō sicut alia condiantur cum alterantibus, ut dicetur, diuersificentur tamen secundum diuersitatem etatum, complexionū, & temperiem. Carnes igitur de uolatilibus alijs meliores sunt pulli parui, perdices, aues montanę. De quadrupedibus sunt hœdi & uituli lactantes, alię carnes relinquuntur, sicut caro porcina, anserina, & aliorum in aquis degentium, syluestria etiam maxime si sint antiqua, si non, aliqua cōceduntur, ut leporū, capreolorum, &c. Carnes assatę sunt meliores elixatis, licet etiam illę aliquando & brodium earum concedantur, dummodo comedantur cum aceto, aut uino granatorum. Et pro delicatis fiant gelatinę, & agrestatę, aut salsamenta cum aliquo p̄dictorum succorum, ut succo acetosę, aut aqua ros. & sit ibi parum de speciebus calidis, tamen in hyeme, & in antiquis frigidis & humidis potest uti cinnamomo, zingibere, &c. sed in æstate & in cholericis non. Non

concedat pisces nisi sint de aquis petrosis currentibus, à luto mundis, & sint mobiles ut lutius & thimere, &c. reliqui assentur, ut in ueru, aut super carbones cum gratis. Caseus, butyrum, & reliqua lacticia per uiam cibi relinquuntur, ita & olera. Aliquando tamen uia medicinæ conceduntur, sicut est blitū spinachia, attriplex, borago, lactuca, endiuia, &c. & tres ultime istæ, si cōdiantur cum aceto & agresta, competūt, quia choleram alterant, si sit in casu ad caliditatem febrilem. Legumina & præcipue substantia eorum nō conceduntur, hordeum tamen & panicum, & brodium cicerū concedi possunt. Fructus humidi relinquuntur, aliquando tamen pruna conceduntur, ut leniat uentrem, similiter granata, maxime in calidis naturaliter. Post cibum etiam conceditur pirum coctanum coctum in igne cum coriandro confecto, ita etiam cappares cum aceto in principio, similiter & limones, fungi, tartufuli, & cibaria suffocantia, & de pasta, et sic de alijs, relinquuntur. Panis sit de frumento bene coctus & fermentatus. Vinū in assuetis sit odoriferum, mixtū aqua boni fontis, medium inter nouum & antiquum, semper etiam alijs potus medicinales qui ante cibum, uel post per tempus bibuntur, ut syr. ros. uiolarum, de limonibus, saccharum ros. uiol. aqua hordei, &c. Non comedat usq; ad saturitatem, nisi priori cibo iam digesto, & superfluitatibus expulsis, non tolletur tamen sitis, nec fames cū sit in horis debitis. Item quanto pauciora fercula sumuntur, tanto melius erit. Præmittant elixa assatis & subtiliora grossis, ut oua sorbilia carnis. Vnusquisq; utatur motu sibi cōsueto, qui uires eius non excedat, & fiat hora qua cibus sit digestus in stomacho, epate, & uenis, ut ante prandium & coenam, & si non potest exerceri fricentur extremitates, & totum corpus leuiter, statim post cibum non moueatur impetuose, & non dormiat immediate post, donec cibus descendat de ore stomachi, nec dormiat quis de die, nisi consuetudo cogat, & tunc parum dormiat in loco sicco & frigido. De mane cum surgit expellantur feces per se uel cum arte, ut clysteri, aut suppositorio, & similiter superfluitates secundæ digestionis per urinam, & tertie per fricationē aut exercitiū, & ita alię superfluitates, ut mucillagines per nares & os rascando, et faciem lauando cum aqua calida, ubi sit uirtus radicis ireos, aut roris marini, pectinando similiter caput & fricando. Relinquant tristitia, ira, furor, &c. nisi corpus indigeat minoratione carnis. Eligat igitur gaudium temperatum, habitando cū dilectis, sermones & cantus iocundos, abstinendo à coitu multo, & frequenti, abstineant maxime corpora macra, sicut ab inimico. Sed temporato utatur coitu uim nature non inferendo, balneum & stussa relinquuntur. Circa medicinas præseruatiuas ab hac febre talis ordo seruabitur. Primo dicitur de his, quæ ab intra. Secundo de his quæ ab extra. Primæ inter alias sunt tres. Nota tamen, quòd in præseruando ab hac febre intendere debet medicus ut corpus mundificetur, & sit bene transpirabile, unde si corpora sint humida, exiccantur, &c. Si cacochimia, purgentur, & primo uniuersaliter cum euacua

euacuatione sibi conuenienti, sicut decet, deinde oppilationes aperiantur, deinde uenter sit lubricus. Et tunc prima medicina conueniens sunt pillule aloeticę, siue cōmunes. Ideo. R. aloēs partes duas, myrrhę, croci añ. partē unam reformentur. Dosis est drag. i. Pulpis tamen horum ab aliquibus plus laudatur, & dant cum aqua ros. aut succo limonum, uel aliquo tali, quia melius prohibet ebullitionem humoris combustiuam, quæ ut plurimum, sequitur, ex qua fiunt antraces & carbunculi. Item aliqui dant oxysaccharam simplicem, ut un. i. s. cum quinque cochlearijs aque cicerum, & est eorum secretum in preseueratione talis ebullitionis, & exhibent etiam in æstatibus tēdiosis & æstuosis. Secunda medicina est drag. s. theriacę maioris fermentatę. Tertia est bolum armenum cum aceto, aut aqua bibitum. Dosis est scrup. i. usque ad drag. s. cum uino, & si febriat cum aqua ros. Et potest addi huic semen citri cum modico sacch. albo, & rasura cornu cerui & pulueris cordialis, & tūc confert habentibus uermes & similiter potest misceri cum sacch. ros. aut uio. & detur de mane. Potest etiam fieri confectio de bolo armeno un. i. terrę sigillatę un. s. seminis citri drag. 2. cinnamomi un. i. coriandri preparati drag. 3. galangę, zedoarię añ. drag. i. pulueris cordialis drag. 2. s. sacch. dissoluti in aqua ros. infusionis sand. rub. quantum sufficit, & fiat confectio in morsellis, & si addatur rasurę cornu cerui aliqua quantitate, tunc ualebit contra uermes. Potest etiā addi de cortice citri cōditi minutim inciso drag. i. auri foliati drag. i. & erit pro delicatis. Et notandum quod cinnamomum, & galanga, & zedoaria non debent puluerizari, sed in parua frusta incidi & contundi, & hæc confectio cum fit cum speciebus solum conceditur in hyeme annosis, frigidis & humidis, sed in alijs temporibus auferunt species. Medicinę extrinsecę sunt tres, prima est pomū de laudano. R. corticū citri un. s. calamenthi, gariophyl. samsuchi, ozimi añ. drag. i. s. doronici, been al. & ru. ligni aloēs, calami aromatici añ. drag. i. ros. un. s. musci scrup. s. styracis calamitę dra. 3. terbenthinę drag. 2. laudani drag. 3. camphorę parū cū aqua ros. et buglossę, fiat pomum in medio perforatum. Secunda, est puluis iste. R. corticum citri un. s. garioph. samsuchi, calamenthi añ. drag. 2. garioph. sand. rub. añ. drag. i. ros. un. s. camphorę & musci añ. parum. Potest etiam addi pro diuitibus parum ambre, ligni aloēs, & c. puluerizentur & ligentur in syndone. Tertia, est spongia infusa in istis. R. pulueris immediate prædicti un. s. infundantur un. 2. aceti, parum infundatur spongia parua in illa mixtura, leuiter exprimatur, & inuoluta in aliquo drappo sæpe odoretur. Et si essent catarrhosi, fiant ista odoramēta prout sua dispositio requirit. Et nota quod odorando aliquod istorum confortat cor, & cuilibet uenenositati resistit aëris, & c. In curando autem hanc febrem sunt quatuor intentiones, prima est ad causam, secunda ad uirtutem, tertia ad febrem, quarta ad accidentia. Prima fit alterando & adæquando materiam peccantem, ac etiam curando eam. Si autem fit maior

ebullitio, seu putrefactio in sanguine quàm in alijs humoribus proportiona-
liter, cum in tali febre omnes putrescant, tunc phlebotomia precedat pharma-
ciam. Imò aliqui moderni dicunt quòd debet phlebotomari ante omne pleni-
luniũ per tres uel quatuor dies extrahẽdo un. 2. uel 3. sanguinis. Et cõmuniter
phlebotometur de epatica uel splenetica, uel de cõmuni, si cõqueratur sub afe-
lis, ratio quia tum melius extinguitur talis ebullitio combustiua sanguinis, &
calor existens in uenis, &c. Si econuerso sola pharmacia sepe excusat, & tunc
diuersificetur medicina euacuatiua secundum humorẽ plus excedentẽ, quod
medico perito relinquitur, nec expectetur digestio secundum Auicennam, et
Auenzoar, quia hæc putrefactio uelociter interficit, nisi cito succurratur. Et
si in ista febre incipiant apparere morbilli aut pustulæ subalbidæ & ruf. tunc
desiste ab euacuatione, & utaris prouocantibus ad extra cum fricationibus
suauibus iuxta aphorismum. Hip. primæ particulæ: undecunque natura re-
pit, &c. Et nota quòd etiam aliqui commendant phlebotomiam copiosam de
eadem parte, scilicet usque ad syncopim in tertio casu, & dicunt quòd talis
phlebotomia non solum commouet materiam uenenosam, sed etiã ad extra
euacuat. Obmittit tamen propter uulgares, quia si non curarentur ex tali phle-
botomia, ualde inculparẽt medicũ: & hoc dicunt fuisse de mente Gal. Solutiuũ
igitur in illis, in quibus sperat salus, quod scitur ex signis sumptis ab exeunte
mutato, qualitate mutata, & operatione læsa, sit hoc: R. rheubarbari electi
drag. s. spice parũ, foliculorũ sene. drag. 1. & diuersificet hæc medicina secun-
dum diuersitatẽ humoris peccantis, considerando uirtutẽ, & alia particularia,
quod etiã medico relinquitur, sint tamen solutiua horũ febrũ facilia, addẽdo in
eis aliqua confortantia mineras uirtutũ, boni saporis & odoris. Potest etiã in
eis addi aliquid boli armeni propter eius spirituale iuuamentũ. Secunda inten-
tio perficitur nutrimento in confortando cor, & spiritũ, & sanguinẽ bonũ multi-
plicando, cũ assumptione aque carnis, uitellis ouorũ recedentiũ, uino odori-
fero, &c. Secundo spiritũ clarificando, & hoc fit cũ puluere subtili margarita-
rum infuso in succo limonũ, aut alio conuenienti, & detur per os. Tertio pro-
hibendo dissolutionem spirituum cum aliquo appropriato. Quarto alteran-
do ipsum, ut si cor sit nimis frigidum, cum aliquo calido, sicut cum doronico,
&c. & si calidum cum aliquo frigido, sicut cũ camphora, & aqua ros. & cum
buglossa, lapide lazuli, &c. Quinto cum letificantibus sua proprietate, ut ex
assumptione hyacinthi cum aliquo potabili, & sic de alijs. Quæ igitur secun-
dam & tertiam operationem perficiunt sunt hæc primum, R. sacch. ros. uiol.
añ. un. 2. manus Christi cum perlis subtiliter puluerizati, aut dissoluti cum
succo limonum un. 1. san. ru. un. s. pulueris cordialis drag. 2. aut dissoluti ar-
tificialiter scrupulus 1. syrup. de acetositate citri, aut acetosẽ un. 2. pulueris boli
armeni un. s. cum saccharo alb. quantum sufficit, fiat confectio dura uel
liquida, sicut placet. Alia ad idem, R. diaboraginis, uel residentie eius, sacch.
añ.

añ. un. s. corticum citri conditi minutim incisi un. i. pulueris cordialis drag. s. foliorum auri. 2. uel 3. cum saccharo, si expedit, fiat confectio in morsellis. Syrupus ad idem. R. succi acetositatis citri un. i. s. cum aquis conuenientibus, ut buglossę, melissę, &c. & etiã alijs, si sit alia intentio quàm confortatio. Item syrup. de acetosa, de agresta, de limonibus, & sic de alijs, secundum Mesue. Valent ad idem similiter trochisci de camphora, & dantur cum rob aut syrupo de acetositate citri. Potus etiam boli armeni cum uino subtili bene lymphato aqua rosata, & terra sigillata, secundum Auicennam, perficiunt dictam intentionem. Item R. pulueris superscriptę confectiois un. s. sed de bolo armeno non ponatur, nisi drag. i. & auri scrup. i. & addatur ligni aloës scrup. i. ambre parum, terantur, candidi sacchari ad pondus medietatis. Epithma ad cor. R. san. omnium ros. añ. drag. i. setę combustę, been alb. & rub. añ. un. s. florum borag. bug. añ. drag. 2. ossis de corde cerui gran. 3. bulliant omnia parum in lib. i. aque ros. deinde addatur aceti, croci, & camphorę parum. Et si debeat epithimari epar, epithimetur cum aliquo conuenienti, ut supra. Et ex his potest fieri odoriferum ad nares, & ponitur in ampulla uel funditur, & est conueniens. Potest etiam fieri linimentum temporum & pulsuũ. Cibis aggregans utranq; intentionem. Coque pullum in aqua, renoua aquã, in qua ponantur lactuca, acetosa, uel cucurbita, uel hordeum, facta decoctione coletur, & in brodio potest fieri pannata cum uitellis ouorum, aut puluis cum farina hordei. Potest etiam dari per se, sed semper in ferculis pone de uino gran. aut agresta, & si ponatur de puluere dicto supra drag. s. erit melius. Puluis etiam potest pistari & distemperari cum aqua rectificata cum auro. Fit etiã gelatinum cum succis predictis & carnibus hœdinis, &c. Quarta intentio uertit se ad accidentia, qui possunt esse multa ab Auic. prima quarti numerata, inter alia est instantia uigiliarum, cui succurritur cum diapapauere, dando post cibum quantum est castanea, & cum unctione pulsuum & temporũ cum unguento populeo, & cũ tibiaram lotionem in aqua decoctionis salicis, nenupharis, uitis, & sic de alijs, si sit alienatio mentis fiant diuersiones, & breuiter accidentia curentur, ut supra in alijs febribus, &c.

De uariolis & morbillis.

Caput XXVI.

Variolę sunt pustulę paruę, rotundę quę comuniter toti accidũt corpori, & fiunt à materia mala sanguinea, putrefacta in uenis. Morbilli autem sunt pustulę cholericę in minori quantitate & durtie, minores uariolis, & fiunt ex materia sanguinea, cholericã, uel cum cholera. Signa uariolarum & morbillorum sunt, febris conclusa acutę caliditatis, pruritus narium, grauitas capitis, rubedo oculorum, cum pulsatione in temporibus, & fronte, punctio in toto corpore, timor in somno, & omnia hęc accidẽtia sunt intensiora in morbillis quàm in uariolis, quia fiunt de

materia magis adusta, in oculis tamen magis accidit uariolę quàm morbilli. Prognosticatio. Variolę citrinę, durę, parę, & uiolaceę, uel multum rubę, ambulatiuę, ut formica, omnes sunt malę nature, præcipue cum maturantur & egrediuntur cum labore, & neq; febris, neque estuatio alleuiatur. Et si cum hoc tremor cordis egro superuenerit, indubitanter morietur, & si econtra, argue bonum. Cura diuersificatur secundum tempora, nam alia est cura ante apparitionem, alia cum apparent, alia cum crustam faciunt. Cum igitur sentit dolorem in dorso, & ita de alijs signis significantibus futuram egritudinẽ euenire, utatur phlebotomia aut scarificetur cum uentosis, deinde sumat micam panis cum succo gran. & aqua frigida, aut pultes hordei seu farris cum lacte amygdalarum, aspergendo semper desuper agrestam, aut de uino granatorum acetosorum, aut lentes excorticatas conditas cum aceto, aut cibarium factum ex oleribus frigidis, aut lactucis, cucurbitis conditis cum lacte amygdalarum: Bibat succos stipticos, sumat decoctionem tamarindorum & prunorum cum manna, utatur trochiscis camphoratis, aut de spodio, aut alijs dictis capitulo de cura hecticę. Isto modo prohibetur egressio eorum, & si non, saltem minoratur. Cum igitur apparent, nullo modo phlebotometur nec uentose tur, nam phlebotomia traheret materiã ad intra, & propter idem prohibeatur solutium, non ungetur oleo, nec comedat unctiosa, neq; bibat uinũ, quia inflammat & auget, obmittat etiam trochiscos, & alia superius dicta, quia operantur cum intentione nature intendentes expellere. Prouocet igitur sudor, & nullo modo stet in aere frigido, imò cooperiantur panno scarlatino, suaviter fricando, ut trahatur materia ad cutim. Ideo sepe in die sumat de aqua ista. R. ficuum siccarum, passularum, lentium excorticatarũ, seminis feniculi, ligni de myrto, aut sand. ru. añ. un. i. coquantur in libras quatuor aque usq; ad consumptionem tertię partis. Alia ad idem. R. radicem feniculi, petroselini, succi berberis añ. un. i. s. ficuum siccarum, passularum añ. drag. 3. contundantur, & bulliant in aqua, ut prius. Sepe in die ponat de isto in naribus, oculis & gula, ne ibi generetur morbillus, aut uariola. R. aquę ros. lib. i. sumach uel berberis añ. un. i. carnositatis granatorum un. s. Item puluis anthimonij fricatus cũ succo coriandri uel solatri infusus in oculis & naribus, defendit, &c. Cum uero sunt mature & uirus ex eis manat, regatur cũ dięta & potionibus dictis supra. Et ubi fuerit multũ debilis, potest comedere de carnibus pullorum, uel hœdorũ coctis cum lactucis, cucurbitis, &c. conditis cum agresta, acetositate citri, uel arancij. Et cũ indiget mundificatione, sternat lectus isto puluere. R. ros. siccarũ, uiol. uel florũ nenupharis, misce cum sand. & fiat puluis. Cum uero feruor & feb. recesserint, & cortices incipiant remoueri, tunc bibat uinũ debile bene lymphatũ. Et si nimis tardarent exiccari, liniantur cũ aqua salsa, deinde balneet in aqua dulci, decoctione maluauisci, uel maluę (hoc etiã confert tẽpore, quo incipiunt apparere) deinde unget oleo ros. et camomillino tepidis.

dis. Si autem signa concaua remanserint uel fœda, impinguetur corpus cum iuribus gallinarum et carniū, cum uitellis ouorum, bibat uinum dulce lymphatum, utatur sepe balneo aque dulcis per longum tempus, & præcipue post cibum, ungantur loca illa omni sero cum isto. R. lithargyrj triti & abluti cum aqua decem uicibus, & radicum cannarum siccarum, farinæ oryzæ, ossium uetustorum, seminum melonum, farinæ cicerum añ. un. i. puluerizentur, & misce cum mucilagine psyllij, fœnugræci, seminis lini. De mane lauetur cum aqua decoctionis, farinæ farri, uel roryzæ. Et si uis alia remedia recurre ad primam partem de ornatu faciei, & c.

H V I V S L I B R I F I N I S.

DE FEBRIVM CO-

GNITIONE ET CVRA PER CLARISSIMVM

doctorem medicum Christopherum Barsisium Pergoñ. in laudem

domini Iesu Christi cuius nutu factum est omne

quod est in inferioribus. ◉

De tertiana pura interpollata.

N Cholericæ interpollatæ puræ sunt intentiones. Prima est, administratio regiminis rerum sex non naturalium, aëris, scilicet, & c. qui conseruet res naturales & remoueat præter naturales. Et uarietur secundum tempora morbi in quali & quanto. Si ergo aër frigidus & humidus, idem de alijs rebus nõ naturalibus. In diætâ uero sunt hi canones. Primus canon est, grossior diætâ sit in principio, & subtilietur gradatim usque ad statũ inclusiuè, ut à principio dando kist hordei uel panẽ contritum uel emulsionem eius, deinde gradatim subtiliãdo, ut in cap. apud Auicem. de cibatione, & c. illic. Et gradatim fiat eius regimen, secundum modum prædictum, & quotiens appropinquat status, subtilietur. Secundus canon, dum est tempus crisis diætâ subtilissime. Tertius hora paroxysmi nihil detur nisi coactè, ut in cholericis, & casibus consimilibus. Quartus, si cibetur fit per horas i. ante paroxysmum, ut possit dari syrapi collecti illic. Et opus superueniat paroxysmus dum est, & c. Quintus, si accetibus in stomacho non detur aqua hordei, nisi subtilis, & cõfortetur cum radicibus apij & pipere, & hoc in stomacho proprie frigido & febre nõ magna uel non pura. Sextus, non cibetur fece sicca existente in intestinis. Septimus, uinum conceditur securius in declinatione, quam ante, commixtũ tamen maxime in die paroxysmi, ut apud Auic. ibi. & non timeas post declinationem. Octauus, in cibatione autem intentio est humectatio, id est, restauratio, & con

ceduntur carnes, &c. aut tunc dentur olera & acetosa, &c. Secunda intentio est, lenificatio uentris in principio, & alijs temporibus, cum ebibitis & clysteribus. Et nota, quòd primo regulariter debent educi intestinorum superfluitates, secundo stomachi. Tertia intentio est digestio materiei cum syr. acetoso de endiuiia, oxysacch. Ibi apud Auicem. imò opus, ut sumat in potu syr. acetosum omni mane. Primus canon: detur digestiuum materiei, hora eligenda secundum tempus anni calidum aut frigidum actu, & detur ante paroxysmum per horas tres uel quatuor, uel post paroxysmum. Secundus: non infrigides ultimo in principio, sed remisse & gradatim procedas usq; ad statum, nisi timeas conuersionem eius in continuam uel causonem, licet iste canon, etiam posset poni sub nona & decima intentionibus infra scriptis. Quarta intentio est prouocatio urine, primo leuis, deinde fortior, ut procedit digestio & minoratio materiei, ut ibi apud Auicennam laudat anguriam & melonem indi ex quo prouocant. Quinta intentio est diuersio uaporis & caloris febrilis à corde, in hora paroxysmi & alio tempore cum infrigidationibus & alijs, ut lotionibus, &c. Sexta est prouocatio uomitus & secessus etiam in paroxysmo, ubi conueniunt. Septima est euacuatio minoratiua & post euacuationem cum phlebotomia si conuenit, ibi in Auicem. Et quando possibile est ut phlebotomes uel cum uomitu, solutione uentris, &c. Primus canon, non fiat in die paroxysmi nisi coacte. Secundus, non fiat cum fortibus in principio, nisi materia sit furiosa. Tertius, non fiat cum stipticis, ut myrabolanis nisi in fine. Quartus, fiat proprie post statum si natura non fecit, & si, non cura cum eo qui iuuatur. Quintus, euacua per loca conuenientia unde natura, & non agas contra ipsam. Octaua intentio est apertio pororum in principio primo, & postea usque ad prouocationem sudoris in fine paroxysmi, & post statum uniuersalem cum balneo fricationibus, ebibitionibus, &c. Nona est caliditatis febrilis extinctio, quæ debet à principio usq; ad finem fieri, sed cum fortioribus in fine quod dicit Auic. ibi. Et si fuerit ibi caliditas superflua. Decima est, remotio male complexionis remanentis cum aqua hordei & positione pedum in aqua, &c. Et syr. acetosus est conueniens post paroxysmum, idem intellige in declinatione uniuersali. Et sub hac intentione includitur confortatio epatis, & membrorum læsorum, quæ posset poni in intentione. Duodecima est remotio accidentium, ut sitis, & aliorum si fuerint aliqua.

De tertiana continua.

In tertiana continua sunt tot intentiones & consimiles, ut in interpollata, sed differentia est in quibusdam intentionibus, primo quia maior requiritur subtiliatio ciborum, propter maiorem propinquitatem ad statum, ex quo oportet minus occupari uirtutem, quæ sine cibo paruo tempore poterit stare. Secundo, eligatur hora cibationis, distans ab acerbatione per tantum tempus quo sit cibus digestus, nisi in paratis sincopi, ut supra, & etiam

& etiam ista hora cibationis sit hora maioris quietis, & si possibile est sit hora consuetę commestionis, ut in cap. de cibatione feb. in principio. Tertio, consimiliter intellige debere precedere educationem secum cibationem. Quarto, uinum plus negatur istis nisi plurimę commixtionis in declinatione ad prouocandum sudorem. Et nota quod hic conuenit exhibitio aque frigide, si fuerint conditiones posite in capitulo de cura putride in generali. Quinto, hic non conuenit cum aqua hordei miscere radicem apij uel piper, quia propter causam feb. non acetosabitur aqua. Sexto amplius queritur in hac febre infrigidatio et humectatio quę in illa, & restauratio minus, nisi in declinatione, & post ipsam, unde cibaria eius preparantur cum ualde frigidis, ut lactuca, sandalis, portulaca, prunis, acetosella, si poterit habere recens, & aspergatur aqua ros. uino granatorum acetosorum, succo uue acerbę, id est, agrestę, uel succo extremitatum uitis, & cum tamarindis, &c. Et similiter infrigidatio in aere & in alijs rebus non naturalibus, quę est maior sicut declarabitur inferius in alijs. Secundo, principaliter est differentia, quia hic requiritur plus lenificatio uentris, cum maior hic fiat exiccatio. Et quia materia cholericā expanditur hic ad superiora, & ad ambitum totius, scilicet plus per uenas, & minus educitur per intestina, debet tamen fieri lenitio cum leuibus, ut infra declarabitur, ut proprie cum clysteribus, & administrando clysteria leuia in principio: In quibus ponantur infrigidantia fortia ut de cura acutarum laudauerunt succum melonis indi, cucumeris, cucurbitę, camphorę, olei ros. uiol. nenupharis. Et in his gradum elige secundum necessitatem temporis morbi, &c. Tertio principaliter est differentia in digestionem, quia in hac oportet plus obseruare digestionem. Primo, quia materia minus obedit uirtuti propter potionem in substantia & qualitatibus, unde natura non potest ipsam expellere extra uenas, & hic regulariter non euacuamus, nisi in declinatione unde diutius expectatur digestio. Item materia est amplius putrescens & maior est timor putrefactionis, scilicet propter nocumenta, & propter periculum conuersionis ad putredinem aliorum humorum. Tertio, quia oportet amplius materiam nocitiuam euacuandam separari a iuuatiua cum uideatur coniuncta bonis humoribus. Sed tamen de hoc est dubium, an semper ita sit unde primo detur digestiuum fortius, ut oxyfacch. syrupus nenupharis, de paupere cum aqua acetosę, solari lactuce, & similia. Secundo detur in maiori quantitate continua & discreta, unde in his eis facimus potus artificiales quibus continue possunt uti, ut syrupos longos. Tertio similiter detur ante cibationem & post ut de paroxysmo, &c. Ergo infrigides hinc ultimo, iuxta tamen uirtutis tenorem, & morbi intensiorem, & periculum conuersionis in causam, ut ibidem apud Auicennam. Et ad infrigidandum cum syrupo acetoso. Aqua uero frigida sola uel cum aceto hic optime conueniret, si fuerint conditiones necessariae, &c. Quarto plus, id est, fortius & cum maiori sollicitudine debemus prouocare, cum frigidis tamen,

tamen & cū seminibus minoribus frigidis, ut endiuie, lactuce, scariole plantagine, portulace, acetosellæ, & papaueris. Itē cū seminibus maioribus frigidis. Quinto est diuersitas in intentione principij ad febrem, scilicet in infrigidatione, quæ hic requiritur maior ex omni parte, ut ex parte aëris, & aliarum rerū non naturalium, & clysteribus, potibus, epithimatibus ad cor & epar, lotionibus, & emplastris, inunctionibus ad spinā infrigidantibus & humectantibus. Et nota quòd illud est singulare, quia secundum longitudinem spinæ est arteria ahorta & uena chilis, quam infrigidare & humectare est summum remedium. Et de his habes in cura acutarum & supra in illa ad infrigidandum. Sexta & ultima est diuersitas in euacuatione, quia hic nō debemus regulariter euacuare cum fortibus, ut in fine declinationis, sed cum uolumus euacuare etiam alteremus. Et intentio ad phlebotomiam hic est maior, quia materia est intra uenas. Si tamen alia conueniunt, quia recta prohibitionis solutionis est eorum calefactio, & timor agitationis. Secundo, in ceteris dic ut in interpolata, secundum proportionem tamen.

De tertiana non pura.

In tertiana autem nō pura priusquam ponantur intentiones est notandus canon Auicennæ, scilicet ut consideretur propinquitas non puræ ad purā, & elongatio, scilicet per maiore quantitatē phlegmatis, & maiore eius frigiditatē, & grossitiē, uiscositatē, &c. secundū species eius, & secundum hoc diuersifica, scilicet quantum ad ea quæ sunt de licentia secunda, scilicet de secunda intentione, quæ uertitur ad materiam, quæ sunt similiter in se diuersarum qualitatū, oportet illam alterantia & illi opposita esse diuersarum qualitatū, uel plus super unam uerti quæ fuerit magis dominās. Vnde incipiendo in prima intentione, quæ est administratio regiminis debiti, modo quo supra, minor infrigidatio & maior calefactio est querenda ex parte aëris, & aliarum rerum non naturalium. In diēta uero eligenda est à principio grossior quàm in pura, & postea gradatim subtiliatur. Secundo hic in die paroxysmi nihil detur nisi sit quod prohibeat: Et quòd cibatio omni die iteretur, unde hic raro uenitur, nisi in die paroxysmi, ad dandum uinum granatorum, & similia, quæ appellantur prope cibationes, quia non sunt ueræ cibationes, &c. Tertio remotius à paroxysmo debes cibare. Quarto in cibus eorum sit quod abstergat & calefaciat parum, ut sunt sacch. passulæ. Item decoquant radices cichoreæ, in processu tamen. Vnde nota, quòd omnes febrium intentiones, quæ conueniunt in uno morbo naturali ex parte complentur in regimine uniuersali, & diēta, & uariantur secundum tempora ipsius morbi. Reliqui canones de diēta etiam hic intelligunt. Secunda intentio est lenitio in qua oportet fortioribus uti, quia hic peccant plures materie cōmunes & difficiliore ad educationem, & ut clysterizentur in principio clysteribus acutioribus, in quibus Auicenna ponit carthamum, turbith, &c. Tertia, est digestio quæ habet
maiolem

maiores gradationē quā in illa, unde à principio leuia, absterſiua, inciſiua, ſubtiliatiua, &c. conueniunt, ut ſyrupus acetofus ſimplex, uel mel roſatū, poſtea acetofus compoſitus cum duabus radicibus, ut poſtea cū quinque radicibus. Similiter de aquis, primo faciles, ut aqua cichoreę, ſecundo abſinthij, tertio feniculi, apij, & ſic de alijs adiuuantibus digeſtionem, &c. Et hic ſerua ſimiliter dare digeſtiuum in aurora ante paroxyſmum, & etiam poſt contra cinericiū remanens. Nec debet inſrigidare ſuperflue, imò minus, ut patet, quā ſcilicet in tertiana pura. Quarta, eſt prouocatio urine, quę eſt hic magis neceſſaria quā in illa, quia materia eſt plus oppilās, et eſt difficilius educibilis, ſed tamē debet eſſe gradata ſequens diſpoſitionē materię. Quinta, eſt diuerſio, quę etiā debet eſſe fortior, quia materia percutit cerebrum, unde facit grauitatem plurimam in capite & extensionem. Item difficilius expellitur materia à centro, & expanditur ad circumferentia. Tertio, diutius ſtat caliditas fixa in corpore. Sexta, eſt prouocatio uomitus, de quo dicit Auic. Et ſcias quòd non eſt magis iuuans eos quā uomitus poſt cibum, cauſa quia uomitu educitur materia cholericā & phlegmaticā, quę reperiunt in ſtomacho, uno modo per indigeſtionem, alio modo per uiam deflexus uel aſcenſus à duodeno ad ſtomachum. Secundo quia mundificato ſtomacho melius digeritur cibus. Septima, eſt euacuatio, ſcilicet minoratiua quę pluries debet fieri ante ſtatum, unde iubet Auicenna etiam phlebotomiam fieri, cum, inquit, uideris urinas groſſas, intellige rubeas, & de hac phlebotomia bene conſideres, quia ex uerifimili contingit cum duo humores peccant, & ſic eſt multitudo humorū, & preſertim cum non ſit uerifimile duos humores produci ad peccatū, niſi eſſet uel fuiſſet multitudo, quā natura non potuit refrenare, & ſi omiſeris eam erit magnus error, quia multi humores tranſibunt in lapſum, & hanc conſiderationē quā plures negligunt. Secundo iubet eam minorationem reiterandam ante completam digeſtionem, iuxta unum modum exponendi illam literam, & fortaiſſe conceditur illud in principio capituli. Et dum Auic. dixit infra: Et ut expectetur digeſtio, intellexit de euacuatione eradicatiua in qua oportet materiam plus digerere, cū ſit magis reſiſtens. Tertio uult cum ualde leuibus fieri à principio, propter illam minorationem, cum aqua algeleniabin, id eſt, melle roſato, ſyrupo acetofuo, caſſia fiſtula. Quarto dicit fortaiſſe opus eſſe aliqua medicina forti, uno modo, & debili alio modo, ut euacuetur humor uiſcoſus, in pauca tamen quantitate. Et ut ſumatur medicina cuius parum ſoluat parum, & cuius multum ſoluat multum, unde non ſunt dandę decoctiones ſiue infuſiones uel nutricationes medicinarum, ſed detur ſubſtantia medicinarū fortium & in debili doſi. Sed in hoc oportet medicum prudentem eſſe, ne medicina talis agitet, & non educat. Ceteri canones ſupra ſcripti in pura, ſeruentur etiā hic, ut, quòd nō moueas in die paroxyſmi, uel in hora maioris feruoris, ſi paroxyſmus durat quatuor horis. Secundo non fiat cum ſtipticis. Tertio quòd eradi-

catio fiat post statum, & non agas contra naturā. Qualiter uero fortia in principio conueniant iam dictū est, &c. Octaua, est prouocatio sudoris, uel saltem apertio pororum. Et licet illa materia minus sit educibilis, tamen multi uapores grossi egent resolutione. Et etiā quandoq; contingit sudoris prouocatio ratione cholere, & illa intentio etiā à principio conuenit, ut patuit supra in cura generali. Nona, est extinctio caliditatis febrilis, quę non trahit ad se magnā curam ratione intensiōis, sed ratione diuturnitatis, sic unde in fine paroxysmi & in declinatione uniuersali, querenda est ista extinctio caliditatis febrilis. Decima, est remotio malę complexionis remanētis in stomacho, & in epate, &c. post crisim & remotionem febrīū. Undecima, est confortatio membrorum scilicet stomachi, epatis & cordis, sed maxime dictorum duorum, quia ex hac febre est timor de cachexia. Quę fiat cū appropriatis & aperitiuis, &c. secundum necessitatem, ut mouet Auicē. illic. Si autem prolongatur egritudo, & idem intellige, &c. Duodecima est correctio accidentium, ut grauitatis capitis, profunditatis somni, debilitatis appetitus, &c. ut supra.

De causone.

IN causone sunt intentiones, ut in cholericā continua Prima conditio est administratio regiminis, in quo Auic. ponit quosdam canones differentes à superioribus, & ultra illos quia etiā illi hic præsupponuntur. Primus hic est, quod oportet ad huc subtiliori dięta hic procedere, quā in continua supra scripta, & patet quia causa est fortior, & breuoris chimi. Secundus, est cum times casum uirtutis, de quo est dubium propter accidentium sequitatem, necesse est cibare illos, & proprie qui sunt paratiores resolutioni, ut corpora rara & sicca, subtilium spirituum & humorum, & debilis oris stomachi, & etiam si ipsis aduenisset bulismus. Tertius, sit frigidum actu, imò & potenter omne quod assumunt, quia necessitas est maxima infrigidationis. Quartus canon ponitur ab Auicē. secundum unum modum exponendi illum textum. Et quandoque conueniens est ut dormiat, qui erit quod prouocetur somnus. Et ante ipsum somnum detur aliquod infrigidans notabile & resistens materiei cholericę, sicut aqua decoctionis tamarindorū, cum qua quandoque modicum ponitur camphorę, quę licet faciat uigilias in febre, ut canone secundo proprio, ratione intensi odoris sui uel etiam siccitatis, tamen extinguendo acuitatem febris & uaporum ac materię, plus iuuabit in prouocando somnum. Ratio uero primę partis est, quia in causone est multitudo uigiliarum, secundę uero partis causa est, quia cum per somnum fiat attractio caloris & humorum, &c. dubium est de magna inflammatione & maiori incensione. Secunda intentio, est lenitio uentris, ut supra, quę hic est adhuc maioris necessitatis propter maiorem exiccationem, & alias causas scriptas supra. Et indiget lenificatione in principio, in qua intellige quę supra sunt scripta.

scripta. Tertia, est extinctio caliditatis febrilis. Nam hæc febris trahit secū uehementem curam, ideo ponimus nunc istam intentionem esse, quia oportet maxime de ipsis esse sollicitum, de ipsa licet extinguenda febre etiam alterant & digerunt materiam, unde completur hæc intentio ex parte infrigidationis aëris, quæ potuisset includi in prima intentione ex potu aque frigide usque ad satietatem, si non fuerit quod prohibeat. Et si obliuiscetur potare ipsam, sicut etiam accidit phreneticis, tunc multiplicentur uices, infra tamen modicum tempus, quia pauca aqua excitat fortasse caliditatē, ut infra de pestilentia. Indicatio uero fortis de exhibenda aqua sumit ex siccitate forti ipsius aque. Aliorum modorum infrigidandi doctrina est in capitulo acutarum ex syr. epithimatis, unctiōibus, lotionibus, & cæteris. In hac intentione ultra supra scripta ponitur canon quod à principio infrigidamus cum syr. acetoso. Pro quo intellige etiam sibi similes, ut syr. de acetositate citri uel limonum, oxysaccharam de nenuphare, & similes, postea in fine laudat Auic. fortiores, ut trochiscos de camphora, & similes. Et ponit canonē quod balneū declinans ad frigus & per cōsequens frigidius quàm in continua uel interpollata in declinatione conuenit, superius enim laudauit, quod esset temperatum, & patet causa ad infrigidandum & remouendum caliditatem febrilem, & uult amplius conuenire in causone à phlegmate falso quàm à cholera, quia autē maior est necessitas apertionis pororum, aut quia minus ante digestionem, & magis diligitur scilicet post digestionem in phlegmate falso quàm in cholera. Cuius causa patet ex supra scriptis capitulo de cura tertianæ, quare, &c. Quarta, est digestio materiei, quæ completur ex parte per supra scripta in intentione præcedente maxime per syrupos, aquas, epithimata ad epar, & similia, quæ debent esse intensiora quàm in tertiana continua, serua tamen gradationem & reliqua supra scripta: & diligitur in eis syrupus acetosus. Quinta, est prouocatio urine, quam etiam uult gradatam, ut apparet cum dicit Auic. Et in illa hora, id est, in declinatione diligitur syrupus acetosus cum decoctione seminis cucumeris. Sexta, est diuersio, quæ completur ut supra, sed hæc præsertim cum lotionibus ex capitibus papaueris, nenupharis, & similibus. Septima, est euacuatio in qua præcedit minoratiua festinanter fienda, eradicatoria autē post complementū digestionis. Et ratio prædicti est, quia materia licet nō sit furiosa, tamen habet similitudinem furiosæ, ideo est maxime suspecta ne maxima nocumenta inducat, cum sit in loco nobilissimo, scilicet prope cor, & est etiam suscepta ne transeat in furiosam. Item quandoque habet rationem multæ, quare timemus oppressionem uirtutis. Simus ergo audaces in minorando cū illis quæ dicta sunt. Secundo, Auic. ponit canonem de phlebotomia, quod stante urina turbida, id est, grossa, rubea, significante super sanguine uel mixtura humorum cum sanguine, fiat phlebotomia aliter non. Et si euacuare debes, soluendo misceas ducentia medicinarū uirtutes ad cor. Et caue nocentia notabiliter cordi, nisi

coactus sis. Octaua, est prouocatio uomitus, secessus, cū leuibus tamen, propter timorem ne superfluant, & fiat, si conuenit, ut supra in capitulo generali. Nona, est leuis apertio pororū cum leuissima fricatione, & alijs supra scriptis, & in fine status uel declinatione succedit sibi prouocatio sudoris, maxime in declinatione & potest illam cum precedenti coniungere. Decima, est confortatio cordis, in qua Auic. laudat in fine tamen trochiscos de camphora. In statu tamen confortatio sit cum regimine cum cibis, potibus, epithimatibus, &c. Undecima, est remotio male cōplexionis remanentis post crisin, in qua si uis ualet balneum, modo supra scripto. Duodecima, est correctio accidentiū, ut fluxus sanguinis nariū, si superfluous sit & creticus, & si nō sit creticus secundū doctrinā in decima quinta tertij perquirendā. Secundo, si sit difficultas anhelitus, quę sequit, ut cōmuniter, arefactionem musculorū, & lacertorū, pectoris, ideo fiant inunctiones humectātes, & epithimata secundū necessitatē. Tertio, defendas caput eorum cum unctione ex oleo ros. aqua ros. & aceto cum sandalis & camphora: Item embrochationibus epithimatibus, &c. propter dolores pulsionis temporū, imò propter periculum phrenesis, omnia tamen cum syrups suis. Quinto, prouoces somnum cum papauere albo uel nigro, cum populeo unguento, & alijs somniferis, sis ergo sollicitus ne sit solutio uentris superfluens, imò cum euacuas, euacua cū timore. Et in restringendo Auic. laudat duplicem descriptionem trochiscorum de spodio. Circa quas intentiones est memorandum determinatione hypothetica, scilicet ad ultimas egritudines. Et illius medicari in ualde acutis, si conuenit eadē die, &c. quarta apho. est ergo causon ultima egritudo & acuta ualde, oportet ergo multū & repentē subuenire, & multiplicare remedia, & intendere seruata conditione uirtutis, hoc intellige principaliter, de intentionibus secundarijs, in quibus consistit uis curationis, ut sunt digestio, euacuatio, extinctio caliditatis febrilis, & correctio accidentium.

De synocha & synocho.

IN sanguineis scilicet synocha inflatiua siue sine putredine, & synocho cum putredine, sunt intentiones quibus declaratur differentia inter unam & aliam, & plus in una quā in alia. Prima, est regiminis, cuius maior est infrigidatio, & subtiliatio, quantū ad dietam, est inquirenda in synocha quā in synocho, saltē in illo qui non est similis causoni, in alio enim in quo accidit putrefactio ab humore crudo uel aquoso, non est necesse infrigidare multum, sed mundificare, incidere, & sic de alijs, ut infra dicitur. Patet autem quòd in in synocha inflatiua & synocho simili causoni, sit necessaria infrigidatio fortis & subtiliatio. Vnde Auic. illic: sibi uero sint illi, &c. laudat iuiabas in cibarijs, quia ingrossant, lentes cū aceto granatorū, & sumach, & cucurbitas cum acetosella, quę est singularis, hic & portulaca, lactuca, endiuiā, cucumeres, pruna, pira, poma, scilicet cocta, ut supra in generali, & acetosa,

tofa, ut aranceas, citrum, limones, marascas berberis, agresta, uinum granatorum sit potus eorum, & similia, ut etiã supra, in synocha uera quandoq; oportet dietare diætã grossã & restauratiua, ita ut quandoque oportet conari supra hæc, sicut infra declarabitur in pestilentialibus, cuius causa est, ut sanguis bonus restauretur, propter alium corruptũ, & ingeneretur ut cum cibis permisceantur calida uel frigida, secundum gradũ egritudinis & febris, prohibentia putrefactionem: Frigida, ut acetosa & sandali, coralli, spodiũ: Calida, ut aromatica, cinnamomum, garophili, & similia. Si uero putrefactio declinaret ad naturam frigidiorum humorum, tunc eligantur abstersiua, subtiliantia, incisua, &c. secundum necessitatem. Reliqui canones supra scripti de diætã intelliguntur hic. Secunda intentio, est euacuatio aliqua, ibi apud Auic. Euacuatio autẽ. Vbi loquens in qualibet specie sanguineę febris iubet phlebotomiã manus, id est, brachij, quę debet fieri quam primum est possibile, eligendo uenã secundum canones uniuersales, ut basilicam, sanguine multum inflammato, uel circa spiritualia, ut in epate peccante: nigram uero, peccato existente in toto, & causa est nota ex dictis, quia phlebotomia proprie respicit peccatum sanguinis, & ponit Auicenna canones infra scriptos. Primus, non expectetur digestio ante phlebotomiam patuit hoc supra in sermone generali, & proprie est uerum in synocha inflatiua. In synocha uera etiam in principio non expectamus digestionem, sed minoramus, ut melius natura regulet. Postea uero digerimus, ante alias phlebotomias, ut sanguinẽ contingit declinare ad grossum uel subtile. Secundus, si non est possibilis phlebotomia uenarum brachij, permutatur ad alias uenas magis uicinas, ut spatularũ uel coxarum, alias costarum uel crurium secundum doctrina in quarta primi capi. phlebotomia: usq; ad uenã frontis, & phlebotomia nullo modo licet, fiant uentosæ in locis conuenientibus, cum scarificatione. Et si non possumus uentosare, fiat solutio uentris, ut infra de mundificatione, quare, &c. Tertius, non fiat phlebotomia, cibo existente indigesto in stomacho, ne attrahatur indigestum à stomacho, sed necessitas frangit illud. Quartus, fiat phlebotomia usque eger appropinquat syncopi, uel cadit in eam, si corpus fuerit forte, per syncopim uero intelligo, non quòd semper debeas euacuare ita ut fiat syncopis, quia multa sunt corpora, quibus non accideret syncopis, etiam si quatuor aut quinque uel sex lib. sanguinis euacuarentur, sed intellige quantitate exuberante, quę ad summum esset lib. 1. uel 2. Et assignat causas quare ita debet fieri phlebotomia, quia fit fortis infrigidatio, & cura morbi cũ paruo auxilio aque frigidæ sumptę in potu. Quintus, si accidit syncopis cibetur pane cum aqua agrestę uel uino granatorum. Et si acciderit ex phlebotomia, partitio in phlebotomia est melior, si non fuerit necessitas fortis: patet, quia melius cõseruatur uirtus, & fortasse minor phlebotomia q̄ ad syncopim sufficit. Sextus, reiteret phlebot. in processu febris, secundum necessitatem, sed ad minorandam ad huc uel era

dicandam materiam. Sed nota, quod magna differentia est inter conuenientiam phlebotomię in synocha inflatiua & in synocho: Primo, quia amplius ab initio oportet in synocho phlebotomare, patet supra ibi: Et cum postponitur: Secundo, quia in minori quantitate oportet hic phlebotomare, maior enim imò maximus est timor hic uirtutis, cum deficiat instrumentum eius scilicet sanguinis. Tertio, in processu febris non est fienda phlebotomia, nisi cum aliqua digestionē præcedente, ut supra, & nisi cum forti indicatione & constantia uirtutis, patet propter causas dictas de debilitate uirtutis, permutat sanguis in qualitatibus, imò substantia, &c. Tertia, est lenitio uentris, quę patet ut supra. Et hæc debet præcedere phlebotomiam canonicę, si requisierit dispositio ægri, tamen non propter hanc, stante necessitate, differemus phlebotomiam, saltem multam. Nota autem quod Auic. ponit canonē quod hanc lenitionē oportet quandoq; facere cum myrabolanis & cassia fistula, & similibus, quia in his febribus frequenter abundant materię multę in uis communibus, & hoc ex eo quia uenę non multum sugunt. Nam etiam membra non attrahunt à uenis, cum non sit sanguis aptus pro nutritione membrorum, propter putrefactionem, & inflammationem, ut etiam contingit in lepra, scabie, &c. Quarta, est extinctio caliditatis febrilis in qua summe laudat aquam frigidam, ibi: Et non sis contentus in in frigiditate, quin soluas ne fiat oppilatio & putrefactio. Et hic intellige omnia quę dicta sunt supra in causone, & ceteris. Et in hac intelligit Auic. digestionem sanguinis in synocha requisitam ibi. Sanguinis uero ingrossatio. Quinta, est digestio quę proprie contingit in synocho, & completur per diuersa, ut in synocho propinquo causoni conuenit digestio, ut infra in phlegmaticis. Sexta, est prouocatio urine, ut supra dictum est in continuis & causone. Septima, est diuersio cū prouocatione hæmorrhoidarū uel menstruorū cū phlebotomijs saphenarū uel brachiorū, & similibus, ut supra. Octaua, est mundificatio, mundificatio autē fit cum solventibus choleram, ut supra, cum aqua fructuum & similibus. Aut cum educentibus humores aquosos, putridos, crudos, ut turbith, agarico, &c. ut in phlegmatica. Nona, est confortatio cordis & minerę uite, ibi: Spiritus cum cordialibus syrupis, epith. Decima, est prouocatio uomitus, quę hic continetur primo, & hoc per accidens, ut supra. Secundo, prouocatio secessus, ut supra de lenitione. Undecima, est prouocatio sudoris, præsertim apud crisin, & ante illam, aperiantur pori modis leuibus superscriptis. Duodecima, est remotio malę qualitatis remanentis post crisin, modis supra scriptis. Tertiadecima, est accidentium correctio, ut illic. Et si accidat dolor capitis, custodiatur caput, eparq; principaliter fluxus sanguinis narium si superfluit usq; ad syncopim, & alia ut in litera & in locis proprijs require.

De feb.

In phlegmatica ponit Auic. duo notata, ponit enim primo, quòd in intentionibus habendis in cura phlegmaticæ diuersitas est seruanda, secundum materias phlegmaticæ. Gratia exempli aliter digerit phlegma falsum, aliter dulce, aliter acetosum, &c. Et ita etiã est diuersitas quantum ad alias intentiones. Secundo, diuersificatur penes tempora uniuersalia & particularia, & apparitione digestionis, quæ apparitio plus uariatur in phlegmaticis quàm in reliquis febribus, scilicet quia aliquando apparent signa digestionis, & est augmentum, deinde postea apparent signa cruditatis propter multitudinẽ uel uarietatem phlegmatũ, &c. ideo non possumus uniformi & successiua cura procedere, sed secundum istas diuersitates diuersificare operationes in intentione uel remissione, & alijs secundum canones uniuersales. Prima intentio, est administratio regiminis, in qua quantum ad causam, quæ frequenter ad se trahit curam, antequam ad febrem ueniamus, querenda est calefactio & exiccatio, ex parte aeris & aliorum. Primus canon si materia est frigida, non est utendum pipere & uino subtili pauco uel plurimo. Sed in cibis eorum ponuntur subtiliantia, exiccantia, incisua & abstergentia, secundum quòd materia indiget, ut statim dicetur de digestionẽ in illa parte. Cibi autem illorum subtiles, unde laudatur almuri, sinapi. Secundus, quando phlegma est acetosum, uiscosum, aqua ciceris, porrũ, capparis, origanũ, asparagus, cymĩnũ, & cõsuetũ est facere decoqui apud practicãtes radices apij, fœniculi, petroselini, &c. in cibarijs & cũ aromatibus stomachicis aromatizare cibos, ut cum cinnamomo, pipere, garioph. Tertius, & dimittant olera, in quibus est humectatio & infrigidatio. Quartus, cura temptatiua & præuisiua uel in illa in qua speratur status propinquus, in principio, id est, in primis diebus sit diætã subtilissima, & fortassis est contentus aqua hordei in tribus primis diebus. Si autem status apparet longinquus cura præuisiua, fiat diætã subtilissima, uel subtilior quàm uideatur conuenire, quia possibile est quòd succurratur illi cum ingrossatione, post tamen nõ subtiles amplius, & hic præsuppone alios canones supra scriptos in uniuersalibus de hora quietis, de paroxysmis, & hora cibi est post teporem. Quintus, in fine augmenti concedetur uinum, ut infra, & uinum subtile ualet eis in hac hora. Sextus, fames, exercitium, siue motus, somnus super famem, in hac ægritudine est summum remedium, si non debilitant. Mensura autem somni eorum est, ut sit æqualis uigilijs, ut sit digestio materiei ad somnum, & resolutio ad uigilias. Secunda intentio est, lenitio uentris, quæ in omnibus conuenit à principio, & omnes species comunicant. Intelligendo de pura lenificatione, quia minoratiua non conuenit nisi præparata materia, uel ipsa existente multa. Primus, non fiat assiduatio quando materia est cholericã. Secundus, quando natura non est lenis, ut detur medicina de turbith, in litera descripta in parua dosi, aut

agaricus cum melle, uel confortetur lenificatio cum aqua luleb, id est, uolubilis, medulla carthami, & cum clysteribus oxymelle, centaurea, licet ille sermo posset etiam referri ad minorationē. Tertia, est prouocatio uomitus mundificantis stomachum à materiibus communibus in ipso communiter peccantibus, non attrahendo tamen materias aliunde, & est ultimus huic ægritudini. Primus canon si accidat uomitus, proprie in principio periodi, non retineatur nisi debilitet & fatiget. Ex quo sequitur etiam uomitū prouocandum, non solum ad materias communes peccantes in stomacho, sed etiam ad euacuationem materiei coniunctæ uel antecedentis, quarum tamen euacuatio debet sequi digestionem, ut infra. Secundus canon, si superfluunt, retineatur cum miua, & syrupo de menta. Quarta, est digestio materiei, & omnes eius species communicant in hora principij: Et sequitur & in necessitate administrationis subtiliantium & incidentium, & diureticorum. Vbi nota, quòd sub digestionem includitur apertio siue remotio oppilationis, quæ est frequens causa febrium: Et amplius in phlegmatica propter multitudinem, grossitiem & uiscositate ipsius phlegmatis, ubicunque reperta fuerit ipsa oppilatio siue in concauitate uenarum siue in orificis, siue in earum porositatibus, siue in uis, siue in receptaculis, siue in porositatibus membrorum, uel in cute totius, &c. ut patet secundo aphorif. commento illius. Corpora ubi quis uult purgare, ubi Gal. apertionem numerat inter partes digestionis præcedentis euacuationes. Et similiter intellige infra. Et posset etiam poni apertio pro una principali intentione, si quis uellet, licet melius sit ipsam ita subincluere sub digestionem. Idem dico de confortatione membrorum, quæ etiam est pars digestionis, pro quanto membra confortata fortius alterant materiam. Sed quia confortatio etiam requiritur, & est necessaria, pro recuperanda omni dispositione sanitatis amissa uel lapsa, & fit non solum à medicinis, sed etiam à cibo solum materia operante. Ideo ponimus semper unam principalem intentionē esse confortationem, quæ qualiter ex omni parte compleatur, alibi declaratum est. Primus canon, aduertenda est primo qualitas & dispositio materiei, ut supra in principio. Nam aliud digestum & subtilitatum, calefactiuum, & incisiuum requiritur instante dulci, quia scilicet leue. Aliud in phlegmate uitreo uel crudo, sicut esset mel ros. uel oxymel uel syrupus acetosus saccharinus simplex ad phlegma dulce. Syrupus uero acetosus de radicibus duabus uel tribus, uel quinque ad phlegma crudum, uel syrupus de calamentho, &c. Et hic canon intelligitur proprie in principio febrium unde Auic. Et cum superuenierint, & si ante illud mouebis, nocebis, & non facies autem. Ex quo sequitur non solum diuersificantia, digestiua, subtiliatiua, calefactiua, incisua secundum species & qualitates materierū, sed etiam secundum tempora, ut supra. Etiam dicebat, quia in principio stāte materia indigesta, minus dandū est de his quæ agitant & mouēt, uel aliquantulum educūt de materia, quā postea dū ipsa fuerit minorata.

minorata. Nam digestiuorum subtiliantium & incidentium, quæ sunt leuia, non agitantia ut oxymel & mel ros. quasi fortia, ut syrupus acetosus, compositus de quinque radicibus, de hyssopo, de thymo, & sic de alijs. Sicut etiam prouocantiũ quoddam leue, ut aqua hordei, quoddam fortius, ut syru. de radicibus. Lege Gentilem uidebis quòd principium Auic. dicit esse dierum tritium, & tam diu donec materia à natura alteretur, ita ut non timeatur eius agitatio. Et ratio est, quia ea quæ sunt fortiter subtiliantia, etiam sunt aperitiua, ideo prouocant & educunt per urinam alterantq̃, quare, &c. & hic communiter nota quod notat & Gentilis, quòd quatuor modis subtiliatium fit prouocatiuum. Et ego, Primo, ex diuersitate patientium, fortitudine caloris, diuersitate humorum & complexionis, &c. Vnde unum uni erit subtiliatium tantum, ut rustico quod erit subtiliatium, & prouocatiuum corpori delicato exilimeatum amplorum. Secundo, ex diuersitate dosis, nam parua dosis erit tantum subtiliatia, ubi maior erit etiam prouocatiua. Tertio, ex diuersitate intestinorum & uringuiarum, & potest sub primo includi. Aqua enim ciceris, si inuenit hominem aptum solui, soluet & non mouebit ad urinam, sed solum subtiliat materias stomachi & intestinorum, & absterget. In alio autem homine prouocabit, &c. Quarto, ratione commixtorum refrenantium & retinentium in partibus stomachi, sicut si cum syrupo composito commisceas sacch. ros. uel endiuia. Si cum subtiliatio misceatur prouocatiuum uel aperitiuum uringuiarum, ut grana milij solis, cum geleniabin. id est, melle rosarum colato. Secundo, reiteranda est digestio post minorationem materie, & etiam uigoranda, id est, fortiora eligantur in processu quàm in principio. Et quando pertransit nonum, tunc necessariũ est administrare quod subtiliat plus. Quinta est euacuatio minoratiua & paulatiua, quæ etiam potest fieri in principio uel in augmento magis, quia non solum debet lenire & dirigere, imò euacuatione proprie paulatim minorare. Primus canon reiteretur illa euacuatio minoratiua, & euacuetur, si materia obedit nature, per digestionem ulteriorem. Secundus, non dentur illa euacuantia, quæ solum educunt quod est subtile, & dimittunt grossum, ut aqua prunorum, &c. Tertius, si apparet urina grossa, rubicunda, non est malũ si phlebotomes siue in principio siue augmento. Quartus, diuersificatur minoratio secundum materias, ut in phleg. dolci & falso, & uniuersaliter minus grosso indigemus, & sufficit odor turbith uel agarici, & in phlegmate grosso substantia turbith cum zinzinbere & colocyntha, &c. sicut etiam alię intentiones secundũ materias diuersificatas. Quintus, cõpletior digestio est expectanda in speciebus phlegmatis crudi, quàm in dolci falso, insipido, illic apud Auic. Et multotiẽs quidem concedit euacuatio phlegmatis & humoris crudi in hac hora. Sed melius est ut expectet in eo digestionis cõplementũ, id est, digestio cõpletior, quàm in reliquis speciebus phlegmaticæ. Sexta est prouocatio urinae, quæ à principio debet esse leuior, postea fortior.

secundum quòd materia minoratur & digeritur, ut ibi, apud Auicennam. Et quando pertransit decimusquartus dies, tunc necessarium est administrare quod subtiliat magis intellige, & prouocat, sicut patet ex syrupo acetoso cum seminis scilicet maioribus calidis, hyssopo & thymo, &c. ut supra. Ex quo apparet quanta in his secundum tempora debet esse gradatio. Septima, est apertio siue euacuatio uaporum, materierum communium & propriarum, quæ primo fit cum fricatione. Et postea Auic. laudat fricationem cum tela aranea in oleo. Licet secundo canone cap. quinto alias decimosexto de Arena, laudat eam in tertiana. Et Serapio autoritate Diasco. dicit cap. 20. alias 47. quòd ipsa debet misceri cum aliquo medicamine uel unguento & extendi super petia, & alligari temporibus, & pulsibus brachiorum, & curabit. Valet etiam in quartana, ut ibidem, scilicet illa quæ est alba linita corio, & suspensa collo, ut Diascorides cap 56. lib. 2. &c. Primus canon, in principio paroxysmi & in principio uniuersali, leuius sunt aperiendi pori, ut cum leuioribus fricationibus, & alijs, imò forte dimittendo in principio particulari paroxysmi, in augmento uero confidentius, in statu & declinatione confidentissime, nisi sit aliquid quod prohibet. In quiete autem plus cõuenit quàm tempore paroxysmi, ideo ista intentio posset poni post secundam, sicut etiã in alijs, & in opere pratico est in opere primo, communicans tamen totam curam usque ad finem. Prouocatio uero sudoris hic parum attenditur propter materiæ resistentiam. Octaua, est diuersa euacuatio malorum uaporum & putridæ fuliginis à corpore, & etiam humorum putridorum à locis nobilibus, quæ completur per fricationes circa extrema, ut in intentione in mediate præcedenti. Item quantum ad materias cum lenitiuis & prouocatiuis educentibus & mundificantibus per loca euacuationum, & ultimo cum minoratiue & eruditione euacuantibus materias proprias febrium. Primus canon, hic diuersio est reiteranda & uitanda post minoratiuas & eradicationem. Nona, est confortatio membrorum lapforum, & maxime stomachi, & propriissime oris stomachi, quod in hac febre maxime læditur, ut pluribus locis Auic. docet & hæc intentio colligitur illic expresse. Et quando incipit egritudo augmentari, & post id tunc sit sollicitudo tua de ore stomachi, et quòd ipsum confortat sunt masticationes factæ ex menta, & mastiche. Decima, est euacuatio eradicatoria, quæ debet fieri materia complete digesta, quæ licet non possit eradicari in una uice, tamen in pluribus frequentatis. Vnde laudat agaricum continuis diebus sumptum. Undecima, est extinctio caloris febrilis, quæ hic parum trahit ad se curam, nisi illa quæ fit de phlegmate salso. Et hic etiam intellige remotionem malæ complexionis membrorum remanentis etiam post febrem. Duodecima, est correctio accidentium, ut uomitus superflui fluxus, inflationis faciei, siue cacohexiæ, aliorum,

De feb.

De feb. phlegmatica continua.

IN cura uero phlegmaticę continuę, quę dicitur latica, sic procedatur ut in interpollata, licet in intentionibus eisdem hic & illic cadant diuersitates, ut in prima intentione conueniat hic subtilior dięta, & patet ratio. Secundo, oportet studiosum te esse magis in eligendo horā cibationis penes minorem afflictionem, & alia quę supra, & c. Secunda, diuersitas est in intentione quartę digestionis, in qua iubet Auic. hic administranda esse subtiliantia calida cum facilitate, ut geleniabin, iulep de melle, id est, ubi plus ponitur mellis quàm aquę, in aqua mellis & plus etiã bullit, & usq; ad administrationem trium radicum, & patet causa huius diuersitatis propter materiam esse ad intra uenas, & alia, & c. Et Gentilis scribit se uidisse quendam liberatum à phlegmatica 6. mensium per usum succi apij syrupizati cum melle.

De empiala & lipparia.

EMpiala, lipparia & illa in qua simul sentitur frigus & calor una uia curantur, simili cura phlegmaticę supra scriptę, nisi quantum hæ fiunt à phlegmate uitreo, licet lipparia aliquãdo fiat à cholera grossa. Ex quo apparet digerentia, subtiliantia, abstersiua, & incisiua debere esse intensiora, licet etiã à principio leuia, ut in prima exēplificat Auic. de syrupo acetoso, mellino, & sacch. à quibus postea ascēdamus usq; ad intensa, secundū dispositionē materię, & postea ad solutiua & diuretica, ut supra in phlegmatica. Itē laudat maxime usum clysteriorū acutorū, patet ratio quia mundificāt phlegmata grossa, & c. Ultimo uult q; in lipparia minus damus subtiliãtia quàm in empiala, quia in empiala calor intus est sopitus & remissus. Et ideo nō ita timeamus super calefactionem, sicut in lipparia. Vel quia etiam lipparia aliquando fit à cholera: Aliter potest intelligere de dięta, quę debet esse subtilior in lipparia, ut fiat maior subtiliatio, & digestio materię plus distantis à fonte caloris. Reliqua uero de cōfortatione stomachi, & c. iuxta intentiones positas in phlegmatica comprehenduntur.

De syncopali humorosa.

IN febre syncopali humorosa, quę est difficilis curę, sunt intentiones similiter habendę sicut in phlegmatica. Et in prima intentione, quę administratio est debiti regiminis, ponit Auicenna canones: Cibentur pane infuso in uino illico dum timetur aduentus syncopis, quem comprehendimus ex debilitate & casu pulsus: Et ad hoc oportet aduertere te diligenter. Secundus, ratione uirtutis & in comparatione ad morbum dięta debet esse subtilissima, sicut aqua mellis, aut aqua hordei, supra quam nō addatur, nisi cadat uirtus, ut illic: Cibus autem super quem fit dormitio, quia super cibū qui dat ratione syncopis nō debet homo dormire, ut quinta tertij. Sed super illum qui datur ratione uirtutis sustentando licet dormire, uel dic super quem fit dormitio, id est, securitas in exhibendo, quia isti cibantur semper

cum magno timore, ut uide supra in cap. de feb. illa syncopali, propter causas quas ibi tangit. Sed nota quia dicit, super quē, non additur nisi, &c. quod aut humores istorum sunt ita mali, quod ab eis non potest corpus nutriri, & tunc non debet tam subtilis dari diēta, sed aqua pulli uel ptisana, &c. uel humores ipsorū possunt digeri & conuerti in substantiam, & tunc licet subtilissime diētare à principio usq; ad septimum diem secundum existimationem tuā. Tertius canon, uinū cōceditur in hac febre, etiā à principio, quod Gal. uoluit esse aquosum ibi non uinosum. Et cōmixtio eius cū aqua erit in discretione tua, & hoc tam ratione syncopis q̄ etiā ratione fortificationis uirtutis. Et si illa febris fuerit ex materia cruda, unde dixit febres eorū sanguineę, quia phlegma sanguineū minus crudū, licet magis inflāmabile uel sanguineę, id est, cū peccato sanguinis, in quibus cum sit uirtus debiliior necessitas maior refocillationis spirituum & caloris, quę fiet per uinū, & proprie in senibus. Sed debet dari uinū propter causam assignatam, uel quia raro fient in eis illę sanguineę. Item post cibum, quia scilicet non solū in cibo, sed etiam alijs horis, ad restaurandum uirtutem. Secunda, est lenitio uentris hic multū cōmendata, unde in prima: Tu enim cum clysteribus mundas quod est in intestinis & uenis propinquis eis ex superfluitate. Vbi tamen etiam includere uidetur aliquid de minoratione materie proprie febrū, dum dixit: Et uenis propinquis. Et quęlibet illarū à principio debet esse multum facilis, ne agitet materias, & fiat syncopis. Ex quo patet primo multum uerendum esse uomitum propter syncopim, tam illum qui educit materias cōmunes, quā illū & multo magis qui educit aliquid de materia propria. Patet secundo, digestiua quę sunt in intentione quarta etiam debere esse remissa non agitantia, ut in litera. Et de eis quę conferunt eis sunt subtiliantia, ut aqua mellis cum uirtute hyssopi, &c. non dixit cū uirtute hyssopi & aqua mellis. Nam syrupus compositus uel ex radicibus, &c. Et infra & syr. acetosus, &c. Patet tertio in quinta intentione quę est minoratio, similiter leuiter euacuandum, unde inquit: Et modus curationis eius est euacuatio gradata ex subtili ad fortem, imò quasi uidetur uelle euitandam esse euacuationem, dum inquit: Et Gal. quidem inquit, quod defecit ab euacuatione, id est, dimisit euacuationē, scilicet per uias manifestas, insistens fricationi, &c. Patet quarto similiter de prouocatione ualde paulatim sine agitatione fienda, ut supra. In septima uero intentione. Auic. iubet insistentes dum dixit: Et administras residuo subtiliationem cum fricatione. Et infra, ad summum canonē curationis eorum est subtiliatio, non calefactio ualde. Vnde uisus est dimisisse considerationes duplicis materie, unam in intestinis & uenis propinquis, & hanc clysteribus supra iussit educendam. Et alia in uenis post epar, & hanc fricatione calefaciendam, subtiliandam, euacuandam, & resoluendam uoluit, & uide modū fricationis in litera scriptū. Et declarat in hac plus quam in alijs esse curę spem ac securitatē. Consequeris enim plures effectus intentos & iuuamenta, secundum

dum apertionem pororum, & euacuationē uaporum tam communiū quàm proprium malorum, etiā diuisionem eorum à corde. Et est octaua intentio, prohibitionem syncopis quod est sub cura accidentium in ultima intentione explicanda, eradicationem materierū, & postea euacuationibus sensibilibus aggredi poteris, & hæc est nona intentio. Et si uis, potes etiā sub cura accidentium ponere illos sermones: Et syr. acetosus mellinus, &c. est conuenientius quo potantur ad sitim, &c. ubi docet sitim sedare. Nona intentio, quæ est confortatio, &c. fiat ut supra in phleg. Decima uero, quæ est extinctio febris & caliditatis remanentis, parū est hic necessaria, ut in alijs phleg. Et hic minus quia materia huius febris est phleg. crudū sua frigiditate multū nocens, ergo, &c.

De syncopali humorosa à cholera.

In febre uero syncopali humorosa à cholera laudat uomitum & lenitionem uentris, dicitur uomitum facilem, quia materia cholericæ inter alias materias facilius educitur. Item ad ultimum melius est ut assidue proficiat in ea, id est, melius est quotidie aliquid leuiter facere, ut lenire, leuiter uomere, & fricare quemadmodū in phleg. & attendere uirtuti, & non subito euacuare multum, quare, &c. In reliquis dico ut supra.

De syncopali minuta.

In febre syncopali minuta habendæ sunt intèutiones, ut in tertiana continua, uel causone, aut ut in pestilentiali, de qua infra. Primam tangit dum dixit: Et uiuificentur cū cibo. Per quod intellige totius regiminis uniuersalis sex rerū non naturaliū debitā administrationē. Quod ad frigiditatē notabilem debere declinare nemo dubitabit, & litera declarat, pro quo recurre ad supra scripta de tertianis. Sed nota canonem in uerbo illo uiuificent: quia aut oportet istos ex cibo syncopi releuare & defendere secundum canonem curæ syncopis. Aut oportet illos ad cibi assumptionem cogere frequentem, ut resumatur & sustentetur uirtus deficiēs & resoluta. Secundo, dixi paulatim, quia modicum & sepe. Tertio, ut fit cibus omnis alteratiuus cū resistentibus feruori cholere, & cum prohibentibus syncopim & putrefactionem, ut sunt acetosa. Secundam intentionem hic coacte ponimus extinctiuam feb. Et tertiam digestionem cholere siue refrenationem, eo quòd in opere practico oportet maxime in his attendere quod Auic. declarauit dum dixit, oportet ut emplastretur, &c. Et omne ingenium supra de regimine acutorum & cura tertianarum hic intelligas, & applices imò etiam ea quæ infra de pestilentia dicent, & hæc feb. est quasi de genere earū quare illic ea suppleant.

De quartana.

In cura quartanæ est primo notandū, quòd Auic. preponit, scilicet quòd cōsideretur in hac egritudine, an sit melancholia phlegmatica, quia secundum uariationem illorum quæ maxime inter se differunt, tam in modo substantiæ quàm in qualitatibus suis, oportet uariare cu-

ratiua remedia, ut patet intelligēti, & aliquo modo patebit infra. Similiter intellige de tēporibus uniuersalib. Prima intētio, est debiti regiminis administratio, iuxta notabile positū, uel uariāda, nā aliter in quali & in quāto administrat aēr, & alię res nō naturales in quartana cholericā, & aliter in quartana à melācholia naturali, &c. Primus cañ. in die paroxysmi prohibeat cibum, debite intelligendo & nō occurrēte causa necessitante cibationē. Et oportet ut prohibeatur, sed potest dari potus medicinalis ratione sitis. Secundus, in diebus interpollationis grossa dięta cibent. Tertius, qđ in quartana aut dięta nō ordinat in relatiōe ad statū in quo nō expectatur accidentiū difficultas, aut status est ualde remotus, ideo in primis diebus licet subtiliter diętare. qđ nocumentū subtilitatis licebit corrigere si oportuerit. Et ex tali subtilatione acquies iuuamēta, ut illic apud Auic. sed in paruis auiculis usq; ad tres uel quatuor paroxysmos Quartus, post tres septimanas uel circa diętent dięta grossa, ut gallinarū, hœdorū. Quintus, cibus quo cibent quartanarij debet habere quatuor condiciones, prima nō sit crudus, imò resoluens cruditatē, quā facit melancholia. Secunda, non sit grossus. Tertia, sit lubricatius uentris, non cōstrictius. Quarta, sit ex se generatius boni sanguinis, & hic cibus est ille qui est calidus & humidus. Sextus, uinum eorū sit subtile, purū, boni saporis, non acris. Septimus, res frigide & humide facili digestionis & boni chimi ratione feb. & contrarietatis ad siccitatē melancholię sunt conuenientes in quartana, cū quibus tamen misceat aliquid temperans frigiditatē, & non minuens humiditatē, ut calida uel equalia, &c. Octauus, cibi calidi & humidus sint iuuatiui ualde & cibi nō calidi. Nonus, cibi salii, acres non incisui in primis non nocent in totū, sed in fine non est excusatio super eos, & non est malum in primis. Decimus, prohibeatur omne frigidum & siccum. Undecimus, querantur delicię & quies. Duodecimus, fiat ingressio in balneum aque calide, dulcis, quę delectat die secundo post paroxysmum, licet balneum resoluens non conueniat nisi post digestionē, & licet ille canon sub agnitione materiei & extinctione caliditatis febrilis, quę sunt duę alię intentiones, ut infra poni posset, & etiā sub apertione pororū. Secunda intentio, est lenitio uentris, ut in alijs febribus ad materias cōmunes educendas. Primus canon, in quartana phlegmatica cū lenificatione querenda est aliqualis solutio leuissima phlegmatis, ut illic apud apud Auic. Et si necessaria fuerit lenitio, misceatur cū ea in principio. Licet ille sermo etiā de minoratione prima intelligi possit: Et similiter in quartana cholericā lenitio facienda est cū habentibus respectū ad choleram, ut colligitur de cura quartanę cholericę. Et fiat lenitio nature in principio, cum eis conferat, &c. Tertia, est prouocatio uomitus primo ad materias cōmunes educendas, uel etiā associatas, deinde etiā ad educendum materiā propriam antecedentem uel coniunctā, sed hęc secundum canonē post digestionē colligit illic apud Auic. Et uomitus iterū & proprie ante cibum & post cibū est conuenientior, & proprie in die paroxysmi &

ante

ante paroxysmū, & pluries infra. Primus canon in quartana phlegmatica conuenientior est uomitus in principio & omni hora, per textū qui sequit̄ in Auicenna, & proprie quando febris est phlegmatica. De rebus iuuantibus & non in principio tantū, imò in omni hora. Et infra de cura quartana phlegmatica, & fiat ut euomat: Et quoniā oportet fortius in phlegmatica quartana prouocare uomitū propter uiscositate[m] materię maiorē. Secundus, debens uomere preparatur cum assumptione diuersorum cibariorum & diuersorum saporū, secundum canonē, ut facilius euomat. Tertius, si assumatur cibus quinque horis ante paroxysmū ut euomat iuuabit ualde. Quartus, uomitus in die tertia à febre & post balneum quod administratur modo supra scripto in prima intentione canone duodecimo & infra, est cōueniens & fiendus, colligitur, & in die tertia administret̄ uomitus. Quintus, in quartana melancholica prouocetur uomitus, quoniā est radix super cibū cū fortificatione uel leuitate secundū horam, id est, tēpus egritudinis uniuersalę & particulare, & secundū necessitatē, id est, motū materię, & digestionē eius, colligit̄ apud Auic. illic de cura quartanę melancholicę: Et administret̄ uomitus sup̄ cibū. Et hic pręsuppone canones generales quarta primi positos, & supra de cura putridę in generali. Quarta, est prouocatio urine quę in quantū educit solū serosum sanguinis, & cōmune peccans in uenis, pręcedit minorationē propriā materię feb. Et in quantū aliquid de materia ppria deberet prouocādo educere, tūc debet sequi minorationem & digestionē eiusdē materię, ut supra in cura generali. Et hic pręsuppone ea quę scripta sunt supra in cōsimili intentione, in cura phlegmaticę & etiā aliarum febriū, de quibus supra, quare, &c. Quinta, est aptio pororū ad euacuandos uapores eleuatos à membris in corpore peccantibus omnibus, quę hoc modo pręcedat digestionē & minorationē materię, puocatio uero sudoris & euacuatio materię per uia[m] sudoris, uel insensibiliter p̄ resolutionē debet sequi reiteratas euacuationes. Et in quartana plus apparet sudor q̄ in phlegmatica. Primus canon ante digestionē & minorationē nō approximet̄ balneū calidū multū, qđ sit eliquatiuū & agitatiuū humorū crudorū, & ingrediatur balneū die secūda, siquidē fuerit digestio. Et iste intentiones sunt uniuersales, respicientes dispositiones totius. Sexta, est minoratio materię, ut in principio capituli, uerū omnibus speciebus sua sunt iudicia, &c. Primus canon, si fuerit melācholia sanguinea uel sanguis dñans, fiat phlebotomia secundū quantitātē necessitatis, ut sequit̄ in textu, quare necesse est ut attendat̄ an sanguis sit dominās. Et sunt duę cōsiderationes, prima scilicet si melancholia est sanguinea, & cū sanguine educibilis, tunc phlebotomia minore[m] sanguis. Et aliquando eradicare posset materiā propriā feb. Si uero nō, & sit sanguis dominās, tunc educat̄ materia cōmunis, accidit cōiuncta feb. siue associata, ut est sermo supra de cura putridę in generali. Secundus cañ. qñq; oportet facere phlebotomiā copiosam, & fortasse exigit multitudo, s. uel p̄pter multā sanguinis massam, uel ut multū

etiã notabiliter de melancholia educat, quę est fex sanguinis, & fex simul cum sanguine educat. Tertius, si nō est magna indicatio de phlebotomia dimittat, quia maxime nocet. Quartus, in alijs casibus, & quartanis ab alijs speciebus melancholię fiat minoratio cū solutione uentris, cū appropriatis, ut illic: Et si opus, euacuet in principio de humore. Quintus, fiat talis euacutio, & etiam eradicatiua die secundo post paroxysmū, nō prima post paroxysmū, nec illic, & fiat post paroxysmū per diē nisi fit aliquid prohibens fortius. Sextus, non fiat euacuatio in primis cū fortibus, scilicet in minoratione, sed nisi post digestionem, ut ibi, & non opus ut fiat prouocatio, id est, euacuatio per secessum in primis, & infra, & non concedit confortatio eorū, nisi quando cōsequitur egritudo statū. Septimus, quando melancholia est cholericā eligant solutiua, minoratiua, respicientia cholera, uel saltē alijs addant. Octauus, aqua casei est optimū uehiculū, quando est caliditas uiolēta, &c. Nonus in quartana sanguinea etiã post phlebotomiã de basilica est fiēda minoratio alia cū solutiuis mundificantibus sanguinē. Decimus, in quartana phleg. in minoratiōibus fienda est gradatio à faciliōribus solutiuis ad fortiora et intensiora, ut in primo, & fiat gradatio, scilicet à turbith puro, ad uirtutē agarici, quia ipse agaricus nō est fortis, ut turbith. Septima intentio, est digestio materie que est uarianda secundū uarias species melancholię, sicut uideri poterit p secessum. Aui. igit̃ alia laudat in phlegmatica, alia & intēsiora in frigidātia in cholericā, & oēs istę species indigent humectantibus, & diuersificant in quantitate, qua indigent in frigidatione & calefactione. Et supra in principio: Et oportet ut administrent mollificantia, licet etiã per mollificantia intelligant lenientia uentrē, & illic, & sit medicina in die paroxysmi geneliabin, & illic et scias q̃ quādo incipit quartana in estate. Hęc subintelligenda sunt omnia quę dicta sunt supra de phleg. Primus cañ. Et sub digestionem intelligit̃ apertio membrorū & uiarū naturalium, in quantum sunt oppilata à qua raro euacuat̃ febris putrida, & maxime quartana & phleg. Secundus, in digerēdo materiã quartanę indigemus exiccatiuis, nō ut exiccatiuis, sed ut incisuiis & absteruiis. Tertius, ad digerendū materiã qa ad humectandū ipsam quandoq; iuuat balneū aque calidę dulcis ante cibū administrandū, ut ibi: Et de illis in quibus iuuamentū est sessio in aqua calida dulci ante cibū omni die. Et balneatio quę humectat & post facit sudare neq; excitat caliditatē. Quartus, & etiã p cōfortatione principaliū membrorū, quib. melancholia inimicat, & uice dāda sunt in digerēdo materias quartanę phlegmaticę & melancholicę, theriaca, & mythridatū, et medicamē de asa, et similia, sed nō nisi post minorationē, et digestionē notabilē. Octaua, est cōfortatio mēbrorū lapsorū, & maxime stomachi, splenis & epatis, cū emplastris & alijs localibus declinatib. ad calidū, secundū q̃ exigit dispositio, colligit̃ ex Aui. Et oportet ut obseruet̃ stomachus cū ēplastris bonis cōfortatibus. Primus cañ. infortificādo stomachū in quartana cholericā nō trāscendebat̃ primus grad. caliditatis cōfortantium

tantium & rectificantium. Secundus, in confortando stomachum in quartana phleg. eligantur fortia peruenientia ad gradum tertium. Similiter intellige de confortatione epatis & splenis, & cordis, pro quorum omnium & maxime principiorum confortatione laudat theriacam, & confectiones besaarticas, quia melancholia secundum ambas qualitates contrariatur uice principijs, & etiam à modo substantiæ, & quandoq; maligna qualitate. Nona, est diuersio materie & uaporum putridorum à corpore & alijs membris principalibus & nobilibus, quæ completur euacuationibus, prouocationibus urinæ & sudoris, modis suprascriptis, ac etiam fricationibus, ut supra de phleg. Et optime completur cum enematis. Et nota quòd in ipsis euacuationibus possunt poni aperitiua meseraicarum, & uenæ portæ, splenis, epatis, & confortatiua istorum membrorum ac digestiua materierum, ponendo in decoctionibus res appropriatas, ad hæc & erit thezaurus in curando quartanas, sicut & plurimas ægritudines & patet ratio propter propinquitatem ad intestina ipsorum dictorum membrorum, quæ sunt mineræ humorum, quare, &c. Decima, est euacuatio materierum non tamen in una uice, quia illud non est possibile, sed cum fortioribus scilicet fiant euacuationes. Et querit ultima resolutio materie frigidis digestionibus, & alijs aperitiuis supra scriptis. Undecima, est extinctio febris & caliditatis sue sine impressione quartanarum, à quibus raro euacuatur, ut in principio colligitur de quartana remotio, de qua magis debemus esse solliciti quam de febris extinctione, quæ ad se trahit parum curæ. Et hæc remotio impressionum fit cum intentionibus suprascriptis, maxime cum confortatione membrorum principalium naturalium. Duodecima, est respectus omnium accidentium presentium & imminentium & remanentium, secundum quòd emerferunt.

De quintana & sextana.

Vintanæ, sextanæ, & aliarum Auic. dicit curam similem esse curæ quartanæ phlegmaticæ. Et progrediens ad intentiones. In primo ponit necessarium esse superfluum ieiunium, & subtilationem cum omni regimine, quia materia est ualde grossa, ut cum somno, super famem exercitio, & alijs, dummodo custodiatur uirtus, quæ tamen non debilitatur multum à morbo, cum sit leuis ex parte accidentium, & ei etiam cum uoluerimus poterimus succurrere, ut supra dicebatur de phlegmatica. Et nota quòd in hac febre Auic. potius eligit subtiliationem materiæ per regimen, quam quòd suadeat, ut transeamus ad subtiliantia, multum intensa, sicut uidetur dispositio materiæ requirere, quia talia possunt in alijs humoribus & in alijs modis pluribus intense nocere. Quando autem uirtuti succurrendum fuerit, uel etiã alicuius partis, uult ut succurreat isti cum his quæ sunt boni nutrimenti, & non sunt ingrossatiua materie. In tertia uero intentione maxime laudat prouocationem uomitus. Et patet ratio ex supra scriptis de phleg. & de quartana. Deinde laudat euacuationes. s. minoratiuas & eradicatiuas, quæ iris, quæ hieræ respiciunt

materias grossas. Item digestionem materiæ cū theriaca, & similibus, ultimo resolutionem materiei, & etiã subtiliationem laudat, sudationē cum balneo sicco, siue cum aëre balnei, quasi confidat curam ex magna parte consistere in subtiliatione, &c. Et pro reliquis recurre ad dicta.

De febre hectica.

In hectice cura intentiones principales tangit Auic. scilicet infrigidationem & humectationē, presupponens nos doctos de alijs intentionibus siue canonibus seruandis. Verum est autē secundū eius sententiam in quarta primi, morbum immaterialem cōplexionalem sola ad oppositū alteratione indigere pro sui remotione, in quantū ad remouendum ipsum morbum. Secundum etiã accidentia morbi oportet remouere. Et etiam sanitatē & membra lapsa oportet reducere ad dispositiones pristinas, & hæc duo oportet attendere ultra simplicem remotionē morbi & causę eius. In sequendo igitur ordinem canonicum, dicemus primā intentionem esse regiminis debiti administrationē, quæ erit infrigidatio & humectatio qualitatiua, & amplius substantifica, restauratiua propter arefactionē, imò & prohibitio consumptionis & arefactionis, unde ut infra patebit, eliguntur cibaria dulcia, solidum nutrimentum non de facili resolubile, ut cancri. In qua intentione sunt canones isti. Primus canon, infrigidetur aër infrigidatione simili frigori hyemis, si tolerat: si non, saltem prohibeantur calefacientia aërem, ut ignis, radij solares, frequentia hominum, & similia, & quia infrigidatio aëris eorum est melior res, nam ipse est refrigerans proprium cordis & spirituum, quod est subiectum febris hectice. Secundus canon aër non solum habitationis, sed etiam communis & liber preparatur ad frigidum & humidum. Aër scilicet habitationis cum præsentia florum & fructuum, & similiū frigidorum & humidorum, ut salice, uite, ros. nenuph. pomis, & sic de alijs. Et cum euaporationibus aque dulcis, calide, & alijs ingenijs. aër uero liber et communis, portando odorifera frigida & humida, & uestes redolentes frigiditate & humiditate, ut in prima apud Auicennā: Et se uestire sandalatis. Tertius canon eligatur quies, somnus super repletionem, modo debito, tranquillitas accidentiū omniū, & gaudium. Et prohibeantur omnia accidentia cum tristitia, ut ira, mestitia, timor, desperatio, &c. ut in prima. Quartus, caueat a fame & siti, & ab omni causa resoluente. Quintus, dormiat in aëre recenti & frigido iuxta decursus aquarum, & supra lectum aut stratum frigidum, aut ex oleribus & folijs, & floribus, & folijs arborum frigidorum, uel ex corio pleno aëre, & similibus. Sextus, cibus eorū diuidatur in plures uices parue quantitatis secundum uirtutis constantiam, non replendo se uice una. Septimus, diætā etiam sit declinans ad frigidum & humidum, secundum species hectice & complexionē totius, ac uirtutis tolerantia intensiorē gradum frigiditatis eligendo, & si cibaria non sint talis gradus, uel sint in natura propria calida, alterentur

terentur permixtione frigidorum, cum eis, sicut plura exempla habes in prima, permiscendo semper modo quo in prima. Et si necessitas uocat ad fortem infrigidationem non erit nisi cum re cui coniungitur. Octauus, non detur acetum solum nisi permixtū aqua frigida, uel alijs humectantibus lenificantibus. Nonus, febricitantibus feb: e putrida simul cum hectica, uel habentibus humorem preparatum ad putredinem, non cōuenit lac, &c. Decimus, si accidit putredo ex lacte, fiat leuis solutio, deinde aliquot diebus dimittatur, & curet digestiuis cōuenientibus, & alijs, postea redi ad exhibitionē lactis. Undecimus, sumatur lac ex animali sano longe à partu per menses quatuor, quod nutriat oleribus frigidis & humidis. Duodecimus, eligatur lac asinē, post lac mulieris est alijs prestantius ad infrigidandum & humectandū. Tredecimus, sumatur aut ex mammilla aut quantū possibile est recens ex ubere. Quartusdecimus, incipiat assumere in parua quantitate, ut & in pluribus diebus ita continuando, postea paulatim addat in quantitate ista, iterum aliquibus diebus illam continuando, & sic deinceps donec perueniat ad suendum quantitātē quam tolerare possit uirtus eius. Quintusdecimus, cōtinuet lac modis dictis à principio hectice usque ad finem eius. Sedecimus, sumat ipsum lac in mane tantum per unam & mediā, uel circa postquam surrexit uel in medijs tertijs, sine alio cibo. Septimusdecimus, cōmisceat lacti saccharum, uel iulep uiola, uel aliud simile infrigidans & humectans. Seruentur alij canones qui sunt secundo canone capi. de lacte & 15. tertij de cura phthisis, & de cura male complexionis sicca stomachalis. Secunda intentio, est infrigidatio & humectatio, quæ est alteratio, uel permutatio ad contrarium. Primus canon, caueatur ne infrigidando exiccemus, & humectando calefaciamus. Et fortasse est causa unius earū causa contrarij alterius. Secundus, si dantur frigida exiccatiua, uel humida calefactiua permisceantur cum eis, ut cum frigidis humectantia, & cum humidis infrigidantia, uel dentur ante, aut sequentur. Tertius, si fiat infrigidatio cū emplastris, & similiter epithimatibus aut unctiōibus & similibus, omnia talia sint aromatica, confortatiua, & proprie illa quæ sunt pectori applicanda, et quæ sequuntur ipsum. Patet ratio, quia in hecticis uirtus est debilis, & frigiditas est inimica uitæ, cui debet associari fouens principia uitæ. Quartus, non sit in dictis emplastris & alijs similibus stipticitas, scilicet fortis, quia prohibet penetrationem, & intellige de stipticitate quæ preueniat aliorum operationem, quæ si sequatur potius iuuat, quàm impediāt. Quintus, permittant emplastra infrigidantia uel fortia, scilicet ex alijs rebus, nō tamen eleuationibus in gradu, ipsa comprimendo, uel etiam intensiora si necessitas requisierit. Item fiat interpolatio applicationis eorum & per dies scilicet non applicando, & in ipsis diebus per certam horam remouendo, ne autem natura assuescat, cum morbus sit chronicus, aut etiam deficiat uirtus assidua infrigidatione. Sextus, non prolongentur emplastra infrigidantia super membra anhelitus uel retentio

eorum, uel membris propinquis membris anhelitus, ne anhelitui & uoci inferant nocumentum. Et oportet ut non prolongetur retentio emplastrorum, &c. Tangit postea Auic. regimen infrigidatiōis & humectationis per balnea siue thinam, & est balneum aque dulcis in caliditate. De alijs autē modis humectandi & infrigidandi cū potionibus, &c. Septimus canon, prepararetur infirmus ita apud balneū, ita ut ingrediendo, & exeundo non ambulet nec calefiat imò portet prope balneū scilicet ad primam domum balnei, & hic. Auic. presupponit balneum habere tres casas. Et dicimus quòd balneādi secundum ordinē balnei casas ingredi debent. Et prima casa est infrigidans & humectans, & secunda calefaciens & humectans, & tertia calefaciens & desiccans, portetur autem in lecto in domum, ut ibi expolietur suis pannis. Octauus, sit lectus plenus lana uel coto. Nonus, exiccatur in prima domo aut media, si non fuerit calida. Decimus, non moretur in aliqua domorum primarum, nisi donec permutetur anhelitus paucis anhelitibus. Sed exutus postea transeat ad domum tertiā quę non sit uehementis caliditatis, & stet in ea tempore quo tolerat thinam. Sed melius est quòd thina sit in domo media temperata. Et nullus ingrediatur thinam uel balneum, antequam cibus est digestus in stomacho, & chylus in epate, &c. ac cum in corpore hectico mouetur materia aliqua preparata putredini. Duodecimus, immittatur in thinam totiens in die primo, scilicet in materie modis supra scriptis, & infra, deinde post digestionem primam & secundam, & hoc ante ut attrahatur nutrimentum ad partes eius, iuxta canonē primi lib. fen. tertia, doctrina secunda cap. 5. Qui uero impinguari desiderat, deinde fiant post thinam infra scripta, & sic paulatim quiescat, postea tertia data aqua hordei uel aliquo alio simili, immittatur in thinam, & alia, ut supra & infra patet illic. Et si premittat thinam post emulsionem lactis. Tredecimus, premittatur potus aque hordei ante thinā per duas horas, uel aqua lactis acetosi, uel ipsum lac, & simile. Quartusdecimus, premittatur emulsio lactis ex ubere supra membra hectici, omnia de generibus lactis laudatis supra, ante ingressum thine, quia lac est uehementis humectationis, quę emulsio est intelligenda debere fieri ante ingressum, per aliquod tēpus notabile, ut duas horas uel circa. Quintusdecimus, inunctio tamen ex oleis infra scriptis est magis imprimens, quàm emulsio lactis ppter maiorē penetrationē. Sedecimus, debet hecticus totus uel saltem usque ad caput submergi in aqua nisi debilitet. Decimusseptimus, in balneo terra multa proijciatur ut uapor eleuetur, & aer humectetur. Decimus octauus, non dimittatur in balneo facere longam moram. Decimus nonus, si in balneo existens sitit, bibit aquam hordei uel lactis acetosi asine. Et ad bibendum tribuatur ei parum. Vicesimus, thina in qua debet immitti melior est tepida in qua est uirtus olerum infrigidantium & humectantium, & ita fit ut nō rarificet nedum ut sudare faciat uel igneat, uel notabiliter permutet anhelitum, sed caliditas quę delectet. Vicesimus primus, sit

sit calida aqua minus calido aëris, quia uel aqua alterat plus aëre. De aëre non sic. Aut quia aër à uaporibus aquæ etiam remissioribus in caliditate plus calefit, cum ex natura sua sit calidus, & propter raritatem faciliter recipit impressionem. Vigessimus secundus, si non timetur debilitas & extenuatio corporis hectici aut hectica senectutis, cum qua tamen homo diutius uiuit quàm cum hectica febre, melior est thina frigida quæ in principio sanat hecticum. Vigessimus tertius, securius est ut incipiatur à thina tepide caliditatis à qua paulatim descendetur ad frigidam scilicet aquam thine infrigidantem, cum additione alterius aquæ frigide actu, similis tamen uirtutis cum prima, ut supra, donec perueniatur ad frigidam temperatam tolerabilem. Et hic modus facit aquam frigidam tolerare, quæ non nocet nisi ex aduentu subito, & corpus remittit, ita tolerat, fiat ergo hoc cum facilitate. Vigessimus quartus, si post thinam calidam possit subito absq; gradatione submergi in thina actu frigida, est ultimū ex parte cure, sed est fortis timoris, non solum modis superscriptis, scilicet extenuationis debilitatis, sed etiam corruptionis & destructionis uirtutū membrorum principalium. Vigessimus quintus, sit frigus aque huius talis thine dicte simile frigori aque æstatis, quæ est inter tepidam & uehementer frigidam. Vigessimus sextus, post balneū fiat inunctio ex oleis frigidis & humidis, ut uiolato, cucurbitino, nenupharino, &c. Vigessimus septimus, si etiā premittatur inunctio, deinde festinanter ingrediatur aquam frigidam parū, & secundum tolerantiam erit bonū, modo sic post digestionē cibi. Vigessimus octauus, post balneum parū, scilicet per horam & minus, tribuatur ad potandum, parū de humectantibus, ut aqua hordei, & lac asine, &c. Vigessimus nonus, cum egrediuntur balneum, odorentur ex odoribus frigidis, patet secunda primi, odorentur illico cum egrediuntur. Tertio modo cum egrediuntur balneum, cooperiantur mantili magno habente duas tunicas, & permutet ad lectum suū superscriptum, & exiccetur cū sandali, id est, panno de serico, & sit albus, deinde inungat & potetur modis supra scriptis. Vnde hic canon debet esse 26. lib. quarti Auic. sed intelligenti hæc preuaricatio parū obest: Tertia intentio, est confortatio principaliter cordis, epatis, & aliorum, quæ licet fiat per regimen, & præsertim per restauratiuum, deinde per mutationem male complexionis, calide & sicce, tamen etiam per alios modos confortationis querenda est reductio ad sanitatem integram, ut per tertiam & quartam, uirtutes & alios modos quod alibi loquendo declarauit, & maxime super nono Almanforis ut scilicet restaurando substantiam membri, restaurando spiritum, equando complexionem membri, uniendo substantiam eius, & sic de alijs, ut casus requisit, &c. Quarta, est remotio accidentium, ut syncopis, fluxus uentris, & aliorū, de quibus sit spirituale cap. In hectica senectutis licet non sit febris, ferè similes tamen cadunt intentiones ut in hectica febre. Prima est administratio debiti regiminis, in quo querit calefactio & humectatio ex parte aëris, &c.

de cibus inquit: Et omnis cibus humectans. Et in regimine est maxima pars cure. Secunda, est calefactio & humectatio qualitativa & substantifica, & canon primus quidem in curatione. Balnea solū & maxime post digestionē, scilicet primam & secundam, & ex humectatione. Secundus, fiat humectatio sicut in hectica adiuncta calefactione cum odoribus, emplastris, inunctionibus, &c. Tertia, est confortatio & maxime membrorū principalium, naturalium uirtutum, quibus maxime indigemus uirtutibus. Quarta, est respectus accidentium, & patet. Ea autē que sunt de laudibus lactis, uini subtilis, odoriferi, & clysteriorum sunt in litera. Item de prohibitione mellis sub prima intentione cadunt, que uniuersaliter nota, aliter non ponuntur. Item non cōpleuimus de hac materia, quare lege Auic. septima quarti de modis impinguandi.

De febre pestilentiali.

IN feb. pestilentiali, que est de genere putridarū, habende sunt intentiones prius cōsiderate, diuersitatē esse in pestilentialibus, non solū ex parte uenenositatis, propter quod alia mitior, alia acutior, alia accidentium prauorū, alia aliorū, sed etiā cōtingit humores nostri corporis diuersimode infici. Quādoq; enim & secundū plurimū inficit sanguis, quādoq; cholera, quādoq; phlegma, &c. Quādoq; autē putrescūt humores circa cor, quādoq; alij humores in alijs uenis. Vnde quasi pestilentialis est de genere caufonis, quasi de genere synochi uel synochę, quasi uidet de genere phleg. Vnde uidi pestilentia sub hectica sine aliqua acuitate uel intensione accidentium. Et quedā est cū pari gradu caloris cū calore naturali. Diuersificatur etiā penes tempora anni & regiones & penes has diuersitates diuersificatur & uariat cura, ut notum est intelligenti, quare, &c. Prima intentio est regiminis administratio, in frigidando, & exiccando, licet maior in una quā in alia, sed in omnibus est necessaria ad prohibendū putrefactionem & corruptionē humorū, in qua re est thesaurus cure. Primus canon, in frigidet domus eorū cū rectificatione aëris, cum abundantia magna facientium ista, ut foliorum arborū & olerum, ac florū frigidorum & fructuum, cum flabellis, cum emanationibus aquę ros. aceti, & etiam aquę simplicis. Secundus canon, in principio initiatio feb. pestilentia, uel post euacuationes ut phlebotomiam, &c. ut infra, aqua frigida ualde plurima subito dato, cum aceto melius, uel etiam sine aceto, est maxime iuuatiua & frequēter totaliter curatiua, & hoc in omni pestilentiali paulatim uero & pauca data, fortassis nocet. Tertius canon, Lac acetosum & aqua lactis acetosi, de quo extractum est butyrum, est iuuatiuum ualde. Ex quo similiter concludere de omnibus acetosis, imò ipsum acetum est prestantissimum. Et similiter uinum acetulum. Aceto preterea in cibo potu uti in pestilentia est nocuamenti ipsius securatio. Quartus, comedat frequenter cibos optime restorationis cum bezaarticis preparamos, & conetur super hoc, ut scilicet restauretur bonus sanguis, ac boni spiritus, ut patet etiam illic apud Auic. nam pluri-

mi eorū qui uiriliter operantur. Quintus, nō detur cibus in multa quantitate continua in una uice, & sit semper frigidus, acetosus, præparatus, ut supra, cū cordialibus frigidis & bezaarticis, &c. Secunda intentio est euacuatio, in qua consistit quasi tota cura. Et ista debet statim à principio initiatio fieri. Vnde dicit: Et oportet ut incipiatur non expectata digestionem materie, quæ est talis, ut de eius maiori corruptione continue certi esse possimus. Secundo, à principio uirtus adhuc est fortis, quæ tolerare potest euacuationē ipsam, & postea non, nam incipit & fit cum spirituū corruptione qui sunt fortitudo uirtutis. Tertio, talis est ratio pestilentici qualis uenenati. In uenenato autē si uenena corrumpit humores parua restat spes, & totus conatus debet esse in prohibendo operationem ueneni & penetrationem, ac humorū corruptionem. Et ita similiter in pestilentico. Si humores transeunt in corruptionem, post spirituū corruptionem, parua est ualde spes, imò ad prouisionē etiam nō peccantibus humoribus fienda est euacuatio, & maxime per phlebotomiam quæ melius multitudinem humorū educit, quia natura postea melius regulat, & cōseruat humores. Hoc autē intellige debere fieri statim à principio in prima die qua homo inficitur, uel in principio secundæ diei, post eam uero diem mihi crede timenda est euacuatio, licet malignitas materie stimulet euacuationem, tamen uirtus frequenter non patitur, propter magnū defectum spirituum, imò sepius errant, qui in tertia die & ultra phlebotomia utuntur, sicut etiā superius in synocho diximus: Et Auic. supra de cura putridæ in generali dicebat loquens de phlebotomia: Et cum postponitur phlebotomia in principio egritudinis non est eius intentio, &c. Et fortassis interficit per aduentū debilitatis uirtutis, quam debilitatem uirtus hic non expectat, cum habeas eam à principio. Item omnis agitatio humorū, est frequenter permixtiua malorū cum bonis, & boni hic sunt pauci, quare nisi à principio euacuaueris, time euacuare, & melius est alijs insistere, donec apparebit subleuatio uirtutis. Vbi autem cessarent indicationes et causæ ad phlebotomiā istam primā præuisuā, debiliter erit uidendum de alia phlebotomiā euacuante materiā propriā febris eradicatorie uel minoratorie, ut Auic. in litera ibi: Et si materia uincens fuerit, &c. Et si non, tunc solutione uentris euacua, semper custodita uirtute, & uiso timore eius, &c. patet autē tota illa, intentio eius in principio capituli, summa curationis. Licet aliqui dicant Auic. intellexisse per exiccationē euacuationem, nō educentem materiā propriam febris, sed secundū materias associatas, ut materias communes in uis ductū peccantes, & alias materias, ut potest intelligi supra cap. de cura putridæ in generali. Et tunc ista esset secunda intentio, lenitio uentris, & phlebotomia, sub intentione sub qua ponitur phlebotomia, pro primo canone supra de cura pu. in generali inter 5. can. ibi positos. Deinde tertia intentio, est euacuatio quam tetigit cum dixit: Et oportet ut incipiatur, licet autē ita sit, quòd lenitio uentris, phlebotomia modis dictis cōueniāt, tamen statim

à principio quantū est possibile debet fieri euacuatio minorans & eradicās, si uirtus tolerat, phlebotomia uel pharmacia, lenito uel non lenito uentre, quia materia est furiosa, licet si morbus daret indutias esset ordine canonico procedendū. Quarta, quę in se includit uel associat etiam alias, scilicet extinctionē febris, confortationem cordis, principaliter & aliorū membrorū principalium, defensionem contra uenenositatem per bezaartica, est digestio materierum. Vnde propter hęc omnia eligantur digestibilia, in quibus reperiuntur illa, digestio materiei, ut syr. de acetositate citri cū boloar, terra sigillata, succus tormentillæ. Et in quibus reperiuntur illa tria, scilicet digestio materiei, confortatio, & uirtus theriacalis siue bezaartica. Et illa debent frequenter imò continue dari infirmo, imò per totā diem. Similiter intellige de epithimatibus, confectionibus, & alijs remedijs medicorum, & statim etiam à principio hęc fieri dixit Auicenna, non uno remoto contentus, sed pluribus simul. Septima, est diuersio quam Auic. tetigit illic, quòd si res prolongaretur, & cū diuersio fiat aut per modos non totaliter uel insensibiliter euacuantes, ut sunt uentose sine scarificatione, fricationes, ligationes, aut per modos euacuationum sensibiliū, ut per clysteria, phlebotomiam, uesicatoria in hac feb. pluribus illorū modorum. Primo, scilicet fricationibus, uentosis super emunctorijs uesicatorijs, & similibus, maxime ubi uidetur materia declinare. Et si apparēt apostemata uenosa statim & attrahentia super illis ponantur. Octaua, est prouocatio sudoris, quam multi statim à principio tentāt, & dicunt plures liberari. Vnde dant pimpinellam, zingiber, dictamnū, tormentillam cum uino, cooperientes infirmum, ut sit sudor copiosissimus inficiens pannos, ita ut inficiant panni illi, sicut alia uenena. Et dicunt, si infra 12. horas ab initio feb. fuerit factum quilibet liberabitur. Nona, esset euacuatio eradicatiua, de qua dictum est, ipsam si fieri potest etiā à principio attendendam, quia materia furiosa sit euacuanda. Sed tamen quandoq; extendunt ita ipse febres pestilenciales, quòd possumus & debemus in fine eradicatiue euacuare. Decima, prouocationem uomitus hic supersilio, quia solet uomitus in hac febre superfluere, et quia timemus hic de prostratione appetitus à qua raro euacuantur hęc feb. Similiter de prouocatione urine, quę licet hic conueniat tamen circa alia sensata ita nos uertimus quòd de hac non ita intendimus, scilicet quòd ista non est cōmissa, super alijs principalibus insistamus. Et bene scio illa debere canonice inter principia nominari seu numerari, sed cura coacta ab alijs incipimus. Duodecima, est sedatio accidentiū quàm tangit Aui. illic: Et quando cadit appetitus. Et nota quòd accidentia seua hic apparent, quę requirunt medicū expertū & doctū in omnibus medicaminibus.

De conseruatione appetitus.

Pro conseruatione appetitus tangit Auic. aliquas intentiones, ut sequitur. Prima, est regiminis quod declinet ad siccum ex omni ingenio & modo, præter quàm cū exercitio, balneo, siti uel uino, scilicet potenti.

potenti. Primus canon, rectificetur aër exiccando ipsum, faciendo boni odoris, ut xyloaloe, ambra, thure, musco, & aspergendo domū aceto, & faciendo composita quę portentur & odorentur. Secundus canon, declinet cibus & potus ad acetosa. Tertius, minoretur cibus respectu consueti in quanto & quali nutritibili. Secunda intentio, est mundificatio superfluitatum à corpore, secundum quòd fuerint illę superfluitates peccantes uel in uijs cōmunibus uel in uenis. Primus canon, optimum mundificatiuum sunt pillulę communes dictę, quas ædidit ex aloë myrrha & croco, licet moderni alia addant. Tertia intentio, est confortatio siue fortificatio cordis & spiritus cōtra uenositatem ut theriaca mitridatum, &c. Quarta, est p̄seruatio à putredine, nō solum cum euacuationibus modo dicto, sed etiam cum digerentibus, p̄seruantibus, hic appropriatis, patet illic apud Auic. Et geleniabin est de illis quę conferūt, & prohibent ab eis putrefactionem. Pro completiori uero doctrina recurre ad tertiam primi, & ad alia loca plura, & ad dicta de cura quare, &c.

De uariolis & morbillis.

Variolarum & morbillorum primo cōsideranda est differentia, quę uariat curā, quia morbillus est magis cholericus, & minus eminēs, & eueniens in oculo. Secundo, in uariolis & morbillis duo considerantur, scilicet febris in qua est ebullitio humorum. Tertio, expulsio uariolarū quę est quasi crisis, & ut crisis regulanda, quod bene nota. Cadunt autem ista in diuerso tēpore, quia primo incipit febris, secundo uariola, licet postea coincidant, & etiam aliter sunt diuersa, imò etiam diuersificatur intentio medici & canon curatiuus, ut infra. Considerantur etiam hic tempora quatuor, scilicet principium, augmentum, & status, & declinatio, secundum quòd oportebit uariare. Prima est debiti regiminis administratio, in quo quantum ad principium febris, donec ad principium uariolarum, queritur infrigidatio & exiccatio. Apparentibus uero uariolis queritur calefactio, ut infra patebit. Primus canon, cibentur à principio, scilicet feb. donec ad principium apparitionis uariolarum inclusiue cibus stipticis confortantibus membra intrinseca, ne recipiant uariolas, sed expellant ad extra, & tamen aliquali extinctione commissa, absque ingressione sanguinis, ne scilicet fiat ebullitio superflua quę tamen non prohibeat expulsionem uariolarum, ut sunt lentes excorticati, cucurbita dactyli immaturi. Secundus, non fiat tamen stipticitatis tanta ut fiat constrictio uentris, imò misceantur lenientia uentrem, ut sunt tamarindi, pruna, sebesten, &c. Tertius, cum incipiunt uariolę manifeste apparere, ut in die secundo, misceantur cum prædictis cibus ea quę ebulire faciunt, & aperiunt oppilationes, & sunt uehementis expulsionis ad exteriora, quia in hoc est causa uasionis à nocumento eorum, ut sunt radices apij feni. & semina cum croco & ficibus quę sunt singulares. Quartus, prohibeat potus

aque frigide cū niue uel etiā sine, in augmēto uariolarū, imò etiā in principio, & etiā in febre, quia ipsa est nimis forte infrigidās. Et similiter prohibeat mansio in domo uētosa. Quintus, induat uestibus calidis, notabiliter sicut fit in illo in quo intenditur prouocatio sudoris, ut fiat dilatatio pororū. Et intellige hoc debere fieri in principio aparationis uariolarum, donec ad exiccationē earū, scilicet illic apud Auic. Et oportet ut regat & elonget ab aëre frigido. Sextus, si extali cooperatura calida, & ex aëris caliditate accideret quasi syncopis, uel syncopis propter scilicet inflammationem resoluentem, tunc primo infrigidetur aër cum odore camphorę, & similibum. Et si illud non sufficit, quoniam oportet exponere infirmum aëri frigido, tunc illud fiat paulatim. Septimus, cum debet intendi calefactio & dimissio infrigidationis, scilicet per remedia intus uel extra applicanda, fiat paulatim, & nō subito, ne nimis alteret natura. Et posset hic canon etiā alibi sub intentione sequēti poni. Secunda intentio, est lenitio uentris cū facilitate & cautela, scilicet ut non attrahant materię ad centrum, uel fiat fluxus, & debent esse frigida, ut sedent ebullitionem, & fiat cum syacost infusione prunorum, tamarindorum, &c. Tertia, est euacuatio quę potest appellari preuisiua siue minoratiua, &c. in qua ponit Auic. canones infra scriptos. Quorum primus est iste: In uariollis & morbillis si fuerint cum repletionē sanguis extrahatur sanguis sufficienter, quia materia est multū in uenis ebulliens, de qua timetur ne à natura regulari non posset, ideo minoret, ut fiat natura potens super reliquia. Secundus, talis phlebotomia fiat statim à principio & usq; ad aperitionē uariolarū exclusiue scilicet citra ipsam, siue appareat in secundo siue in quarto siue in septimo, quia si fieret apparētibus uariolis impediret exitum earum. Tertius, quando precedunt uariolę non fiat phlebotomia, quia uariolę sunt quasi crisis, quam phlebotomia impediret. Excipiantur duo casus, primus est quando est uehementia repletionis in uenis, secundus quando tanta materia expellit, & est expellenda quod timeet de corruptione alicuius membri, uel plurium membrorū, in quibus tamen ita fiat, quod non impediatur exitū uariolarū, sed solum minoret superfluam repletionē. Et curet à nocumento superflue expulsionis, quantitate quę exiccet, id est, minorat & non diuertat uel prohibeat. Quartus, cū necessaria est phlebotomia, & dimittitur uel fit incōplete, timeet corruptio extremitatū corporis, ut supra. Quintus, cōuenientior est phlebotomia in uariolis omni alia euacuatione. Sextus, phlebotomia nasi est facilis super infantes, quia in eis non potest fieri phlebotomia brachij propter ætatem, & ista erit sine nocumento. Affert iuuamentum fluxui sanguinis nariū, & tueet superiores partes faciei à malitia uariolarū patet illic apud Auic. Et si phlebotomet uena nasi, ipsa tamen in adultis debet sequi alias phlebotomias, ut patet intelligēti canones uniuersales. Euacuatio uero cū medicina solutiua non concedit nec in processu, nec in principio propter timorem fluxus. Ideo Auic. supra dicebat: Si non obedit cū eis addatur syracost,

Syracost, id est, tamarindos ad denotandum, quòd etiam in lenitione est timor cum uelit, ut stemus si possumus in tamarindis, quia in manna & quibusdam alijs lenitiuis est uirtus electiua, &c. Quarta, est digestio, quæ est preparatio materiei ad expulsionem, sicut cum superscriptis radicibus fenicul. & seminibus. Alia est quæ fit propter feb. cum qua coniungitur alia intentio. Quinta, extinctio feruoris febrilis, quam Auic. dixit in cap. generali esse unam de duabus intentionibus curatiuis febrium. Et in hac sunt can. infra scripti. Primus, in principio apparitionis uariolarum uehementis iuuamenti aliquando est syrupus de dactylis immaturis uel rob dactylorum syluestriũ, & similia. Et hoc aliquando licet, nõ semper, sed solum quando timetur expansionis uariolarũ conuersio ad membra interiora, uel quando inflammatio uideret uehemens. Et per principium apparitionis non intelligatur solum instans initiatiuum apparitionis, sed etiã tempus sequens, ut dies secunda apparitionis. Vel sic prout timueris de inflammatione uel conuersione uariolarum ad intra. Secundus, in augmento apparitionis uariolarum non fiat infrigidatio intus uel extra, sed minime extra, imò iuuetur exitus cum his quæ calefaciunt, & ebullire faciunt, ut radices feniculi, &c. supra scripta. Tertius, si assiduetur extinctio non facta phlebotomia, sed fortassis soluto uentre, timetur extremitatum uel interiorũ, quia materie propter infrigidationem concluduntur intra, & fiunt maligniores, ac prauas faciunt materias quas tangunt, unde si non pelluntur ad extra corrumpunt interiora, & faciunt mala si extra non pelluntur propter eorum prauitatẽ. Quartus, dum est exitus uariolarum timeatur emplastratio uel epithimata, scilicet cum rebus infrigidantibus uel oppilantibus poros, etiã si apparent uermes, ut ad simile iudicans, ut in pueris. Quintus, in augmento uariolarũ nullo modo approximet oleum aliquod, scilicet ad extra propter uiscositatẽ eius, ne oppilet. Sextus odoret aliquid de croco, id est, de eo ponatur in cibarijs ad confortandum cor, & spiritus, uel odoretur, ut per suũ odorem calefaciat & confortet & attrahat materias per partes faciei, & facilius exeunt, patet illic in Auic. Et fortassis odoretur aliquid de croco. Septimus, si cũ exitu uariolarum scilicet notabili & copiosa non apparet alleuiatio febris, sed stat lingua nigra propter cauma interius canne, tũc nec calefacias intus uel extra. Et quando incipiunt exire non inuenitur. Sexta, est confortatio reductioq; membrorum lapsorum, maxime autem cordis, cum hæc sit uenenositas, cui debet opponi cum besaarticis. Sub qua etiam intentione iussit Auic. debere odorare crocum, &c. Et intellige confortationem, ut supra est scriptum, quia incipit à principio cum regimine & omni medicamine, & sigillatur aliquo modo confortatio. Septima, est regulatio crisis, id est, exitus, ut expulsionis uariolarũ scilicet ante, post, & in ipsamet expulsionẽ, scilicet cũ modis supra scriptis, ut cum radicibus & seminibus supra scriptis, cum modo induendi, & sic de alijs, ut supra & in canonibus sequentibus. Primus canon, si apud maturita

tem uariolarum, id est, quòd nō sint complete mature, adest magna uoluntas exiccationis earum, regimen bonum est, ut dormiat supra farinam oryze uel milij, hordei aut fabarum & similibum. Secundus, quando uariolæ sunt uehementis humiditatis, necessaria est suffumigatio cum mirtho, & folijs eius. Tertius, saliantur uariolæ postquam maturantur, quæ nō sunt magne dolorosæ, recentes, cum aqua rosata salita, in qua est uirtus croci, tamarisci, lentium, rosarum, camphoræ, sandalorum & similibum, patet illic: Salicio autem necessaria est. Hoc nostro tempore non est consuetum. Quartus, cum egressæ sunt uariolæ, & sunt maturæ rumpantur cum acubus æreis uel aureis aut argenti, non ferreis, quia tardius sanantur uulnera cum ferro facta, quàm cum ære, &c. ut prima problematum problemate 34. Et etiam ne aliqua mala qualitas imprimatur cum oragine, &c. Quintus, cum incipiunt uariolæ exiccati liniantur cum linimētis in quibus est uirtus croci, &c. Sextus, si accidunt ulcera ex uariolis curentur cum unguento albo uel rubeo & camphora, & rasura radicū canne, & similibum. Septimus, si fuerint crustæ in naso liniantur cum oleo ros. puro uel cum uirtute cerusæ, unde administratio alicuius olei confert in toto post exiccationem, quia facit cadere escaras, ante non nocet. Octauus, in fine uariolarū custodiatur uenter ne fluat, quia est timor. Et isti tres canones ultimi hic possunt etiam sequenti intentioni applicari. Octaua, est respectus accidentium in qua Auic. iubet custodiri membra infra scripta. Primo oculos cum aqua ros. sumac, camphora, &c. os & guttur cum uino granatorum, dyamoron, &c. lambendo & gargarizādo. Superior pars nasi ex memite, sandalis et odore aceti pulmo cum loth de lentibus leui, cum semine papaueris. Intestina cum stipticis. modo supra scripto. Et sit solutio uentris curetur cū trochiscis de spodio & alijs. Primus canon deleant uestigia uariolarū, & morbillorū cū radice arundinū, potuisset etiā hic poni apertio pororū cū fricationibus, tēpore feb. & ante apparitionē uariolarū pro una intentione, sed satis patet in 5. canone de indumentis in prima intentione. Alię uero intentiones supra scriptæ in alijs febribus ut prouocatio urine, uomitus, eradicatio & diuersio, parū habēt hic locum.

De hemitritæis.

IN cura hemitritæi breuiter se expediens Auic. relinquens nobis sufficientiam ex canone generalibus in cap. generali curæ februm, & canon particularibus ex dictis in capitulis proprijs de cura cholericæ & phlegmaticæ, & proprius ex dictis in cura tertianæ non puræ, quare illuc redeundum. Tangit aut in litera paucas intentiones, sed in quibus prima, magis insistendū declarat administrationē regiminis debiti, relinquendo notū ex locis dictis. Secunda lenitio uentris. Vbi nota, quòd nō necessario ante solutionē oportet debere præcedere digestionē, maxime quādo dant solutiuā, quorū potentia nō est agitare educendo, uel nō educendo ratione forme uel qnātitatis suę, ut sunt manna, cassia, et similia. Secūdo nota, qđ leniēdo uult quòd

quòd uarietates lenitiuę quę habent respectũ ad humorem magis dominan-
 tem, quasi semper de humore peccante plus reperiatur in uijs communibus,
 licet etiam possis dicere quòd intelligit de leuissima minoratione. Tertia, quę
 est euacuatio minoratiua, sepe reiteratam tangit cum dicit, necessarium est in
 hemitriteo, cuius fundamentũ est, quòd hemitriteus est feb. ualde repletiona-
 lis, non inflammati caloris, ideo plus in euacuando & digerendo oportet la-
 borare, quàm in alterando. Et per hęc habes etiam intelligere euacuationem
 eradicatiuam, quę est altera intentio, scilicet nona. Quod autem debes mino-
 rare à principio etiã cum fortibus apparente digestionem, patet illic apud Auic.
 Et post apparitionem digestionis si euacuatio fiat. Quarta, est digestio habens
 respectum ad ambas materias, &c. Quinta, est prouocatio urine, licet etiam
 de prouocatione sudoris intelligi possit, & erit sexta intentio, & sermo sequens,
 & cum festinatur in potando, intelligatur de prouocatione urine, cum canone
 scilicet quòd prius minoretur materia, & etiam digeratur antequam dentur
 prouocantia fortia, ut supra in phleg. Septima, est prouocatio uomitus, quam
 intellige ut supra dictum est, & uult uomitum euacuatiuum materiei
 proprie feb. debere fieri cũ medicina appropriata. Octaua,
 est diuersio quam intellige ex dictis supra. Nona, est
 euacuatio eradicatiua de qua nuper diceba-
 tur. Decima, est confortatio. Et nota ca-
 nonẽ de absinth. Undecima, est
 extinctio caliditatis feb. &
 malę complexionis
 remanentis re-
 motio. Duodecima, est respectus
 accidentium, &c.

F I N I S.

BASILEAE EXCVDEBAT HENRICVS
 PETRVS. MENSE AVGVSTO.

ANNO M. D. XXXV.

